

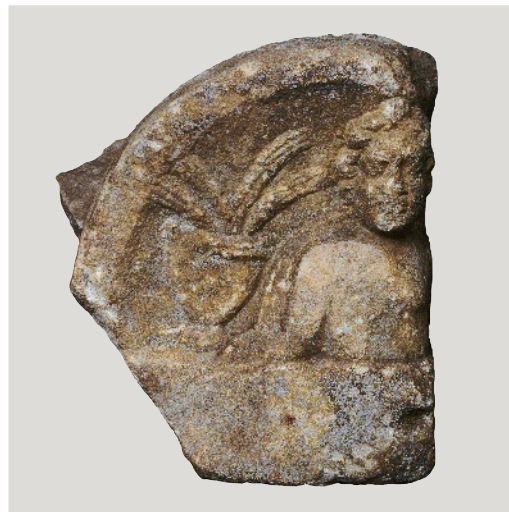
CORPUS SIGNORUM IMPERII ROMANI
KORPUS SKULPTUR RIMSKEGA IMPERIJA

SLOVENIJA

I. DEL, ZVEZEK 1

POETOVIO

SARKOFAGI in PEPELNICE

BOJAN DJURIĆ

FF

UNIVERZA V LJUBLJANI
Filozofska fakulteta

2024

Avtor: Bojan Djurić
Recenzentki: Branka Migotti, Katharina Zanier
Lektor: Rok Janežič
Oblikovanje: Bora
Tehnična urednica: Nives Zupančič

Založila: Založba Univerze v Ljubljani
Za založbo: Gregor Majdič, rektor Univerze v Ljubljani
Izdala: Znanstvena založba Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani
Za izdajatelja: Mojca Schlamberger Brezar, dekanja Filozofske fakultete

To delo je ponujeno pod licenco Creative Commons Priznanje avtorstva-Deljenje pod enakimi pogoji 4.0 Mednarodna licenca (izjema so fotografije). / This work is licensed under a Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License (except photos).

Prva e-izdaja. Publikacija je v digitalni obliki prosto dostopna na <https://e-knjige.ff.uni-lj.si/>

Katalogni zapis o publikaciji (CIP) pripravili v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani
[COBISS.SI-ID 206270723](#)
ISBN 978-961-297-387-2 (PDF)

V spomin
Vidi Brunčič in prof. Jožetu Kastelicu

VSEBINA

Predgovor in zahvale	6
Uvod	
Historiat	7
Konteksti	9
Prostor	15
Materiali	
Marmor	17
Apnenec	20
Struktura	
Sarkofagi – marmorni	21
Pepelnice – marmorne	26
Noriško-panonska voluta	29
Sarkofagi iz apnenca	32
Pepelnice iz apnenca	33
Ikonografija	
Sarkofagi	34
Pepelnice	34
Portreti/podobe pokojnikov	36
Letni časi – <i>Tempora anni</i>	40
Eros (in Psiha)	43
Par erotov	44
Žalujoči eroti	44
Atis ali Žalujoči pastir	46
Mitološki motivi	46
Dionizični motivi	48
Sklep	51
Bibliografija	53
Katalog spomenikov	69
Seznam najdišč sarkofagov	121
Seznam najdišč pepelnic	122
Seznam muzejev in krajev hrambe sarkofagov	123
Seznam muzejev in krajev hrambe pepelnic	124
Popis tabel	127
Popis slik v tekstu	131
Tabela analiz marmorja	133
Tabele 1–42	

PREDGOVOR in ZAHVALE

Ob obisku Françoisa Braemerja, takratnega predsednika mednarodnega projekta CSIR, pri prof. Jožetu Kastelicu, je bila v Ljubljani konec sedemdesetih letih prejšnjega stoletja dogovorjena izdelava slovenskega dela tega Corpusa. Hkrati je bila domišljena tudi delitev CSIR SLO na pet delov - dva za obe rimski koloniji na ozemlju Slovenije (*Emona, Poetovio*), dva za oba municipija (*Celeia, Neviodunum*) in eden za slovenski del ozemlja Ogleja (*Aquileia*) in Trsta (*Tergeste*). Slovenski del območja municipija Zala (*Salla*) naj bi bil priključen poetovionskemu delu.

Tej delitvi sledimo s pričujočim prvim zvezkom, ki je rezultat dolgoletnega ukvarjanja s problematiko poetovionskih kamnitih spomenikov v kontekstu noriške in širše panonske kamene proizvodnje. Šele umestitev v njim pripadajoči kontekst je omogočila razumeti dinamiko njihove proizvodnje in distribucije ter njihove ikonografske in slogovne značilnosti. Posebna pozornost je bila pri tem namenjena analizam kamnin, iz katerih so bili spomeniki izdelani. Kljub ne povsem zaključenim specialističnim geološkim analizam, so nam pridobljeni podatki vseeno omogočili nov in poglobljen uvid v strukturo in specifičnosti tega korpusa. Brez njih bi bilo naše vedenje mnogo skromnejše.

To delo ne bi moglo nastati brez dolgoletne prijazne podpore kolektiva Pokrajinskega muzeja Ptuj – Ormož, ki je z naklonjenostjo gledal na mojo pogosto prisotnost v danes že uničenem lapidariju starega Ferkovega muzeja in v muzejskih depojih. Nesebična pomoč muzejskih kustosov za arheologijo, še posebej Mojce Vomer Gojkovič, mi je omogočila detajlno spoznavanje z več kot tisoč kamnitimi spomeniki, ki jih hrani ptujski muzej in so v času pisanja tega dela že nekaj časa splošni in strokovni javnosti povsem nedostopni. Revizija kamnitih spomenikov, ki sva jo z Mojco izdelovala več let, je bila namreč leta 2011 z deložacijo vseh arheoloških zbirk iz dominikanskega samostana prekinjena, njeno dokončanje pa čaka na boljše čase. Za izpopolnitev pričujočega dela so mi Ivan Žižek, Aleksandra Nestorović, Iva Ciglar in Luka Pukšič omogočili privilegiran dostop do nekaterih spomenikov, Valerija Lešnik pa vpogled v muzejsko dokumentacijo. Moja zahvala gre tudi direktorjem ptujskega muzeja – Marjeti Ciglencečki, Borisu Miočinoviću, Alešu Arihu in Aleksandru Lorenčiču. Pri podatkih in drugem gradivu o ptujskih spomenikih v drugih zbirkah gre moja zahvala Vesni Koprivnik iz Pokrajinskega muzeja Maribor, Bernhardu Hebertu in Stephanu Karlu iz Graza ter Manueli Laubenberger iz Umetnostnozgodovinskega muzeja na Dunaju. Za informacije in pomoč pri spomenikih, vzidanih v različne stavbe na Ptuj in drugje, se iskreno zahvaljujem Meri Lubšina Tušek, Ivanu Tušku in Stanku Gojkoviču s Ptuja, Miri Strmčnik in Miheli Kajzer iz Maribora, Primožu Predanu iz Slovenske Bistrice in Mariji Javornik iz Koritna pri Oplotnici. Za veliko pomoč pri nekaterih napisih in fotografijah se zahvaljujem Anji Ragolič. Posebna zahvala gre Branki Migotti iz Zagreba za številne pogovore in kritični pregled rokopisa.

Brez pomoči pokojnega Haralda W. Müllerja iz Spittala na Dravi in Igorja Rižnarja iz Ljubljane določitve kamnin obravnavanih spomenikov ne bi bile mogoče. Obema gre moja iskrena zahvala.

Zahvala gre tudi številnim neimenovanim osebam, ki so tako ali drugače pripomogle k uspešnemu zaključku tega dela, še posebej mojim študentom, ki so precej svojega časa posvetili preučevanju ptujskih spomenikov. Z vsemi mi je bilo v veselje sodelovati.

Naključje je hotelo, da je prvi zvezek CSIR SLO končan in objavljen v letu, v katerem Univerza v Ljubljani praznuje stoto obletnico študija arheologije. Naključja niso naključna.

UVOD

Historiat

Poetovionski sarkofagi in pepelnice, ki so posebna in značilna oblika poetovionskih nagrobnih spomenikov, so del obsežne rimskodobne proizvodnje kamnitih izdelkov, ki je zanje izkoriščala predvsem ležišča marmorja na Pohorju,¹ v manjšem obsegu tudi marmor iz Gummerna (Avstrija). Za manjši del izdelkov je bil uporabljen tudi miocenski apnenec, pri čemer nedvoumno določenih virov zanj še ne poznamo.² Velika večina kamnitih izdelkov se je ohranila predvsem v mestu Ptuj in njegovi okolici ter že od zgodnjega 16. stoletja³ postala predmet epigrafskega obravnavanja in zbiranja.⁴ Več kot štiristoletna prevlada epigrafskega zanimanja je odločilno oblikovala predmoderno in moderno dojemanje rimskih kamnitih izdelkov kot nosilcev predvsem historičnih informacij. Leta 1963 vzpostavljeni mednarodni projekt *Corpus Signorum Imperii Romanis*⁵ se je v Espérandieuevi tradiciji⁶ prvič osredotočil na ikonografske elemente kamnitih izdelkov rimskih provinc, kar je ustrezalo takrat poudarjenemu zanimanju za druge vidike istih spomenikov. Danes tako epigrafske kot ikonografske plati kamnitih spomenikov našega širšega območja zajema spletna baza Ubi Erat Lupa,⁷ katere izhodišče je usmeritev Alexandra Conzeja⁸ in v nadaljevanju veliki projekt AIDR-Wien,⁹ za katerega si je posebej prizadeval Arnold Schober.¹⁰ V tem projektu je Erna Diez (Luz)¹¹ ob pomoči Balduina Sarie,¹² ki je takrat na novo urejal ptujski muzej,¹³ poleti 1943 izdelala foto- in stvarno kartoteko za spomenike na Ptuj in v njegovi okolici.¹⁴ V času vojne načrtovani korpus zaradi sprememb po njenem koncu ni bil nikoli dokončan¹⁵. Fotografsko dokumentiranje kamnitih spomenikov v ptujskem muzeju je bilo pozneje opravljeno še leta 1957,¹⁶ v manjšem obsegu pa še leta 2005¹⁷ in 2009,¹⁸ ter ob prisilni izselitvi arheološkega dela muzeja iz

¹ Kompleksa Šmartno na Pohorju/Frajhajm nad Slovensko Bistrico, Hudinja nad Vitanjem, Črešnova nad Zrečami.

² Večina apnenca najverjetneje izvira iz obdravskih kamnolomov na Kamenščaku pri Sp. Dupleku. Kot rimska v arheološki literaturi veljata tudi veliki kamnolomski kompleks Reberca (»barbarski apnenec») pri Sp. Koreni ter kompleks v Oseku pri Sv. Trojici.

³ Augustinus Prygl Tyfenus (1470/79–1535/37), Petrus Apianus (1495–1552).

⁴ Za historični pregled obravnavanja kamnitih izdelkov, predvsem napisov, glej Pahič 1977a, 23-31.

⁵ <https://www.corpusignorum.org/csir/home>

⁶ *Recueil général des bas-reliefs, statues et bustes de la Gaule romaine* 1908-1938.

⁷ F. und O. Harl, lupa.at (Bildatenbank zu antiken Steindenkmälern)

⁸ V času njegovega delovanja na dunajski univerzi med letoma 1869 in 1877. Za izhodišča spletne baze glej Harl 2020.

⁹ *Außenstelle Wien des Archäologischen Instituts des Deutschen Reiches*. Ime Avstrijskega arheološkega inštituta - ÖAI med letoma 1939 in 1945.

¹⁰ Projekt *Die römischen Steindenkmäler der Ostalpenländer (der Alpen- und Donaugane)* v štirih zvezkih. Za prvega (Gau Steiermark) je bil zadolžen Arheološko-epigrafski seminar Univerze v Gradcu (*Archaeologisch-epigraphische Seminar der Universität Graz*) pod vodstvom A. Schobra in B. Sarie (cf. Rindler 2004).

¹¹ Za njen življenjepis glej Gustmiedl-Schumann 2013 s tam navedeno literaturo.

¹² Za njegov življenjepis glej Mlinar 2019.

¹³ Nekaj kasneje je izšel njegov vodnik po Ptuj in okolici, Saria 1943.

¹⁴ Rindler 2004.

¹⁵ Ostanki na Ptuj opravljenega dela so danes shranjeni v Institut für Archäologie Graz (Rindler 2004, 346). Fotografije so deloma vključene v spletno bazo Ubi Erat Lupa.

¹⁶ Fotograf Srečo Habič po nalogu kustodinje ptujskega muzeja Ive Mikl. Negativi posnetkov 6x9 cm so shranjeni v Informacijsko-dokumentacijskem centru za dediščino pri Ministrstvu za kulturo RS.

¹⁷ Ortolf Harl za spletno bazo Ubi Erat Lupa. Kopijo digitalnih posnetkov hranijo v Pokrajinskem muzeju Ptuj-Ormož (naprej PMPO).

¹⁸ Fotograf Milan Pajk po nalogu Bojana Djurića. Diapozitive 6x6 cm, posnete s kamero Hasselblad 501c, hrani PMPO.

prostorov dominikanskega samostana, starega Ferkovega muzeja, leta 2011.¹⁹ Izredno natančno dokumentiranje kamnitih spomenikov izven mesta Ptuj je opravil in objavil Stanko Pahič.²⁰ Najnovejša, predvsem z epigrafskega zornega kota pripravljena objava poetovionskega kamnitega gradiva, je delo Anje Ragolič.²¹

Obdelave noriških in panonskih sarkofagov se je, na pobudo svojega profesorja in mentorja Arnolda Schobra,²² prvi sistematično lotil Rajko Ložar.²³ V katalog svoje disertacije je upravičeno vključil tudi pepelnice z utemeljitvijo, da so podolžne oblike njihovih skrinj podobne sarkofagom, po dimenzijah pa podobne njihovim otroškim različicam.²⁴ Prav zaradi velike formalne sorodnosti s sarkofagi oziroma pepelnicami sta se v njegovem katalogu za Poetoviono²⁵ neupravičeno znašli tudi napisna plošča *collegium iuventutis*²⁶ in plošča poetovionske nagrobne edikule.²⁷ Ložarjeva doktorska disertacija ni bila nikoli objavljena in, tako se zdi, pri nadaljnjih raziskovalcih nikoli uporabljena. V prvem objavljenem pregledu rimskih sarkofagov na ozemlju Jugoslavije²⁸ je Aleksandrina Cermanović²⁹ ne omenja, hkrati pa, enako kot Ložar, v svoj katalog vključuje tudi pepelnice za katere dosledno uporablja oznako sarkofag.³⁰ S poetovionskimi pepelnicami, prav tako brez omenbe Ložarja, se je izrecno ukvarjala Erna Diez,³¹ ki je v svoj katalog uvrstila 25 pepelnic³² ter posebej navedla še štiri njej takrat znane ptujske sarkofage. Guntram Koch in Hellmut Sichtermann sta leta 1982 v svojem preglednem delu povzela dotedanje poznavanje problematike³³ vključno z nekaterimi napačnimi uvrstitvami.³⁴ Leta 2001 je Bojan Djurić objavil kratka prispevka o poetovionskih sarkofagih³⁵ in pepelnicah³⁶ ter v njih predlagal novo razlago nastanka tipične tridelne strukture skrinj sarkofagov in pepelnic, leta 2015 pa objavil še analizo edinega znanega panonskega friznega sarkofaga.³⁷ Zadnji se je s sarkofagi in pepelnicami iz Poetovione in Celeie ukvarjal Erwin Pochmarski.³⁸ Njegove analize kronološko občutljivih ikonografskih elementov na teh izdelkih so

¹⁹ Fotografirala Bojan Djurić in Edisa Lozić, digitalne posnetke hranijo tudi v PMPO.

²⁰ Pahič 1977a; fotografije hrani PM Maribor (naprej PMMb).

²¹ Ragolič 2023; gre za objavo nagrobnih spomenikov kot prvi del *Inscriptiones latinae Sloveniae* 2/1. Poetovio.

²² Za njegov življenjepis glej Wlach 2014.

²³ Ložar 1927; razprava o njegovi disertaciji Šmid 2015.

²⁴ Ložar 1927, 48.

²⁵ Navedenih je 9 spomenikov, od številke 75 do 83.

²⁶ Universalmuseum Joanneum, inv. št. 61; CIL III 4045; Hoffiler – Saria 341; Ložar 1927, št. 78.

²⁷ PMPO, inv. št. RL 35; CIL III 13410; Hoffiler – Saria 393; Ložar 1927 št. 83.

²⁸ Objavljeni samo tisti iz Norika in Panonije.

²⁹ Cermanović 1965.

³⁰ Njen katalog za Panonijo vsebuje 7 spomenikov z območja Ptujja, med njimi pomotoma tudi ploščo z reliefom Nimfe: Hoffiler – Saria 420; lupa 6314.

³¹ Diez 1948; Ložarjevo disertacijo je ob sodelovanju z Arnoldom Schobrom (cf. Harl 2020; Wlach 2014, 462; Rindler 2004) zelo verjetno poznala.

³² Številka 13 v njenem katalogu ni pepelnica.

³³ Koch – Sichtermann 1982, 328-329.

³⁴ Tem se je Erna Diez ob natančnem poznavanju gradiva v ptujskem muzeju izognila. Glej Diez 1948, 152-153.

³⁵ Djurić 2001b.

³⁶ Djurić 2001a.

³⁷ Djurić 2015. Za nekatere nove, drugačne opredelitve glej opis v tem katalogu.

³⁸ Pochmarski 2014b; 2015.

omogočile natančnejšo časovno določitev njihovega nastanka, v svojih pregledih poetovionskih sarkofagov in pepelnic pa je mednje včasih napačno uvrstil tudi take, ki tja ne sodijo.³⁹

Konteksti

Sarkofagi in pepelnice so od svojega nastanka in osnovne rabe doživljali različne usode in številne druge rabe (slika 5). Prenekateri so bili v drugotni (ponovni) rabi uporabljeni že v pozni antiki,⁴⁰ kar velja za ves rimski imperij.⁴¹ V drugotni (ponovni) rabi so bili nedvomno ves srednji in novi vek, čeprav so pri nas v tem smislu zabeleženi večinoma šele od 19. stoletja naprej. Kot korita za napajanje živine ali kot korita v kovačijah so znane pepelnice in njihovi pokrovi: pokrov iz Dražencev,⁴² skrinje pepelnic s Ptuja,⁴³ iz Velike Nedelje,⁴⁴ Šmartna na Pohorju⁴⁵ in Maribora,⁴⁶ medtem ko je bila še ena skrinja pepelnice konec 16. ali v začetku 17. stoletja spremenjena v umivalnik⁴⁷ za minoritski samostan na Ptuju. Skrinja sarkofaga iz Orešja⁴⁸ je bila prav tako uporabljena kot korito, medtem ko je bilo dno druge skrinje sarkofaga⁴⁹ predelano v plitev umivalnik uporabljen v minoritskem samostanu na Ptuju. V zahodnem renesančnem rondelu (bastionu) ptujskega mestnega obzidja ob dominikanskem samostanu je bilo odkrito dno skrinje sarkofaga,⁵⁰ uporabljeno kot trdna osnova za neko težje orožje.

Veliko znanih fragmentov sarkofagov in pepelnic je bilo recikliranih kot gradbeni material (41% vseh znanih kosov), večinoma namensko zmanjšanih na ustrezno velikost. Uporabljali so jih za gradnjo trdnih temeljev in šivanih vogalov cerkva in njihovih zvonikov (slike 1 – 4),⁵¹ marsikje pa tudi kot običajne kamne za zidavo sten sakralnih in profanih stavb.⁵² Namenska vzdava sarkofagov in pepelnic je redka (8 primerov ali 6%) in znana predvsem s fasad cerkva, časovno pa ni določljiva

³⁹ Blok z reliefom iz Črešnjevca (Pochmarski 2014b, 355, slika 3; Kremer 2001, 207 Nr. 113) je del nagrobne edikule, ne pepelnice. Prav tako je plošča s prizorom bega Ifigenije s Tavrider, vzdana v cerkev sv. Janeza Krstnika v Dravinjskem vrhu (Šubic 1975), del nagrobne edikule in ne pepelnice, kakor smo mislili doslej (pravilno Lupa 4275). Fragmentiran relief z upodobitvijo gole moške figure s plaščem (Ptuj, Mestni stolp, RL 781) je del nagrobne stele. Plošča z upodobitvijo nimfe v PM Maribor (ne PMPO kot v Lupa 6314) ni del sarkofaga (Pochmarski 2016; Pochmarski – Handy 2020, 53), kar je postalo jasno ob odstranitvi reliefa iz stene muzeja leta 2004.

⁴⁰ Tak je pokrov pepelnice RL 871 (kat. št. 99), odkrit kot del osnove skeletnega pokopa na območju severnega grobišča Poetovione; Šubic 1967, 94.

⁴¹ Glej npr. Murer 2018; 2022; Beutler 2019.

⁴² PMPO RL 733, kat. št. 125.

⁴³ PMPO RL 37, kat. št. 44; RL 792, kat. št. 89.

⁴⁴ PMPO RL 104, kat. št. 49.

⁴⁵ Joanneum 95, kat. št. 74.

⁴⁶ PMMb A2309, kat. št. 45.

⁴⁷ PMPO RL 453, kat. št. 48; sedaj v minoritski cerkvi na Ptuju.

⁴⁸ PMPO RL 1034, kat. št. 4.

⁴⁹ PMPO RL 736, kat. št. 7.

⁵⁰ Dno (kat. št. 21) je bilo ob delnem odkritju in dokumentiranju leta 2022 puščeno *in situ*.

⁵¹ Značilna raba pri romanskih in zgodnjegotskih cerkvah na južnem Pohorju (Šmartno na Pohorju, Veliko Tinje, Kebelj), kjer se kot lokalna kamnina pojavlja predvsem skrilast gnajs, ki za trdno zidavo vogalov ni primeren. Veliko tam uporabljenih marmornih kosov sepulkranih spomenikov je mogoče razumeti kot rezultat srednjeveškega trgovanja z antičnimi spolijami v širši okolici Ptuja.

⁵² Na Ptuju za gradnjo cerkve sv. Jurija, za zahodni stolp Ptujkega gradu in za številne srednjeveške hiše, v Črešnjevca za cerkev sv. Mihaela in obzidje okoli nje, podobno kot v Vidmu pri Ptuju ali v njem bližnjem Dravinjskem vrhu. Vse zgodnje cerkve v širši okolici Ptuja imajo vgrajene antične spolije.

Slika 1. Vzhodna fasada zahodnega stolpa Ptujkega gradu, zgrajenega iz marmornih spolij

Slika 2. Temelj, zgrajen iz marmornih spolij: Črešnjevce, cerkev sv. Mihaela, jugozahodni vogal prve cerkve (levo) in Veliko Tinje, cerkev sv. Petra n Pavla, severozahodni vogal (desno)

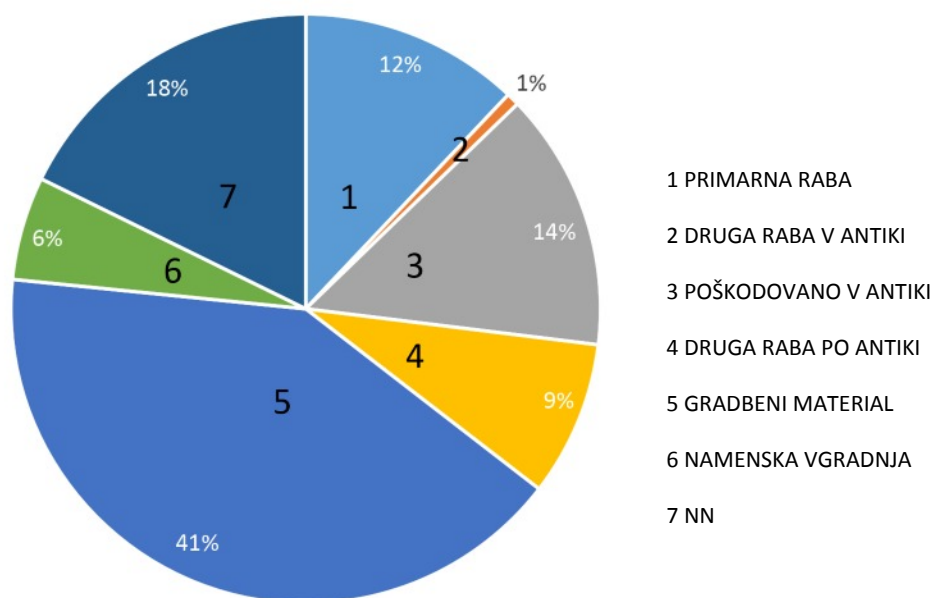

Slika 3. Južna stena romanske cerkve sv. Mihaela v Črešnjevcu, zgrajena iz marmornih spolij

Slika 4. Šivana vogala romanskega zvonika cerkve sv. Mihaela v Šmartnem na Pohorju(levo) in cerkve sv. Marjete Antiohijske v Koblju nad Oplotnico (desno), zgrajena iz marmornih spolij

– taka je sprednja stranica friznega sarkofaga, ki je bila vzdana v južno steno prezbiterja stare cerkve sv. Martina na Hajdini, pa tudi akroterij pokrova sarkofaga v vzhodni steni cerkve sv. Štefana v Spodnji Polskavi. Med pepelnicami je posebej zanimiv fragment vzdan v notranjosti nad vrati, ki vodijo iz prezbiterja cerkve ptujskega dominikanskega samostana v samostan. Na njem so poganskega žalujočega erota z odstranitvijo spolovila preklesali v krščanskega krilatega angela.⁵³ Verjetno je bila v severovzhodni vogal župne cerkve v Studenicah namensko vgrajena skrinja pepelnice, z napisom obrnjena proti obiskovalcu, tako kot pokrova s podobami pokojnikov na zahodni steni cerkve sv. Marjete v Pernici in na severni steni cerkve sv. Marije v Slivnici pri Mariboru. Morda je bil namensko vgrajen tudi fragment pokrova s podobami treh pokojnikov na notranji strani južne stene cerkve sv. Mihaela v Črešnjevcu.

Slika 5. Vrste rabe znanih poetovionskih sarkofagov in pepelnic v odstotkih

Koliko sarkofagov in pepelnic je bilo od pozne antike dalje razbitih in v pečeh spremenjenih v apno⁵⁴ danes ni mogoče zanesljivo ugotoviti. Pri določitvi njihovega števila se morda lahko opremo na izračune Guntrama Kocha,⁵⁵ ki je za atiške sarkofage ugotavljal, da se jih je ohranilo med enim in dvema odstotkoma.

Med 130 znanimi poetovionskimi sarkofagi in pepelnicami oziroma njihovimi deli jih je bilo vsaj 17 (13%) odkritih v prvotnem položaju znotraj nekropol, vendar kljub temu nimamo skoraj nobenih podatkov o njihovem dejanskem stratigrafskem položaju in mestu znotraj njih⁵⁶. Celó kadar so bili

⁵³ Identifikacija s Psiho, kakor predlagata Hoffiler in Saria (1938) in po njiju povzema Lupa 3776, je napačna.

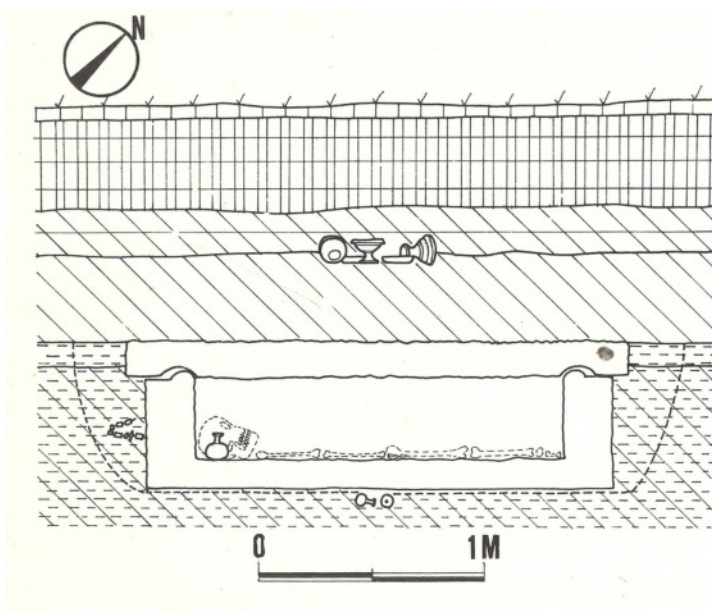
⁵⁴ Za antično žganje apna iz nagrobnih spomenikov v Poetovionu glej Tušek 1984.

⁵⁵ Koch 2015, 154-157.

⁵⁶ Za poetovionske nekropole sicer velja, da so bile, enako kot gradbeni ostanki kolonije, žrtev skrajno negativnega odnosa povojne mestne uprave in velike večine prebivalcev Ptuja do arheoloških ostalin Poetovione.

pri odkritjih prisotni arheologi,⁵⁷ njihovih stratigrafskih podatkov ne poznamo dovolj dobro. Stratigrafska situacija je znana samo za en sarkofag,⁵⁸ ta pa kaže, da je bil sarkofag vkopan 1,85 m pod površino⁵⁹ in obiskovalcem nekropole neviden⁶⁰ (slika 6). Da so nekateri sarkofagi in pepelnice stali na trdnem tlaku in niso bili bolj ali manj vkopani v tla, bi kazali tisti primeri, ki imajo stojno ploskev poglobljeno na način anatiroze.⁶¹

Poleg razlike v vrsti pokopanih človeških ostankov (žgani ali skeletni pokop), je osnovna funkcionalna razlika med sarkofagi in pepelnicami v tem, da so pepelnice v resnici predvsem družinske grobnice in v tem podobne nagrobnim edikulam, medtem ko so sarkofagi prvenstveno (vendar ne vedno) namenjeni samo enemu pokojniku, včasih dvema. Zato morajo biti pepelnice načeloma dostopne za pokopavanje skozi daljše obdobje, medtem ko za sarkofage to ni potrebno. Domnevali bi lahko torej, da bi bili sarkofagi morda pogosteje nedostopni/nevidni kot pepelnice,

Slika 6. Stratigrafski položaj sarkofaga RL 872 (kat. št. 3) ob odkritju (Šubic 1972)

pri čemer naj bi napisi in okras na njih ne imeli pomembnejše vloge.⁶² Posredno bi o gledalcu nevidnem spomeniku/grobu morda pričali primeri marmornih skrinj brez napisa⁶³ in okrasa,⁶⁴ ki

⁵⁷ Sarkofagi: Joanneum, št. 50 (kat. št. 2), PMPO RL 872 (kat. št. 3), Ptuj-Dijaški dom, Ptuj-OŠ Ljudski vrt; pepelnice: PMPO RL 711 (kat. št. 80), Ptuj-prizidek porodnišnice (kat. št. 82).

⁵⁸ Sarkofag RL 872 (kat. št. 3), izkopavala Zorka Šubic.

⁵⁹ Risba stratigrafskega položaja sarkofaga kaže, da je bil sarkofag s pokrovom poravnán s hodno površino in nato prekrit z plastjo zemljine (koluvij/aluvij?), kar poraja rahel dvom v izkopavalkin objavljeni podatek o globini vkopa.

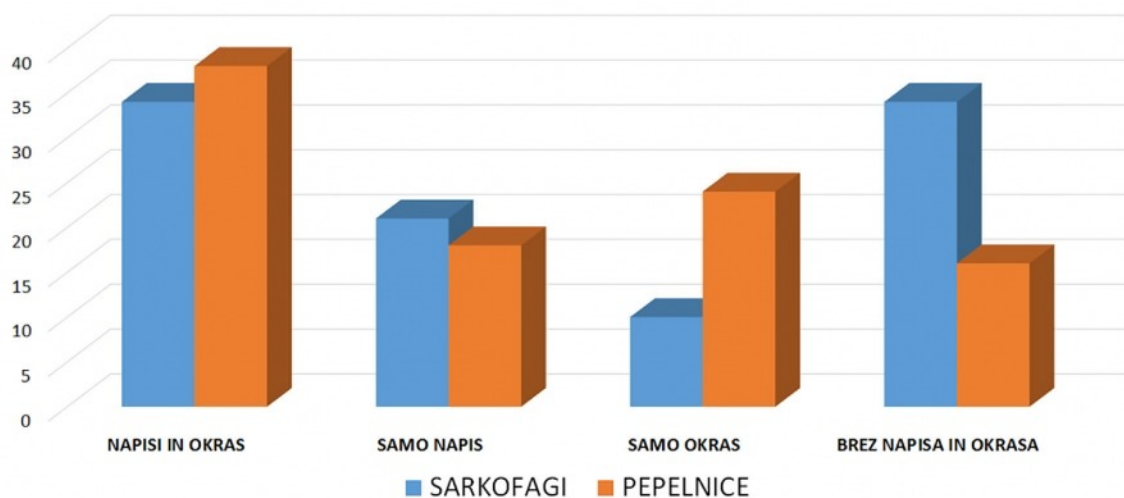
⁶⁰ Za nevidne sarkofage glej Meinecke 2012.

⁶¹ Poglobljanje stojne ploskve skrinje ima za posledico tudi njeno manjšo težo.

⁶² Katharina Meinecke za bogato okrašene »nevidne« metropolitanske sarkofage ugotavlja, da je bil njihov okras dan na ogled na domu pokojnika v času *exsequiae*, ko je bilo njegovo truplo tam razstavljeno (Meinecke 2012, 102).

⁶³ Načeloma je bil lahko napis tudi naslikan, vendar tovrstnih dokazov doslej še niso odkrili.

⁶⁴ Upoštewane so samo pepelnice in sarkofagi s tridelno sprednjo stranico.

Slika 7. Napis in okras na znanih poetovionskih sarkofagih in pepelnicah v odstotkih

jih je med znanimi sarkofagi dvakrat več kot med pepelnicami (slika 7).⁶⁵ Vendar se zdi bolj prepričljiv neki drug posreden dokaz. Večina v celoti ohranjenih sarkofagov in pepelnic v Panoniji je morala biti tako ali drugače nedostopna srednjeveškemu in poznejšemu plenjenju materialov, predvsem marmorja, ki je bil idealen za izdelavo apna. Tisti sarkofagi in pepelnice, ki so bili postavljeni v kripte⁶⁶ ali bili zakopani v in pod zemljo, so bili plenilcem skriti, lahko pa bi bili pod plastjo zemlje zakopani tudi po neki naravni katastrofi. Dober primer v zemljo vkopanih in v celoti ohranjenih⁶⁷ sarkofagov so poznorimski sarkofagi, izdelani iz miocenskega apnenca.⁶⁸ Zato bi morale v celoti ohranjene skrinje tudi pri marmornih kosih označevati njihovo postavitev pod hodno površino, zakopane ali postavljene v kripte. Presenetljivo je delež celih skrinj danes znanih poetovionskih marmornih sarkofagov in pepelnic enak ter znaša 31 %⁶⁹ kar bi pomenilo, da jih je bila približno tretjina postavljena pod zemljo ter da pri tem večjih razlik med sarkofagi in pepelnicami ni bilo mogoče ugotoviti.

⁶⁵ Verjetno je treba v funkciji sarkofaga razumeti pepelnico z otroškim pokopom, odkrito na vzhodni nekropoli Poetovione (na mestu prizidka Porodnišnice na Ptuj; Tušek 1992a).

⁶⁶ Dober primer je leta 1997 odkrit sarkofag v Šidu-Beljnjča (Pop Lazić 2008).

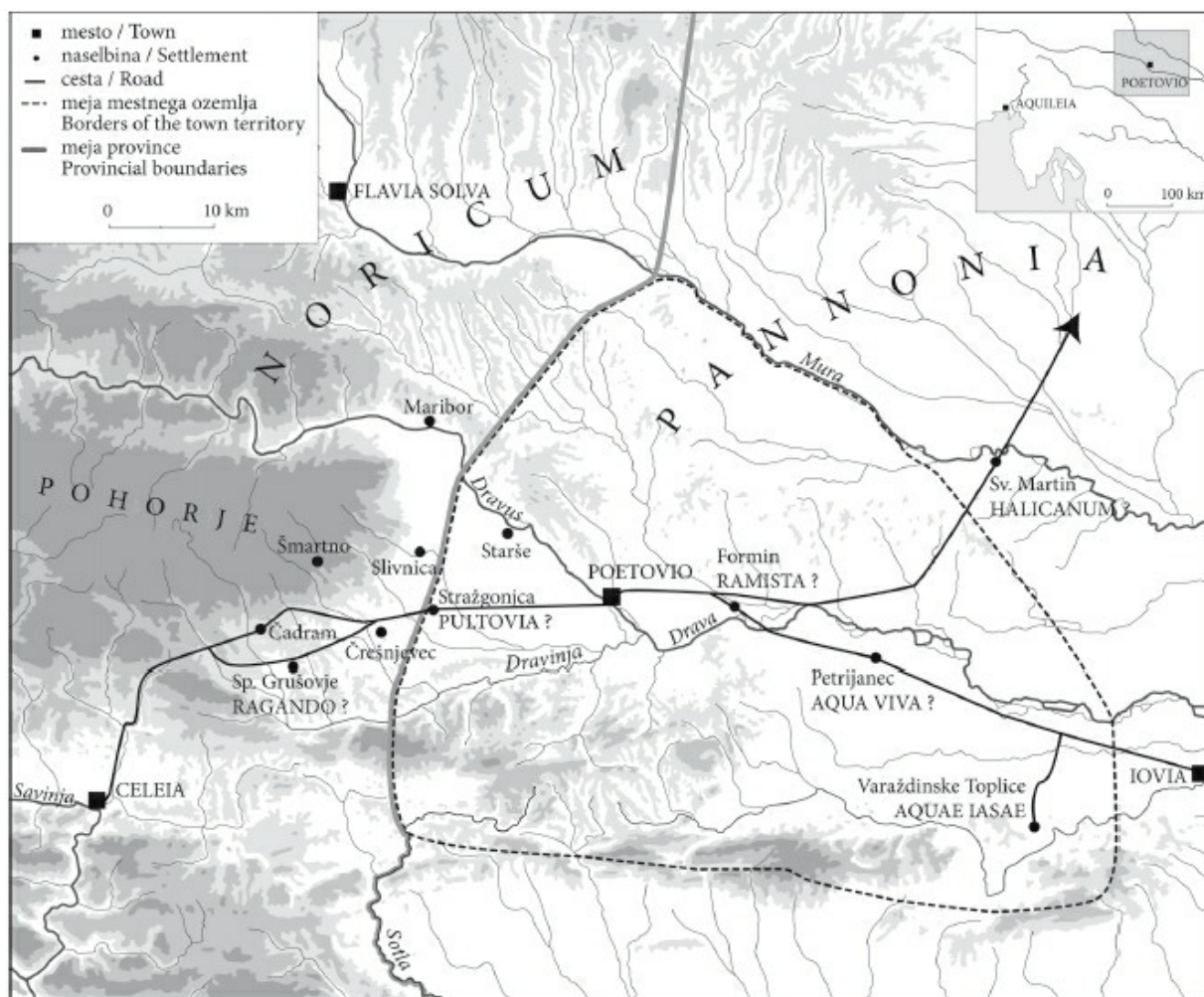
⁶⁷ Tudi zato, ker njihov kamen ni bil primeren za izdelavo apna.

⁶⁸ Na Ptujju je takih znanih 13.

⁶⁹ Od 29 skrinj sarkofagov 9, od 53 skrinj pepelnic 16.

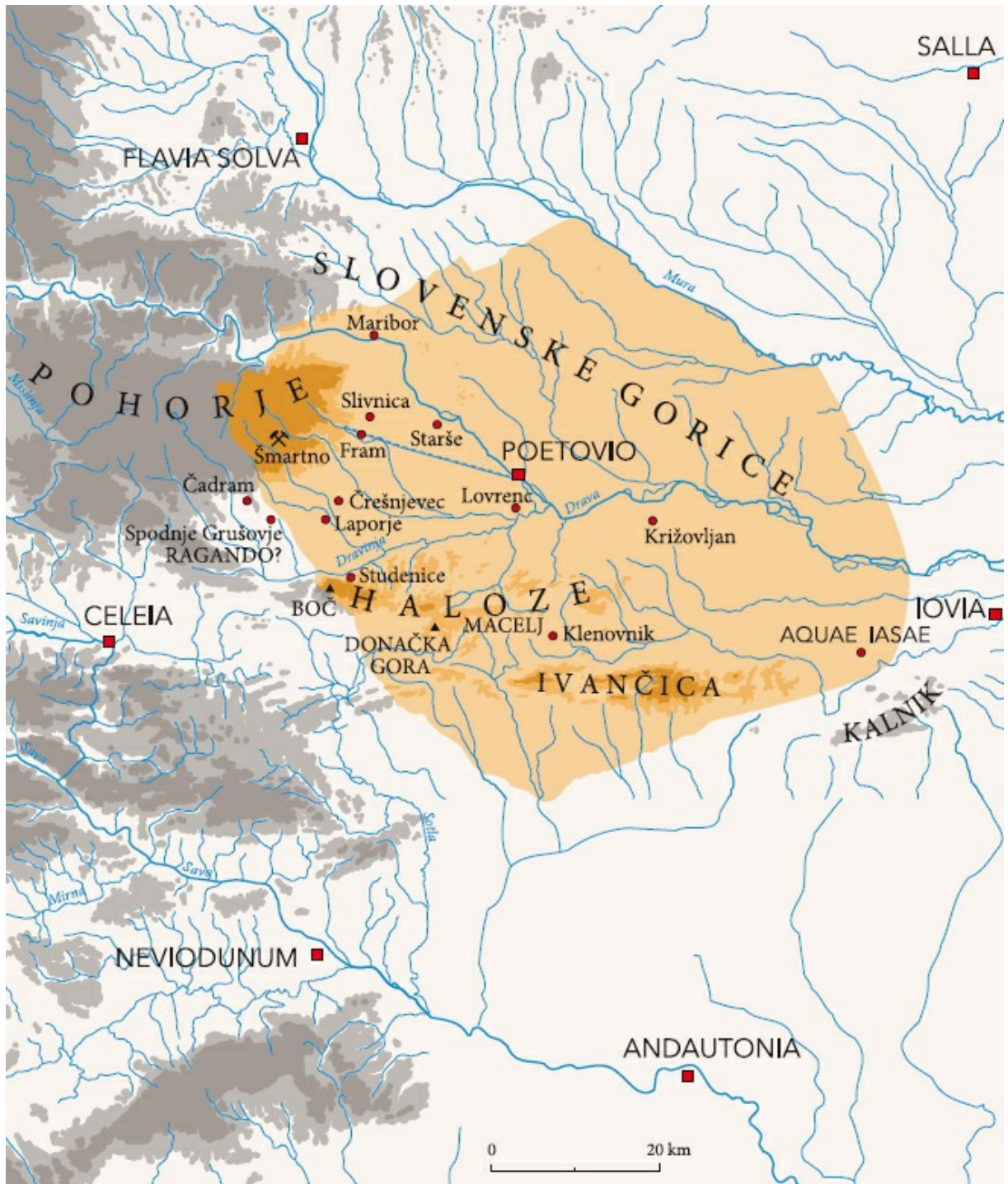
Prostor

Colonia Ulpia Traiana Poetovio je bila od začetka 2. stoletja mesto v provinci *Pannonia Superior*, blizu meje s provinco *Noricum*. Vsaj od začetka 1. stoletja je na prehodu preko Drave stal vojaški tabor s *canabae*, ki so z odhodom vojske v času Trajana dobile status kolonije.. Njen upravni prostor je težko natančno določiti, saj kolikor toliko trdnih dokazov o njegovih mejah ni. Povzetek diskusij in določevanj njegovih meja od začetka 20. stoletja naprej je, skupaj s predlagano karto, ki temelji na teh določevanjih, leta 2003 predlagala skupina arheologov pod vodstvom Jane Horvat⁷⁰ (slika 8). Zahodna meja ozemlja naj bi po tem predlogu potekala vzhodno od spodnjih obronkov Pohorja, prečkala reko Dravo med Mariborom in Staršami ter šla v severovzhodni smeri do reke Mure. Mura naj bi bila meja do približno Sv. Martina na Muri, meja pa naj bi potekala naprej na območju med Ludbregom in Varaždinskimi Toplicami ter proti jugu do hribovja Kalnik. Od tam naj bi šla proti zahodu pod Ivanščico (Ivančico), Donačko goro in Bočem.

Slika 8. Ozemlje Poetovione po Horvat et al. 2003

⁷⁰ Horvat et al. 2003.

Slika 9. Ozemlje Poetovione po Ragolič 2014

V posebni študiji je Anja Ragolič leta 2014⁷¹ na podlagi analize izračuna porabe energije za pot med središčem in periferijo ter z uporabo Thiessnovih poligonov predlagala nove meje poetovionskega agra. Po tem predlogu sodita vanj tudi območje vzhodnega Pohorja ter območje Maribora na zahodu, na jugu pa območje južno od Ivanščice (Ivančice) (slika 9).

Prostor je v različnih korpusih spomenikov tista kategorija, ki daje formalni okvir zbranemu gradivu, pri čemer je v primerih, ko se meje mestnega agra sekajo z modernimi državnimi mejami korpus objavljenega gradiva običajno razdeljen po modernih mejah.⁷² V našem primeru ager Poetovione na severu sega na ozemlje Avstrije ter na vzhodu in jugu na ozemlje Hrvaške, vendar ne na enem ne na drugem delu ozemlja doslej niso bili odkriti ne sarkofagi ne pepelnice. To pomeni, da je v tem katalogu objavljeni korpus spomenikov s slovenskega ozemlja tudi celoten korpus te vrste spomenikov z območja Poetovione oziroma njenega agra.

Ob tem je treba poudariti, da upravne meje rimskih avtonomnih mest za proučevanje kamnoseških izdelkov nimajo prave teže, saj jih ti s trgovino brez težav prečkajo v eno ali drugo smer. Za njihovo razumevanje so bistvenega pomena njihova proizvodna središča in transportne poti, po katerih so dosegali naročnike in kupce. Ta središča so vezana na vire uporabljane kamna, ki so lahko v lasti mesta ali pa tudi ne. Zato tudi preštevanje različnih kategorij kamnitih spomenikov po mestnih agrih⁷³ nima pravega smisla, saj ne pove nič ne o njihovi proizvodnji, ne o njihovih naročnikih. Upravni prostor je za razumevanje rimskih kamnitih spomenikov povsem arbitrarna kategorija.

MATERIALI

Marmor

Analize marmorja iz katerega so bili izdelani sarkofagi in pepelnice iz Poetovione, je v letih 2003 in 2004 opravil Harald W. Müller-⁷⁴ Analize v Pannoniji odkritih sarkofagov (*Siscia, Aquae Balissae, Mursa, Sirmium*) je Müller opravil med letoma 2005 in 2008.⁷⁵

Uporabljena metodologija

S pomočjo diamantnega svedra, namakanega z vodo, so bili iz izbranih spomenikov izvrtani jedrni izvrtki, dolgi do 4 cm s premerom 12 mm in pripravljeni za analize v laboratoriju.

Zunanji, približno 1 cm debel sloj kamnine je bil odstranjen in izvrtki očiščeni v razredčeni dušikovi kislini (HNO₃), da bi bile odstranjene nečistoče. Po nekajkratnem izpiranju z destilirano vodo je bil vzorec posušen in zmlet do analitske ravni v ahatnem mlinu.

⁷¹ Ragolič 2014.

⁷² Npr. Scarbantia: za madžarski del Farkas – Gabler 1994, za avstrijski del Krüger 1974.

⁷³ Npr. Pochmarski 2014, 354.

⁷⁴ Rezultati so objavljeni v Djurić – Hebert et al. 2004.

⁷⁵ Rezultati za Siscio in Aquae Balissae so bili objavljeni v Migotti – Šašel Kos – Radman-Livaja 2018, rezultati za Mursa v Djurić – Filipović – Müller 2009 in za Sirmium v Djurić et al. 2006.

Analiza stabilnih izotopov ^{18}O in ^{13}C

Stabilna izotopa ^{18}O in ^{13}C sta bila določena v skladu s H. Craig (1957) z uporabo konvencionalnega standarda (PDB). V prah zdrobljen kamniti material (50 mg za vsak vzorec) je bil obdelan s 100 odstotno fosforno kislino H_3PO_4 pri 25°C v intervalu 24 ur. Pridobljeni CO_2 je bil zbran v steklene cevi, s tekočim dušikom zmrznjen na -70°C in nato analiziran. Vrednosti $\delta^{18}\text{O}$ so podane v promilih, vrednosti $\delta^{13}\text{C}$ pa so podane v odnosu na PDB; rezultati so predstavljeni v diagramu (grafu). Analize sta opravila prof. magg. dr. Michael Unterwurzacher na aparatih ThermoFisher Delta Plus XL in V PLUS MS (referenčni standard je bil južnotirolski Laas marmor) in dr Ana-Voica Bojar iz Gradca.

Kemijske analize

Kemijske analize so bile izvedene z ICP-MS. 100 g zmletega kamnitega prahu je bilo popolnoma raztopljenega v PTFE cevi z mešanico kislin (5 ml HNO_3 - HClO_4 , 1:1, 10 ml HF). Po evaporaciji je bila izmerjena vsebnost elementov Na, Mg, Al, K, Sc, V, Cr, Fe, Mn, Co, Cu, Zn, Rb, Sr, Y, Cd, Ba, La, Ce, Eu, Hf, Th, U. Analize je opravil dr. Heinz Fröschl v Austrian Research Center / Österreichisches Forschungszentrum Siebersdorf.

Določitev izvora uporabljenih marmorjev je osnova za določitev proizvodnih središč ob predpostavki, da gre za dvofazno proizvodnjo z izdelavo strukturno definiranih polizdelkov v prvi fazi in dokončnim krašenjem v drugi fazi ter da se polizdelki posameznih proizvodnih središč med seboj vsaj delno formalno razlikujejo. Taka proizvodna središča so načeloma ob kamnolomih, ki pošiljajo svoje proizvode na različne kraje, kjer jih dokončajo in predajo naročnikom. Ta razlagalni model omogoča prepoznavanje različnih vrst proizvodov posameznih kamnoseških delavnic, njihovih formalnih značilnosti in prostorskega dometa njihovih izdelkov. Načeloma omogoča tudi prepoznavanje delavnic, ki so njihove izdelke dokončno okrasile.

Med 41 ptujskimi marmornimi sarkofagi oziroma njihovimi fragmenti jih je bilo analiziranih 25 oziroma 61 % (slika 10). Izvor njihovega marmorja je bil določen na Pohorje (21, 84 %) in v Gummern (3, 12 %) pri Beljaku (Villach), za en (4 %) vzorec pa nedvoumnega izvora ni bilo mogoče določiti.

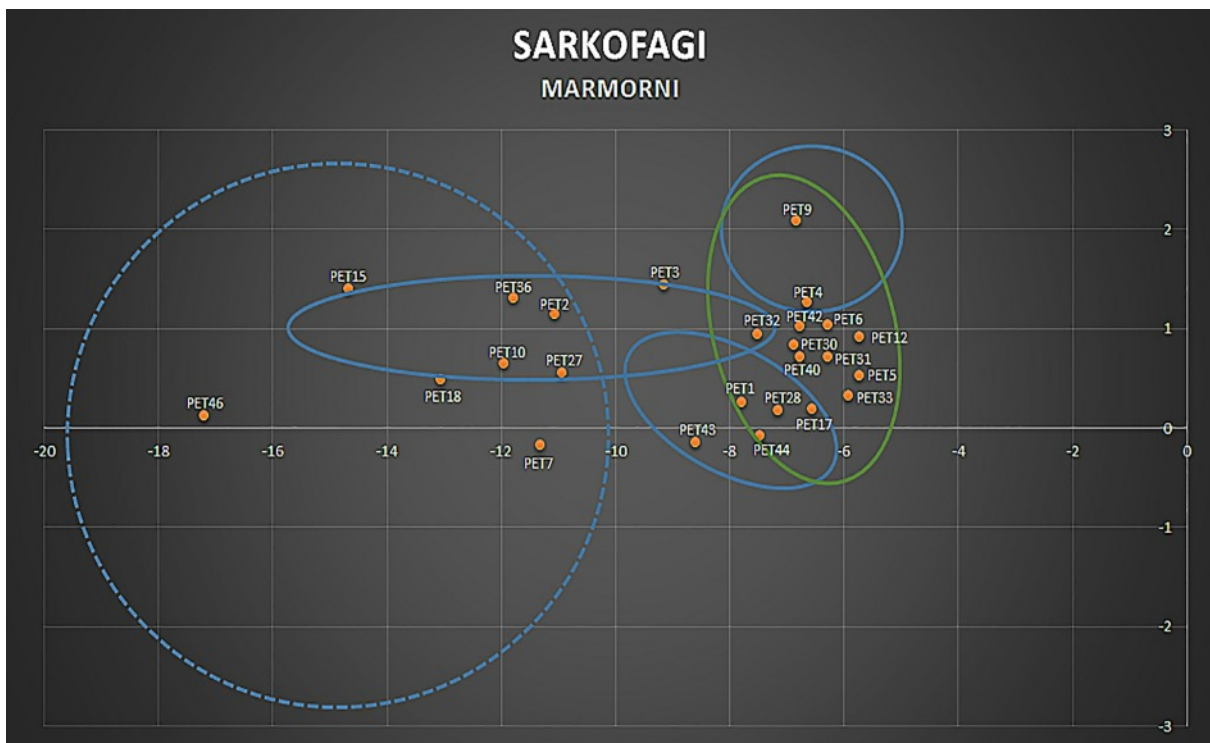
Med 86 ptujskimi marmornimi pepelnicami oziroma njihovimi fragmenti jih je bilo analiziranih 15 oziroma 17,4 % (slika 11). Izvor njihovega marmorja je bil določen na Pohorju (14, 93 %) in v Gummernu pri Beljaku (1,7 %).

Rezultati analiz marmorja kažejo, da so bili glavni izvor surovine za v Poetovionii in njenem agru odkrite sarkofage in pepelnice pohorski kamnolomi med Šmartnim na Pohorju in Hudinjo nad Vitanjem. Stopnja njihove raziskanosti je ob nekaterih poizkusih⁷⁶ še vedno nepopolna. Analize Haralda W. Müllerja (slika 12 in tabela na str. 133) so bile sicer prve arheometrične analize pohorskih marmorjev s prvo celovito objavo analitskih podatkov.⁷⁷ Ob pohorskih marmorjih se je v analizi kot drugi vir pokazal kamnolom Gummern pri Beljaku (Villach) na avstrijskem Koroškem, nedvomno največji in najpomembnejši kamnolom vzhodnoalpskega marmorja v antiki.⁷⁸

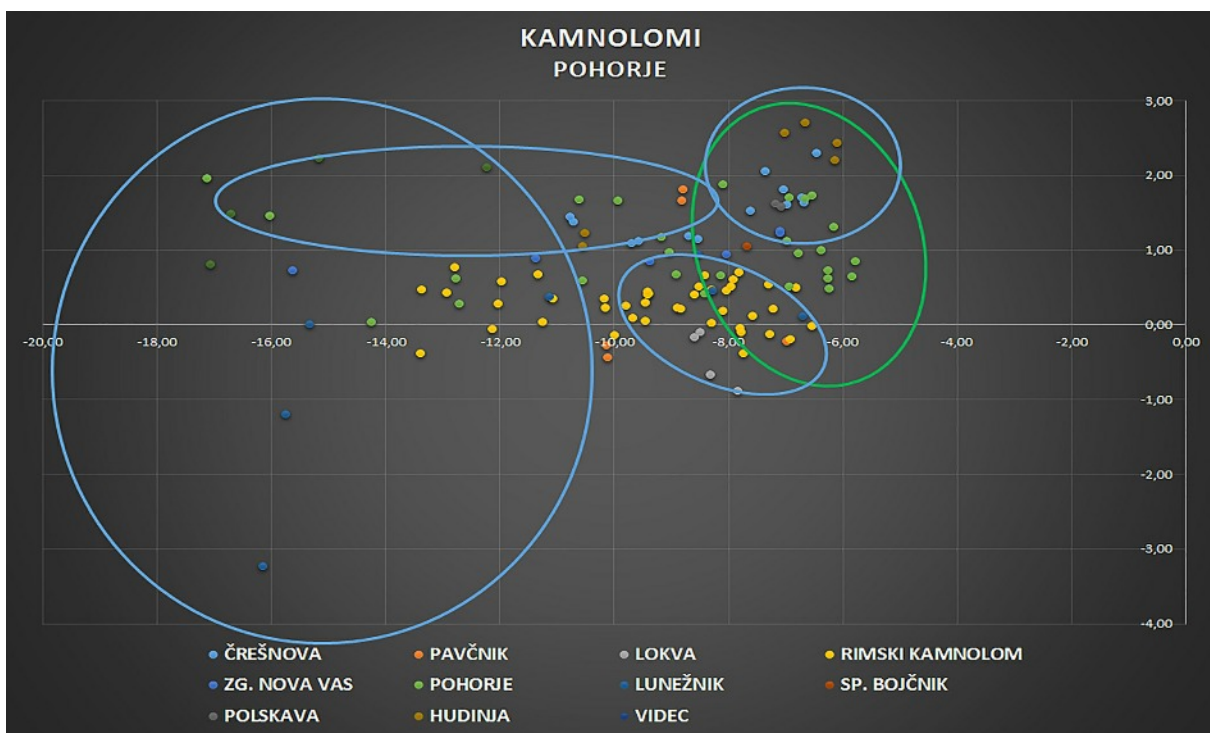
⁷⁶ Poleg Haralda W. Müllerja sta se v zadnjih letih s pohorskim marmorjem arheometrično ukvarjali Simona Jarc v svojem doktorskem delu (Jarc 2006) in Snježana Miletić, prav tako v svojem doktorskem delu (Miletić 2023).

⁷⁷ Müller 2004, 368-383.

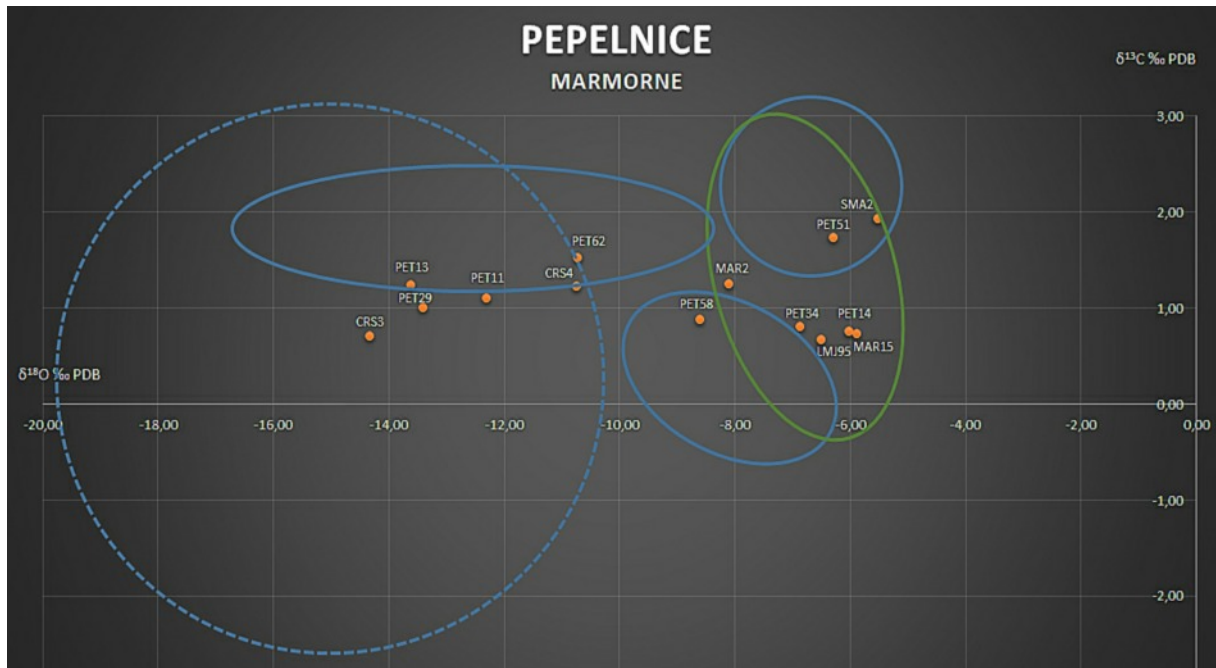
⁷⁸ Müller 2007.

Slika 10 Diagram izotopske sestave $\delta^{18}\text{O}$ in $\delta^{13}\text{C}$ za sarkofage s polji Pohorja (modro) in Gummerna (zeleno)

Slika 11. Diagram izotopske sestave $\delta^{18}\text{O}$ in $\delta^{13}\text{C}$ za s polji Pohorja (modro) in Gummerna (zeleno)

Slika 12. Diagram izotopske sestave $\delta^{18}\text{O}$ in $\delta^{13}\text{C}$ doslej znanih vzorcev iz pohorskih kamnolomov s polji Pohorja (modro) in Gummerna (zeleno) po Müllerju

Apnenec

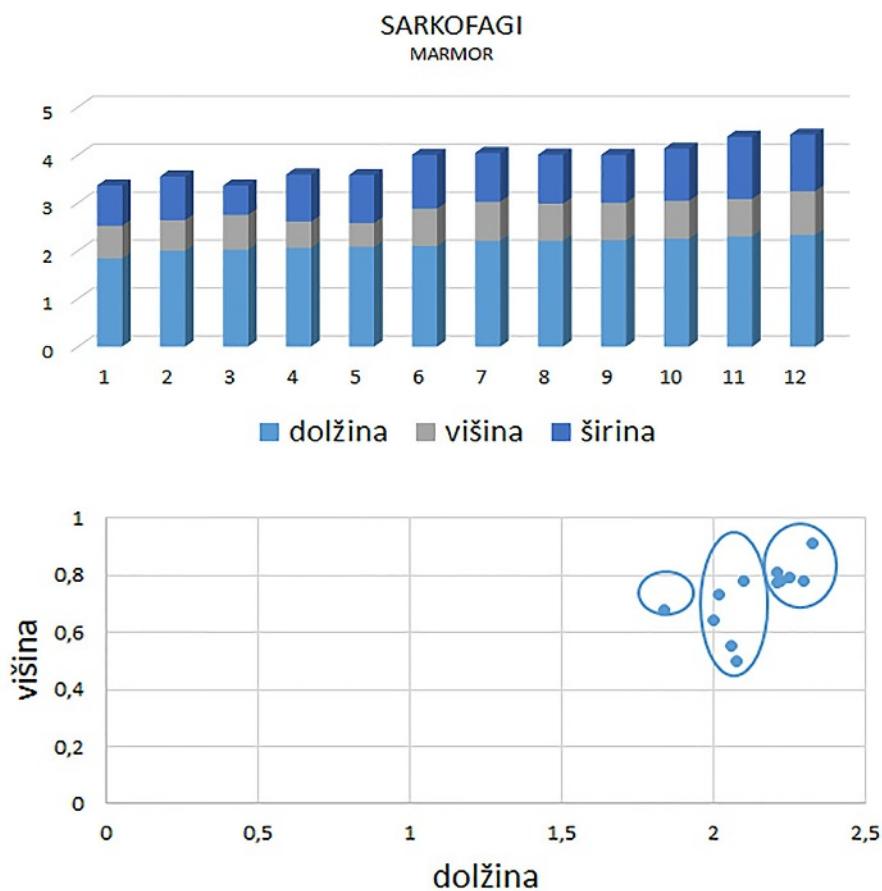
Vsi sarkofagi in pepelnice, izdelani iz apnenca, so bili izdelani iz neogenskega apnenca. Gre za bel do rumenkast apnenec, ki vsebuje večinoma drobne litotamnijske alge, briozojev, lupin mehkužcev, iglokožcev in foraminifer. Ta apnenec je v strokovni literaturi splošno imenovan litotamnijski apnenec (*Lethakalk*). Iz vseh sarkofagov in pepelnic so bili pridobljeni vzorci in iz njih izdelani zbruski kot osnova za paleontološke analize (izdelala dr. Katarina Bradić). Te so pokazale, da gre pri apnencih za spodnjabadenijsko starost in da se med seboj načeloma razlikujejo zgolj v deležu ekstraktov ter prisotnosti pelagičnih foraminifer. Ekstrakti, ki pripadajo v glavnem polikristalnemu in monomineralnemu kremenu, so slabo zaobljeni do ostrorobi, nekaj pa je tudi večjih zrn velikosti do 5 mm, ki so zelo dobro zaobljeni, prisotni pa so tudi karbonatni prodniki. Ekstrakti so v glavnem tudi kloritizirani, torej prepereli, izvirajo pa večinoma iz metamofnih kamnin. Ker na območju Ptuja badenijski apnenec leži na spodnjemiocenskih klastitih, ki vsebujejo opisane ekstrakte, lahko ugotovimo, da je vir kamnine najnižji del Šentiljskega člena Špiljske formacije, ki na zahodu izdaja ob Dravi med Kamenščakom in Zgornjim Duplekom ter Hrastovcem na vzhodu (dr. Igor Rižnar).

STRUKTURA

Sarkofagi – marmorni

Skrinja sarkofaga je bolj ali manj nepravilen pravokoten blok vzhodnoalpskega marmorja, katerega velikost je znotraj osnovnih parametrov velikosti, izraženih v celih številih, dokaj naključna: dolžina je med 6 in 7 čevlji (*pes/pedes*), višina od okoli 2 do 2,5 čevlja in širina od 3 do 4 čevlje. Nobeden od znanih sarkofagov ni bil izdelan znotraj celih števil rimskih mer – ta naključnost se zrcali tudi v dimenzijah in proporcij sestavnih delov njihove strukture.

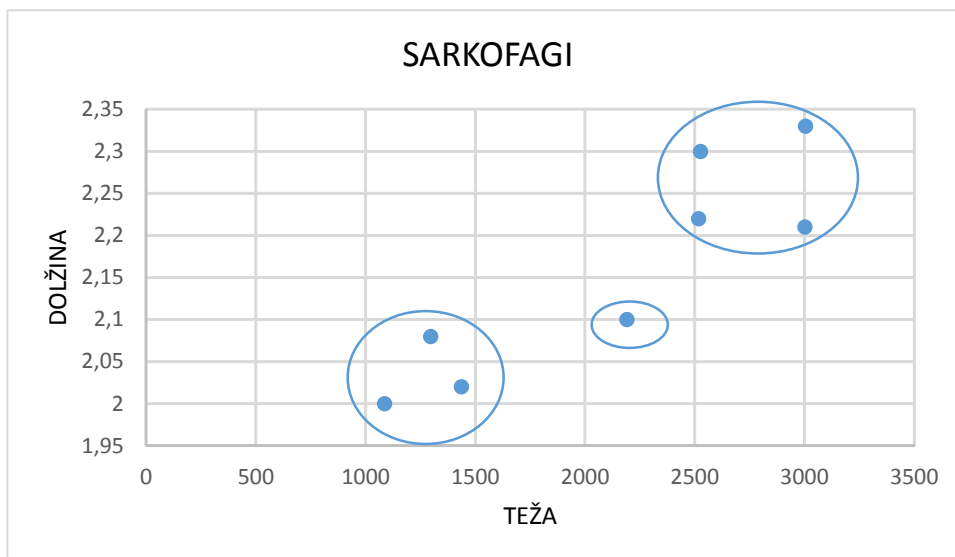
Blok marmorja je izklesan v skrinjo s 13 do 21 cm debelimi stranicami in običajno nekaj debelejšim, od 15 do 36 cm debelim dnom (izjemoma 13–14 cm).⁷⁹ Večina ohranjenih skrinj sarkofagov je dolgih okoli 2 metra, dolžina večjih skrinj pa je med 2,2 in 2,3 metra (slika 13). Njihova teža sega do 1500 kg pri dvometrskih sarkofagih in od 2500 do 3000 kg pri skupini večjih sarkofagov. Teža pokrovov ni znana, le za pokrova v obliki plošč⁸⁰ je mogoče izračunati težo okoli 700 kg (slika 14).

Slika 13. Diagrama velikosti, dolžin in višin skrinj marmornih sarkofagov Panonije

⁷⁹ S Ptuja so ohranjene samo tri cele skrinje (kat. št. 2, 3, 4). V panonskih mestih je ohranjenih precej več marmornih sarkofagov, ki omogočajo boljši vpogled v njihovo proizvodnjo oziroma strukturo (Szombathely 1, Sisak 1, Daruvar 1, Osijek 1, Szekszárd 1, Šid 2, Sremska Mitrovica 2, Kostolac 1).

⁸⁰ Pokrova sarkofagov kat. št. 2 in 3.

Slika 14. Diagram dolžin in teže skrinj marmornih sarkofagov Panonije

Pri skrinjah so natančneje obdelane zunanje površine njihove daljše sprednje in obeh krajših stranskih stranic, medtem ko je zadnja stranica puščena grobo obdelana, kakor je običajno v zahodnem delu imperija in je vezano na njihovo postavitve v prostoru. Nekatere skrinje in pokrovi⁸¹ so ohranjeni v kamnolomskem stanju izdelave (Sliki 15 in 16), kar nam omogoča določitev dvofaznosti njihove izdelave. Jasno je razvidno, da je v prvi fazi izdelana celotna struktura oziroma arhitektura sarkofaga, ko so določena napisna in dekorativna polja. V dekorativnih poljih je v tej fazi puščena bolj ali manj grobo obdelana kamnita masa; profilacija polj sprednje stranice je načeloma izdelana pri vseh poljih, medtem ko je lahko pri dekorativnih poljih krajših stranic opuščena in nadomeščena s preprosto vsekano linijo. Enak preprost pristop je uporabljen tudi na edinem ohranjenem pokrovu v kamnolomskem stanju.⁸² Zgornja stranica stranskih dekorativnih polj je lahko že v tej fazi oblikovana kot profilirana noriško-panonska voluta,⁸³ izjemoma pa imata tako oblikovano zgornjo stranico tudi polji na krajših stranicah.⁸⁴

Slika 15. Sarkofaga v kamnolomskem stanju izdelave, PMPO RL 1034 in RL 872 (kat. št. 4 in 3)

⁸¹ Kat. št. 2, 3, 4, 12, 29.

⁸² PMPO RL 752, kat. št. 29.

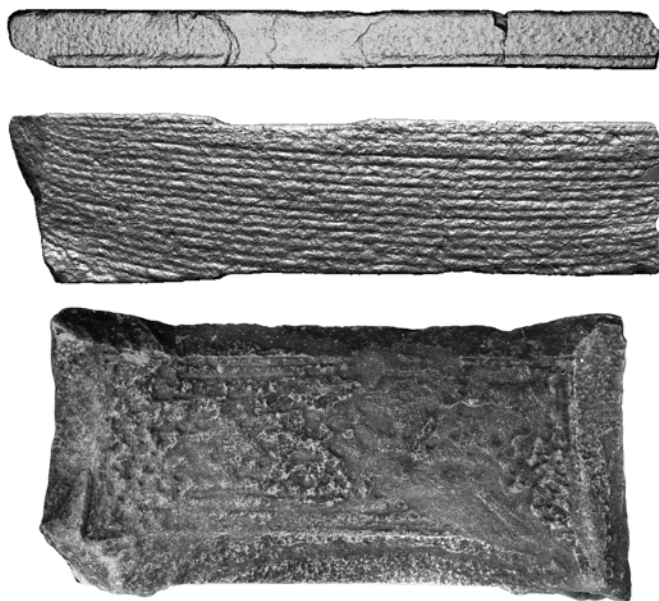
⁸³ V dveh primerih je zgornja stranica ravna: kat. št. 2 in 3.

⁸⁴ PMPO RL 463, kat. št. 11.

Slika 16. Pokrov sarkofaga v kamnolomskem stanju izdelave, PMPO RL 752 (kat. št. 29)

Notranja obdelava skrinj kaže na stranicah značilne vodoravne, proti dnu vse bolj ukrivljene sledove klesarskega orodja, verjetno dvokoničastega krampa, na dnu pa tudi sledove koničastega dleta. Izdelava dela dna v obliki privzdignjenega vzglavnika ni znana. Na zgornji ploskvi stranic je na notranjem robu vedno oblikovana polkrožna dvignjena odebelitev za fiksiranje pokrova (slika 17). Pod zgornjim robom po sredini stranskih stranic je na zunanji strani pogosto (a ne vedno) izklesana pravokotna luknja za povezovalno vez za pričvrstitev pokrova (vez je železna in zalita s svincem). Dvokapni, redko štirikapni pokrovi imajo notranjost grobo izklesano in izvotljeno, ravna in gladka je samo spodnja ploskev, s katero pokrov naseda na skrinjo. Ravni pokrovi v obliki plošče imajo na spodnji ploskvi izklesan precej širok raven žleb za postavitvev na dvignjeni rob skrinje.

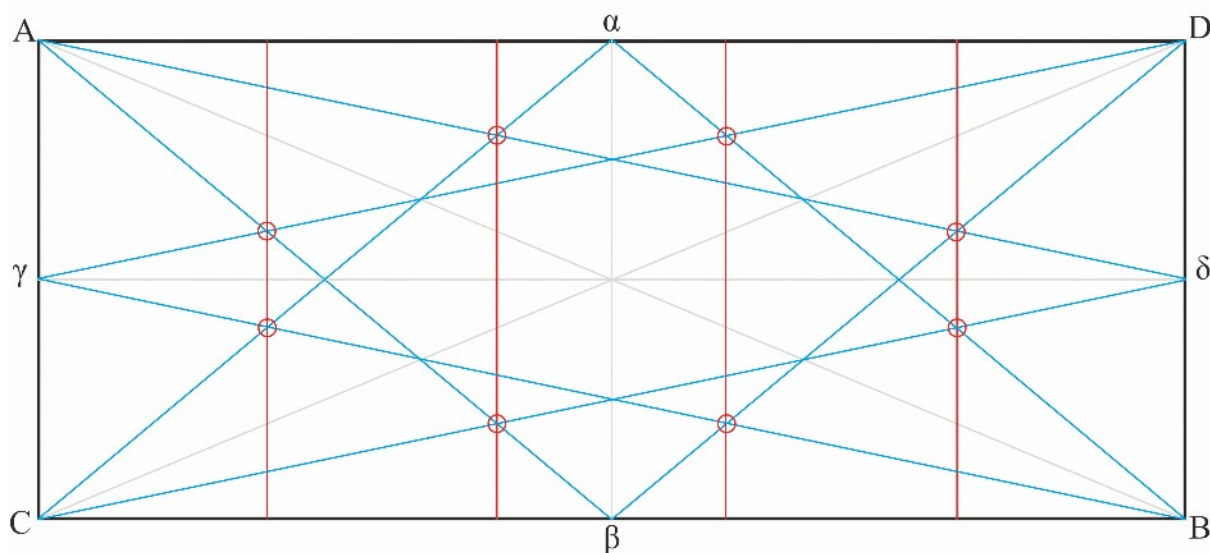
Slika 17. Notranjost stranice in zgornji rob RL 447 ter dno RL 1020 (kat. št. 1 in 6)

Zunanja struktura skrinje je skoraj brez izjeme⁸⁵ tridelna sprednja stranica z enodelnima krajšima stranicama. Delitev sprednje stranice na večje srednje napisno polje in dve stranski dekorativni polji sledi večinoma na pet enakih delov – modulov⁸⁶ razdeljeni ploskvi (slika 18). Znotraj te delitve so

⁸⁵ Prava izjema je edini znani panonski frizni sarkofag PMPO RL 447, kat. št. 1.

⁸⁶ Izjemi s šestimi moduli sta nizka sarkofaga kat. št. 2 in 3; glej sliki 11 in 15.

trije srednji moduli⁸⁷ prihranjeni za napisno polje, stranska modula pa za dekorativni polji. Velikosti modulov niso nikoli merjene, temveč določene s preprosto uporabno geometrijo, ki kot pripomočke uporablja samo vrstico (kompas) in ravnilo. Postopek delitve pravokotnika z oglišči A-B-C-D (slika 20) na pet enakih pravokotnikov poteka v nekaj korakih. Najprej je z diagonalama AB in CD določeno središče pravokotnika, skozi katerega sta potegnjeni navpična ($\alpha\beta$) in vodoravna ($\gamma\delta$) sredinska črta. S sečišči diagonal A δ in D β ter diagonal B γ in C α , ki jih je mogoče dopolniti še s sečišči diagonal C δ in B α ter A β in B γ , so nato določeni vsi moduli. Srednje polje, ki je v strukturi celote najpomembnejše, sega do meje s stranskim poljem. Njegov okvir je lahko izdelan znotraj treh modulov ali pa se po celi širini profilacije zajeda v stranska modula. Širina stranskega polja znotraj stranskega modula je določena s sečišči diagonal A β in $\alpha\gamma$ ter C α in $\alpha\gamma$ na eni strani ter sečišči D β in $\alpha\delta$ ter B α in $\beta\delta$ na nasprotni strani. Na podoben način je izvedena delitev pravokotnika na šest modulov (slika 19). Uporaba presečišč za konstruiranje geometričnih shem sledi načelom, ki jih je v obliki osem krake zvezde formuliral Tons Brunes (Brunesova zvezda).⁸⁸

Slika 18. Delitev pravokotnika na pet enakih delov (rdeče) s pomočjo uporabne geometrije (Brunesova zvezda)

Pokrovi sarkofagov so skoraj vsi⁸⁹ dvokapni s štirimi vogalnimi akroteriji, ki po višini ne dosegajo slemena. Vzdolžno sleme je ploščato in široko, njegovi robovi so dvignjeni nad ploskev strehe. Streha je na sprednji strani običajno oblikovana v tegule in imbrekse, na hrbtni strani pa je gladka. Na sprednjem navpičnem robu pokrova je lahko s črtami označena oblika tegul in imbreksov v preseku, na ta rob pa je lahko umeščen tudi napis v posebnem napisnem polju⁹⁰ ali brez njega.⁹¹ V akroterijah so oblikovana dekorativna polja, ki so lahko eno- ali dvostranska.

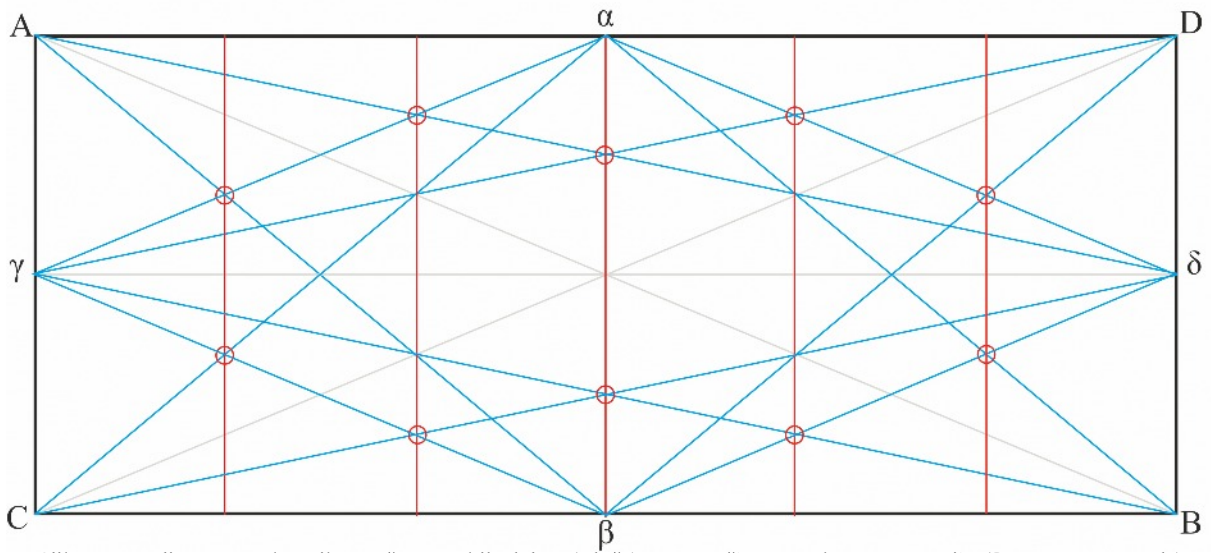
⁸⁷ Pri sarkofagih kat. št. 2 in 3 štirje.

⁸⁸ Kappraff 2000; 2002.

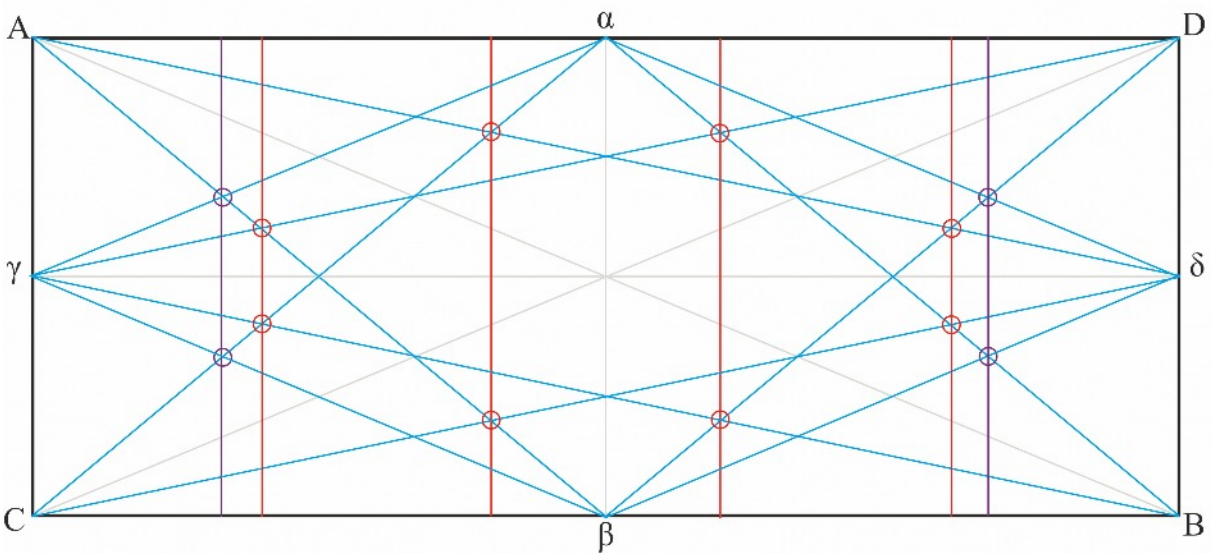
⁸⁹ Ohranjena sta dva ravna pokrova sarkofagov kat. št. 2 in 3, en zelo velik in močno poškodovan štirikapni pokrov iz Ljudskega vrta na Ptujju (kat. št. 39; Djurić 2019b) in drugi štirikapni pokrov z vogalnimi akroteriji na sarkofagu iz Szekszárda (*Alisca*; Lupa 824).

⁹⁰ PMPO RL 612, kat. št. 31.

⁹¹ PMPO RL 483, kat. št. 35; RL 1018, kat. št. 28.

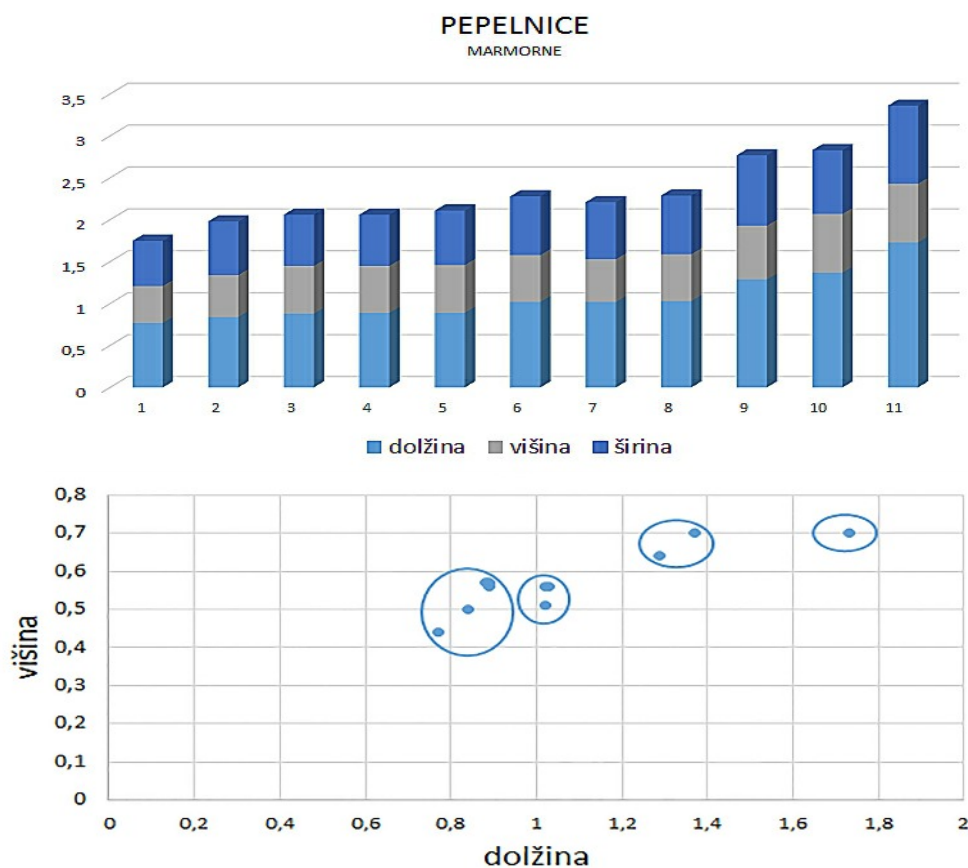
Slika 19. Delitev pravokotnika na šest enakih delov (rdeče) s pomočjo uporabne geometrije (Brunesova zvezda)

Slika 20. Delitev pravokotnika na pet enakih delov (rdeče) in določitev širine stranskega polja (vijolično) s pomočjo uporabne geometrije (Brunesova zvezda)

Pepelnice – marmorne

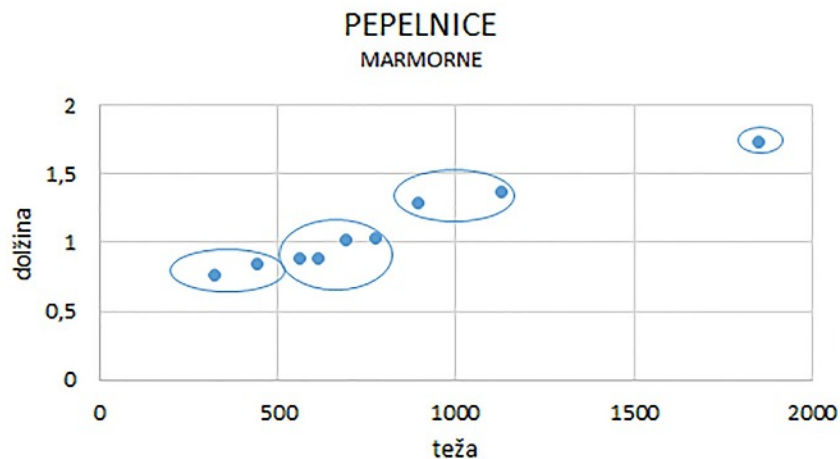
Struktura večine znanih pepelnic je pri skrinjah identična strukturi sarkofagov. To so manjši, bolj ali manj pravilni pravokotni bloki vzhodnoalpskega marmorja, katerih velikost je znotraj osnovnih parametrov velikosti, izraženih v celih številih, dokaj naključna: dolžina sega od 2,5 do 4,5 čevlja (*pes/pedes*), višina od okoli 1,5 do skoraj 2,5 čevlja in širina od skoraj 2 do skoraj 3 čevljev. Včasih se lahko velikost skrinj približa velikosti sarkofagov⁹² od katerih se razlikujejo predvsem po vsebini, ki jo hranijo, včasih tudi po debelini dna. Nobena od znanih pepelnic ni bila izdelana znotraj celih števil rimskih mer – ta naključnost se zrcali tudi v dimenzijah in proporcijah sestavnih delov njihove strukture. Po velikosti lahko pepelnice razdelimo v tri skupine: tiste, dolge do 3 čevlje, one, dolge okoli 3,5 čevlja, in nekaj dolgih okoli 4,5 čevlja (slika 21). Blok marmorja je bil izklesan v skrinjo z 8 do 15 cm debelimi stranicami in najpogosteje izrazitim, več kot 30 cm debelim dnom.⁹³ Zato je teža skrinj kljub ne velikim dimenzijam precejšnja in sega od skupine s težo med 300 in 500 kg, prek skupine s težo med 500 in 750 kg do skupine s težo okoli 1000 kg (slika 22). Teža pokrovov ni znana.

Slika 21. Diagrama velikosti, dolžin in višin skrinj marmornih pepelnic

⁹² PMPO RL 104, kat. št. 49.

⁹³ Izjemoma 18 cm pri pepelnici PMMb A2309, kat. št. 45.

Slika 22. Diagram dolžin in teže skrinj marmornih pepelnic

Skrinje so natančno obdelane predvsem na sprednji stranici, kar nekaj pa tudi na krajših stranicah, medtem ko so hrbtne stranice, gledalcu nevidne, bolj grobo obdelane. Precej skrinj in njihovih fragmentov je ohranjenih v kamnolomskem stanju obdelave (slika 23), s čimer kažejo enak postopek izdelave kot pri sarkofagih. Enak postopek velja tudi za izdelavo pokrovov, pri katerih se je ohranil celo blok s kamnoseško risbo pokrova (slika 24), ki kaže postopek izdelave še pred stopnjo polizdelka, pripravljenega za krašenje. Notranjost skrinj je obdelana enako kot pri sarkofagih. Notranjost pokrovov je znotraj ravnega pasu za nasedanje na skrinjo s koničastim dletom vodoravno poglobljena.

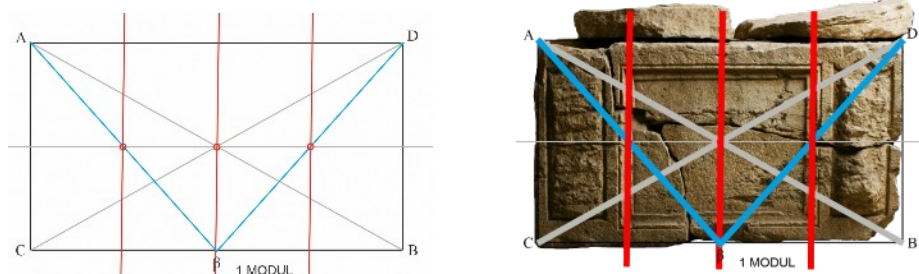
Slika 23. Pepelnici v kamnolomskem stanju izdelave: A – Ptuj, B – Črešnjevec

Slika 24. A – kamnoseška risba pokrova pepelnice na marmornem bloku, Črešnjevec; B – poglobitev spodnjega dela pokrova pepelnice, Veliko Tinje na Pohorju

Pri skrinjah pepelnic obstajata dve osnovni obliki: manjša skupina nizkih podolgovatih skrinj z napisnim poljem na sprednji stranici in mnogo večja skupina višjih skrinj s tridelno delitvijo sprednje stranice, kakršno poznajo sarkofagi. Pri prvi obliki lahko profilirano napisno polje pokriva celotno stranico ali pa je od nje krajše in pušča ob straneh grobo obdelani ožji ali širši ploskvi. V kateri fazi izdelave je bilo na teh skrinjah izdelano profilirano napisno polje, ni mogoče ugotoviti, domnevamo pa, da že v njihovi kamnolomski fazi. To je povsem jasno vidno pri drugi skupini skrinj z velikim številom ohranjenih primerkov v kamnolomskem stanju izdelave. Pri njih so v tej fazi izdelani okvirji polj pri napisnih poljih na vseh štirih stranicah vedno profilirani. Pri stranskih dekorativnih poljih je profilacija vseh štirih stranic okvirja precej redka, prevladujejo preprosti črtni okvirji. Ti na zgornji stranici, ki je skoraj vedno oblikovana kot noriško-panonska voluta, preidejo v črtno silhueto izvedbo. Polja na krajših stranicah imajo skoraj brez izjeme preprost črtni okvir, le v enem primeru⁹⁴ je okvir na treh stranicah profiliran in ima zgornjo stranico v obliki dvojne noriško-panonske volute. Prav ta primer kaže, kako zelo sorodni po strukturi so si sarkofagi in pepelnice.

Zunanja struktura skrinje je večinsko tridelna sprednja stranica z enodelnima krajšima stranicama. Delitev sprednje stranice na večje srednje napisno polje in dve stranski dekorativni polji vedno sledi na štiri enake dele – module razdeljeni ploskvi (slika 25). Znotraj te delitve sta dva srednja modula prihranjena za napisno polje, stranska modula pa za dekorativni polji. Velikosti modulov niso nikoli merjene, temveč določene s preprosto uporabno geometrijo, kakor je bilo že razloženo zgoraj. Srednje polje, ki je v strukturi celote najpomembnejše, sega do meje s stranskim poljem. Njegov okvir je lahko izdelan znotraj srednjih dveh modulov ali pa se s celo širino profilacije zajeda v stranska modula.

Slika 25. Delitev pravokotnika na štiri enake dele (rdeče) s pomočjo uporabne geometrije in primer pepelnice PMPO RL 711 (kat. št. 80)

Pokrovi pepelnic so, za razliko od tistih na sarkofagih, večinoma usmerjeni prečno na dolžino pepelnice in v tem povzemajo streho tipične noriške edikule (*naiskos*),⁹⁵ s čimer določajo pepelnico kot redukcijo družinske nagrobne edikule.⁹⁶ Zato je širina pokrova vedno večja od njegove globine, prečno sleme pa je kratko, ravno in ploščato. Štirje vogalni akroteriji so veliki, vendar po višini ne dosegajo slemena. Dvokapna streha je gladka, pri fragmentu iz Črešnjevca (kat. št. 105) pa oblikovana s tegulami in imbreksi. Nekateri pokrovi imajo na strehi upodobljene plastične figure: na pokrovu v Pernici dva ležeča leva, na pokrovu v Slovenski Bistrici pa ležečo moško figuro. Sprednje čelo

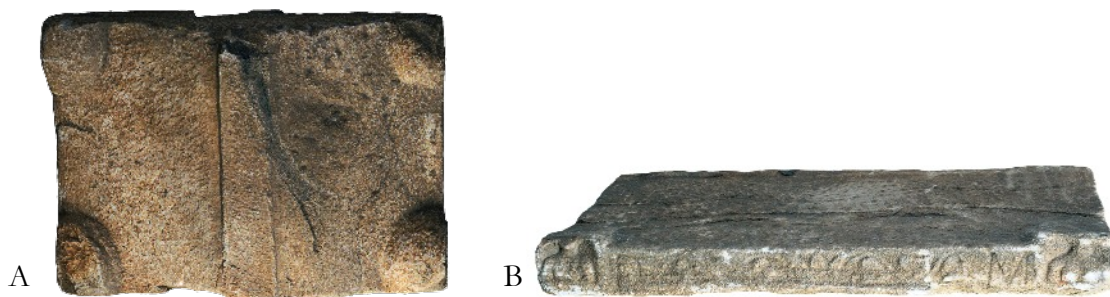
⁹⁴ PMPO RL 104, kat. št. 49.

⁹⁵ Kremer 2001.

⁹⁶ Djurić 2001a.

pokrova ima osrednje dekorativno polje, ki ga spremljata stranski dekorativni polji v akroterijih, ki lahko imata dekorativni polji tudi ob strani.

Da so obstajali tudi preprosti pokrovi te vrste brez akroterijev, kaže pokrov pepelnice s Ptuja (kat. št. 82), verjetno pa tudi trije fragmenti pokrovov na Ptuju (dominikanski samostan, kat. št. 124), v Laporju (kat. št. 122) in Vidmu pri Ptuju (kat. št. 123). Obstaja tudi manjša skupina različno velikih dvokapnih pokrovov z vzdolžnim ploščatim slemenom in štirimi vogalnimi akroteriji, kakršne poznamo na sarkofagih. Pri njih ni mogoče razločiti ali so pripadali pepelnicam ali otroškim sarkofagom. Dekorativna polja so pri njih umeščena predvsem na vseh akroterijih, včasih pa tudi na ozkih navpičnih vzdolžnih robovih (slika 26).

Slika 26. Prečna (A) in vzdolžna (B) oblika pokrova pepelnice

Noriško-panonska voluta

To je ena od oblik zgornje stranice dekorativnih polj⁹⁷ značilnih za proizvodnjo nagrobnih spomenikov (nagrobne edikule, stele, sarkofagi, pepelnice, are) in včasih tudi votivnih oltarjev, izdelanih v delavnicah, ki so za svoje izdelke uporabljale vzhodnoalpski marmor. Drugi dve obliki sta poleg preproste ravne stranice polkrožna in trikotna arkada na konzolah. Arnold Schober⁹⁸ je noriško-panonsko voluto, to »baročno« obliko okvirja, videl kot tipično noriško, njen izvor pa, za razliko od Antala Heklerja,⁹⁹ ki jo je vezal na keltsko formalno tradicijo, našel v oblikah čel metropolitanskih oltarjev s pulvini.¹⁰⁰ Pojav volute je vezal na slogovno spremembo na prehodu 1. v 2. stoletje. V isti ne-rimski smeri kot Hekler sta izvor tega motiva iskala Balduin Saria¹⁰¹ in Rajko Ložar,¹⁰² je pa Ložar izhodišče te volute povezoval z arhitekturnim elementom polkrožne arkade. Schober je pojav volute na noriških spomenikih časovno umestil v trajansko obdobje¹⁰³ poznejši raziskovalci¹⁰⁴ pa so skušali to datacijo z različnimi argumenti spremeniti in začetek rabe noriško-

⁹⁷ Okras te vrste je pri napisnih poljih marmornih sarkofagov zelo redek, npr. na sarkofagu iz Šida, zelo pogost pa je pri travertinskih sarkofagih iz Akvinka (*Aquincum*) in Brigečione (*Brigetio*).

⁹⁸ Schober 1923, 230-232.

⁹⁹ Hekler 1912, 183.

¹⁰⁰ Metropolitanske oltarje s takimi formami je v tistem času objavil Altman 1905.

¹⁰¹ Saria 1933-34 ga je iskal pri Tračanih.

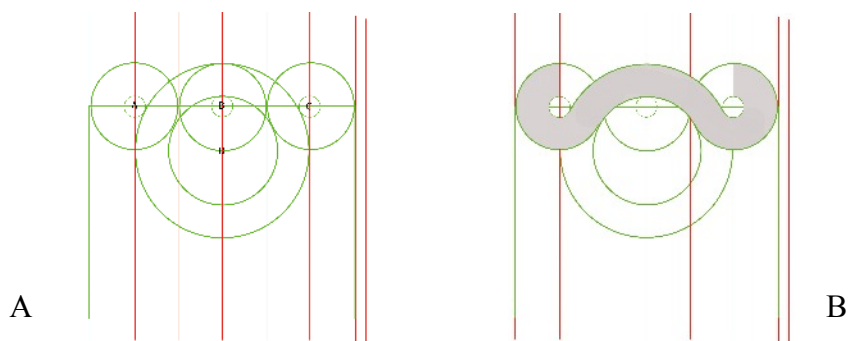
¹⁰² Ložar 1934 ga je iskal v globoki prazgodovini.

¹⁰³ Schober 1923, 230-231.

¹⁰⁴ Cermanović 1965, 93; Kranz 1986, 111-112; Pochmarski-Nagele 1992, 188.

panonske volute postaviti v poznoantoninski-zgodnjeseverski čas. Po objavi¹⁰⁵ oltarja z noriško-panonsko voluto iz Akvinka¹⁰⁶, datiranega v leto 164, je bilo treba starost motiva ustrezno prilagoditi,¹⁰⁷ z odkritjem in objavo¹⁰⁸ nagrobne stele iz Odre pri Zagrebu, datirane v hadrijanski čas, pa se je pojav noriško-panonske volute časovno močno približal začetni Schoberjevi trditvi. Slogovna sprememba, o kateri govori Schober in s katero je povezoval pojav noriško-panonske volute, je zelo verjetno vezana na pričetek delovanja grške (tasoške?) Delavnice, vezane na kamnolom Gummern v hadrijanskem času (pred 122).¹⁰⁹ Različna raba volute in njen formalni razvoj v 2. in 3. stoletju še nista bila deležna sistematičnega študija.¹¹⁰

Na marmornih sarkofagih Panonije je motiv volute v stranskih poljih uporabljan skoraj brez izjeme, samo sarkofag iz Osijeka¹¹¹ ima kot zgornjo stranico okvirja obeh stranskih polj polkrožno arkado na konzolah. Konstruiranje z voluto oblikovanega okvirja najpogosteje izhaja iz kombinacije treh krogov, razvrščenih na njegovo zgornjo linijo. Trije krogi enakih radijev s središči A-B-C (slika 27A) so postavljeni v nizu drug ob drugem po celi širini polja. Oba stranska kroga določata stranska zavoja volute, njen srednji lok pa je določen s krogom z dvojnimi radijem in središčem D na spodnjem robu srednjega kroga. Spodnjo linijo srednjega loka določa manjši krog s središčem D, katerega krožnica se dotika krožnic obeh stranskih krogov. Povezovanje segmentov teh krožnic ustvari klasično noriško-panonsko voluto (slika 27B). Tako konstrukcijo poznajo sarkofagi iz Poetovione (PMP RL 463, 546, 1029) (slika 28), Siscije (AM Zg 349), Sirmija (MS A 388), Šida in Alisce (MNM 23.1849.1). Druge različice noriško-panonske volute na panonskih marmornih sarkofagih pri proporcionalno širših poljih uporabljajo kombinacije štirih krogov, nanizanih na zgornjo linijo okvirja in njihovo povezovanje (slika 29). Tako konstrukcijo imajo sarkofagi iz Sirmija (KHM I 162; MS A 977) in Sopianae (MNM 62.84.1-2; Pécs grobnica II) (slika 30). Sarkofagi poznega 3. in zgodnjega 4. stoletja (Daruvar, Šid) poznajo različico noriško-panonske volute, značilno za akvinške travertinske sarkofage.¹¹²

Slika 27. Konstrukcija in izvedba noriško-panonske volute s kombinacijo treh krogov v vrsti

¹⁰⁵ Gesztelyi 1989-90.

¹⁰⁶ CIL III 3432; HD067977.

¹⁰⁷ Kremer 2001, 19-20; Handy – Pochmarski 2014, 84.

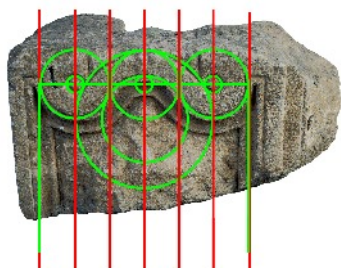
¹⁰⁸ Heger 2007; Rendić-Miočević 2013; Migotti – Šašel Kos – Radman-Livaja 2018, 85-86.

¹⁰⁹ Djurić 2019.

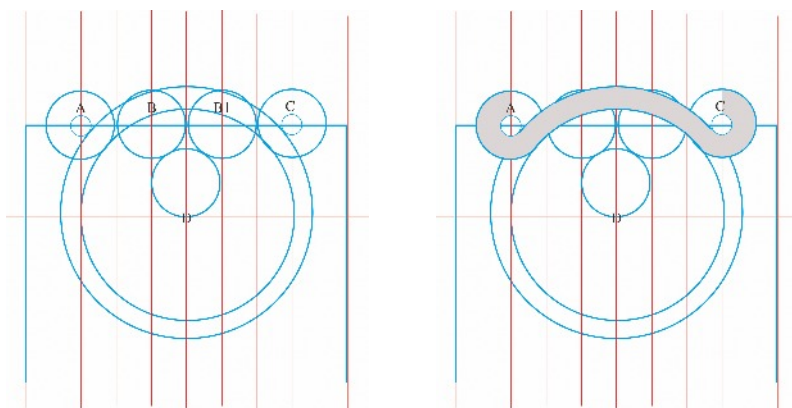
¹¹⁰ Edina razprava je še vedno Ložar 1934.

¹¹¹ Pochmarski 2019, 257 Nr. 10.

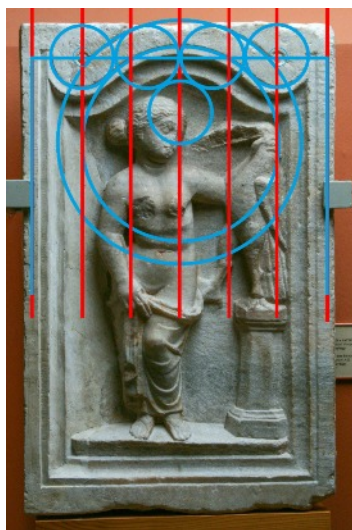
¹¹² Različica 3, Pochmarski 2014.

Slika 28. Noriško-panonska voluta in njena analiza na sarkofagu PMPO RL 546 (kat. št. 12)

Slika 29. Konstrukcija in izvedba noriško-panonske volute s kombinacijo štirih krogov v vrsti

Slika 30. Noriško-panonska voluta in njena analiza na sarkofagu MNM Budapest 62.84.2

Poetovionske pepelnice s tridelno sprednjo stranico imajo vse, razen male pepelnice PMPO RL 944,¹¹³ ki ima zgornjo stranico okvirja stranskega polja izdelano v obliki trikotne arkade na konzolah, na tem mestu noriško-panonsko voluto, konstruirano iz treh krogov, nanizanih na linijo okvirja. Njihova izvedba je v mnogih primerih manj natančna in marsikdaj le silhuetna (slika 31).

¹¹³ Šubic 1974, 153.

Slika 31. Noriško-panonska voluta in njena analiza na pepelnici PMPO RL 562

Sarkofagi iz apnenca

To so dokaj pravilni bloki neogenskega apnenca dolžine od okoli 6,5 do okoli 7 čevljev (*pes/pedes*), višine okoli 2 do 2,5 čevlja in širine slabe 3 čevlje. Velikost manjših blokov je od okoli 3,5 do 5,5 čevlja. Debelina stranic se giblje od 13 do 16 cm. Mere izdelanih skrinj sarkofagov kažejo, da so pri njihovi izdelavi sicer sledili osnovnim merskim parametrom, vendar le približno. Preproste skrinje brez okrasa so najverjetneje sledile tudi dejanskim velikostim pokojnikov. Njihova notranja dolžina se giblje med 5,5 in 6 čevlji oziroma 160 do 170 cm, širina pa okoli dveh čevljev oziroma okoli 55cm (slika 33). Pokrovi so lahko bili nizki dvokapni z ostrim slemenom,¹¹⁴ z vogalnimi akroteriji, v enem primeru prečno usločeni z akroteriji, ali pa so bile to le preproste plošče.¹¹⁵ Teža sarkofagov sega do 1800 kg pri dvometrskih sarkofagih, pri majhnih (otročkih) sarkofagih pa okoli 1000 kg. Teža pokrovov ni znana.

Skrinje sarkofagov (slika 32) so popolnoma neokrašene, na grobišču pa so bile, glede na nekatera odkritja¹¹⁶ *in situ*, predvidoma do pokrova vkopane v zemljo.

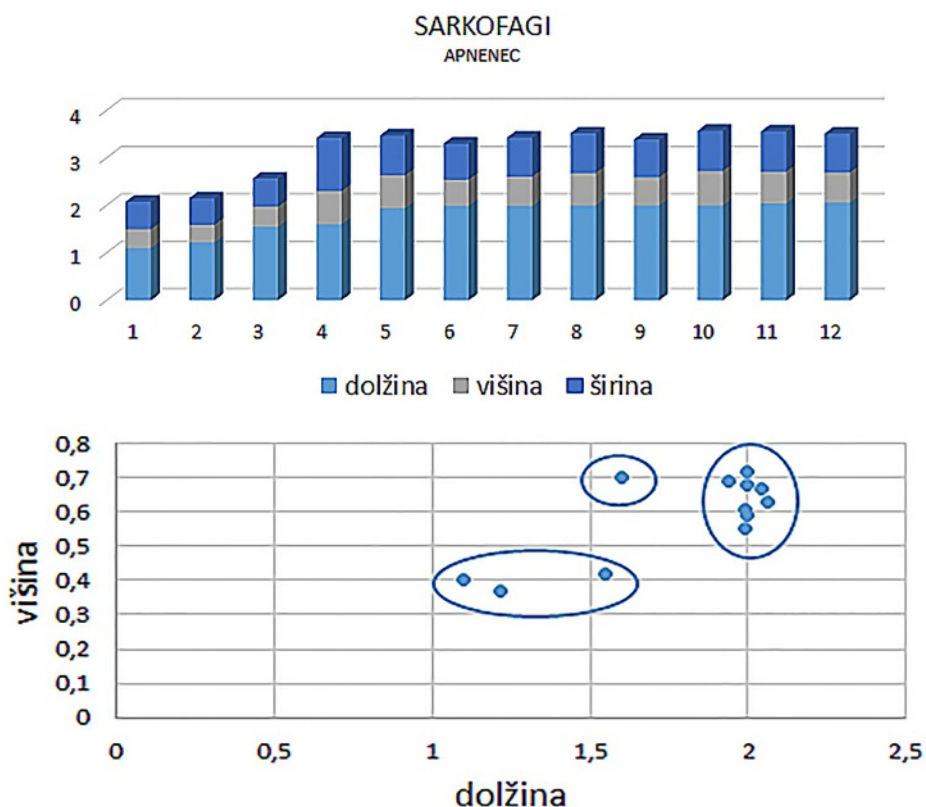

Slika 32. Sarkofag s strehastim pokrovom RL 734

¹¹⁴ PMPO RL 734/1.

¹¹⁵ Tušek 1986, sl. 1.

¹¹⁶ Mikl Curk 1960-61a, 169; Tušek 1986, 343-345.

Slika 33. Diagrama velikosti, dolžin in višin skrinj pepelnic iz apnenca

Pepelnice iz apnenca

Ohranjene so štiri pepelnice iz neogenskega apnenca, ki jih je mogoče nedvoumno opredeliti kot take. Skrinje so povsem neokrašene, pokrovi včasih presegajoči, drugič zopet ne, dvokapni z ostrim podolžnim slemenom, gladko streho in včasih štirimi vogalnimi akroteriji brez okrasa. K tem pepelnicam sodi tudi neobičajen, sicer neokrašen pokrov s Hajdine (kat. št. 129), ki kombinira dve, prečno drugo na drugo postavljeni dvokapni strehi z ravnim ploščatim slemenom tako, da ima štiri čela in štiri skupne akroterije (slika 34).

Slika 34. Pokrov pepelnice s Hajdine (kat. št. 129)

IKONOGRAFIJA

Sarkofagi

Ob presenetljivo nemajhnem številu ohranjenih – celih in predvsem fragmentarnih – sarkofagov v Poetovionu in njenem agru – kar 41 – je na njih ohranjeni okras maloštevilni in hkrati dokaj raznoliki. Izjemen je v Panoniji sploh edini znani frizni sarkofag z upodobitvijo pojedine pod vinsko trto.¹¹⁷ Prav tako izjemen je fragment krajše stranice girlandnega sarkofaga domače proizvodnje.¹¹⁸ Med sarkofagi s tridelno sprednjo stranico (27 primerkov) je največ ohranjenih v kamnolomski fazi izdelave (vsaj 8 ali 30%), na katerih okras stranskih polj nikoli ni bil izdelan. V dveh primerih sta v stranskih poljih upodobljena pokojnika,¹¹⁹ v dveh pa žalujoča erota,¹²⁰ motiva, ki sta v Panoniji sicer najpogostejša na travertinskih sarkofagih akvinške in brigejonske proizvodnje.¹²¹ Motiva sta znana tudi na nekaterih panonskih marmornih sarkofagih.¹²² Drugi motivi so ohranjeni le v po enem primerku – personifikacija letnega časa,¹²³ goli heroj¹²⁴ in služabnica¹²⁵ ter kažejo pestrost motivov uporabljenih na glavnih stranicah sarkofagov. Ti motivi so primerljivi z motivi na noriških nagrobnih edikulah.¹²⁶ Bogatejše okrašeni sarkofagi imajo okras tudi na krajših stranicah – v po enem primeru gre za dionizični motiv kantarosa z dvema vinskima trsoma in dvema panterjema,¹²⁷ motiv Erosa(?) in Psihe,¹²⁸ erota¹²⁹ in para erotov z nekim predmetom.¹³⁰ Na ohranjenih pokrovih (13 kosov) prevladujejo v akroterijih upodobljeni letni časi v obliki doprskih podob mladeniških personifikacij z atributi (4 ali 31%),¹³¹ v enem primeru pa tudi podoba pokojnice.¹³² V trikotnem čelu je samo v enem ohranjenem primeru upodobljen Gorgoneion.¹³³

Pepelnice

Med pepelnicami s tridelno sprednjo ploskvijo, ki so bile edine okrašene, jih je 15 (43%) ohranjenih v kamnolomski fazi izdelave oziroma z neizdelanim okrasom. Pri okrašenih skrinjah med motivi v stranskih poljih sprednje ploskve prevladujejo podobe pokojnikov (11 ali 31%), ki jim po številu

¹¹⁷ PMPO RL 447, kat. št. 1; za poizkus »krščanske« interpretacije upodobitve glej Šmid 2020.

¹¹⁸ PMPO G 2060 PL, kat. št. 22.

¹¹⁹ PMPO RL 883, kat. št. 10; RL 1029, kat. št. 20.

¹²⁰ PMPO RL 967, kat. št. 3; RL 1020, kat. št. 6.

¹²¹ Glej Djurić 2024.

¹²² Pokojniki: Daruvar, Sisak, Šid, Pécs; Eroti: Sremska Mitrovica, Pécs, Kostolac.

¹²³ Pomlad, PMPO RL 463, kat. št. 11.

¹²⁴ PMPO RL 938, kat. št. 9.

¹²⁵ Veliko Tinje na Pohorju, kat. št. 19.

¹²⁶ Za motive na grobnih edikulah glej Walde 2005.

¹²⁷ PMPO RL 1019, kat. št. 17; za motiv glej Djurić 2020.

¹²⁸ PMPO RL 463, kat. št. 11.

¹²⁹ PMPO RL 450, kat. št. 18.

¹³⁰ PMPO RL 883, kat. št. 10.

¹³¹ PMPO RL 449 (kat. št. 34), RL 1016 (kat. št. 30), Miklavž na Dravskem polju (kat. št. 33), Joanneum (kat. št. 40); taki doprski podobi z atributi ima sarkofag iz Szekszárda (Magyar Nemzeti Múzeum), ki ima v hrbtnih akroterijih upodobljene samo attribute – košare. V akroteriju vzdianem v cerkev na Spodnji Polskavi je upodobljena Hora.

¹³² PMPO RL 1018, kat. št. 28.

¹³³ PMPO RL 1016, kat. št. 30.

sledijo žalujoči eroti (6 ali 17%). Personifikacije letnih časov so v stranskih poljih redke¹³⁴ (2 ali 6%), s po enim primerom pa se pojavljata še »Atis« oziroma vzhodnjak¹³⁵ in dionizični kantaros s trto.¹³⁶ Na krajših stranicah skrinj se zelo pogosto pojavlja dionizični motiv kantarosa z dvema vinskima trtama (5) v kombinaciji s panterjem¹³⁷ ali erotom in pavom¹³⁸ na drugi stranici, v enem primeru girlanda¹³⁹ in izjemen mitološki prizor Ariadne, ki jo na Naksosu zapušča Tezej¹⁴⁰ ter Dionizov triumf na verjetno drugi stranici iste pepelnice. Na eni pepelnici se ob straneh pojavljajo podobe pokojnikov na eni in služabnikov ob mizi na drugi strani.¹⁴¹

Pokrovi pepelnic so glede okrasa predvsem privilegirano mesto podob pokojnikov. Med 36 primerki jih ima kar 14 (ali 39 %) v trikotnem čelu doprsne podobe pokojnikov, ki pepelnice določajo kot družinske grobnice (z žganim pokopom).¹⁴² Posebno skupino pokrovov tvorijo tisti, ki imajo v trikotnem čelu uporabljen dionizični motiv kantarosa, iz katerega rasteta dve vinski trti¹⁴³ (3 primerki ali 8%), žal ohranjeni le fragmentarno, tako da ne vemo, ali so imeli tudi akroterije. Posamezni uporabljeni motivi so na čelih pokrovov še Triton z delfinoma¹⁴⁴ in girlanda.¹⁴⁵ V akroterijah kot najpogostejši motiv prednjačijo letni časi (7 ali 19 %) v obliki doprsnih podob personifikacij¹⁴⁶ ali njihovih atributov,¹⁴⁷ v enem primeru tudi erot s košaro,¹⁴⁸ ki jim po številu sledijo različni žalujoči eroti (3 ali 8 %),¹⁴⁹ ali Eros z lokom.¹⁵⁰ Posamezno se kot motiv javljajo še služabnik/Ica,¹⁵¹ delfini, glava vzhodnjaka,¹⁵² palmeta¹⁵³ in rozeta.¹⁵⁴ V redkih primerih so na vrhu pokrovov oblikovane plastične figure – enkrat par levov¹⁵⁵ in enkrat speča moška figura.¹⁵⁶ Poseben motiv je na pokrovih in skrinjah shematično upodobljena *ascia*,¹⁵⁷ v enem primeru na skrinji kombinirana z *libello*¹⁵⁸ na drugi stranici.

¹³⁴ PMPO RL 487, kat. št. 66; RL 600, kat. št. 59.

¹³⁵ Dravinjski vrh, kat. št. 57; za motiv glej Cambi 2021.

¹³⁶ Varaždin, kat. št. 46.

¹³⁷ PMPO RL 453, kat. št. 48.

¹³⁸ Joanneum 84, kat. št. 47.

¹³⁹ PMPO RL 33, kat. št. 61.

¹⁴⁰ Kibelj, kat. št. 67.

¹⁴¹ PMPO RL 104, kat. št. 49.

¹⁴² Za koncept glej Djurić 2001a.

¹⁴³ Ptuj-Dominikanski samostan (kat. št. 125), Videm pri Ptuju (kat. št. 124), Laporje (kat. št. 123).

¹⁴⁴ Črešnjevec, kat. št. 106.

¹⁴⁵ Slovenska Bistrica, kat. št. 122.

¹⁴⁶ PMPO RL 123, kat. št. 96; RL 733, kat. št. 126; RL 839, kat. št. 119; RL 871, kat. št. 100.

¹⁴⁷ PMPO RL 748, kat. št. 95; Ptuj-Bolnišnica, kat. št. 102.

¹⁴⁸ Slovenska Bistrica, kat. št. 121.

¹⁴⁹ Črešnjevec, kat. št. 106.

¹⁵⁰ Pernica (kat. št. 98), Joanneum (kat. št. 105); motiv je v paru s Psiho upodobljen na zatrepu pokrova azijskega girlandnega sarkofaga v Metropolitan Museum of Art v New Yorku (glej npr. <https://untappedcities.com/2022/12/14/met-museum-roman-sarcophagus/>).

¹⁵¹ Pernica, kat. št. 98.

¹⁵² Slovenska Bistrica, kat. št. 122.

¹⁵³ Pernica, kat. št. 98.

¹⁵⁴ Šmartno na Pohorju, kat. št. 127.

¹⁵⁵ Pernica, kat. št. 98.

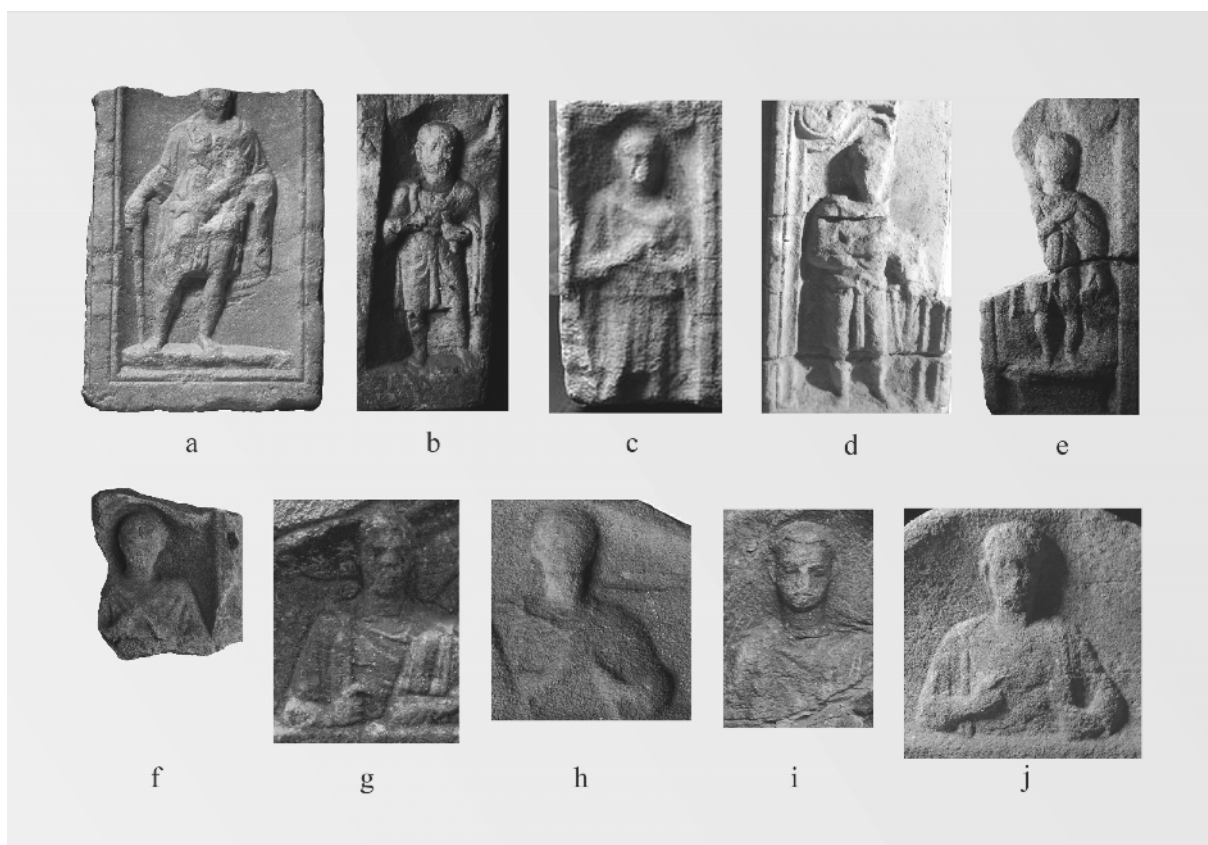
¹⁵⁶ Slovenska Bistrica, kat. št. 122.

¹⁵⁷ Joanneum 93, kat. št. 44; Šmartno na Pohorju, kat. št. 93. Za motiv glej Gabričević 1959; Arrigoni Bertini 2006; Ibba 2016.

¹⁵⁸ Joanneum 93, kat. št. 44. Za motiv glej npr. Buonopane 2013; Starac 2021.

Portreti/podobe pokojnikov

Portreti/podobe¹⁵⁹ pokojnikov so na obravnavanih sarkofagih upodobljeni le izjemoma, medtem ko so na pepelnicah skoraj obvezno prisotni na skrinjah in predvsem na pokrovih. Teh podob ni mogoče razumeti kot portrete v smislu definicije Bernharda Schweitzerja,¹⁶⁰ temveč le v smislu določitve Wulfa RaECKa,¹⁶¹ ki jo je dopolnil Eugenio La Rocca.¹⁶² Tako razumljeni portreti ustrezajo na eni strani družbeni vlogi portretirancev, na drugi pa kažejo različne stopnje prilichenosti (asimiliranosti)¹⁶³ cesarskim modelom, oziroma od njih prevzetim posameznim značilnim tipološkim elementom, kot so osnovna oblika obraza, frizura in brada. Zato so številni portreti formalno dokaj homogeni, v opravi pa glede na njihov družbeni položaj skoraj identični.

Slika 35. Primeri stojećih in doprskih moških portretov: a–sarkofag kat. št. 10; pepelnice: b–kat. št. 43, c–kat. št. 47, d–kat. št. 49, e–kat. št. 46, f–kat. št. 58, g–kat. št. 98, h–kat. št. 100, i–kat. št. 94, j–kat. št. 102

¹⁵⁹ O uporabi pojmov portret in podoba (Porträt / Bildnis) glej Ziegler 2000, 11-13.

¹⁶⁰ Schweitzer 1963, 169.

¹⁶¹ RaECK 2003, 29.

¹⁶² La Rocca 2011, 28:

- portret ni nujno veren posnetek realnosti,
- ne smemo narediti napake in zamenjati individualnost s podobnostjo,
- vsi portreti, tudi tisti individualne narave, morajo predstavljati predvsem pozitivno družbeno vlogo osebe v skupnosti; v tem smislu ni dovolj reproducirati značilnosti posameznika, temveč mu je treba dodati telo z oblačili in atributi, ki ustrezajo njegovemu položaju.

¹⁶³ O konceptu asimilacije v rimski portretistiki glej Fittschen 2011.

Na poetovionskih sarkofagih in pepelnicah se upodobljeni pokojniki na skrinjah pojavljajo celopostavni, na pokrovih pa v doprski obliki. Vsi brez izjeme so površinsko precej poškodovani, zato so detajli reliefov težko prepoznavni, včasih tudi povsem uničeni. Celopostavni moški portreti (slika 35), ki jih je osem,¹⁶⁴ nosijo enaka oblačila – do kolen segajočo tuniko z dolgimi rokavi (*tunica manicata*)¹⁶⁵ in vojaški plašč (*sagum*),¹⁶⁶ spet z okroglo (diskasto) fibulo na desni rami. Plašč jim v loku prekriva prsi in levo ramo ter v gubah visi preko skrčene levice.¹⁶⁷ Tunike so v pasu, višje ali nižje, prepasane s pasom, ki ima le v enem primeru (kat. št. 49) jasno vidno obročasto pasno spono brez trna¹⁶⁸ in ki nedvomno pripada vojaškemu pasu (*cingulum militare*)¹⁶⁹ vojaka XIII. Legije.¹⁷⁰ Pri drugih celopostavnih moških figurah pasovi niso razpoznavni in jih ni mogoče opredeliti kot vojaške, figuri na pepelnici iz Savcev imata pasova celo skrita pod tuniko, kar bi ju lahko po mnenju Hansjörga Ubla¹⁷¹ opredeljevalo kot civilni in ne vojaški osebi. Prikazana noša je sicer značilna predvsem za vojaške osebe in včasih označena kot »camp dress«,¹⁷² kar ne velja za aktivnega vojaka Fannija Florentina na pepelnici iz Velike Nedelje.¹⁷³ Doprsne moške podobe na pokrovih pepelnic kažejo enaka oblačila, nošena na malce drugačen način. Sagum, spet s fibulo na desni rami, je pri njih namreč na levi strani v gubah dvignjen in vržen preko leve rame, kakor vidimo pri številnih cesarskih doprskih portretih.¹⁷⁴ Vse na pepelnicah upodobljene moške osebe, vključno s tistimi na pokrovih, imajo v levici svitek, na katerega kažejo s prsti desnice.¹⁷⁵ Edini na sarkofagu ohranjen moški portret, oblečen v enaka oblačila kot moški portreti na pepelnicah, v roki ne drži svitka, na katerega bi kazal z drugo roko, temveč palico (*vitis*) v desnici, kar ga določa kot centuriona.¹⁷⁶ Če gre pri moških na pepelnicah očitno predvsem za vojake, ki so končali z aktivno službo in svoj civilni družbeni položaj kažejo s svitkom/listino, moški na sarkofagu svoj višji družbeni položaj kaže z atributom, ki je sicer značilen za aktivne častnike srednjega ranga, vendar tudi za upravne položaje znotraj rimske družbe.¹⁷⁷

Močno poškodovane glave moških portretov otežujejo njihovo natančnejšo opredelitev v smislu priličenja posameznim cesarjem. Ugotovimo lahko le, da gre za oblike cesarskih portretov 3. stoletja začenši s podobo cesarja Karakale, ki se ji verjetno približuje portret na pokrovu pepelnice izpred bolnice (slika 35j) z rahlo skodrano frizuro in kratko brado. Drugi portreti kažejo kratke frizure in bolj ali manj golobrade obraze kot odmev portretov vojaških cesarjev 3. stoletja.

¹⁶⁴ Eden na sarkofagu kat. št. 10 in sedem na pepelnicah: kat. št. 43, 46, 47 (dva portreta), 48, 49, 54 in 58.

¹⁶⁵ O tuniki glej Pausch 2003 in Rothe 2012, 145-150.

¹⁶⁶ Za zgodovino preučevanja in najpomembnejšo literaturo glej Pochmarski 2004, Rothe 2012.

¹⁶⁷ Izjema je portret na pepelnici v Varaždinu, ki ima levico stegnjeno ob telesu in posledično prosto viseč plašč.

¹⁶⁸ Literatura o obročastih pasnih sponah je obsežna, natančen popis je v von Schnurbein 1995, v Coulston 2007 pa najdemo izčrpen seznam literature v zvezi z upodobitvami tega predmeta.

¹⁶⁹ Za vojaške pasove glej Hoss 2014.

¹⁷⁰ *Fannius Florentinus, miles legionis XIII Geminae*, Ragolič 2023, 328.

¹⁷¹ Ubl 1969, 529.

¹⁷² Speidel 1976.

¹⁷³ Erna Diez (1948, 158), ki ga je prva natančneje opisala, je v njegovi levici videla meč na katerega ročaj naslanja tudi desnico. Zakonca Harl (Lupa 3781) sta poleg meča videla še ščit in na njegovi glavi čelado, kar vse je povzela Anja Ragolič (2023, 327). Na precej poškodovanem reliefu je mogoče prepoznati samo meč.

¹⁷⁴ Npr. Hadrijanov doprski portret iz njegove vile v Tivoliju, ki ga hranijo v Britanskem muzeju (inv. št. 1805,0703.95).

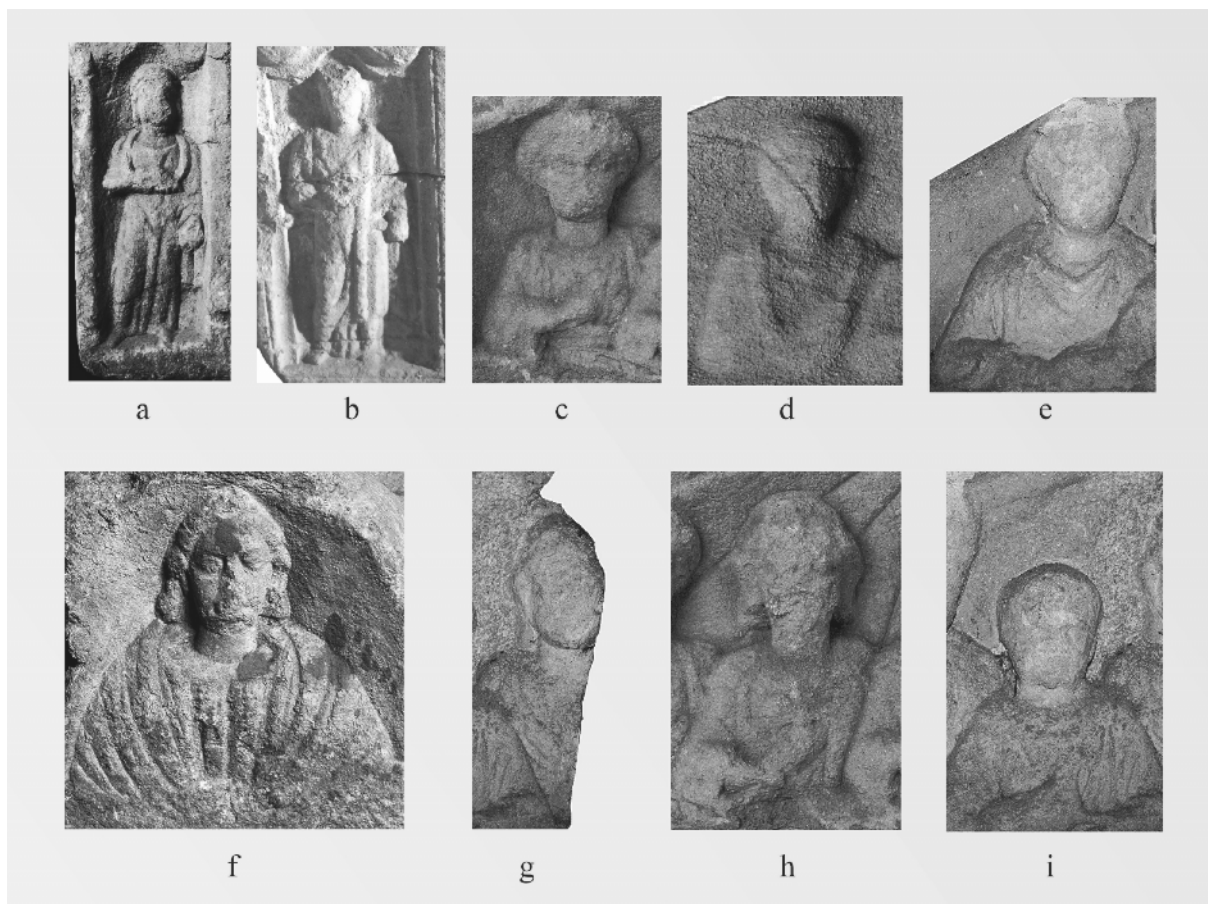
¹⁷⁵ Na pepelnici v Varaždinu ima moški morda svitek v desnici, levico pa spuščeno ob telesu. Za svitek in gesto kazanja nanj glej Grüll et al. 2024; Grüll et al. 2023; Pilipović 2023; Grabher 1991; Hainzmann 1991; Walde 2005, 66-71.

¹⁷⁶ Ubl 1969, 416-420; Ward 2017.

¹⁷⁷ Ward 2012, 30.

Otroške moške figure so oblečene v enaka oblačila kot njihovi očetje, njihovi plašči pa so daljši in jim segajo do sredine meč.¹⁷⁸ Nekateri nosijo v desnici attribute, ki zaradi poškodovanosti niso prepoznavni.

Redki služabniki-sužnji (*delicati*)¹⁷⁹ so oblečeni v neprepasane ali prepasane tunike z dolgimi rokavi.

Slika 36. Primeri stojećih in doprskih ženskih portretov: pepelnice: a–kat. št. 43; b–kat. št. 49, c–kat. št. 95, d–kat. št. 100, e–kat. št. 103, f–sarkofag kat. št. 28, g–kat. št. 103, h–kat. št. 95, i–kat. št. 103

Med ženskimi portreti (slika 36) je nekaj celopostavnih in mnogo več doprskih portretov na pokrovi pepelnic, v enem primeru tudi v akroteriju sarkofaga.¹⁸⁰ Vse osebe so oblečene v tunike, medtem ko zaradi slabe ohranjenosti možno spodnje oblačilo nikjer ni vidno. Tunika jim sega do gležnjev, njeni dolgi rokavi (*tunica manicata*) pa so včasih prekriti s plaščem, v nekaj primerih pa so vidni. Med plašči lahko vsaj v treh primerih¹⁸¹ prepoznamo od tunike krajšo rimsko *pallo*,¹⁸² nošeno asimetrično z dolgimi navpičnimi gubami na levi strani. V večini primerov pa so upodobljeni simetrično nošeni

¹⁷⁸ Upodobitev na desni krajši stranici pepelnice iz Velike Nedelje (kat. št. 49).

¹⁷⁹ Na levi krajši stranici pepelnice iz Velke Nedelje (kat. št. 49) in v desnem akroteriju pokrova pepelnice v Pernici (kat. št. 98).

¹⁸⁰ PMPO RL 1018, kat. št. 28.

¹⁸¹ Upodobitev v levem stranskem polju pepelnice iz Velike Nedelje (kat. št. 49) ter na pokrovi pepelnice v Pernici (kat. št. 98) in pepelnice PMPO RL 748 (kat. št. 95).

¹⁸² Za rabo v Panoniji ter razlikovanje med *pallo* in domačim pravokotnim plaščem glej Rothe 2011, 191-193.

dolgi, verjetno domači pravokotni plašči z zgoraj odebeljenima robovoma, ki uokvirjata in poudarjata odkrit prsni koš in glavo. Še posebej bogat in težak je tak plašč upodobljen na doprsem portretu v akroteriju pokrova sarkofaga Publija Elija Vitalisa (*Publius Aelius Vitalis*; kat. št. 28). Enaka oblačila nosijo tudi deklice, pri katerih so včasih prikazane, enako kot pri odraslih ženskah, kratke ogrlice, sestavljene iz večjih jagod.

Ženske frizure so vsaj silhuetno dovolj dobro ohranjene in jih je večinoma mogoče določiti. Najizrazitejše so frizure, ki posnemajo cesarske frizure druge četrtine 3. stoletja od Salustije Orbijane (*Sallustia Orbiana*) do Herenije Etruscile (*Herennia Etruscilla*). Pri njih so dolgi lasje počesani nazaj tako, da puščajo ušesa odkrita ter se sredi vratu v široki in ploščati gmoti (včasih prepleteni, drugič ujeti v mrežico) obrnejo navzgor in pritrdijo na teme tako, da tvorijo v pogledu od spredaj nizko ploščato izboklino (tim. Scheitelfrisur).¹⁸³ Nekaj je tudi čeladastih frizur po vzoru Julije Domne (*Iulia Domna*),¹⁸⁴ v enem primeru¹⁸⁵ tudi melonasta frizura s spuščeni lasmi, zbranimi nad vratom, podobna frizuri Julije Mameje (*Iulia Avita Mamaea*).¹⁸⁶

V štirih primerih lahko na ženskih portretih ugotovimo rabo pokrival/kap. Na skrinji pepelnice kat. št. 43 in pokrovu kat. št. 94 je prikazana kapa H7 po Rothe,¹⁸⁷ na pokrovu pepelnice kat. št. 95 kapa H3, na pokrovu pepelnice, vzidanem v južno steno cerkve na Črešnjevcu, pa pokrivalo v obliki turbana (morda H6 po Rothe).

Posebnost družinskih portretov na pokrovih poetovionskih pepelnic so generacijske in statusne razlike portretiranih družinskih članic, ki se kažejo delno v noši, predvsem pa v njihovih frizurah. Frizure treh generacij žensk (babica, mati, hči) pripadajo tipom frizur, značilnih za posamezna obdobja ter vezanih na njihovo starost in družbeni status. Njihov časovni razpon gre od čeladastih frizur z začetka 3. stoletja, prek Scheitelfisur druge četrtine 3. stoletja do oblik frizur druge polovice 3. Stoletja.¹⁸⁸

Služabnice-sužnje (slika 37) so ohranjene v treh primerih in so si med seboj zelo podobne. Najbolje ohranjena služabnica v stranskem polju skrinje sarkofaga na Velikem Tinju na Pohorju je oblečena v tuniko s kratkimi rokavi, ki ji sega do gležnjev. Preko tunike ima oblečeno stolo, ki je malo krajša in prepasana pod prsmi. Pričesko ima oblikovano melonasto s kratkim čopom na vratu. Služabnica na levi krajši stranici pepelnice iz Velike Nedelje je oblečena enako in ima podobno frizuro. Tretja služabnica, upodobljena v levem akroteriju pokrova pepelnice v Pernici, pa kljub precejšnji poškodovanosti kaže enake značilnosti kot prva dva primera.

¹⁸³ Take frizure imajo ženske na pokrovih pepelnic v Slivnici pri Mariboru (kat. št. 99), v Črešnjevcu (kat. št. 103), na pepelnici kat. št. 43, na pokrovih kat. št. 95 in 96 ter na akroteriju sarkofaga kat. št. 28. Podobna frizura na abocirani podobi fragmenta sarkofaga kat. št. 20 je poznejša in sodi v drugo polovico 3. stoletja.

¹⁸⁴ Pepelnice kat. št. 61, 98 in 100.

¹⁸⁵ Na pepelnici kat. št. 49.

¹⁸⁶ Možna upodobitev v tistem času pogostih lasulj (Ackers 2019) zaradi poškodovanosti ni vidna nikjer.

¹⁸⁷ Rothe 2012.

¹⁸⁸ Primeri takih ženskih portretov treh generacij so znani, npr. na nagrobnem reliefu v Museo Nazionale Romano (Buccino 2011, 376 fig. 10). Na naših pepelnicah jih najdemo na pokrovih kat. št. 94, 98 in 102, vsi iz 3. stoletja.

Slika 37. Služabnice: a–Veliko Tinje, b–Velika Nedelja, c–Pernica

Letni časi – *Tempora anni*

Letni časi se v obliki personifikacij pojavljajo na skrinjah in predvsem pokrovih tako sarkofagov kot pepelnic (slika 37). V vseh primerih gre po našem mnenju kljub hudim poškodbam posameznih pokrovov s temi podobami za deške ali mladostne moške figure (eroti in geniji) *tempora anni* – *kairoi*¹⁸⁹ in ne za ženske *Horae*.¹⁹⁰

Samo v enem primeru v levem polju skrinje sarkofaga najdemo golo mladostno in krilato podobo genija letnega časa¹⁹¹ s cvetno girlando diagonalno preko trebuha. Podobo je mogoče interpretirati kot genija Pomladi, lahko pa je tudi samo erot z girlando, kakršne najdemo na metropolitanskih sarkofagih.¹⁹² Motiv girlande prečno preko trebuha in prsi ni pogost, se pa pojavlja na metropolitanskih sarkofagih, ki so bili v tem primeru nedvomno izhodišče našemu reliefu. Izjemoma je motiv znan tudi z reliefa nagrobne zgradbe iz Ennsa.¹⁹³ Večina primerljivih metropolitanskih sarkofagov je datirana v poznogalijski ali pogalijski čas; tako lahko v to obdobje verjetno datiramo tudi ptujski sarkofag. Škarjasti korak, ki ga kaže ptujski genij Pomladi, je sicer značilen za številne upodobitve na noriških nagrobnih spomenikih in je načeloma datiran v čas po prvi četrtini 3. stoletja.¹⁹⁴

¹⁸⁹ Boschung 2013; Abad Casal 1990.

¹⁹⁰ Machaira 1990; 2009; samo v akroteriju v Spodnji Polskavi je upodobljena Hora.

¹⁹¹ PMPO RL 463, kat. št. 11; K. Šmid (2020) ga opredeljuje kot erota.

¹⁹² Sarkofag v Parizu, Louvre, MA 1033 (Robert 1897, 48-51 Fig. 35; Koch – Sichtermann 1982, 143), ima dva vogalna erota z girlandama, ki nista personifikaciji Pomladi, enako kakor sarkofag v Neaplju, Sta Restituta, Kranz 1984, 195 Nr. 39. Na sarkofagu iz Palazzo Giustiniani, Kranz 1984, 221 Nr. 134 je genij z girlando nedvomno personifikacija Pomladi. Girlando diagonalno preko prsi imajo tudi spremljajoče Viktorije, npr. na sarkofagu v Vatikanu, Museo Gregoriano Profano inv. št. 10411, Kranz 1984, 202 Nr. 62.

¹⁹³ Eckhart 1976 Nr. 67 Taf. 19 razume relief kot personifikacijo Pomladi, Pochmarski 1983-84 pa le kot erota z girlando.

¹⁹⁴ Pochmarski-Nagele 1992; Šmid 2020.

Slika 38. Upodobitve letnih časov: a–sarkofag kat. št. 11, b,c–kat. št. 30; pepelnice: d–kat. št. 59, e–kat. št. 33, f,g–kat. št. 96, h–kat. št. 102

Enkrat v desnem in drugič v levem polju dveh skrinj pepelnice stojita mladeniški figuri s tirsom (*thyrsos*)¹⁹⁵ v desnici oz. Levici.¹⁹⁶ Tirs v roki imajo tudi doprsne podobe v akroterijih pokrova druge pepelnice,¹⁹⁷ ki so žal močno poškodovane. Zgornji zaključki tirsov v rokah teh mladeničev so različno oblikovani, na pokrovu v levem akroteriju kot cvetovi, v desnem akroteriju kot žitni klasi, medtem ko zaključka tirsov na skrinh pepelnice nista natančneje določljiva. Da gre pri upodobitvah na pokrovu za attribute, ki doprsne mladeniške podobe določajo kot personifikacije letnih časov – Pomladi in Poletja, se zdi očitno. Da gre za palice z vegetabilnimi zaključki, ki jih lahko označimo kot umetne tirse, je prav tako očitno na podlagi upodobitve mladeniča na skrini pepelnice. Ta relief ima sicer spodnji del odlomljen, tako da možna atributa (panter, kantaros), ki bi podobo določala kot Dioniza/Bakha/Liber Patra, nista ohranjena. So pa podobe božanstev na nagrobnih spomenikih z redkimi izjemami sarkofagov¹⁹⁸ doslej neznanе. Oblikovanje zgornjih zaključkov tirsov v obliki atributov letnih časov je, tako se zdi, posebnost poetovionskih delavnic, uporaba atributov letnih časov v obliki tirsov pa poudarja povezanost letnih časov z dionizično ideologijo.

Doprsne podobe mladeničev v akroterijih pokrovov so pogosto opremljene z atributi letnih časov v košarah – cvetovi, žitni klasi, vinski grozdi in sadje. Taka sta Pomlad in Poletje v akroterijih pokrova sarkofaga s Ptuja,¹⁹⁹ Pomlad v akroteriju iz Miklavža na Dravskem polju²⁰⁰ in Pomlad na

¹⁹⁵ Za tirs glej Reinach 1904; Olszewski 2019.

¹⁹⁶ PMPO RL 487, kat. št. 66 in RL 600, kat. št. 59.

¹⁹⁷ PMPO RL 123, kat. št. 96.

¹⁹⁸ Npr. fragment sarkofaga, ki ga hranijo v Vidu pri Metkoviću; Cambi 2010, 134 br. 185.

¹⁹⁹ PMPO RL 1016, kat. št. 30.

²⁰⁰ Kat. št. 33; Pahič 1977a, 51.

fragmentu akroterija v Joanneumu.²⁰¹ Genij Pomladi je v prvem primeru ogrnjen v plašč spet na desni rami in z golo levo ramo, v drugem primeru pa oblečen v tuniko.²⁰² Podobe vseh štirih genijev brez atributov najdemo v akroterijih treh pokrovov pepelnic v ptujskem muzeju,²⁰³ ohranjen pa je tudi fragment akroterija s tako podobo.²⁰⁴ Podobe samo atributov kot *pars pro toto* za podobe letnih časov najdemo na dveh pokrovih pepelnic na Ptuju.²⁰⁵ Ženska doprsna figura²⁰⁶ z visoko figo las na temenu ter z obleko (*peplos*), speto na levi rami, potekajočo preko leve dojke tako, da pušča desno dojko odkrito, kakor lahko vidimo pri personifikaciji zime na reliefu iz Artemidinega cikla v teatru v Hierapolisu,²⁰⁷ je ohranjena vzdana v cerkev v Spodnji Polskavi (slika 39). Ta figura predstavlja Horo, ki ob odsotnosti atributov ni natančneje določljiva. V akroterijih pepelnic so sicer ohranjene tri podobe *Horae*.

Slika 39. Hora, Sp. Polskava

Samo v enem primeru imamo v desnem akroteriju pokrova pepelnice, ki po okrasu odstopa od splošne slike poetovionskih pokrovov, upodobljenega krilatega deškega erota s košaro v rokah.²⁰⁸ Relief je površinsko preveč poškodovan, da bi lahko na njem prepoznali detajle. Formalno soroden mu je erot na levi krajši stranici pepelnice iz Savcev pri Ptuju.²⁰⁹ Tu je erot s košaro prikazan v kompoziciji skupaj s pavom, ki zoba iz košare polne žitnih klasov(?). Prizor lahko razumemo kot personifikacijo Poletja, ki ima na metropolitanskih sarkofagih kot svoj atribut včasih pridruženega pava.²¹⁰

²⁰¹ Brez inv. št.; kat. št. 40; Lupa 16580.

²⁰² V obe oblačili sta oblečena genija na pokrovu sarkofaga iz Szekszárda; Koch – Sichtermann 1982, 327.

²⁰³ Kat. št. 100, 119, 126.

²⁰⁴ Kat. št. 34.

²⁰⁵ Kat. št. 95 in na enem od pokrovov odkritih pri bolnišnici na Ptuju (kat. št. 102). Na sarkofagu iz Szekszárda sta na hrbtnih akroterijih upodobljeni samo košari.

²⁰⁶ Najverjetneje v akroteriju pokrova sarkofaga, vzdanim v cerkev v Spodnji Polskavi (kat. št. 32).

²⁰⁷ Benson 2014, 16-17, fig. 23.

²⁰⁸ Pokrov v Slovenski Bistrici, kat. št. 122.

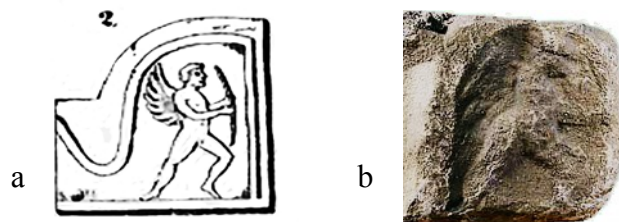
²⁰⁹ Kat. št. 47.

²¹⁰ Za motiv pava na sarkofagih Letnih časov glej Kranz 1984 Anm. 559 in stran 196, Nr. 41, Taf. 26.2 (sarkofag v Museo di Ostia Antica, inv. št. 126).

V vseh primerih, pri katerih je zaradi stopnje ohranjenosti mogoče ugotoviti vrsto atributov, sta na sprednjih akroterijih upodobljena Pomlad na levi in Poletje na desni strani.

Eros (in Psiha)

Samo v enem primeru imamo zelo verjetno upodobljen motiv Erosa in Psihe, in to na levi krajši stranici sarkofaga s Ptuja.²¹¹ Postavitev prizora v fragmentiranem figuralnem polju kaže, da verjetno ne gre za standardno kompozicijo, kakršno srečamo npr. na marmornih panonskih sarkofagih iz Sremske Mitrovice²¹² in Szekszárda.²¹³ Vendar je gesta desne roke uničene centralne osebe, položene pod brado Psihe, identična standardni gesti Erosa v paru s Psiho, kar dopušča domnevo, da gre na tem reliefu za upodobitev tega para.

Slika 40. Eros lokostrelec: a–Pernica (po Muchar 1844, Taf. VII 2), b–Joanneum

Eros je drugič upodobljen v akroteriju pokrova pepelnice iz Pernice²¹⁴ in v akroteriju fragmenta pokrova pepelnice z območja Slovenije (slika 40).²¹⁵ Upodobljen je z lokom s katerim strelja proti na reliefu odsotni speči Psihi, da bi jo obudil v življenje,²¹⁶ kakor je prikazano npr. na pokrovu sarkofaga iz Tarsusa.²¹⁷ Druga možnost bi lahko bil Eros, ki strelja na metulja (dušo), kakor je prikazano na desni krajši stranici sarkofaga iz Biede (Blere).²¹⁸ Za poetovionsko produkcijo nenavadna polpalmeta v nasprotnem akroteriju pokrova se na enak način pojavlja tudi na tarsoškem sarkofagu.

Tretjič je Eros upodobljen na levi krajši stranici sarkofaga,²¹⁹ postavljen centralno in *en face* na ozadju in v kontekstu, ki zaradi fragmentarnosti reliefa nista prepoznavna. Motiv je nenavaden in v noriško panonski produkciji doslej neznan.

²¹¹ PMPO RL 463, kat. št. 11.

²¹² Dunaj, Kunsthistorisches Museum, inv. št. I 162; Koch – Sichtermann 1982, 330.

²¹³ Budimpešta, Magyar Nemzeti Múzeum, inv. št. 23.1849.1; Koch – Sichtermann 1982, 327.

²¹⁴ Pernica, cerkev sv. Marjete Antiohijske, kat. št. 98; Pochmarski 2015, 217 Abb. 6.

²¹⁵ Joanneum, depo; kat. št. 105.

²¹⁶ Apul. *Met.* 6.21.

²¹⁷ New York, Metropolitan Museum of Art, inv. št. 70.1; McCann 1978, 30-33, sl. 26 (https://www.google.com/books/edition/Roman_Sarcophagi_in_the_Metropolitan_Mus/PBstaVWigg0C?hl=en&gbpv=1)

²¹⁸ Robert 1897, 16, Fig. 14a.

²¹⁹ PMPO RL 450, kat. št. 18.

Par erotov

Na desni krajši stranici fragmenta sarkofaga s Ptuja²²⁰ je ohranjena v koraku iztegnjena noga do vključno boka gole krilate figure mladeniča. Prepoznati ga je mogoče kot mladeniškega erota v paru z drugim, manjkajočim, zrcalno postavljenim erotom, ki v paru nosita med seboj nek predmet.

Pari erotov, ki nosijo školjke in medaljone s portreti, se sporadično pojavljajo že v 1. stoletju na metropolitanskih marmornih urnah.²²¹ V 2. stoletju jih najdemo kot nosilce napisnih tabel, poleg urn uporabljanih tudi na sprednjih stranicah sarkofagih,²²² vendar nikoli na panonskih marmornih sarkofagih. Na območju Norika in Panonije je motiv zelo redek, na krajši stranici znan le na skrinji pepelnice iz lokalnega apnenca iz Siska (slika 41).²²³ Fragment s Ptuja je mogoče časovno določiti v severski ali poseverski čas.²²⁴

Slika 41. Del kompozicije para erotov kat. št. 11 in celoten motiv na pepelnici iz Siska

Žalujoči eroti

Nedvomno eden najpogostejših motivov na rimskodobnih nagrobnih spomenikih, predvsem sarkofagih in pepelnicah, v Noriku pa tudi na nagrobnih zgradbah, je žalujoči erot (*Graberos, Trauergenius, Éros funéraire, erote funerario*). Običajno je upodobljen kot spremni motiv centralnega polja zrcalno v paru. Njegova najbolj razširjena, skoraj do banalnosti ponavljana podoba je goli krilati deček ali mladenič s prekrizanimi nogama in povešenima perutma, pod ramo naslonjen na navzdol obrnjeno gorečo baklo,²²⁵ s kakršno se prižiga pogrebno grmado.²²⁶ Nasprotna roka je

²²⁰ PMPO RL 883, kat. št. 59.

²²¹ Sinn 1987, 77-78.

²²² Npr. sarkofag Tita Kanija Restituta (*Titus Canius Restitutus*) iz Akvileje (danes Gradež, pred baptisterijem); Gabelmann 1973, 207 Nr. 13.

²²³ Migotti – Šašel Kos – Radman-Livaja 2018, 32 no. 2.

²²⁴ Pochmarski 2015, 219.

²²⁵ Za opis glej npr. Birkeedal Hartmann 1969, 17-18; Drack 2008, 84; Pochmarski 2020, 335.

²²⁶ Vergil, *Aen.* VI 223-225: »*Pars ingenti subiere feretro, triste ministerium, et subiectam more parentum aversi tenere facem.*«

običajno položena prek prsi na nasprotno ramo, gesta, ki je interpretirana kot gesta žalosti. Druga roka je večinoma stegnjena ob bakli navzdol; erot v njej drži ročno girlando, glavo pa ima nagnjeno na ramo.

Na ohranjenih ptujskih sarkofagih se žalujoči erot pojavlja dvakrat.²²⁷ Zaradi fragmentarnosti sta v obeh primerih ohranjena samo spodnja dela nog in deli goreče bakle, v enem primeru tudi del ročne girlande, tako da lahko pri obeh domnevamo opisano standardno podobo erotov. Pri upodobitvah erotov na pepelnicah je situacija precej drugačna. Opisane najpogostejše podobe žalujočih erotov ne najdemo na nobeni pepelnici. Še najbližja ji je upodobitev, na kateri imata erota nogi postavljeni vzporedno in glavi dvignjeni, v iztegnjeni roki ob bakli pa držita girlandi.²²⁸ Vzporedno postavljene noge imata tudi erota na drugi, v zgornjem delu žal uničeni pepelnici,²²⁹ medtem ko imajo prekrizane noge eroti na dveh drugih pepelnicah.²³⁰ Največjo raznolikost kažejo ti eroti v postavitvah rok, ki se niti v enem primeru ne ponavljajo: enkrat je ena roka skrčena v komolcu, ki se naslanja na drugo roko, položeno na baklo, na dvignjeno roko pa naslanja glavo;²³¹ drugič se obe roki naslanjata na vrh obrnjene bakle, nanju pa naslanja glavo;²³² ali pa se erot z dvignjeno glavo in razprtimi perutmi z ramo sproščeno naslanja na baklo, druga roka z ročno girlando pa mu visi ob telesu.²³³ Pestrost upodobitev erotov na pepelnicah kaže na številne različne predloge, uporabljene v poetovionskih delavnicah (slika 42).

Slika 42. Primeri žalujočih erotov na pepelnicah: a–kat. št. 44, b–kat. št. 50, c–kat. št. 60, d–kat. št. 45, e–kat. št. 105

²²⁷ Kat. št. 6, 8.

²²⁸ Kat. št. 50.

²²⁹ Kat. št. 51.

²³⁰ Kat. št. 44, 45.

²³¹ Kat. št. 44.

²³² Ptuj, Dominikanski samostan, kat. št. 60.

²³³ Kat. št. 45.

Samo v enem primeru imamo na poetovionskih spomenikih upodobljenega erota z dvignjeno gorečo baklo,²³⁴ položeno prečno preko prsi, kakršne pri nas poznamo s sarkofaga v Novi cerkvi pri Celju²³⁵ in na noriških grobnih stavbah.²³⁶ Gre za podobo v levem akroteriju fragmentiranega pokrova pepelnice v Črešnjevcu.²³⁷

Vsi navedeni eroti imajo otroško ali zgodnjo mladeniško podobo, kar bi jih po E. Pochmarskem²³⁸ časovno uvrstilo v antoninsko obdobje, samo erot iz Črešnjevca je poznejši in naj bi nastal vsaj v severnem obdobju.

Atis ali Žalujoči pastir

Le v enem primeru²³⁹ imamo v slabo ohranjenem desnem stranskem polju pepelnice upodobljeno oblečeno mladeniško podobo, naslonjeno na lagobolon-pedum (slika 43), kakršno običajno enačimo z Atisom (*Attis tristis*).²⁴⁰ Dvom v pravilno določitev take podobe kot Atisa je sprožil predvsem Nenad Cambi,²⁴¹ ki je v njej prepoznal žalujočega Vzhodnjaka, poraženega barbara ob tropeju (brez peduma) oziroma orientalskega pastirja (s pedumom). Zato je konvencionalno poimenovanje Atis v našem primeru ustrezneje spremeniti v Žalujoči pastir.

Slika 43. »Atis«, Dravinjski vrh

Mitološki motivi

Na ohranjenih poetovionskih sarkofagih in pepelnicah so mitološki motivi, tako značilni za noriške nagrobne stavbe in edikularne stele,²⁴² sila redki. Mnogo več jih najdemo na panonskih marmornih sarkofagih, ki sicer prihajajo iz istih delavnic in jim pripadajo tudi ptujski primerki, z motivi, kot so:

²³⁴ Dvignjena goreča bakla je razumljena v kontekstu poroke oziroma slavja.

²³⁵ Visočnik 2014, 359-360, z napačno interpretacijo figuralnih upodobitev.

²³⁶ Primere je zbrala Drack 2008, 100-104.

²³⁷ Pahič 1977a, 46.

²³⁸ Pochmarski 1987; 1998.

²³⁹ Dravinjski vrh, c. sv. Janeza Krstnika, kat. št. 57.

²⁴⁰ Vermaseren 1966.

²⁴¹ Cambi 2003; 2021.

²⁴² Za motive glej npr. Walde 2005.

Apolon in Marsija,²⁴³ Ganimed z orlom, Leda z labodom, Perzej in Meduza, Beg Ifigenije s Tavride,²⁴⁴ Apolon in Dafne ter Herakleji in Hesiona.²⁴⁵

Na fragmentu desne krajše stranice pepelnice vzdane v jugozahodni vogal cerkve sv. Marjete Antiohijske na Keblju pri Oplotnici, je ohranjen spodnji del figuralnega reliefa (slika 44). Na njem je upodobljena na boku in deloma na hrbtu ležeča ženska figura z glavo na desni strani, ki se opira na levi komolec, desno nogo pa ima prekrížano preko leve. Telo je ohranjeno do malo iznad leve rame, preko katere pada oblačilo, ki se okoli levice vije navzdol pod telesom in trebuhom ter v celoti prekriva noge. Izpod ogrinjala moli le desno stopalo. Žensko telo se naslanja na skalno osnovo na desni strani. Na levi tretjini reliefa sta prepoznavni goli moški nogi do kolen in v koraku proti desni. Pod levo nogo je prečno nanjo navzgor proti levi prikazana ploščata deska, ki jo lahko prepoznamo kot ladijsko brv. Celoten prizor poteka na široki osnovi, oblikovani v maniri palmove veje. Ostanke reliefa je mogoče prepoznati kot del motiva Tezeja, ki zapušča spečo Ariadno na otoku Naksosu (Dia), »palmovo vejo« pa kot stiliziran prikaz ležišča in morda morskih valov, ki skupaj s skalovjem za Ariadninim hrbtom označujejo pusti otok. Gre za v sepulkralni umetnosti izjemno redek motiv, na metropolitanskih sarkofagih znan le v treh primerih,²⁴⁶ na atiških sarkofagih le v enem primeru,²⁴⁷ v noriškem mitološkem repertoriju pa je ta doslej edini znani.

Slika 44. Tezej zapušča Ariadno na Naksosu, Keblj nad Oplotnico

²⁴³ Szekszárd, Koch – Sichtermann 1982, 327; lupa 824.

²⁴⁴ Pécs, Koch – Sichtermann 1982, 327; lupa 827.

²⁴⁵ Migotti 2017.

²⁴⁶ Relief iz Hadrijanove vile, Vatikanski muzeji, inv. št. 540, Bernhard – Daszewski 1986, 1058 št. 68 z bibliografijo; girlandni sarkofag (140-150), New York, Metropolitan Museum of Art, 90.12, Bernhard – Daszewski 1986, 1058 št. 69 z bibliografijo; Tezejev sarkofag (240-250), Cliveden Estate, Buckinghamshire, NT 766179, Bernhard – Daszewski 1986, 1060 št. 92 z bibliografijo.

²⁴⁷ Arheološki muzej Istanbul, inv. št. 125; Bernhard – Daszewski 1986, 1058 št. 70 z bibliografijo.

V isti cerkvi je v severozahodni vogal zvonika vzdan del dna pepelnice (slika 45), ki ima delno ohranjen relief leve krajše stranice in prikazuje najverjetneje triumf Dioniza in Ariadne. Ohranjen je del njunega dvokolesnega voza, v katerega sta vprežena panterja.

Oba fragmenta pepelnice sodita najverjetneje k isti pepelnici, ki je imela na krajših stranicah upodobljena motiva Ariadninega mita. Najprej v zgodbi s Tezejem v pomenu ločitve in nato v zgodbi z Dionizom, kot obetom novega življenja.

Slika 45. Voz z vpreženo panterico(?), del prizora Dionizovega triumfa, Kebelj

Dionizični motivi

Dionizični motivi, ki jih sestavljajo osnovni Dionizovi (Bakhovi, Liber Patrovi) atributi – panter, kantaros in vinska trta, so na sepulkralnih spomenikih Norika in Pannonije v 2. in 3. stoletju dokaj pogosti. Med poetovionskimi reliefi je samo eden (slika 46a), ki je prikazoval celoten dionizični motiv kantarosa z dvema vinskima trtama in dvema sedečima panterjema s šapama na kozlovih pivskih rogovih ob kantarosu.²⁴⁸ Izdelan je bil na krajši stranici sarkofaga, ki se je ohranil le v fragmentu, vendar je ohranjenih dovolj elementov za njegovo verodostojno rekonstrukcijo. Motiv je v drugi polovici 2. stoletja in v 3. stoletju precej pogost in ga najdemo na sepulkralnih spomenikih vseh vrst, na sarkofagih pa na tistih iz Sremske Mitrovice,²⁴⁹ Šida²⁵⁰ in Szombathelya,²⁵¹ vendar brez pivskih rogov. Verjetno lahko mali fragment sedečega panterja, vzdan v hodniku hiše Prešernova 16 na Ptuju,²⁵² pripišemo prav takemu motivu na krajši stranici sarkofaga. Celoten motiv (brez pivskih rogov) je prikazan tudi na krajši stranici pepelnice iz neogenskega apnenca, odkrite na Vranju pri Sevnici (slika 46b).²⁵³

²⁴⁸ Za motiv glej Djurić 2020.

²⁴⁹ Dunaj, Kunsthistorisches Museum (inv. št. AS I 162). Koch – Sichtermann 1982, 330; Dautova Ruševljan 1983, št. 40; Djurić 2001, 48, Fig. 9; Lupa 4353.

²⁵⁰ Galerija Sava Šumanović, Šid. Pop-Lazić 2008; Lupa 26164.

²⁵¹ Savaria Múzeum, Szombathely (inv. št. 67.10.128). Erdélyi 1974, Nr. 74; Buócz 2003, 112, št. 107; Lupa 3387.

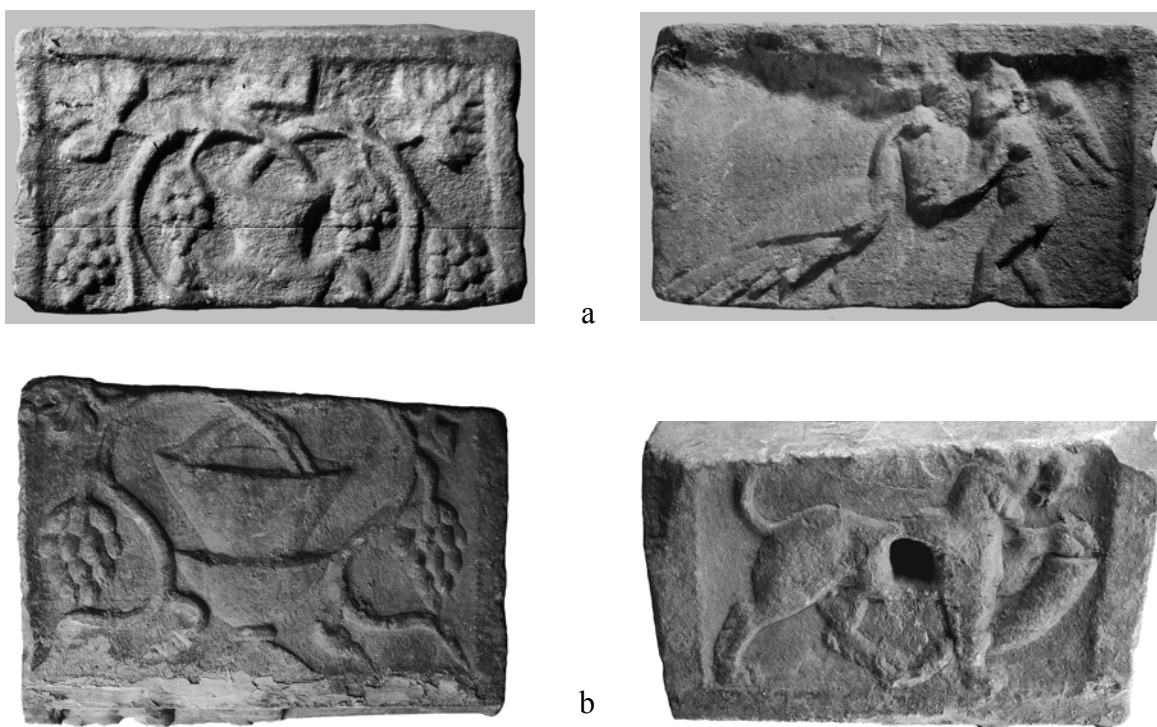
²⁵² Neobjavljen; kat. št. 71; Lupa 33313.

²⁵³ Museum Joanneum, Graz (inv. št. 28). Hoffiller – Saria 1938, št. 31; Modrijan – Weber 1979-81, 48, št. 28; Koch – Sichtermann 1982, 306; Hudeczek 2004, št. 7; Pochmarski 2014b, 362; Visočnik 2017, 442, št. 449; Lupa 1653.

Dionizični motiv se lahko pojavlja reduciran na samo nekaj elementov. Kantaros z dvojno trto je pogost motiv na krajših stranicah poetovionskih pepelnic (slika 47),²⁵⁴ v enem primeru²⁵⁵ kombiniran z motivom stoječega panterja s pivskim rogom na drugi krajši stranici. Ohranjena spodnja dela obeh krajših stranic velike marmorne pepelnice z Zgornjega Brega na Ptuju²⁵⁶ imata enak motiv kantarosa z dvojno trto, kantaros s samo eno trto pa je upodobljen v stranskem polju sprednje stranice pepelnice v Varaždinu.²⁵⁷

Slika 46. Dionizični motiv: a–Ptuj, kat. št. 17, b–Vranje, Joanneum 28

Slika 47. Dionizični motiv kantarosa z vinsko trto: a–Savci, kat. št. 47, b–Ptuj, kat. št. 48

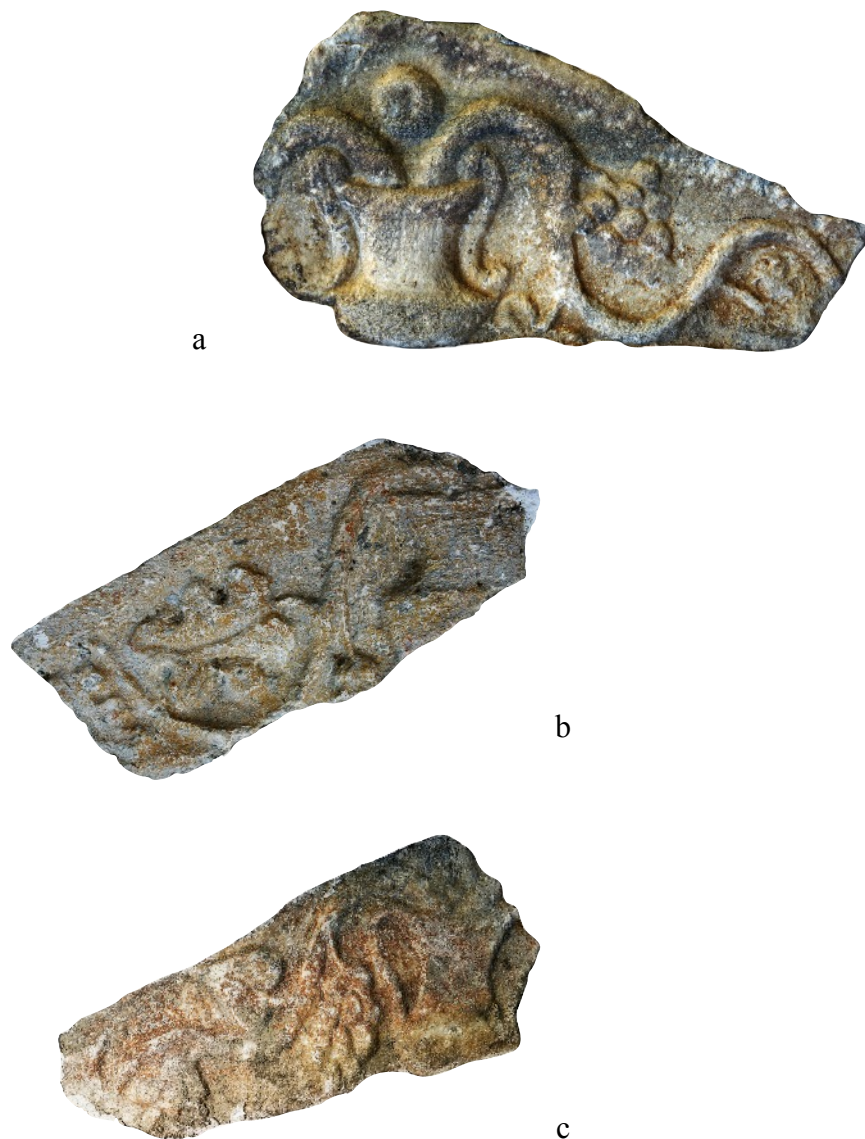
²⁵⁴ Pepelnica, predelana v umivalnik, v minoritskem samostanu na Ptuju, kat. št. 48; Djurić 2023; pepelnica iz Savcev, kat. št. 47; Modrijan – Weber 1979-81, 94; Hudeczek 2004, št. 8; Lamut 2013; Lamut 2015; Lupa 1696.

²⁵⁵ Pepelnica, predelana v umivalnik.

²⁵⁶ PMPO RL 1023, kat. št. 52; odkrita ob delih za golf igrišče; Lubšina Tušek 2001, 95, sl.; Pochmarski 2014, 354, Abb. 1; Pochmarski 2015, 219; Ragolič 2023, 90-91 Nr. 49; Lupa 9437.

²⁵⁷ Kat. št. 46; Diez 1948, 156 Nr. 9; Ragolič 2023, 112-113 Nr. 71; Lupa 4262.

Posebno skupino motiva kantarosa z dvojno trto tvorijo trije fragmenti čela pokrovov pepelnic,²⁵⁸ na katerih se trti na izstopu iz kantarosa ne križata, temveč divergentno potekata vsaka na svojo stran (slika 48). V enem primeru je nad kantarosom in trtama upodobljeno zlato jabolko Hesperid.²⁵⁹

Slika 48. Fragmenti pokrovov pepelnic z motivom posode z vinsko trto: a–Ptuj, dominikanski samostan, b–Videm pri Ptuj, c–Laporje

²⁵⁸ Laporje pri Slovenski Bistrici, Videm pri Ptuj, Ptuj Dominikanski samostan.

²⁵⁹ Taka jabolka najdemo na čelu pokrova marmornega sarkofaga iz Sremske Mitrovice; KHM Dunaj, inv. št. I162; Koch – Sichtermann 1982, 330; Dautova Ruševljan 1983, št. 40; Lupa 4353.

SKLEP

Marmorni sarkofagi iz Poetovione so del večje skupine panonskih marmornih sarkofagov skrinjastega tipa,²⁶⁰ ki so jih izdelovali v kamnolomih Pohorja (Šmartno-Frajhajn, Hudinja nad Vitanjem, Črešnova nad Zrečami) in Gummerna (Puch pri Gummernu, Avstrija) ter s trgovino po rečnih tovarnih poteh (reki Drau/Drava in Donava) pošiljali v panonska mesta. Poleg 42 predvsem fragmentiranih sarkofagov iz Poetovione jih, večinoma cele, najdemo v Savariji²⁶¹ (Szombathely 1), Sisciji²⁶² (Sisak 2), Aquae Balissae²⁶³ (Daruvar 1), Mursi²⁶⁴ (Osijek 2), Sopianae²⁶⁵ (Pécs 4), Alisci²⁶⁶ (Sekszárd 1), Sirmiju²⁶⁷ (Sremska Mitrovica 5), Šidu²⁶⁸ (2) in, najbolj na vzhodu, v Viminaciju²⁶⁹ (Kostolac 3). Vsi ti sarkofagi so tesno povezani s proizvodnjo drugih oblik marmornih nagrobnih spomenikov, kar kažejo tridelna struktura njihovih sprednjih stranic, specifična raba noriško-panonske volute, ki je drugačna kot na panonskih travertinskih sarkofagih, ter izbor mitoloških in simbolnih motivov, upodobljenih na njih. Skupaj s specifično noriškimi marmornimi nagrobnimi edikulami in nagrobnimi stelami, katerih glavno proizvodno središče so delavnice, vezane na kamnolom Gummern, tvorijo homogeno celoto. Med njimi je nekaj takih, ki pomembno odstopajo od te homogene podobe in dokazujejo raznovrstnost izdelovanja marmornih sarkofagov, ki je verjetno vezana na naročnika in provenienco izdelovalca. Tak je frizni sarkofag s Ptuja,²⁷⁰ katerega spodnji del je odlomljen, kar onemogoča njegovo nedvoumno tipološko določitev. Taka sta tudi arhitekturna-stebrna sarkofaga iz Sremske Mitrovice: sarkofag letnih časov²⁷¹ ter sarkofag z Apolonom in Marsijo.²⁷² Poseben primer je fragmentiran girlandni sarkofag(?)²⁷³ s Ptuja, ki ima pod girlando oblikovano za arhitekturne sarkofage značilno visoko bazo. Vsi ti sarkofagi so bili bogato kolorirani, kar najbolje kažejo sarkofag iz Sremske Mitrovice, ki ga hranijo na Dunaju²⁷⁴ ter sarkofaga iz Szekszárda²⁷⁵ in Pécsi,²⁷⁶ ki ju hranijo v Budimpešti. Posebno skupino sarkofagov tvorijo iz apnenca izdelane preproste neokrašene skrinje s preprostimi dvokapnimi pokrovi, opremljenimi z vogalnimi akroteriji. Ti sarkofagi so bili v zemljo vkopani tako, da so bili na površini nekropole vidni le pokrovi.

²⁶⁰ Ital. *sarcofago a cassapanca*, nem. *Kastensarkophag*.

²⁶¹ Buócz 2003, 112-113, Nr. 107.

²⁶² Migotti – Šašel Kos – Radman-Livaja 2018, 20-23 nos. 9-10.

²⁶³ Migotti – Šašel Kos – Radman-Livaja 2018, 117-119 no. 1.

²⁶⁴ Djurić – Filipović – Müller 2009, 12, 14.

²⁶⁵ Burger 1991, no. 101.

²⁶⁶ Burger 1991, no. 97.

²⁶⁷ Dautova Ruševljan 1983.

²⁶⁸ Dautova Ruševljan 1983, no. 41; Pop Lazić 2008.

²⁶⁹ Dva sarkofaga, ki ju hranijo na najdišču, neobjavljena, sarkofag v Narodnem muzeju v Požarevcu, Koch – Sichtermann 1982, 334.

²⁷⁰ PMPO RL 447, kat. št. 1.

²⁷¹ Arheološki muzej Zagreb, inv. št. 153.

²⁷² Muzej Srema, Sremska Mitrovica, inv. št. A12.

²⁷³ PMPO G 2060 PL, kat. št. 22.

²⁷⁴ Dunaj, Kunsthistorisches Museum, inv. št. AS I 162.

²⁷⁵ Magyar Nemzeti Múzeum Budapest, inv. št. 23.1849.1.

²⁷⁶ Magyar Nemzeti Múzeum Budapest, inv. št. 62.84.1-2, 62.85.1-2.

Nasprotno od marmornih sarkofagov, ki so po osnovni formi vezani na sarkofage Italije in se od njih razlikujejo predvsem po ploščatem slemenu svojih pokrovov, so pepelnice povsem poetovionska stvaritev. Ta se v formalnem smislu kaže v posebni obliki njihovih pokrovov oziroma njihovi prečni postavitvi na podolžno os skrinje, v prostorskem smislu pa v njihovi ekskluzivni distribuciji v Poetovionu in njenem agru. V osnovi gre pri njihovi strukturi za redukcijo nagrobne edikule na njen tridelni postament in streho ter premik portretov iz odstranjene niše v timpanon. Od te številčno prevladujoče skupine odstopa nekaj manjših preprostih skrinj z napisnim poljem na sprednji stranici ter nekaj manjših pokrovov z vzporedno na podolžno os skrinje postavljenim slemenom. Manjše neokrašene marmorne skrinje brez napisov, ki imajo za pokrov običajno preprosto ploščo, včasih pa tudi dvokapni pokrov z akroteriji na vogalih,²⁷⁷ so sicer pogoste oblike grobov, odkritih predvsem pod gomilami. Te kamnite skrinje nimajo s poetovionskimi pepelnicami nobene ožje povezave in jih je treba razumeti podobno kot neokrašene skrinje sarkofagov iz apnenca, vkopane v tla.

Glavni in prevladujoči skupini marmornih sarkofagov in pepelnic sta si v strukturnem smislu povsem podobni, v izvedbenem smislu pa s kvaliteto izdelave splošnih elementov (profilacija, voluta), dekorativnih reliefov in portretov pokojnikov močno prednjačijo sarkofagi. Ikonografski program in ikonografski motivi so v obeh skupinah enaki ali vsaj zelo sorodni, pri sarkofagih morda pestrejši kot pri pepelnicah, vendar tudi pri slednjih najdemo izjemne upodobitve (npr. Ariadna na Naksosu). Glede na čas njihovega nastanka predvsem od severskega časa naprej je razumljivo, da je večina na njih upodobljenih motivov vezana na dionizično ideologijo, ki pozna pogoste kanonske upodobitve letnih časov z njihovim sporočilom o ciklični obnovi življenja, simbolične motive, ki jih sestavljajo Dionizovi atributi, in mitološke motive, ki metaforično obljublajo novo življenje, npr. napovedana Ariadna združitev z Dionizom.

O naročnikih poetovionskih sarkofagov in pepelnic je ob redko ohranjenih napisih s tovrstno vsebino in ob nekaterih portretih mogoče reči le to, da so naročniki sarkofagov pripadniki višje, pepelnic pa večinoma nižje provincialne elite. Tako so na sarkofagih ohranjena imena pripadnikov družine rimskih vitezov Elijev²⁷⁸ – Publija Elija Marina in Publija Elija Marcijana, dekuriona kolonije Poetovione ter Publija Elija Vitala. Mednje bi sodil tudi sarkofag z upodobitvijo centuriona²⁷⁹ in morda pepelnica z grškim napisom za Demetrija iz Bitinije, centuriona in rimskega viteza.²⁸⁰ Med redkimi funkcijami, ohranjenimi v napisih na pepelnicah, sta navedena le vojaka legije XIII.²⁸¹

Da bi bili med naročniki tudi kriptokristjani, kakor bi to želeli videti nekateri avtorji v zvezi s friznim sarkofagom in njegovim prizorom pojedine pod trto, je ob pomanjkanju kakršnihkoli trdnih dokazov taka domneva predvsem stvar verjetja.²⁸²

²⁷⁷ Najkvalitetnejši tak primer je pepelnica iz apnenca, odkrita v Obrežu pri Središču, ki jo hranijo v PMPO (kat. št. 130); Bratanič 1954.

²⁷⁸ Šašel Kos 1993.

²⁷⁹ PMPO RL 883, kat. št. 10.

²⁸⁰ Jordan, Šašel Kos, Wallace 1985.

²⁸¹ PMPO RL 36, kat. št. 77 in RL 104, kat. št. 49.

²⁸² Za tovrstno hipotezo glej nazadnje Šmid 2020. Edini marmorni panonski sarkofag z zelo verjetnim kriptokrščanskim motivom se zdi tisti iz Velikih Bastajev pri Daruvarju (*Aquae Balissae*) (Migotti 1996).

BIBLIOGRAFIJA

AV – Arheološki vestnik
BJb – Bonner Jahrbücher
CLEPann – Carmina latina epigraphica Pannonica
CSIR - Corpus Signorum Imperii Romani
ČZN – Časopis za zgodovino in narodopisje
JÖh – Jahreshefte des Österreichischen archäologischen Institutes in Wien
LIMC – Lexicon Iconographicum Mythologiae Classicae
MAGesStei - Mitteilungen der Archäologischen Gesellschaft Steiermark
VS – Varstvo spomenikov

ABAD CASAL 1990

Lorenzo Abad Casal, Kairoi/Tempora Anni, v: *LIMC* 5.1, Zürich-München 1990, 891–920

ABRAMIĆ 1914

Mihovil Abramić, Archäologische Funde aus Pettau, *JÖb* 17, 1914, 87-150

ABRAMIĆ 1925

Mihovil Abramić, *Poetovio. Fürher durch die Denkmäler der römischen Stadt*, Wien 1925

ABRAMIĆ 1933

Mihovil Abramić, Opaske o nekim spomenicima staroga Poetovija, *ČZN* 28, 1933, 129-144

ACKERS 2019

Helen I. Ackers, The representation of wigs in Roman female portraiture of the late 2nd to 3rd century AD, *BABESCH - Annual Papers on Mediterranean Archaeology* 94, 2019, 211-234

ALTMAN 1905

Walter Altman, *Römischen Grabaltäre der Kaiserzeit*, Berlin 1905

ARRIGONI BERTINI 2006

Maria Giovanna Arrigoni Bertini, *Il simbolo dell'ascia nella Cisalpina romana*, Faenza 2006

BENSON 2014

Bailey Benson, *The creation of shared memory: the theater reliefs from Hierapolis*, Chapel Hill 2014 (University of North Carolina, doktorsko delo)

BERNHARD, DASZEWSKI 1986

Maria Luisa Bernhard – Wiktor A. Daszewski 1986, s. v. Ariadne. – *LIMC* III 1, Zürich - München, 1050-1070

BEUTLER 2019

Franziska Beutler, Grabsteine recycelt – Darf man das?, v: A. Konecny, F. Humer, K. Decker (ur.), *Das Carnuntiner Erdbeben im Kontext. Archäologischer Park Carnuntum. Neue Forschungen Band 14. Akten des III. Internationalen Kolloquiums veranstaltet vom Land Niederösterreich, der Archäologischen Kulturpark NÖ Betriebsges.m.b.H., dem Institut für Geodynamik und Sedimentologie der Universität Wien und der Gesellschaft der Freunde Carnuntums, Kulturfabrik Hainburg 17.–18. Oktober 2013*, St. Pölten 2019, 108-111

BIRKEDAL HARTMANN 1969

Jörgen Birkedal Hartmann, Die Genien des Lebens und des Todes, *Römisches Jahrbuch für Kunstgeschichte* 12, 1969, 9-38

BOSCHUNG 2013

Dietrich Boschung, Tempora anni. Personifikationen der Jahreszeiten in der römischen Antike, v: Th. Greub (ur.), *Das Bild der Jahreszeiten im Wandel der Kulturen und Zeiten*, München 2013, 179–200

BRATANIČ 1952

Rudolf Bratanič, Rimske najdbe iz Poetovione, *AV* 3, 1952, 300-307

BRATANIČ 1954

Rudolf Bratanič, Nove najdbe iz Ptuja, *AV* 5, 1954, 361-377

BUONOPANE 2013

Alfredo Buonopane, Le raffigurazioni di utensili nelle iscrizioni funerarie: da immagini parlanti a simbolo, *Sylloge Epigraphica Barcinonensis* 11, 2013, 73-82

BUÓCZ 2003

Terézia Buócz, *Lapidarium. Savaria Múzeum*, Szombathely 2003

CAMBI 2003

Nenad Cambi, Attis or someone else on funerary monuments from Dalmatia?, v: *Akten des VII. Internationalen Colloquium über Probleme des provinzialrömischen Kunstschaffens*, Mainz 2003, 511–520

CAMBI 2010

Nenad Cambi, *Sarkofazi lokalne produkcije u rimskoj Dalmaciji (od II. do IV. stoljeća). Die Sarkophage der lokalen Werkstätten im Römischen Dalmatien*, Split 2010

CAMBI 2021

Nenad Cambi, Atis ili netko drugi na nadgrobnim spomenicima u Dalmaciji?, *Arheološki radovi i rasprave* 20, 2021, 173-200

CERMANOVIĆ 1965

Aleksandrina Cermanović, Die dekorierten Sarkophage in den römischen Prowinzen von Jugoslawien, *Archaeologia Jugoslavica* 6, 1965, 89-103, Tab. I-XI

CIGLER – PUKŠIČ 2022

Iva Cigler – Luka Pukšič, *Poročilo o predhodni arheološki raziskavi ... zabadnega dvorišča Dominikanskega samostana*, Ptuj 2022 (PMPO, neobjavljeni elaborat)

CONZE 1875

Alexander Conze, *Römische Bildwerke einheimischen Fundorts in Österreich II*, Wien 1875

COULSTON 2007

Jon Coulston, Art, culture and service: The depiction of soldiers on funerary monuments of the 3rd century ad, v: *The impact of the Roman army (200 BC- AD 476): economic, social, political, religious, and cultural aspects: proceedings of the Sixth Workshop of the International Network Impact of Empire (Roman Empire, 200 B.C.-A.D. 476), Capri, March 29-April 2, 2005*, Boston 2007, 529-561

CRAIG 1957

Harman Craig, Isotopic standards for carbon and oxygen and correction factors for mass-spectrometric analysis of carbon dioxide, *Geochimica and Cosmochimica Acta* 12, 1957, 133-149

DAUTOVA RUŠEVLJAN 1983

Velika Dautova Ruševljan, *Rimska kamena plastika u jugoslovenskom delu provincije Donje Panonije*, Novi Sad 1983

DIEZ 1948

Erna Diez, Die Aschenkisten von Poetovio, *JÖb* 37, 1948, 151-174

DJURIĆ 2001a

Bojan Djurić, Ossuaria Poetovionensia: Iconography and structure, v: T.A.S.M. Panhuysen (ur.), *Die Maastrichter Akten des 5. Internationalen Kolloquiums über das provinzialrömische Kunstschaffen*, Maastricht 2001, 117-129

DJURIĆ 2001b

Bojan Djurić, Production of marble sarcophagi in Poetovio, *Budapest régiségei* 24, 2001, 47-62

DJURIĆ 2005

Bojan Djurić, Poetovio and the Danube marble trade, v: M. Mirković (ur.), *Römische Städte und Festungen an der Donau: Akten der regionalen Konferenz, Beograd 16.-19. Oktober 2003*, Beograd 2005, 75-82

DJURIĆ 2015

Bojan Djurić, A Late Roman convivium sarcophagus from Ptuj, v: B. Porod – G. Koiner (ur.), *Römische Sarkophage. Akten des internationalen Werkstattgesprächs 11. – 13. Oktober 2012, Graz* (Schild von Steier, Beiheft 5), Graz 2015, 92-101

DJURIĆ 2019a

Bojan Djurić, The Logistics behind Ancient Art. The Case of Noricum and Pannoniae, v: B. Porod – P. Scherrer (ur.), *Akten des 15. Internationalen Kolloquiums zum Provinzialrömischen Kunstschaffen. Der Stifter und sein Monument, Gesellschaft – Ikonographie – Chronologie, 14. bis 20. Juni 2017, Graz / Austria*, Graz 2019, 8-38

DJURIĆ 2019b

Bojan Djurić, Kamniti nagrobni spomeniki z izkopavanj v Ljudskem vrtu na Ptuj, *Zbornik Pokrajinskega muzeja Ptuj – Ormož* 6, Ptuj 2019, 45-58

DJURIĆ 2020

Bojan Djurić, Bakhični motiv na sarkofagu s Ptuja, v: M. Šteiner – T. Osterman Renault (ur.), *Umetnost Ptuja in ptujski umetniki*, Ptuj 2020, 11-28

DJURIĆ 2023

Bojan Djurić, Dionysos in the province. Dionysian motifs on Poetovian monument, v: B. Govedarica – I. Vranić – A. Kapuran (ur.), *A step into the past. Approaches to Identity, Communications and Material Culture in South-Eastern European Archaeology. Papers dedicated to Petar Popović for his 78th birthday*, Beograd, 315-324

DJURIĆ 2024

Bojan Djurić, Roman sarcophagi in Pannonia. Production centers, products and their distribution, v: M. Claveria – M. Trunk (ur.), *Conditoria provinciarum. Roman sarcophagi in the provinces*, Barcelona – Trier 2024 (v tisku)

DJURIĆ – FILIPOVIĆ – MÜLLER 2009

B. Djurić – S. Filipović – Harald W. Müller, Karakteriziranje mramornih spomenika Murse, *Osječki zbornik* 29, 2009, 9-17

DJURIĆ – HEBERT *et al.* 2004

Bojan Djurić – Bernhard Hebert – Christian Hinkler – Erich Hudeczek – Stephan Karl – Harald W. Müller, Marmore römischer Steinbrüche und Steindenkmäler in der Steiermark und in Štajerska, *Fundberichte aus Österreich* 43, 2004, 365–431

DJURIĆ *et al.* 2006

Bojan Djurić – Jasmina Davidović – Andreja Maver – Harald W. Müller, Stone use in Roman towns. Resources, transport, products and clients. Case study Sirmium. First report, *Starinar* 56, 2006, 103-136

DJURIĆ – RAGOLIČ 2022

Bojan Djurić – Anja Ragolič, Rimska pepelnica iz zahodnega stolpa na Ptujskem gradu, *Poetoviona in njen ager*, *Archaeologia Poetovionensis* 4, 2022, 25-28

DRACK 2008

Anja Drack, *Erotendarstellungen in Noricum*, Graz 2008 (Universität Graz, diplomsko delo)

ECKHART 1976

Lothar Eckhart, *Die Skulpturen des Stadtgebietes von Lauriacum*, CSIR Österreich III 2, Wien 1976

ERDÉLYI 1974

Gizella Erdélyi, *A római kofaragás és kőszobrászat magyarországon*. Budapest 1974

FARKAS – GABLER 1994

Zoltán Farkas – Dénes Gabler, *Die Skulpturen des Stadtgebietes von Scarbantia und der Limesstrecke Ad Flexum – Arrabona*, CSIR Ungarn 2, Budapest 1994

FITTSCHEN 2011

Klaus Fittschen, Il fenomeno dell'assimilazione delle immagini nella ritrattistica romana di età imperiale, v: E. La Rocca – C. Parisi Presicce – A. Lo Monaco (ur.), *Ritratti. Le tante facce del potere*, Roma 2011, 247-252

FULIR 1969

Miroslav Fulir, Topografska istraživanja rimskih cesta na varaždinskom i medjimurskom području: (1960-1967), *Razprave, Razred za zgodovinske in družbene vede* 6, 1969, 363-431

FULIR 1970

Miroslav Fulir, Osvrt na položaj današnjeg Varaždina u nizu nekadašnjih rimskih postaja, *Godišnjak Gradskog muzeja* 4, 1970, 5-19

GABELMANN 1973

Hans Gabelmann, *Die Werkstattgruppen der oberitalischen Sarkophage*, Bonn 1973

GABELMANN 1977

Hans Gabelmann, Zur Tektonik oberitalischer Sarkophage, Altäre und Stelen, *Bonner Jahrbücher* 77, 1977, 199-244

GABRIČEVIĆ 1959

Branimir Gabričević, Značenje ascije na antičkim nadgrobnim spomenicima u svijetlu epigrafičke analize glagola "deasciare" ("exacisciare"), *Arheološki radovi i rasprave* 1, 1959, 299-310

GARBSCH 1965

Jochen Garbsch, *Die norisch-pannonische Frauentracht im 1. und 2. Jahrhundert*, München 1965

GESZTELYI 1989-90

Tamás Gesztelyi, Ein dreifiguriges Votiv-Relief aus Savaria, *Mitteilungen der Archaeologischen Gesellschaft Steiermark* 3-4, 1989-90, 144-152

GRABHER 1991

Gerhard Grabher, Die Schriftrolle auf römischen Grabsteinen in Österreich. Bürgerrechtsdekret und Schwurgestus?, v: *Akten des 1. internationalen Kolloquiums über Probleme des provinzialrömischen Kunstschaffens, Graz, 27.- 30. April 1989*, Wien 1993, 42-56

GRASSL 1976

Herbert Grassl, Zur metrischen Grabinschrift CIL III 5695 = 11827, *Römisches Österreich* 4, 1976, 49-55

GRÜLL et al. 2023

Tibor Grüll – Nándor Agócs – János Jusztinger – Ernő Szabó, Representations of writing tools and materials on Roman funerary monuments, v: T. Grüll (ur.), *Representations of writing materials on Roman funerary monuments. Text, image, message*, Oxford 2023, 1-32

GRÜLL et al. 2024

Tibor Grüll – Nándor Agócs – János Jusztinger – Ernő Szabó, The iconographic motif of book-scrolls on funerary reliefs in *Noricum*, v: G. Kremer – E. Pollhammer – J. Kopf – F. Beutler (eds.), *Zeit(en) des Umbruchs, Akten des 17. Internationalen Kolloquiums zum provinzialrömischen Kunstschaffen, Wien – Carnuntum, 16.–21. Mai 2022*, Wien 2024, 445-456

GULIČ 2006

Andrej Gulič, *Zgodovinska podoba slovenskobistriškega Pohorja od prazgodovine do 20. stoletja*, Maribor 2006 (Univerza v Ljubljani, diplomsko delo)

GULIČ 2007

Andrej Gulič, *Nadzor in nova arheološka odkritja ob drenažnih delih ob cerkvi sv. Petra in Pavla. Poročilo, Veliko Tinje 2007* (neobjavljeno poročilo)

GURLITT 1895

Wilhelm Gurlitt, Römische Inschrift aus Steiermark, *Mitteilungen der k.k. Central-Commission* 21, 1895, 64

GURLITT 1901

Wilhelm Gurlitt, Römische Inschrift aus Steiermark, *Mitteilungen der k.k. Zentral-Kommission* 27, 1901, 221-222

GUTSMIEDL-SCHÜMANN 2013

Doris Gutschmiedl-Schumann, Erna Diez (1913-2001). Biographische Skizzen zu einembeschwerlichen Weg in Forschung und Lehre, v: J. E. Fries – D. Gutschmiedl-Schumann (ur.), *Ausgräberinnen, Forscherinnen, Pionierinnen: Ausgewählte Porträts früher Archäologinnen im Kontext ihrer Zeit, Frauen – Forschung – Archäologie* 10, Münster 2013, 255-260

HAINZMANN 1993

Manfred Hainzmann, Schriftrolle und Schwurgestus. Neue Beobachtungen zu einem alten Bildmotiv, v: *Akten des 1. internationalen Kolloquiums über Probleme des provinzialrömischen Kunstschaffens, Graz, 27.- 30. April 1989*, Wien 1993, 120-146

HANDY – POCHMARSKI 2014

Markus Handy – Erwin Pochmarski, Grabaltäre im südlichen Noricum, *Jahreshefte des Österreichischen Archäologischen Institutes* 83, 2014, 57-99

HANDY - POCHMARSKI 2020

Markus Handy – Erwin Pochmarski, Die Sagumtracht in der Provinz Pannonia Superior, v: I. Radman Livaja – T. Bilić (ur.), *Monumenta marmore aereque perenniora. Zbornik radova u čast Anti Rendiću-Miočeviću*, Zagreb 2020, 278-301

HARL 2020

Ortolf Harl, Es begann in Pettau. Erna Diez und das Steindenkmälerprojekt des Archäologischen Instituts des Deutschen Reiches, v: E. Steigberger (ur.), *Von den Alpen bis ans Meer. Festschrift für Bernhard Hebert zum 60. Geburtstag*, Wien 2020, 63-85

HEGER 2007

Norbert Heger, Eine Randbemerkung zum pannonisch-norischen Rahmenornament, v: V. Höck – F. Lang – W. Wohlmayr (ur.), *Akten zum 2. Österreichischen „Römerstein-Treffen“ 2006 in Salzburg*, Wien 2007, 185-188

HEKLER 1912

Antal Hekler, Forschungen in Intercisa, *Jahreshefte des Österreichischen Archäologischen Institutes* 15, 1912, 174-196

HOFFILLER – SARIA 1938

Viktor Hoffiller – Balduin Saria, *Antike Inschriften aus Jugoslavien*, Zagreb 1938

HORVAT *et al.* 2003

Jana Horvat – Milan Lovenjak – Andreja Dolenc Vičič – Marija Lubšina Tušek – Marjana Tomanič Jevremov – Zorka Šubic, Poetovio, Development and Topography, v: M. Šašel Kos – P. Scherrer (ur.), *The autonomous towns of Noricum and Pannonia / Die autonomen Städte in Noricum und Pannonien. Pannonia I, Situla* 41, Ljubljana 2003, 153–189

HORVAT – DOLENC VIČIČ 2010

Jana Horvat – Andreja Dolenc Vičič, *Arheološka najdišča Ptuja – Rabelja vas*, Ljubljana 2010

HOSS 2011

Stefanie Hoss, The Roman military belt, v: M.-L. Nosch (ur.), *Wearing the Cloak: Dressing the Soldier in Roman Times*, Oxford 2011, 29-44

HOSS 2014

Stefanie Hoss, *Cingulum Militare: Studien zum römischen Soldatengürtel des 1. bis 3. Jh. n. Chr.*, Leiden 2014 (Universiteit Leiden, doktorsko delo)

HUDECZEK 2004

Erich Hudeczek, *Die Römersteinsammlung des Landesmuseums Joanneum: ein Führer durch das Lapidarium*, Graz 2004

IBBA 2016

Antonio Ibba, *SUB ASCIA. Il simbolo dell'ascia nell'epigrafia funeraria della Sardegna romana, Sylloge Epigraphica Barcinonensis* 14, 2016, 119-147

ILIJANIĆ 1961

Mira Ilijanić, Sarkofag Julija Viktorija Quadrata, *Bulletin Zavoda za likovne umjetnosti Jugoslavenske* 9, 1961, 43-48

JARC 2006

Simona Jarc, *Izvor marmorja iz nekaterih slovenskih arheoloških najdišč*, Ljubljana 2006 (Univerza v Ljubljani, doktorska disertacija)

JEVREMOV 1988

Blagoj Jevremov, *Vodnik po lapidariju*, Ptuj 1988

JJ 74

Vierundsiebzigster Jahresbericht des steiermärkisch-landschaftlichen Joanneums zu Graz über das Jahr 1885, Graz 1886

JORDAN – ŠAŠEL KOS – WALLACE 1985

David R. Jordan – Marjeta Šašel Kos – Malcolm B. Wallace, A Greek Metrical Epitaph from Poetovio for a Soldier from Bithynia, *Zeitschrift für Papyrologie und Epigraphik* 60, 1985, 85-89

KAJZER – LOVENJAK 2012

Mihela Kajzer – Milan Lovenjak, Črešnjevci, *VS* 47, 2012, 28-30

KAPPRAFF 2000

Jay Kappraff, A secret of ancient geometry, v: C. A. Gorini (ur.), *Geometry at work. A collection of papers showing applications of geometry*, Cambridge 2000, 26-36

KAPPRAFF 2002

Jay Kappraff, A secret of ancient geometry, v: Jay Kappraff, *Beyond Measure. A Guided Tour Through Nature, Myth, and Number*, New Jersey, London 2002, 169-194

KARL 2013

Stephan Karl, *Turris antiqua in castro Leybentz. Zur frühesten Baugeschichte der Burgenanlage Leibnitz/Seggau im Kontext der spätantiken Ostflanke der Provinz Noricum mediterraneum*, Graz 2013 (Karl-Franzens-Universität Graz, doktorsko delo)

KLEMENC – SARIA 1936

Josip Klemenc – Balduin Saria, *Archaeologische Karte von Jugoslawien. Blatt Ptuj*, Beograd – Zagreb 1936

KLEMENC – SARIA 1939

Josip Klemenc – Balduin Saria, *Archaeologische Karte von Jugoslawien. Blatt Rogatec*, Beograd – Zagreb 1939

KNABL 1851

Richard Knabl, Inschriftliche Funde aus neuerer und neuester Zeit in und an den Grenzen des Kronlandes Steiermark, *Mitteilungen des Historischen Vereines für Steiermark* 2, 1851, 43-73

KNABL 1855

Richard Knabl, Epigraphische Excuse, *Mitteilungen des Historischen Vereines für Steiermark* 6, 1855, 125-172

KNABL 1856

Richard Knabl, Unedirte Römer-Inschriften aus Steiermark, *Archiv für Kunde österreichischer Geschichts-Quellen*, Beilage 6, 1856, 523-532

KNABL 1859

Richard Knabl, Epigraphische Excuse in Jahre 1858, *Mitteilungen des Historischen Vereines für Steiermark* 9, 1859, 85-138

KNABL 1869

Richard Knabl, Epigraphische Excuse, *Mitteilungen des Historischen Vereines für Steiermark* 17, 1859, 56-69

KOCH 2015

Guntram Koch, Einige Überlegungen zum Verhältnis der erhaltenen kaiserzeitlichen Sarkophage zur ursprünglichen Produktion, v: B. Porod – G. Koiner (ur.), *Römische Sarkophage. Akten des Internationalen Werkstattgesprächs, 11. – 13. Oktober 2012 (Graz)*, Graz 2015, 144-162

KOCH – SICHTERMANN 1982

Guntram Koch – Hellmut Sichtermann, *Römische Sarkophage, Handbuch der Archäologie*, München 1982

KOROŠEC 1998

Josip Korošec, Il Kairos dei lapidari di Ptuj, *Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji* 37, 1998, 37-54

KOVÁCS 2007

Péter Kovács, *Corpus Inscriptionum Graecarum Pannonicarum, Hungarian Polis Studies* 15, Debrecen – Budapest 1998

KRANZ 1984

Peter Kranz, *Jahreszeiten-Sarkophage. Entwicklung und Ikonographie des Motivs der vier Jahreszeiten auf kaiserzeitlichen Sarkophagen und Sarkophagdeckeln*, Die antiken Sarkophagreliefs 5.4, Berlin 1984

KRANZ 1986

Peter Kranz, Die Grabmonumente von Šempeter, *BjB* 186, 1986, 193-239

KREMER 2001

Gabrielle Kremer, *Antike Grabbauten in Noricum*, Wien 2001

KRÜGER 1974

Marie-Louise Krüger, *Die Reliefs der Stadtgebiete von Scarbantia und Savaria, CSIR Österreich I* 5, Wien 1974

LA ROCCA 2011

Eugenio La Rocca, Il ritratto e la somiglianza, v: E. La Rocca – C. Parisi Presicce – A. Lo Monaco (ur.), *Ritratti. Le tante facce del potere*, Roma 2011, 21-29

LAMUT 2013

Brane Lamut, Kopija rimske pepelnice iz *Savec* v arheološki zbirki ormoškega gradu, *Jubilejni zbornik ob 120-letnici Pokrajinskega muzeja Ptuj-Ormož*, Ptuj 2013, 154-163

LAMUT 2015

Brane Lamut, Arheološke ostaline z območja Občine Sveti Tomaž, *Zbornik Pokrajinskega muzeja Ptuj – Ormož* 4, 2015, 303-327

LAZAR 2003

Irena Lazar, *Rimsko steklo Slovenije. The Roman glass of Slovenia*, Ljubljana 2003

LOŽAR 1927

Rajko Ložar, *Studien zu den römischen Sarkophagen von Noricum und Pannonien*, Wien 1927 (Universität Wien, doktorsko delo)

LOŽAR 1934

Rajko Ložar, Ornamenti noriškopanonske kamnoseške industrije, *ČZN* 29, 1934, 99-147

LUBŠINA TUŠEK 2001

Marija Lubšina Tušek, Ptuj, arheološko območje Hajdina, golf igrišče, *VS Poročila* 38, 2001, 95-97

MACHAIRA 1990

Vasiliki Machaira, Horai, v: *LIMC* 5.1, Zürich-München 1990, 502–510

MACHAIRA 2009

Vasiliki Machaira, Horai, v: *LIMC*, Supplement 1, Zürich-München 2009, 286–287

MANDER 2012

Jason Mander, *Portraits of children on Roman funerary monuments*, Cambridge 2012

McCANN 1978

Anna Marguerite McCann, *Roman sarcophagi in The Metropolitan Museum of Art*, New York 1978

MEINECKE 2012

Katharina Meinecke, Invisible Sarcophagi: Coffin and Viewer in the Late Imperial Age, v: S. Birk – B. Poulsen (ur.), *Patrons and Viewers in Late Antiquity*, Aarhus 2012, 83-105

MIGOTTI 1996

Branka Migotti, Ranokršćanski grobni nalaz iz Velikih Bastaja kod Daruvara, *Vjesnik Arheološkog muzeja u Zagrebu* 28-29, 1996, 127–157

MIGOTTI 2017

Branka Migotti, Roman Sarcophagi of Northern Croatia Featuring Peculiar Iconographies, v: *Illyrica antiqua in honorem Duje Rendić-Miočević. Proceedings of the International Conference, Šibenik 12th-15th September 2013*, Zagreb 2017, 499-513

MIGOTTI – ŠAŠEL KOS – RADMAN-LIVAJA 2018

Branka Migotti – Marjeta Šašel Kos – Ivan Radman-Livaja, *Roman funerary monuments of south-western Pannonia in their material, social and religious context*, Oxford 2018

MIKL 1960-61

Iva Mikl, Rimske najdbe iz Ptuja po letu 1954, *AV* 11-12, 1960-61, 153-186

MIKL CURK 1974

Iva Mikl Curk, Žetale, *VS* 17-19/1, 1974, 163

MILETIĆ 2023

Snježana Miletić, *Karakterizacija in določanje izvora kamnin uporabljenih v grajenih strukturah mesta Municipium Claudium Celeia*, Ljubljana 2023 (Univerza v Ljubljani, doktorsko delo)

MLINAR 2019

Janez Mlinar, Balduin Saria (1893–1974): „Ein deutschsprachiger Sohn der Untersteiermark“, v: K. Hruza (ur.), *Österreichische Historiker*, Band 3, Wien 2019, 379-403

MODRIJAN – WEBER 1979-81

Walter Modrijan – Eckehardt Weber, Die Römersteinsammlung des Joanneums in Eggenberger Schlosspark, *Schild von Steier* 14, 1979-81, 7-111

MUCHAR 1844

Albert von Muchar, *Geschichte des Herzogthums Steiermark* I, Graetz 1844

MUCHAR 1845

Albert von Muchar, *Geschichte des Herzogthums Steiermark* II, Graetz 1845

MURER 2018

Cristina Murer, From the tombs into the city: grave robbing and the reuse of funerary spolia in Late Antique Italy, *Acta ad archaeologiam et artium historiam pertinentia* XXX (N.S. 16), 2018, 115-137

MURER 2022

Cristina Murer, Recycling Roman funerary sculpture in Italy and the Late Roman West, v: C. Parigi (ur.), *Recycling and Reuse of Sculpture in Roman and Late Antique Times*, Panel 6.8, *Archaeology and Economy in the Ancient World* 37, Heidelberg 2022, 49–57

MÜLLER 2004

Harald W. Müller, Naturwissenschaftliche Grundlagen (368-369), Die Marmorsteinbrüche (369-372), Analysenergebnisse (373-383), v: B. Djurić – B. Hebert *et al.*, *Marmore römischer Brüche und Steindenkmäler in der Steiermark und in Štajerska. Ergebnisse eines Forschungsprojektes*, *Fundberichte aus Österreich* 43, 2004, DOI: <https://doi.org/10.11588/propylaeum.928.c12254>

MÜLLER 2007

Harald W. Müller, Der Marmor von Gummern und seine Bedeutung für die römischen Provinzen Pannonien, Norikum und Rätien, v: V. Höck – F. Lang – W. Wohlmayer (ur.), *Akten zum Österreichischen »Römerstein-Treffen« in Salzburg*, Wien 2007, 33-36

OLSZEWSKI 2019

Edward Olszewski, Dionysus's Enigmatic Thyrsus, *Proceedings of the American philosophical society* 163.2, 2019

OROŽEN 1889

Ignaz Orožen, Neu aufgefundene Römersteine, *Mittheilungen des Historischen Vereines für Steiermark* 37, 1889, 218-220

PAHIČ 1960-61

Stanko Pahič, Malečnik, *VS* 8, 1960-61, 246

PAHIČ 1964

Stanko Pahič, Črešnjevci, Slovenska Bistrica, *Arheološki pregled* 6, 1964, 93

PAHIČ 1962-64

Stanko Pahič, Črešnjevci pri Slovenski Bistrici, *VS* 9, 1962-64, 191

PAHIČ 1968-69a

Stanko Pahič, Slovenska Bistrica, *VS* 13-14, 1968-69, 167-168

PAHIČ 1968-69

Stanko Pahič, Tinje na Pohorju, *VS* 13-14, 1968-69, 171

PAHIČ 1969

Stanko Pahič, Antična gomila z grobnico v Miklavžu pri Mariboru, *AV* 20, 1969, 35-103

PAHIČ 1970

Stanko Pahič, Maribor v rimski dobi, *ČZN* 6.2, 1970, 159-243

PAHIČ 1974a

Stanko Pahič, Miklavž na Dravskem polju, *VS* 17-19/1, 1974, 134

PAHIČ 1974b

Stanko Pahič, Morje pri Framu, *VS* 17-19/1, 1974, 135

- PAHIČ 1977a
Stanko Pahič, Seznam rimskih kamnov v Podravju in Pomurju, *AV* 28, 1977, 13-73
- PAHIČ 1977b
Stanko Pahič, Novi rimski napisi v Podravju, *AV* 28, 1977, 74-91
- PAHIČ 1977c
Stanko Pahič, Spodnja Polskava, *VS* 21, 1977, 267-268
- PAHIČ 1977d
Stanko Pahič, Črešnjevec, *VS* 21, 1977, 204-206
- PAHIČ 1977e
Stanko Pahič, Šmartno na Pohorju, *VS* 21, 1977, 273-274
- PAHIČ 1983
Stanko Pahič, Arheološka preteklost Maribora, *Kronika* 31, 1983, 114-126
- PAHIČ 1984
Stanko Pahič, Črešnjevec, *VS* 26, 1984, 221-226
- PAHIČ 1984a
Stanko Pahič, Šmartno na Pohorju, *VS* 26, 1984, 257-259
- PAHIČ 1990
Stanko Pahič, Črešnjevec, *VS* 32, 172-173
- PICHLER 1871
Friedrich Pichler, Die römischen Grabschriften des norisch-pannonischen Gebietes, *Mitteilungen des Historischen Vereines für Steiermark* 19, 1871, 77-128
- PILIPOVIĆ 2023
Sanja Pilipović, The scroll and codex on funerary steles in the Upper Moesian Limes, v: T. Grüll (ur.), *Representations of writing materials on Roman funerary monuments. Text, image, message*, Oxford 2023, 165-179
- POCHMARSKI 1983-84
Erwin Pochmarski, Girlandenhaltende Eroten in Noricum und Pannonien, *Römisches Österreich* 11-12, 1983-84, 226-277
- POCHMARSKI 1987
Erwin Pochmarski, Motivgeschichte und Chronologie: girlandenhaltende Eroten in Noricum und Pannonien, v: *Berichte des 2. österreichischen Archäologentages, MAGesSte*, Beih.1, Graz 1987, 90-94
- POCHMARSKI 1998
Erwin Pochmarski, Überlegungen zur Chronologie der pannonischen Sarkophage, v: G. Koch (ur.), *Akten des Symposiums »125 Jahre Sarkophag-Corpus«, Marburg 4.-7. 10. 1995, Sarkophag-Studien* 1, Mainz 1998, 182-200
- POCHMARSKI 2004
Erwin Pochmarski, Das sagum – urtrachtlicher keltischer Umhang und/oder römischer Uniformmantel, v: H. Heftner – K. Tomaschitz (ur.), *Ad fontes! Festschrift Gerhard Dobesch*, Wien 2004, 571-578

- POCHMARSKI 2014a
Erwin Pochmarski, Die Sarkophagwerkstätten von Aquincum und Brigetio, *Acta Archaeologica Academiae Scientiarum Hungaricae* 65, 2014, 405-426
- POCHMARSKI 2014b
Erwin Pochmarski, Die Aschenkisten von Poetovio und Celeia, *AV* 65, 2014, 353-366
- POCHMARSKI 2015
Erwin Pochmarski, Aschenkisten und Sarkophage von Poetovio, v: B. Porod – G. Koiner (ur.), *Römische Sarkophage. Akten des internationalen Werkstattgesprächs 11. – 13. Oktober 2012, Graz* (Schild von Steier, Beiheft 5), Graz 2015, 212-225
- POCHMARSKI 2016
Erwin Pochmarski, Ein Sarkophagfragment mit Nymphendarstellung aus Poetovio, v: G. Koiner – U. Lohner-Urban (ur.), „*Ich bin dann mal weg*“: *Festschrift für einen Reisenden Thuri Lorenz zum 85. Geburtstag*, Wien 2016, 163-168
- POCHMARSKI 2018
Erwin Pochmarski, Aschenkisten aus dem Territorium von Iuvavum, v: R. Kastler – F. Lang – H. Wendling (ur.), *Faber Salisburgi. Festschrift für Wilfried K. Kovacovics zum 65. Geburtstag*, Salzburg 2018, 223-228
- POCHMARSKI 2019
Erwin Pochmarski, Beobachtungen zu den Sarkofagen aus Mursa und Cibalae, *Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji* 44, 2019, 247-260
- POCHMARSKI 2020
Erwin Pochmarski, Trauernde Eroten auf Grabmonumenten der Provinz Noricum, v: L. Berger – F. Lang – C. Reinholdt – B. Tober – J. Weilhartner (ur.), *Gedenkschrift für Wolfgang Wohlmayr*, Salzburg 2020, 335-342
- POCHMARSKI – HANDY 2020
Zur Nymphenverehrung in Noricum und Pannonien, v: S. Petković – N. Gavrilović Vitas (ur.), *Ancient cult in Balkans through archaeological findings and iconography*, Beograd 2020, 39-62
- POCHMARSKI-NAGELE 1992
Margaretha Pochmarski Nagele, *Die dionysischen Reliefs in Noricum und ihre Vorbilder*, Wien 1992
- POCOCKE – MILLES 1752
Richard Pococke – Jeremias Milles, *Inscriptionum antiquarum liber alter*, London 1752
- POP LAZIĆ 2008
Stefan Pop Lazić, Late Roman necropolis Beljinjača in Šid, *Starinar* 58, 2008, 163-173
- POVODEN 1818
Simon Povoden, Archäologische Blütenlese, *Archiv für Geographie, Historie, Staats- und Kriegeskunst* 9, 1818, 209-212
- PREDAN 2001
Primož Predan, *Črešnjevci, cerkev sv. Mihaela. Problematika rimskih spolj (kamnolomi, transport, marmorata)*, Ljubljana 2001 (Univerza v Ljubljani, diplomsko delo)
- RAECK 2003
Wulf Raeck, Rolle und Individuum im frühen griechischen Porträt, v: M. Büchsel – P. Schmidt (ur.), *Das Porträt vor der Erfindung des Porträts*, Mainz 2003, 29–42

RAGOLIČ 2014

Anja Ragolič, The territory of Poetovio and the boundary between Noricum and Pannonia, *AV* 65, 2014, 323–351

RAGOLIČ 2020

Anja Ragolič, Katalog kamnitih spomenikov, v: *Arheološka najdišča Ptuja. Panorama*, Ljubljana 2020, 71-139

RAGOLIČ 2023

Anja Ragolič, *Poetovio. Römische Grabdenkmäler. Inscriptiones Latinae Sloveniae 2/1*, Ljubljana 2023

REINACH 1904

Adolphe Joseph Reinach, *Thyrsos*, v: Ch. Daremberg – E. Saglio, *Dictionnaire des antiquités grecques et romaines: d'après les textes et les monuments*, tome 5, Paris 1904, 287-296

RENDIĆ-MIOČEVIĆ 2013

Ante Rendić-Miočević, The marble funerary stele of a cohorts II Varcianorum equitata's veteran, Titus Flavius Ateboduuus from the Odra village near Zagreb, v: N. Cambi – G. Koch (ur.), *Funerary Sculpture of the Western Illyricum and the Neighbouring Regions of the Roman Empire*, Split 2013 343-382

RINDLER 2004

Susanne Rindler, Zur Aufnahme römischer Steindenkmäler der »Ostalpenländer« 1943/44, *Zeitschrift des Historischen Vereines für Steiermark* 95, 2004, 337-349

ROBERT 1897

Carl Robert, *Die antiken Sarkophag-Reliefs III.1*, Berlin 1897

ROTHE 2012

Ursula Rothe, Clothing in the Middle Danube provinces. The garments, their origins and their distribution, *JÖAI* 81, 1912, 137-231

SARIA 1933-34

Balduin Saria, Jedan nadgrobni spomenik iz Viminacija, *Starinar* 8-9, 1933-34, 73-82

SARIA 1939

Balduin Saria, Rimski napisi v Mariboru, *Kronika slovenskih mest* 6.2, 1939, 73-79

SARIA 1943

Balduin Saria, *Pettau. Ein Führer durch die Stadt und deren Geschichte*, Pettau 1943

SARIA 1946

Balduin Saria, Neue Inschriften aus dem norisch-pannonischen Grenzgebiet, *JÖb* 36, 1946, 41-66

SCHNURBEIN VON 1995

Siegmar von Schnurbein, Merkur als Soldat? Zur Gürtelmode des 3. Jahrhunderts n. Chr., v: W. Czysz (ur.), *Provinzialrömische Forschungen. Festschrift für Günter Ulbert zum 65. Geburtstag*, München 1995, 139-148

SCHOBER 1923

Arnold Schober, *Die römischen Grabsteine von Noricum und Pannonien*, Wien 1923

SCHWEITZER 1963

Bernhard Schweitzer, Griechische Porträtkunst, v: *Zur Kunst der Antike: ausgewählte Schriften*, Tübingen 1963, 168-188 (= Griechische Porträtkunst, *Acta Congressus Madvigiani* 3, 1957, 7-26)

SCRINARI 1972

Valnea Santa Maria Scrinari, *Museo archeologico di Aquileia. Catalogo delle sculture romane*, Roma 1972

SINN 1987

Friederike Sinn, *Stadtrömische Marmorurnen*, Mainz am Rhein 1987

SKRABAR 1905

Viktor Skrabar, Römische Funde aus Pettau, *Mitteilungen der k.k. Zentralkommission* 4, 1905, 302-316

SKRABAR 1935

Viktor Skrabar, Stara ledinska karta v ormoškem gradu, *ČZN* 30, 1935, 30-44

SOMENZARI 1830

Somenzari, *Pettau's römische Steine*, Kunsthistorisches Museum Wien, Antikensammlung, Archiv Nr. 23 ex 1830

SPEIDEL 1976

Michael P. Speidel, Eagle-Bearer and Trumpeter, *Bonner Jahrbücher* 176, 1976, 123-163

STARAC 2021

Alka Starac, An Architect of His Own Life, *Academia Letters*, Article 3439, 2021

STEINBÜCHEL 1829

Anton Steinbüchel von Rheinwall, Alterthümer in der österreichischen Monarchie, *Jahrbücher der Literatur* 46. *Anzeige Blatt* 45, 1829, 55-75

STUVERAS 1969

Roger Stuveras, *Le putto dans l'art romain*, Bruxelles 1969

ŠAŠEL KOS 1993

Marjeta Šašel Kos, A new equestrian family from Poetovio, *Zeitschrift für Papyrologie und Epigraphie* 95, 1993, 236-240

ŠMID 2015

Katarina Šmid, Rajko Ložar (1904–1985) und seine Wiener Dissertation. Ein wenig bekannter früher Beitrag zur Sarkophagforschung in Noricum und Pannonien, v: B. Porod – G. Koiner (ur.), *Römische Sarkophage. Akten des internationalen Werkstattgesprächs 11. – 13. Oktober 2012, Graz* (Schild von Steier, Beiheft 5), Graz 2015, 250-255

ŠMID 2020

Katarina Šmid, Med »pogansko« antiko in zgodnjim krščanstvom sarkofag z upodobitvijo gostije (convivium), v: M. Šteiner – T. Osterman Renault (ur.), *Umetnost Ptuja in ptujski umetniki*, Ptuj 2020, 31-44

ŠMID 2023

Katarina Šmid, Lysippean models on two Roman reliefs from Poetovio, *AV* 74, 2023, 315-329

ŠUBIC 1965

Zorka Šubic, Ptuj, *VŠ* 10, 1965, 202-204

ŠUBIC 1966

Zorka Šubic, Videm pri Ptuju, *VŠ* 11, 1966, 130

ŠUBIC 1967a

Zorka Šubic, Ptuj, *VŠ* 12, 1967 (1969), 93-94

ŠUBIC 1967b

Zorka Šubic, Epigrafske najdbe v Ptujju in območju v letih 1965-1966, *AV* 18, 1967, 187-191

ŠUBIC 1968-69

Zorka Šubic, Ptuj, *VS* 13-14, 1968-69 (1970), 164-165

ŠUBIC 1972

Zorka Šubic, *La nécropole romaine a Poetovio, Inventaria Archaeologica: Jugoslavija* 14, 1972

ŠUBIC 1974

Zorka Šubic, Sp. Hajdina, *VS* 17-19/1, 1974, 152-153

ŠUBIC 1975

Zorka Šubic, Beg Ifigenije s Tavrider na videmskem reliefu, *Ptujski zbornik* 4, 1975, 95-100

ŠUBIC 1977

Zorka Šubic, Novi rimski napisi iz Poetovione (1968-1972), *AV* 28, 1977, 92-99

TUŠEK 1984

Ivan Tušek, Rimska apnenica v Rabelčji vasi v Ptujju, *AV* 35, 1984, 225-231

TUŠEK 1986

Ivan Tušek, Novi rimski reliefni kamni in napisi iz Ptujja, *AV* 37, 1986, 343-370

TUŠEK 1992a

Ivan Tušek, Ptuj. Zaščitna izkopavanja ob novi porodnišnici, *VS* 34, 1992, 282-284

TUŠEK 1992b

Ivan Tušek, Ptuj. Prešernova 16, *VS* 34, 1992, 286-287

TUŠEK 1993a

Ivan Tušek, Ptuj. Prešernova 16, *VS* 35, 1993, 137

TUŠEK 1993b

Ivan Tušek, Novi oltarni in reliefni kamni iz Petovione, *AV* 44, 1993, 203-208

UBL 1969

Hanns Jörg Ubl, *Waffen und Uniform des römischen Heeres der Prinzipatsepoche nach den Grabreliefs Noricums und Pannoniens*, Wien 1969 (Universität Wien, doktorsko delo) = *Waffen und Uniform des römischen Heeres der Prinzipatsepoche nach den Grabreliefs Noricums und Pannoniens (Austria antiqua, Band 3)*, Graz 2013

VERMASEREN 1966

Maarten Jozef Vermaseren, *The legend of Attis in Greek and Roman art*, Leiden 1966

VERZAR-BASS 2005

Monika Verzar-Bass, *Scultura aquileiese: riflessioni su metodi d'indagine e problemi aperti, Antichità Altoadriatiche LXI*, 2005, 35-69

VISOČNIK 2014

Julijana Visočnik, Rimski spomeniki na Dobrni in njeni okolici, *Kronika* 62, 2014, 355-364

VISOČNIK 2017

Julijana Visočnik, *The Roman Inscriptions from Celeia and its Ager*, Celje 2017

VOMER GOJKOVIČ 1993

Mojca Vomer Gojkovič, Lončarsko opekarska delavnica v rimski obrtniški četrti na Ptuj, *Ptujski arheološki zbornik*, Ptuj 1993, 449-463

VOMER GOJKOVIČ 1996

Mojca Vomer Gojkovič, Grobišče pri Dijaškem domu v Rabelčji vasi na Ptuj, *Ptujski zbornik* 6.1, Ptuj 1996, 229-312

VOMER GOJKOVIČ 1997

Mojca Vomer Gojkovič, Marmorfragment mit Vogeldarstellung, v: B. Djurić – I. Lazar (ur.), *Akten des IV. Internationalen Kolloquiums über Probleme des provinzialrömischen Kunstschaffens: Celje 8.-12. Mai 1995*, Ljubljana 1997, 131-134

VOMER GOJKOVIČ 2015

Mojca Vomer Gojkovič, A sarcophagus from Orešje near Ptuj, v: B. Porod – G. Koiner (ur.), *Römische Sarkophage. Akten des internationalen Werkstattgesprächs 11. – 13. Oktober 2012, Graz* (Schild von Steier, Beiheft 5), Graz 2015, 256-268

WALDE 2005

Elisabeth Walde, *Im herrlichen Glanze Roms. Die Bildervelt der Römersteine in Österreich*, Innsbruck 2005

WARD 2012

Graeme Alexander Ward, *Centurions: the practice of Roman officership*, Chapel Hill 2012 (University of North Carolina, doktorsko delo)

WARD 2017

Graeme Alexander Ward, From Stick to Scepter: How the Centurion's Switch Became a Symbol of Roman Power, Paper presented to the 148th Annual Meeting of the Society for Classical Studies held January 5-8, 2017, Toronto, Canada (<https://www.academia.edu/30840391/>)

WILSON 2010

Mark Wilson, *Biblical Turkey: A Guide to the Jewish and Christian Sites of Asia Minor*, Istanbul 2010

WLACH 2014

Gudrun Wlach, Arnold Schober – Leben und Werk, v: E. Trinkl (ur.), *Akten des 14. Österreichischen Archäologentages am Institut für Archäologie der Universität Graz vom 19. bis 21. April 2012*, Wien 2014, 457-470

ZIEGLER 2000

Daniela Ziegler, *Frauenfrisuren der römischen Antike: Abbild und Realität*, Berlin 2000

KATALOG SPOMENIKOV

Kratice v besedilu:

AMZg	Arheološki muzej, Zagreb
CLEPann	Carmina latina epigraphica Pannonica
EDCS	Epigraphische-Datenbank Clauss-Slaby (http://www.manfredclaus.de/)
HD/EDH	Epigraphische Datenbank Heidelberg (https://edh.ub.uni-heidelberg.de/)
ILJug	Šašel A. – Šašel J., <i>Inscriptiones Latinae quae in Iugoslavia inter annos MCMXL et MCMLX repertae et editae sunt</i> , 1963 (= Situla 5)
KHM	Kunsthistorisches Museum, Wien
Lupa	Ubi erat lupa (http://lupa.at)
MNM	Magyar Nemzeti Múzeum, Budapest
MS	Muzej Srema, Sremska Mitrovica
PMMb	Pokrajinski muzej, Maribor
PMPO	Pokrajinski muzej Ptuj - Ormož, Ptuj
TM	Trismegistos (http://www.trismegistos.org/)

Opomba:

Pri opisih spomenikov navajani napisi na njih so prevzeti iz dela Anje Ragolič, 2023.

SARKOFAGI

1. FRIZNI SARKOFAG

TAB. 1

Najdišče: Zgornja Hajdina pri Ptuj, cerkev sv. Martina, vzdan v južno steno prezbiterija

Nahajališče: Ptuj, Pokrajinski muzej Ptuj – Ormož, inv. št. RL 447

Material: vzhodnoalpski marmor, kamnolom Pohorje (vzorec PET 12; H. W. Müller)

Ohranjenost: Ohranjen je večji del sprednje stranice, odlomljene nad dnom sarkofaga. Na levi in desni strani je sprednja stranica odlomljena vsaj v debelini krajših stranic, na levi strani več kot na desni. Levi zgornji vogal fragmenta je zdrobljen in restavriran. Površina reliefa je močno zlizana, detajli na njem so neprepoznavni. Na notranji strani stranice so dobro ohranjeni sledovi izdelave v obliki rahlo ukrivljenih vodoravnih sledov koničastega krampa s katerim je bila izsekana notranjost skrinje.

Velikost: 232 × 62 × 21 cm, deb. stranice 22 cm

Struktura: Pravokotna skrinja z reliefnim okrasom na sprednji stranici. Na notranjem robu zgornje ploskve je ozek dvignjen polkrožni rob za fiksiranje pokrova.

Ikonografija: Na centralno postavljenem ležišču (*lectus, klinē*) z visoko hrbtno in stranskima stranicama (*fulcra*), kakršne poznamo na mnogih rimskodobnih reliefih z upodobitvijo poedin, sta prikazani dve osebi, najverjetneje mož na desni in žena na levi strani. Obe osebi imata kratki frizuri, ženska morda tim. melonasto frizuro (*Melonenfrisur*). Oblečeni sta v tuniki, preko njih pa ima ženska ogrnjeno asimetrično ogrinjalo (*palla*), moški pa morda na levi rami

naguban plašč (*sagum?*). Oba sta prikazana na način, ki spominja na dopasne nagrobne portrete številnih panonskih nagrobnih stel ali noriških medaljonov in edikul. Le detajl na levi strani leve osebe kaže, da osebi ležita na ležišču. Desna oseba v pokrčeni levici v višini pasu drži čašo (*modiolus?*). Njena desnica ni vidna. Leva oseba ima levico pokrčeno v višini pasu, dlan pa ohlapno spuščeno navzdol. Desnico ima pokrčeno v višini prsi, predmet, ki ga morda drži v roki, pa ni prepoznaven. Med osebama sta upodobljena gola dečka, obrnjena vsak k svoji osebi. Levi deček kleči na ležišču in polaga ženski okoli vratu girlando, desni pa sedi, v stegnjeni desnici ponuja moškemu morda posodo, z levico pa sega proti njegovim prsim v višini vratu. Take gole otroške figure z girlandami in kalatosi v rokah najdemo na metropolitanskih sarkofagih, prepoznane kot *deliciae*. Na sepulkralnih spomenikih z upodobitvijo pojedine jih lahko v kontekstu zabave v ožjem smislu razumemo kot prijetne in zabavne »*pets*«, s katerimi se včasih tudi igrajo in za katere Rimljani uporabljajo isti pojem *deliciae*. Levo in desno ob ležišču sta upodobljeni ženski osebi, ki sedita na stolih z naslonjalom, postavljenih pred ležišče. Obe sta oblečeni v tuniko in *pallo*, ki je pri desni osebi bolj vidna kot pri levi. Tunika je prepasana pod prsmi. Med njima je postavljena okrogla, najverjetneje trinožna miza (*mensa tripes*), ki se je leva oseba dotika z levico, desna pa z desnico. Leva ženska ima desnico pokrčeno in dvignjeno predse v višini prsi z morda iztegnjenima prstoma, desna pa z levico v naročju drži posodo (*modius, calathus?*), verjetno napolnjeno s sadjem. Sredi mize je postavljen okrogel

krožnik s hrano, sodeč po obrisu verjetno s perutnino, ki je na pojedinah sledila najbolj cenjeni mesni hrani – ribam. Levo in desno ob pladnju sta prikazana po en okrogel kruhek z luknjo v sredini. Pod levim kruhkom je bil upodobljen še en predmet, ki ni več prepoznaven.

Druge figure so razvrščene levo in desno od glavnega, v središče postavljenega prizora, na vsaki strani po dve. Povsem na levi je bila upodobljena, sedaj le deloma ohranjena, oseba v profilu na desno, ki v iztegnjenih rokah pred prsmi nosi pladenj s hrano(?). Pod rokami je še viden del ogrinjala (*pallium*), v katero je bila oblečena. Na skrajni desni strani, obrnjena stran od glavnega prizora, je prikazana podobna oseba v profilu, v ogrinjalu (*pallium*) s pladnjem v iztegnjenih rokah pred obrazom. Obe osebi sta služabnika – sužnja, ki s hrano oskrbujeta osebe pri pojedini. V podobni drži je prikazana druga oseba na levi, ki v iztegnjeni levici pred prsmi nosi večji kozarec (*calatus?*), oblečena v tuniko(?) in ogrinjalo (*pallium*). V uničeni desnici je verjetno nosila vrč za vino – verjetno gre za *puer speciosus*, kakor ga imenuje Petronij (*Satyrica* 41.6). Figure umivalca rok prepoznamo v osebi, ki stoji za sedečo žensko osebo na desni in je prikazana frontalno, z glavo rahlo obrnjeno v desno. Oblečena je v tuniko (*tunica manicata*), prepasano pod prsmi, z desnico se dotika naslonjala sedeža, z levo pa drži prek leve rame vržen *mantele*, prtič za brisanje rok med obroki (*lavatio*). Spol te osebe zaradi poškodb neposredno ni določljiv, zaradi visoko prepasane tunike in regionalne tradicije upodabljanja sužnej-služabnic se zdi prej ženska kot moški, čeprav so v taki obliki upodabljali tudi mladostne luksuzne sužnje – *capillate* oziroma *paedagogiane*.

Dva cilindrična predmeta s polkrožnim zgornjim zaključkom z gumbom na vrhu,

povezana s trakom, prikazana na desni strani reliefa, sta opleteni steklenici za vino in vodo, ki imata na vrhu pleten kupolast pokrov z bradavico na sredini.

Celoten prizor se odvija pod vinsko trto, ki se z leve in desne simetrično pne proti kline, ima petkrpne liste z vrezanimi centralnimi žilami, preproste enojne oprijemalne vitice in polne grozde s skoraj okroglimi, le malo podaljšanimi jagodami. Motiv trte je v 3. stoletju mogoče povezovati predvsem z dionizično ideologijo, čeprav tudi mnogo manj verjetne krščanske ni mogoče povsem izključiti.

Lit.: Conze 1875, 12; Abramić 1925, 171 f.; Klemenc – Saria 1936, 59; Djurić 2001b, 47, no. 1; Djurić – Hebert *et al.* 2004, 400 (PET 12); Djurić 2015, 92-101; Šmid 2020; Ragolič 2023, 164 Nr. 156

www: Lupa 5295

2. SARKOFAG S POKROVOM TAB. 2

Najdišče: Hajdina(?) pri Ptujju

Nahajališče: Graz, Universalmuseum Joanneum, inv. št. 50

Material: vzhodnoalpski marmor

Ohranjenost: Sarkofag je ohranjen v celoti.

Velikost: skrinja 206 × 55 × 98 cm
pokrov 173 × 64 × 18 cm

Struktura: Sprednja stranica je razdeljena na srednje napisno in dve stranski dekorativni polji; vsa polja so oblikovana v isti ravnini. Srednje polje s profiliranim okvirjem na vseh štirih stranicah je povsem zravnano in pripravljeno za napis. Stranski dekorativni polji s profiliranimi okvirjema na vseh stranicah imata ohranjeno grobo zravnano kamnito maso za oblikovanje reliefa. Zgornji del okvirjev teh polj je raven. Krajši stranici imata označeno okrasno polje. Sprednja stranica je sestavljena iz šestih enakih delov – modulov.

Datacija: 3. stoletje.

Lit.: Diez 1948, 152; Gabelmann 1977, 241; Modrijan – Weber 1979-81, 103; Djurić 2001b, 47-48, no. 2; Ragolič 2023, 159 Nr. 146

www: Lupa 4577

3. SARKOFAG S POKROVOM TAB. 2

Najdišče: Ptuj, Rogaška cesta 14 (danes Zagrebška cesta 28), 1967

Nahajališče: Ptuj, Pokrajinski muzej Ptuj – Ormož, inv. št. RL 872

Kontekst: Ob izkopu za ponikalnico na Spodnjem Bregu so na parc. št. 318/3, k. o. Sp. Breg, odkrili sarkofag, zaprt z dvema železnima klinoma (inv. št. R11307), zalitima s svincem. V sarkofagu, vkopanem 1,85 m pod površino, je bil ženski skelet s prdatki: steklen vrček z ročajem¹ (inv. št. R11308), okrogla steklenička¹ (inv. št. R11311), odlomek svinčenega okvirja ogledala s plastičnim okrasom (smrekova vejica nad krogom) (inv. št. R11310) in bronasti as Klavdija I² (inv. št. RN 3834). Zunaj sarkofaga so na globini vkopa v hodno površino našli okroglo trebušasto stekleničko z daljšim vratom³ (inv. št. R11309), okrogel bronast okov (inv. št. R11312), jantarno zapestnico ali preslico (inv. št. R11313) ter polovico diskaste jantarjeve jagode (inv. št. R11314). Na antični hodni površini nad sarkofagom so našli še fragmente dveh kadilnic (inv. št. R11319, R11320), treh krožnikov (inv. št. R11315-11317) in poškodovan lonček (inv. št. R11321), okrašen z vrezni in barbotinom.

Material: vzhodnoalpski marmor, kamnolom Pohorje (vzorca PET 07, 08; H. W. Müller).

Ohranjenost: Sarkofag je ohranjen v celoti, skupaj s skeletom pokojnice in prdatki (cf. Šubic 1972).

¹ Lazar 2003, 142, oblika 6.2.4.

² Določil Efrem Pegan, Narodni muzej Slovenije.

³ Lazar 2003, 142, oblika 6.2.4.

Velikost: skrinja 208 × 50 × 100 cm, pokrov 224 × 14 × 106 cm; debelina dna 10-13 cm, debelina stranic 16-28 cm

Struktura: Nizka skrinja ima na zgornjem notranjem robu dvignjen zaobljen del za fiksiranje pokrova. Pokrov v obliki plošče ima na spodnji strani v tlorisu skrinje izklesan poglobljen okvir za prileganje robu skrinje. Sredi stranskih stranic pokrova je izklesan po en ozek žleb za pritrditev pokrova na skrinjo z železnima spojka, zalitima s svincem. Sprednja stranica je razdeljena na srednje napisno in dve stranski dekorativni polji; vsa polja so oblikovana v isti ravnini. Srednje polje s profiliranim okvirjem na vseh štirih stranicah je povsem zravnano in pripravljeno za napis. Dve stranski figuralni polji s profiliranima okvirjema na vseh stranicah imata ohranjeno grobo zravnano kamnito maso za oblikovanje reliefa. Zgornji del okvirjev teh polj je raven. Krajši stranici nimata oblikovanega okrasnega polja na straneh. Pod zgornjim robom imata po sredini izklesani luknji za železno spojko. Sprednja stranica je sestavljena iz šestih enakih delov – modulov.

Datacija: 150–300 (po prdatkih, cf. Lazar 2003, 130, 142)

Lit.: Šubic 1967, 94; Šubic 1972; Jevremov 1988, 115; Djurić 2001b, 47-48, no. 3; Djurić – Hebert *et al.* 2004, 400 (PET 7, PET 8); Ragolič 2023, 158 Nr. 145

www: Lupa 9363

4. SKRINJA TAB. 2, 3

Najdišče: Orešje pri Ptujju 76 (družina Grdiša)

Nahajališče: Ptuj, Pokrajinski muzej Ptuj – Ormož, inv. št. RL 1034

Material: vzhodnoalpski marmor

Ohranjenost: Ohranjena je cela skrinja s poškodovanima zgornjim in spodnjim robom na hrbtne strani ter s počeno desno krajšo

stranico v kateri je izvrtana recentna luknja za odtok vode.

Velikost: 200 × 91 × 94 cm; debelina dna 51 cm, debelina stranic 14 cm

Struktura: Poglobljeno napisno polje s profiliranim okvirjem na vseh štirih stranicah in štrleči stranski okrasni polji s profiliranim okvirjem na vseh štirih stranicah. Zgornji del okvirja stranskih polj je v obliki noriško-panonske volute. Krajši stranici imata označeno okrasno polje z bolj grobo obdelano površino. Glede na debelino dna bi lahko šlo za pepelnico.

Sprednja stranica je sestavljena iz petih enakih delov – modulov.

Datacija: druga polovica 2.–3. stoletje.

Lit.: Pahič 1977a, 52; Djurić 2001b, 48 no. 4; Djurić 2005, 82; Vomer Gojkovič 2015; Ragolič 2023, 301 Nr. 398.

5. SARKOFAG KVINTINE TAB. 3

Najdišče: Zgornja Hajdina pri Ptuj, izkopavanja Muzejskega društva Maribor leta 1905 ali 1907.

Nahajališče: Maribor, Pokrajinski muzej, inv. št. A 2330

Material: vzhodnoalpski marmor, kamnolom Pohorje (vzorec PET 44; H. W. Müller)

Ohranjenost: dva dela zgornjega dela sprednje stranice, vzdana nekoč v steno PM Maribor, sta razpadla v več delov, ki so sedaj restavrirani in spojeni. Ob odkritju je bilo ohranjenih šest fragmentov, danes so spojeni v dva fragmenta, desni zgornji del ni ohranjen.

Velikost: 205 (rek.) × 32 (rek. 70) × 17,5 cm; sedanja ohranjenost 1. 135 × 19 × 16 cm; 2. 33 × 12 × 16 cm; debelina leve krajše stranice 19 cm

Struktura: Nepoglobljeno napisno polje s profiliranim okvirjem in dve stranski okrasni polji s profiliranim okvirjem. Zgornji del okvirja

stranskih polj je v obliki noriško-panonske volute. V njih ohranjena grobo obdelana kamnita masa za izdelavo reliefov. Krajša stranica ima definirano polje v ploščatem okvirju s puščeno kamnito maso. Sprednja stranica je sestavljena iz petih enakih delov – modulov.

Napis: *[D(is) M(anibus)] / [et perpe]tuae saecuritati (!) ne grave sit quicum/[que leg]is cognoscere casus Quintinae est in / [---]ii tegitur fato rapta malo et iniquo numi/[ne --] NISIDVCI[/ / ann]or(um) LX semi/[ssis --- req]uiem ex more vetusto perpet/[uam ---]dec(?) ex provincia RITILASV [---] / [--- con]iugi inco[m]parabili---*

Datacija: 3. stoletje.

Lit.: Hoffiller – Saria 1938, 180-182 št. 401; Diez 1948, 152-153; Cermanović 1965, 98, št. 7; Djurić 2001b, 53, no. 5; Djurić – Hebert *et al.* 2004, 402 (PET 44); Ragolič 2023, 120-121 Nr. 79; *CLEPann* 20

www: Lupa 4271; EDCS-11301067; HD069061; TM 407241

6. DNO SKRINJE SARKOFAGA TAB 3, 4

Najdišče: Ptuj, Zgornji Breg, pred 1948.

Nahajališče: Ptuj, 3. mitrej, inv. št. RL 1020

Material: vzhodnoalpski marmor, kamnolom Pohorje (vzorec PET 40; H. W. Müller)

Ohranjenost: Ohranjeno je dno sarkofaga z vidnimi sledovi odbitih stranic.

Struktura: Poglobljeno napisno polje s profiliranim okvirjem na vseh štirih stranicah in dve štrleči stranski okrasni polji s profiliranim okvirjem na vseh štirih stranicah. Zgornji del okvirja stranskih polj verjetno v obliki noriško-panonske volute. Krajši stranici sta gladki in bolj grobo obdelani. Sprednja stranica je sestavljena iz petih enakih delov – modulov.

Velikost: 206 × 37 × 102 cm; debelina dna 18 cm, debelina stranic 16 – 20 cm

Ikonografija: V obeh stranskih poljih ohranjena konkavna podstavka. Na desnem ohranjena spodnja dela golih prekrizanih nog, na levem spodnji del navzdol obrnjene plamenice. Verjetno sta zrcalno upodobljena žalujoča erota s prekrizanima nogama, naslonjena na plamenico.

Datacija: druga polovica 2. – 3. stoletje.

Lit.: Diez 1948, 153; Cermanović 1965, 99 Nr. 11; Djurić 2001b, 53, no. 6; Djurić – Hebert *et al.* 2004, 402 (PET 40); Ragolič 2023, 168-169 Nr. 165

7. DNO SKRINJE SARKOFAGA TAB. 4

Najdišče: Ptuj, vrt minoritskega samostana, 1958

Nahajališče: Ptuj, Pokrajinski muzej Ptuj – Ormož, inv. št. RL736

Material: vzhodnoalpski marmor

Ohranjenost: Ohranjeno dno sarkofaga je bilo, obrnjeno, predelano v bazenček pravokotne oblike z dvema zaobljenima vogaloma. Dno je bilo na ožjih stranicah skrajšano.

Velikost: 178 (rek. 198) × 21-23 (rek. 74) × 95 cm; debelina dna 23 cm

Struktura: Napisno polje s profiliranim okvirjem na vseh štirih stranicah v isti ravnini z dvema stranskima okrasnima poljema s profiliranim okvirjem na vseh štirih stranicah. Zgornji del okvirja stranskih polj verjetno v obliki noriško-panonske volute. Napisno polje gladko, stranski polji imata grobo obdelano kamnito maso. Sprednja stranica je sestavljena iz petih enakih delov – modulov.

Lit.: Neobjavljeno.

8. SARKOFAG ELIJEV TAB. 4

Najdišče: Ptuj, Vičava, 1974, ob izkopu za vodovod

Nahajališče: Ptuj, Pokrajinski muzej Ptuj – Ormož, inv. št. RL 967

Material: vzhodnoalpski marmor, kamnolom Pohorje (vzorec PET 09; H. W. Müller)

Ohranjenost: dno sarkofaga, odlomljeno na levi strani v širini stranskega polja sprednje stranice

Velikost: 194 × 46 (rek. 74) × 119 cm; debelina dna 37 cm, debelina stranic 20 cm

Struktura: Poglobljeno napisno polje s profiliranim okvirjem na vseh štirih stranicah in dve (ohranjeno le desno) štrleči stranski figuralni polji s profiliranim okvirjem na vseh štirih stranicah. Zgornji del okvirja najverjetneje v obliki noriško-panonske volute. Polje na ohranjeni desni krajši stranici ima na vseh štirih straneh profiliran okvir in za izvedbo reliefnega okrasa pripravljeno grobo zravnano kamnito maso. Sprednja stranica je sestavljena iz šestih enakih delov – modulov.

Ikonografija: V desnem stranskem polju sta na konkavnem podstavku skoraj do koraka ohranjeni prekrizani, frontalno postavljeni goli deški nogi s težiščem na levi nogi. Na notranji, desni strani figure je ohranjen spodnji del navzdol obrnjene plamenice in morda del venca na njej. Upodobljen je žalujoči erot, ki sloni na plamenici in v povešeni desnici drži venec. Na levem, uničenem polju je bila najverjetneje njegova zrcalna podoba.

Napis: ---] / [P(ublius)] *Aelius Marinus d[ec(urio) col(oniae) Poetov(ionensis)] / eq(uo) publ(ico) praef(ectus) cob(ortis) II Hispanorum et / P(ublius) Aelius Marcianus dec(urio) col(oniae) eiusdem / eq(uo) publ(ico) praef(ectus) cob(ortis) I Germanorum / parentibus pientissimis*

Datacija: antoninski (Šašel Kos), verjetno zgodnjeseverski.

Lit.: Jevremov 1988, 115-116, št. 132; Šašel Kos 1993, 236; Djurić 2001b, 53, no. 7; Djurić – Hebert *et al.* 2004, 400 (PET 9); Pochmarski 2015, 219; Ragolič 2023, 14-15 Nr. 1.

www: Lupa 4218; EDCS-03700679; HD052957; TM 197278

9. FRAGMENT SARKOFAGA TAB. 5

Najdišče: Spodnja Hajdina, parc. št. 863, last Svenšek, 1972 ob izkopu za temelje hiše.

Nahajališče: Ptuj, Pokrajinski muzej Ptuj – Ormož, inv. št. RL 938

Material: vzhodnoalpski marmor, kamnolom Pohorje (vzorec PET 05; H. W. Müller)

Ohranjenost: Površinsko močno zlizan levi vogalni kos dna sarkofaga, ki je dodatno poškodovan še na levi spodnji strani.

Velikost: 106 × 30 × 42 cm; debelina dna 31 cm, debelina stranic 15-19 cm

Struktura: Ohranjena sta del levega, izstopajočega dekorativnega polja tridelne sheme sprednje stranice ter spodnji levi del profiliranega in pogreznjenega napisnega polja. Profilacija polj je skoraj povsem zlizana.

Ikonografija: V stranskem polju je del gole moške figure. Noge so ohranjene do izpod kolen, telo do iznad pasu. Težišče figure je na desni nogi. Ob njej je ostanek navpičnega paličastega predmeta. Glede na običajno shemo žalujočega erota s težiščem na nogi, ki je nasprotna bakli, na katero se naslanja, ne gre za podobo te vrste. Morda figura golega Marsa oziroma heroja.

Daticija: druga polovica 2. – 3. stoletje.

Lit.: Šubic 1974, 152; Djurić 2001b, 53, no. 8; Djurić – Hebert *et al.* 2004, 400 (PET 5); Ragolič 2023, 169 Nr. 166.

10. FRAGMENT SARKOFAGA TAB. 5

Najdišče: Ptuj, cerkev sv. Jurija, 1968 ob obnavljanju fasade

Nahajališče: Ptuj, Pokrajinski muzej Ptuj – Ormož, inv. št. RL 883

Material: vzhodnoalpski marmor, kamnolom Pohorje (vzorec PET 27; H. W. Müller)

Ohranjenost: Desni vogal skrinje, odbit v zgornjem delu. Površina reliefa sprednje stranice je poškodovana.

Velikost: 46 × 64 × 30 cm; debelina dna 31 cm, debelina stranic 13 cm

Struktura: Tridelna sprednja stranica sarkofaga s poglobljenim srednjim napisnim poljem. Stransko dekorativno polje s preprosto profiliranim okvirjem, zgornja stranica najverjetneje v obliki noriško-panonske volute. Dekorativno polje na krajši stranici je brez profilacije. Sprednja stranica je sestavljena iz petih enakih delov – modulov.

Ikonografija: V stranskem polju sprednje stranice na posebej oblikovani talni osnovi stoječa moška figura v kontrapostu s težiščem na levi nogi. Glava je do polovice uničena in poškodovana, morda bradata. Levica je skrčena v komolcu, laketa z dlanjo je uničena, verjetno položena nad pas, morda s svitkom. Desnica je iztegnjena stran od boka, sloneča na palici z okroglim zaključkom – *vitis*. Moški je oblečen v tuniko do iznad kolen in z rokavi do sredine lakti (*tunica manicata*), prepasano s pasom. Pas je dokaj širok, pasna spona je uničena, presegajoči konec pasu pa je uvit pod pas na desnem boku in nad njim krožno zavrt naprej. Moški je preko ramen ogrnjen v plašč (*sagum*) do kolen, na desni rami spet z okroglo fibulo. Spodnji rob *saguma* je okrašen z resami. Upodobljen je *centurio* v »camp dress« (Speidel 1976, 124).

Na krajši stranici je prikazan mladostni goli krilati erot. Ohranjen je v koraku z nazaj iztegnjeno desno nogo do pasu in delom desnega krila. Gre za del para erotov, ki v sredini nosita neki predmet (školjka, medaljon).

Daticija: severski čas (Pochmarski).

Lit.: Šubic 1968-69, 164-165; Jevremov 1988, 124, št. 149; Djurić 2001b, 48, no. 9; Djurić – Hebert *et al.* 2004, 401

(PET 27); Pochmarski 2015, 219; Handy – Pochmarski 2020, 300; Ragolič 2023, 165-166 Nr. 159.

www: Lupa 4219

11. FRAGMENT SARKOFAGA TAB. 5

Najdišče: Ptuj

Nahajališče: Ptuj, Pokrajinski muzej Ptuj – Ormož, inv. št. RL 463

Material: vzhodnoalpski marmor, kamnolom Pohorje (vzorec PET 10; H. W. Müller)

Ohranjenost: Ohranjen levi zgornji vogal skrinje, odlomljen nad dnom. Površina reliefa v sprednjem polju je površinsko poškodovana, v stranskem polju pa poškodovana in delno odbita.

Velikost: 44 × 53 × 36 cm; deb. stranic 20 cm

Struktura: Tridelna sprednja stranica sarkofaga s poglobljenim srednjim napisnim poljem. Levo stransko dekorativno polje ima profiliran okvir, katerega zgornja stranica ima obliko noriško-panonske volute. Dekorativno polje na levi krajši stranici ima enako profiliran okvir, njegova zgornja stranica je oblikovana v noriško-panonsko voluto. Sprednja stranica je sestavljena iz petih enakih delov – modulov.

Ikonografija: V levem stranskem polju je podoba krilatega golega mladeniča z glavo obrnjeno na njegovo levo. Poln mladeniški obraz je poškodovan, prav tako uho. Lasje so potegnjeni v pramenih nazaj v obliki »melonaste« frizure in speti v zaobljen čop, ki leži na vratu. Ramena so upodobljena *en fave*, boki rahlo obrnjeni v njegovo desno. Do iznad kolen ohranjeni nogi sta prekrížani. Spolovilo je jasno vidno. Ob levi in desni strani bokov so upodobljeni deli kril. Pod rokama padajo ob telesu gube ogrinjala, ki ga na ramenih ni mogoče videti. Diagonalno od levega boka do desnega dela prsi drži v rokah rahlo navzdol usločeno cvetno girlando. Na girlandi so ob

zunanjih straneh dlani upodobljene njene manšete, oba zaključka girlande pa sta koničasta in ukrivljena. Upodobljena mladeniška figura je genij pomladi ali pa erot z girlando.

Na stranski stranici je ohranjen le del močno poškodovane gole otroške figure z draperijo preko leve rame in povešene leve roke. Na hrbtu otroške figure je trikotno oblikovano krilo, ki jo določa kot Psiho. Telo, ohranjeno do pasu, je rahlo nagnjeno in obrnjeno v desno, glava je z odbitim obrazom in čelom obrnjena navzgor. Od frizure je ohranjen le zadnji del s kodri in prevezanim čopom las na vratu. Na sprednji strani jo drži z roko pod brado in obrazom morda nekaj večja, uničena figura⁴ upodobljena sredi polja.

Datacija: zgodnjeseverski čas.

Lit.: Jevremov 1988, 124, št. 150; Djurić 2001b, 48, no. 10; Djurić – Hebert *et al.* 2004, 400 (PET 10); Pochmarski 2015, 217-219; Ragolič 2023, 166 Nr. 160

www: Lupa 4220

12. FRAGMENT SARKOFAGA TAB. 6

Najdišče: Ptuj, Mala vojašnica, 1912

Nahajališče: Ptuj, Pokrajinski muzej Ptuj – Ormož, inv. št. RL 546

Material: vzhodnoalpski marmor, kamnolom Gummern (vzorec PET 31; H. W. Müller)

Ohranjenost: Ohranjen zgornji levi vogal skrinje.

Struktura: Tridelna sprednja stranica sarkofaga s poglobljenim srednjim napisnim poljem. Levo stransko dekorativno polje ima profiliran okvir, katerega zgornja stranica je v obliki noriško-panonske volute. Dekorativno polje na krajši stranici ima preprost linijski okvir. Sprednja

⁴ Morda Eros? ali Afrodita?; glej Scrinari 1972, 105; Verzar-Bass 2005, 54, fig. 24; Lupa 13954.

stranica je sestavljena iz petih enakih delov – modulov.

Velikost: 58 × 35 × 35 cm; deb. stranic 16-18 cm

Ikonografija: Sarkofag ni okrašen, v okrasnem polju je pripravljena grobo obdelana kamnita masa.

Lit.: Diez 1948, 153; Cermanović 1965, 99 Nr. 12; Jevremov 1988, 90, št. 81; Djurić 2001b, 53, no. 11; Djurić – Hebert *et al.* 2004, 402 (PET 31); Ragolič 2023, 163 Nr. 154

13. SARKOFAG ZA LUPERKA TAB. 6

Najdišče: Ptuj, Vičava 1901

Nahajališče: Ptuj, Pokrajinski muzej Ptuj – Ormož, inv. št. RL 113

Material: vzhodnoalpski marmor, kamnolom Pohorje (vzorec PET 32; H. W. Müller)

Ohranjenost: Ohranjen zgornji srednji del napisnega polja s profiliranim okvirjem. Zgornji rob skrinje je poškodovan. Na hrbtni strani fragmenta so za sarkofage značilni vodoravni sledovi orodja.

Velikost: 81 × 33 × 22 cm; deb. stranice 22 cm

Struktura: Verjetno tridelna sprednja stranica.

Napis: ---]L(uci) Luperci dec(urionalibus) o[rn(amentis)] / [Aq]uinc(i) d(ecreto) d(ecurionum) Aquin[c(ensium) orn(ati)] / et Tiber(iniae) Favent[inae]

Lit.: Gurlitt 1901, 221-222; Abramić 1925, 52, Nr. 18; Jevremov 1988, 90, št. 80; Djurić 2001b, 53, no. 12; Djurić – Hebert *et al.* 2004, 402 (PET 32); Ragolič 2023, 72-73 Nr. 31; CIL III 15186.

www: Lupa 9354; EDCS-32700115; HD068849; TM 410079

14. FRAGMENT SARKOFAGA TAB. 6

Najdišče: Ptuj, Mala vojašnica 1912

Nahajališče: Ptuj, Pokrajinski muzej Ptuj – Ormož, inv. št. RL 114

Material: vzhodnoalpski marmor, kamnolom Gummern (vzorec PET 30; H. W. Müller)

Ohranjenost: Ohranjena sta dva kosa zgornjega srednjega dela napisnega polja s profiliranim okvirjem. Zgornji rob skrinje je poškodovan. Na hrbtni strani fragmentov so za sarkofage značilni vodoravni sledovi orodja.

Velikost: 81 × 26 × 19 cm; deb. stranice 19 cm

Struktura: Verjetno tridelna sprednja stranica.

Napis: ---] *calciolar[iorum]*

Lit.: Abramić 1925, 58, Nr. 53; Abramić 1931, 200 Nr. 24; Hoffiller – Saria 1938, 165, Nr. 367; Jevremov 1988, 93, št. 87; Djurić 2001b, 53, no. 13; Djurić – Hebert *et al.* 2004, 402 (PET 30); CIL III 15186; Ragolič 2023, 135 Nr. 100.

www: Lupa 9375; EDCS-11301050; HD068959; TM 407228

15. FRAGMENT SARKOFAGA TAB. 6

Najdišče: Videm pri Ptuju, v obzidju cerkve sv. Vida, 1966

Nahajališče: Ptuj, Pokrajinski muzej Ptuj – Ormož, inv. št. RL 864

Material: vzhodnoalpski marmor, kamnolom Pohorje (vzorec PET 28; H. W. Müller)

Ohranjenost: Ohranjen srednji del dna sarkofaga z napisnim poljem. Okvir polja ni ohranjen. Na zgornji ploskvi fragmenta so za sarkofage značilni sledovi orodja.

Velikost: 47 × 59 × 23 cm; debelina dna 23 cm

Struktura: Verjetno tridelna sprednja stranica.

Napis: --- *i]n agro ped[es ---*

Lit.: Šubic 1966; Šubic 1967, 189; Pahič 1977b, 85; Jevremov 1988, 63, št. 36; Djurić 2001b, 53, no. 14; Djurić – Hebert *et al.* 2004, 402 (PET 28); Ragolič 2023, 310 Nr. 408; CIL III 15186.

www: Lupa 13117; EDCS-10001167; HD013977

16. FRAGMENT SARKOFAGA TAB. 6

Najdišče: Ptuj, ob gradnji Miklošičeva 12, 1936

Nahajališče: Ptuj, Pokrajinski muzej Ptuj – Ormož, inv. št. RL 78

Material: vzhodnoalpski marmor, kamnolom Pohorje (vzorec PET 17; H. W. Müller)

Ohranjenost: Ohranjen del napisnega polja skrinje. Na hrbtni strani fragmenta so za sarkofage značilni vodoravni sledovi orodja.

Velikost: 51 × 13 × 20 cm; deb. stranice 20 cm

Struktura: Verjetno tridelna sprednja stranica.

Napis: ---]renia[---

Lit.: Schmid 1936, 98, Nr. 2; Hoffiller – Saria 1938, 188, Nr. 416; Djurić 2001b, 53, no. 16; Djurić – Hebert *et al.* 2004, 401 (PET 17); Ragolič 2023, 145 Nr. 120.

www: EDCS 11301078; HD 069085

17. FRAGMENT SARKOFAGA TAB. 6

Najdišče: Ptuj, cerkev sv. Jurija

Nahajališče: Ptuj, Pokrajinski muzej Ptuj – Ormož, inv. št. RL 1019

Material: vzhodnoalpski marmor, kamnolom Pohorje (vzorec PET 01; H. W. Müller)

Ohranjenost: Ohranjen desni spodnji vogal skrinje z odbito stojno ploskvijo. Sprednja stranica je skoraj povsem uničena, le v spodnjem desnem vogalu desnega okrasnega polja je ohranjen del reliefa. Do polovice širine desne krajše stranice je ohranjen njen levi spodnji del. V okrasnem polju je ohranjen površinsko le deloma poškodovan relief.

Velikost: 73 × 30 × 63 cm; debelina dna 35? cm

Struktura: Kljub uničenosti sprednje stranice lahko na podlagi ohranjenega dela reliefa upravičeno domnevamo njeno tridelno delitev. Krajši stranici imata reliefni okras v preprostem ploščatem okvirju.

Ikonografija: Določljiv je le relief krajše stranice. V sredini stoji na tleh do polovice ohranjena dvoročajna posoda – *kantharos*. Levo ob njej sedi navzven obrnjen panter z verjetno nazaj obrnjeno glavo, ki desno sprednjo nogo naslanja na uvit kozlov rog. Za njim so upodobljene spiralne vitice trte in grozd. Gre za kanonično, simetrično komponirano dionizično podobo kantarosa z vinsko trto, obloženo z grozdi, ter s parom navzven obrnjenih sedečih panterjev. Eno od prednjih nog naslanjata na kozlov rog, glavi pa obračata nazaj s pogledom uprtim v vinsko trto.

Datacija: 3. stoletje.

Lit.: Djurić 2001b, 53, no. 17; Djurić – Hebert *et al.* 2004, 400 (PET 1); Djurić 2020; Ragolič 2023, 167-168 Nr. 163.

18. FRAGMENT SARKOFAGA TAB. 6

Najdišče: Ptuj, ob gradnji Miklošičeva 12, 1936

Nahajališče: Ptuj, Pokrajinski muzej Ptuj – Ormož, inv. št. RL 450

Material: vzhodnoalpski marmor, kamnolom Pohorje (vzorec PET 15; H. W. Müller)

Ohranjenost: Ohranjen je kos srednjega dela leve krajše stranice in levega roba stranskega polja sprednje stranice. Ohranjeni relief je površinsko le malo poškodovan.

Velikost: 13 × 20 × 51 cm

Struktura: Ohranjeni elementi govorijo za tridelno sprednjo stranico s stranskima dekorativnima poljema in okrašenima krajšima stranicama. Stranski polji sprednje stranice imata profiliran okvir z zgornjo stranico v obliki noriško-panonske volute, okrasni polji krajših stranic pa preprost raven okvir.

Ikonografija: V levem stranskem polju sprednje stranice je ohranjen del desne peruti s peresi neke krilate figure. Na stranski stranici je v sredini polja upodobljena *en face* postavljena

otročka krilata figura s polnim obrazom in kodrasto frizuro, ki se ji zadaj spušča na vrat. Navzdol je ohranjena do sredine prsi, navzgor tik nad glavo. Kljub poškodbi se na sredini glave sluti vzdolžni pleteni greben las, ki poteka od čela proti zatilju. Ušesi izpod las nista vidni. Ohranjeno je le eno, razprto krilo z natančno izdelanimi peresi dveh vrst – kratka zaobljena na notranji strani krila in dolga koničasta letalna peresa na zunanji strani. V ozadju krilate figure je nedoločen predmet. Nedvomno gre za upodobitev krilatega Erosa, ki morda sedi pred školjčnim ozadjem.

Datacija: poznoantoninski čas?

Lit.: Djurić 2001b, 48, no. 18; Djurić – Hebert *et al.* 2004, 400 (PET 15); Pochmarski 2015, 217; Ragolič 2023, 168 Nr. 164.

19. FRAGMENT SARKOFAGA TAB. 7

Najdišče: Veliko Tinje, južna stena cerkve sv. Petra in Pavla

Nahajališče: Veliko Tinje, južna stena cerkve sv. Petra in Pavla

Material: vzhodnoalpski marmor

Ohranjenost: Ohranjen je levi del sprednje stranice, odlomljen nad dnem. Levi rob ob profilaciji je odbit, prav tako napisno polje. Relief je površinsko le malo poškodovan.

Velikost: 39 × 47 cm

Struktura: Ohranjeni elementi govorijo za tridelno sprednjo stranico s stranskima dekorativnima poljema in okrašenima krajšima stranicama. Stranski polji sprednje stranice imata profiliran okvir z zgornjo stranico v obliki noriško-panonske volute.

Ikonografija: V levem stranskem polju sprednje stranice je ohranjena na nizkem podstavku stoječa deklinška figura, obrnjena rahlo v desno proti napisnemu polju. Stoji v kontrapostu s težiščem na levi nogi, oblečena v tuniko s

kratкими rokavi in pod prsmi prepasano stolo. Desnico ima stegnjeno ob telesu navzdol in v njej drži kotliček. Levico ima skrčeno v komolcu in podlaket obrnjeno vodoravno od sebe. V roki drži navzgor obrnjeno posodo z dolgim ročajem. Preko leve rame ji visi *mappa*. Glavo ima v profilu obrnjeno na desno, frizura je melonasta s čopom na vratu. Upodobljena je služabnica (*camilla, delicatus*), ki služi pri gostiji, kjer ponuja vodo in brisačo pri umivanju rok.

Datacija: 3. stoletje?

Lit.: Muchar 1845, 343; Orožen 1889, 220; Klemenc – Saria 1939, 64; Pahič 1977a, 59; Ragolič 2023, 212 Nr. 244.

www: Lupa 4156

20. FRAGMENT SARKOFAGA TAB. 7

Najdišče: Ptuj

Nahajališče: Ptuj, Pokrajinski muzej Ptuj – Ormož, inv. št. RL 1029

Material: vzhodnoalpski marmor

Ohranjenost: Ohranjen levi zgornji del sprednje stranice s poškodovanim zgornjim robom.

Velikost: 76 × 30 × 17 cm; deb. stranice 17 cm

Struktura: Pravokotna skrinja s tridelno sprednjo stranico, ki ima poglobljeno srednje napisno polje in dve stranski izstopajoči okrasni polji. Napisno polje ima profiliran okvir, prav tako stranski polji. Zgornja stranica stranskih polj je oblikovana v noriško-panonsko voluto.

Napis: *D(is) [M(anibus)] / Scanti[us?---] / V[---*

Ikonografija: V levem stranskem polju je abocirana ženska figura z dolgimi lasmi, zajetimi v mrežico(?), nad vratom obrnjenimi navzgor in pritrjenimi na teme (Scheitelfrizur).

Datacija: druga polovica 3. stoletja.

Lit.: Djurić – Hebert *et al.* 2004, 182 Nr. 16; Ragolič 2023, 99 Nr. 58.

www: Lupa 9420

21. FRAGMENT SARKOFAGA TAB. 7

Najdišče: Ptuj, severozahodni stolp – rondel mestnega obzidja, 2022

Nahajališče: Ptuj, severozahodni stolp – rondel mestnega obzidja

Material: vzhodnoalpski marmor

Ohranjenost: Ohranjeno dno skrinje, stranice odlomljene. Spodnja ploskev je poškodovana s sekundarno funkcijo podesta.

Velikost: 125 (vidno) × 90 cm × 22 cm

Struktura: Pravokotna skrinja s tridelno sprednjo stranico, ki ima poglobljeno srednje napisno polje in dve stranski izstopajoči okrasni polji. Stransko polje ima profiliran okvir na vseh štirih stranicah. Zgornja stranica je bila verjetno oblikovana v noriško-panonsko voluto. V stranskem polju je grobo obdelana kamnita masa.

Lit.: Cigler – Pukšič 2022, 36.

22. FRAGMENT SARKOFAGA TAB. 7

Najdišče: Ptuj, Mala vojašnica, 1936

Nahajališče: Ptuj, Pokrajinski muzej Ptuj – Ormož, inv. št. G 2060 PL

Material: vzhodnoalpski marmor, kamnolom Pohorje/Gummern (vzorec PET 04; H. W. Müller)

Ohranjenost: Ohranjen je večji del leve polovice krajše stranice z odklesanim zgornjim delom. Površinsko je relief delno poškodovan, na vogalih in zgoraj odbit. Na hrbtni strani je relief štajerskega grba.

Velikost: 47 × 61 × 46 cm

Struktura: Spodnji rob je oblikovan kot jonska baza, značilna za vzhodne arhitekturne sarkofage. Girlanda sega od vogala do vogala skrinje.

Ikonografija: V domnevnem levem vogalu krajše stranice visi navzdol obrnjena palmina veja, ki sega do spodnje tretjine ploskve. Njena zgornja pritrnitev zaradi poškodbe ni vidna. Ob njej se v loku navzdol vije girlanda (*corona lunga*) iz hrastovih listov z želodi. Njen zgornji zaključek je poškodovan in neprepoznaven, kaže pa na notranji strani navznoter zavito vitico. V notranjosti ploskve, ki jo zapira girlanda, je upodobljena rozeta s poškodovanim in neprepoznavnim izbočenim srednjim delom, sestavljena iz listov vinske trte in grozdi (viden je eden) na obodu.

Lit.: Schmid 1936, 101, Nr. 10; Djurić 2001b, 48, no. 19; Djurić – Hebert *et al.* 2004, 400 (PET 4); Ragolič 2023, 169 Nr. 167

23. FRAGMENT SARKOFAGA TAB. 8

Najdišče: Ptuj, Panorama, 1983

Nahajališče: Ptuj, Pokrajinski muzej Ptuj – Ormož, brez inv. št.

Material: vzhodnoalpski marmor

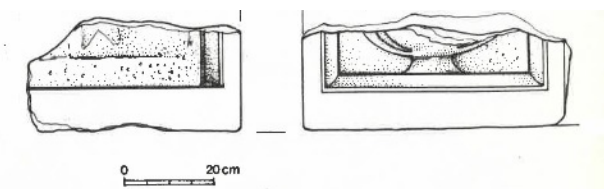
Ohranjenost: Ohranjen sprednji spodnji levi vogal skrinje sarkofaga.

Velikost: 68 × 24 × 55 cm

Struktura: Tridelna sprednja stranica s poglobljenim profiliranimi srednjim napisnim in stranskima dekorativnima poljema. Krajši stranici imata na treh straneh profiliran okvir, na spodnji strani samo črto.

Ikonografija: V levem stranskem polju sta posoda na nogi (kantaros?) in vitica.

Lit.: Tušek 1986, 354; Djurić 2001b, 53, no. 28; Ragolič 2023, 167 Nr. 161.

Slika 49. Fragment sarkofaga, risba M. Lubšina Tušek

24. FRAGMENT SARKOFAGA TAB. 8

Najdišče: Ptuj, Panorama, 1983

Nahajališče: Ptuj, Pokrajinski muzej Ptuj – Ormož, brez inv. št.

Material: vzhodnoalpski marmor

Ohranjenost: Ohranjen levi hrbtni vogal skrinje.

Struktura: Stransko dekorativno polje s površinsko grobo obdelano kamnito maso ima na treh stranicah profiliran okvir, spodnjo stranico pa le začrtano. Hrbtna stran je grobo izravnana.

Velikost: 46 × 31 × 70 cm

Lit.: Tušek 1986, 354; Djurić 2001b, 53, no. 28; Ragolič 2023, 167 Nr. 161.

25. FRAGMENT SARKOFAGA TAB. 8

Najdišče: Ptuj

Nahajališče: Ptuj, Grad, vzhodna fasada zahodnega stolpa

Material: vzhodnoalpski marmor

Ohranjenost: Ohranjen srednji del dna s površino krajše stranice.

Velikost: 66 × 45 cm

Struktura: Dekorativno polje krajše stranice s spodnjo linijo okvirja z grobo obdelano kamnito maso.

Lit.: neobjavljeno.

26. FRAGMENT SARKOFAGA TAB. 8

Najdišče: Ptuj

Nahajališče: Ptuj, Grad, vzhodna fasada zahodnega stolpa

Material: vzhodnoalpski marmor

Ohranjenost: Del sprednje stranice.

Velikost: 33,5 × 26 cm

Struktura: Tridelna delitev sprednje stranice s polji v isti ravnini. Polja so linijsko začrtana, v njih je puščena grobo zravnana kamena masa. Polizdelek.

Lit.: neobjavljeno.

27. FRAGMENT SARKOFAGA TAB. 8

Najdišče: Ptuj

Nahajališče: Ptuj, vzhodna fasada zahodnega stolpa grajskega kompleksa

Material: vzhodnoalpski marmor

Ohranjenost: Na spodnjem in levem robu poškodovana krajša stranica.

Velikost: 79 × 84 cm

Struktura: Krajša stranica z okrasnim poljem s profiliranim okvirjem na treh straneh, spodnja stran preprosta črta. Zunanji okvir je raven.

Lit.: neobjavljeno.

28. DEL POKROVA (AELII) TAB. 8

Najdišče: Ptuj, ob gradnji nove šole (Benifiziatenhaus), danes Slovenski trg 4, 20. maja 1853; ponovno odkrit pri obnovi hiše Ob Grajeni 1, 1979

Nahajališče: Ptuj, Pokrajinski muzej Ptuj – Ormož, inv. št. RL 1018

Material: vzhodnoalpski marmor, kamnolom Pohorje (vzorec PET 36; H. W. Müller)

Ohranjenost: Levi sprednji vogal dvokapnega pokrova sarkofaga z velikim akroterijem. Robovi akroterija in pokrova so poškodovani, površina v akroteriju reliefno upodobljenega ženskega portreta je prav tako poškodovana.

Velikost: 62 × 42 × 52 cm

Struktura: Visok pokrov prokoneškega tipa z velikimi akroteriji, ki po višini ne segajo do slemena. Sleme ni ohranjeno, zelo verjetno je bilo široko in ploščato. Površina sprednje strani

poševne strehe je reliefno oblikovana s tegulami in imbreksi, na navpičnem robu pokrova označenimi z linijami. V akroteriju je reliefni portret. Stranski trikotni ploskvi pokrova z akroteriji sta neokrašeni.

Ikonografija: V levem akroteriju je reliefno upodobljeno žensko doprsje oblečeno v tuniko in ogrnjeno s simetrično nošenim bogatim plaščem verjetno domačega tipa. Ženska ima frizuro s spuščnimi lasmi, ki deloma prekrivajo ušesa in so na vratu razširjeni ter dvignjeni na teme, kjer so pritrjeni (*Scheitelfrisur*).

Napis: *D(is) [M(anibus)] // P(ublius) Ael(ius) Vitalis Qv[---] / filius eor(um) et [---]*

Datacija: druga četrtina 3. stoletja.

Lit.: Knabl 1853, 213-214; Klemenc – Saria 1936, 47; Tušek 1986, 345; Šašel Kos 1993, 240; Djurić 2001b, 53, no. 22; Pochmarski 2015, 219; Ragolič 2023, 83-84 Nr. 41; CIL III 4072.

www: Lupa 4252; EDCS-28800800; HD068859; TM 195596

29. DEL POKROVA TAB. 9

Najdišče: Ptuj

Nahajališče: Ptuj, Pokrajinski muzej Ptuj – Ormož, inv. št. RL 752

Material: vzhodnoalpski marmor, kamnolom Pohorje (vzorec PET 02; H. W. Müller)

Ohranjenost: Ohranjen je levi hrbtni vogal do približno polovice širine.

Velikost: 89 × 59 × 71 cm

Struktura: Visok pokrov prokoneškega tipa z velikimi akroteriji, ki pa po višini ne segajo do slemena. Sleme ni ohranjeno, zelo verjetno je bilo široko in ploščato. Površina hrbtni strani poševne strehe je gladka. V čelu pokrova in v akroteriju je definirano okrasno polje z grobo obdelano kamnito maso in ravnim okvirjem.

Hrbtna stran akroterija nima definirane okrasnega polja.

Lit.: Djurić 2001b, 53, no. 20; Djurić – Hebert *et al.* 2004, 400 (PET 2).

30. POKROV SARKOFAGA TAB. 9

Najdišče: Ptuj, v steni hiše Prešernova 16, 1992

Nahajališče: Ptuj, Pokrajinski muzej Ptuj – Ormož, inv. št. RL 1016

Material: vzhodnoalpski marmor, kamnolom Pohorje (vzorec PET 16; H. W. Müller)

Ohranjenost: Ohranjena sta levi in desni sprednji vogal pokrova z akroterijema in deloma trikotnega čela. Reliefne upodobitve na vogalih akroterijev in v obeh čelih so površinsko deloma poškodovane.

Velikost: fragment 1 42 × 42 × 53 cm
fragment 2 49 × 43 × 67 cm

Struktura: Dvokapni pokrov s štirimi akroteriji in verjetno ploščatim slemenom ter gladkima površinama strehe. V akroterijih so reliefne figure postavljene na vogale na visok sprednji rob pokrova. Relievi v čelih pokrova so v ožjih ploščatih okvirjih.

Ikonografija: V levem akroteriju je doprsna mladeniška podoba s kodrasto frizuro, ki ji preko desne rame visi na isti rami z okroglo fibulo speto ogrinjalo. Ob njej je posoda (košara?) na nizki nogi napolnjena s cvetovi. Gre za personifikacijo (*Tempus anni*) Pomladi. V desnem akroteriju je doprsna mladeniška podoba s kodrasto frizuro, ogrnjena z ogrinjalom; ima skrčeno desnico z navzgor odprto dlanjo. Ob njej je posoda (košara?) na nizki nogi, napolnjena z žitnimi klasi. Gre za personifikacijo (*Tempus anni*) Poletja. V obeh čelih je Gorgoneion z akantovimi listi.

Lit.: Tušek 1992b, 287 slika; Tušek 1993a; Tušek 1993b, 204; Djurić 2001b, 53, no. 23; Djurić – Hebert *et al.* 2004, 400 (PET 16); Ragolič 2023, 162-163 Nr. 153.

www: Lupa 9441

31. DEL POKROVA

TAB. 10

Najdišče: Ptuj, ob izkopu kleti Slovenski trg 6, 1952

Nahajališče: Ptuj, Pokrajinski muzej Ptuj – Ormož, inv. št. RL 612

Material: vzhodnoalpski marmor, kamnolom Pohorje (vzorec PET 18; H. W. Müller)

Ohranjenost: Ohranjen levi sprednji del pokrova, odlomljen ob levem sprednjem akroteriju. Površina napisnega polja je deloma poškodovana.

Velikost: 37 × 21 × 23 cm

Struktura: Dvokapni(?) pokrov z verjetno štirimi vogalnimi akroteriji. Na navpičnem robu je poglobljeno napisno polje brez profilacije.

Napis: *D(is) [M(anibus)] // P(ublius) Fl(avius) Va[lerius?] / coniugi [---*

Lit.: Bratanič 1953, 282; Djurić 2001b, 53, no. 24; Djurić – Hebert *et al.* 2004, 401 (PET 18); Ragolič 2023, 91-92 Nr. 50; ILJug 346.

www: EDCS 10000397, HD 074710

32. DEL POKROVA

TAB. 10

Najdišče: Spodnja Polskava, vzhodna stena cerkve sv. Štefana

Nahajališče: Spodnja Polskava, vzhodna stena cerkve sv. Štefana

Material: vzhodnoalpski marmor, kamnolom Gummern (vzorec PET 42; H. W. Müller)

Ohranjenost: Del na desni strani odbit, prav tako del na levi.

Velikost: 25 × 34 cm

Struktura: Akroterij(?) pokrova sarkofaga, eden od štirih vogalnih.

Ikonografija: Ženska doprsna *en face* figura, oblečena v *peplos* preko leve rame, spet s sponko v obliki rozete. Desna rama in desni del prsi sta

gola. Frizura je dvignjena s čopom na temenu. Verjetno gre za Horo - personifikacijo letnega časa. Brez atributa.

Lit.: Klemenc – Saria 1939, 48; Pahič 1977a, 55; Pahič 1977c, 267-268; Djurić 2001b, 53, no. 26; Djurić – Hebert *et al.* 2004, 403 (PET 42); Ragolič 2023, 252 Nr. 308.

www: Lupa 5308

33. DEL AKROTERIJA

TAB. 10

Najdišče: Miklavž na Dravskem polju, severna stena cerkve sv. Miklavža

Nahajališče: Miklavž na Dravskem polju, severna stena cerkve sv. Miklavža

Material: vzhodnoalpski marmor, kamnolom Pohorje/Gummern (vzorec PET 43; H. W. Müller)

Ohranjenost: Ohranjen je samo del akroterija z odbitim vrhom in levo stranjo. Površina reliefa je delno poškodovana.

Velikost: 31 × 23 cm

Struktura: Levi sprednji akroterij pokrova sarkofaga z dekorativnim poljem, obdanim s ploščatim okvirjem.

Ikonografija: Doprsna *en face* figura, oblečena v tuniko. Ob njej je košara s cvetovi. Gre za personifikacijo letnega časa (*Temporus anni*) – Pomladi.

Lit.: Pahič 1969, op. 223, 103, T. 5; Pahič 1977a, 51; Djurić 2001b, 53, no. 27; Djurić – Hebert *et al.* 2004, 403 (PET 43); Ragolič 2023, 275 Nr. 348.

www: Lupa 5888

34. DEL AKROTERIJA

TAB. 10

Najdišče: Ptuj, med 1941 in 1945

Nahajališče: Ptuj, Pokrajinski muzej Ptuj – Ormož, inv. št. RL 449

Material: vzhodnoalpski marmor

Ohranjenost: Ohranjen srednji del akroterija. Relief je površinsko poškodovan.

Velikost: 39 × 13 × 26 cm

Struktura: Eden od štirih vogalnih akroterijev pokrova sarkofaga.

Ikonografija: Na vogalu akroterija je *en face* ženska(?) glava z nazaj počesano frizuro, ki ji pada na vrat. Verjetno gre za Horo, personifikacijo letnega časa. Brez atributa.

Lit.: neobjavljeno.

35. DEL POKROVA TAB. 11

Najdišče: Ptuj?

Nahajališče: Ptuj, Pokrajinski muzej Ptuj – Ormož, inv. št. RL 483

Material: vzhodnoalpski marmor, kamnolom Pohorje (vzorec PET 06; H. W. Müller)

Ohranjenost: Ohranjen spodnji del pokrova, odlomljen tik ob levem sprednjem akroteriju.

Velikost: 51 × 34 × 22 cm

Struktura: Streha z verjetno štirimi akroteriji, oblikovana s tegulami in imbreksi, ki se gladko končujejo nad ploskim in dokaj ozkim navpičnim spodnjim robom z napisom.

Napis: [---] VAL(---)

Lit.: Djurić 2001b, 53, no. 21; Djurić – Hebert *et al.* 2004, 400 (PET 6); Ragolič 2023, 151 Nr. 132

36. DEL POKROVA TAB. 11

Najdišče: Ptuj

Nahajališče: Ptuj, Pokrajinski muzej Ptuj – Ormož, brez inv. št.

Material: vzhodnoalpski marmor

Ohranjenost: Ohranjen del strehe s spodnjim robom širine 13 cm.

Velikost: 38 × 28 × 9 cm

Struktura: Verjetno dvokapna streha oblikovana s tegulami in imbreksi. Rob strehe je raven in navpičen.

Lit.: neobjavljeno.

37. DEL POKROVA TAB. 11

Najdišče: Šmartno na Pohorju, cerkev sv. Martina, okno prezbiterija

Nahajališče: Šmartno na Pohorju, cerkev sv. Martina, okno prezbiterija

Material: vzhodnoalpski marmor

Ohranjenost: Fragmentiran pokrov uporabljen za okvir okna. Ohranjen je del slemena in strehe.

Velikost: neznana

Struktura: Dvokapna gladka streha z ravnim ploščatim slemenom, verjetno s štirimi vogalnimi akroteriji

Lit.: neobjavljeno.

38. POKROV SARKOFAGA TAB. 11

Najdišče: Ptuj, Osnovna šola Ljudski vrt, izkopavanja I. Žižek 2009-2010

Nahajališče: Ptuj, Pokrajinski muzej Ptuj – Ormož, brez inv. št.

Material: vzhodnoalpski marmor

Ohranjenost: Površina pokrova je zelo močno izjedena, akroteriji so povsem uničeni.

Velikost: 260 × 150 × 50 cm

Struktura: Štirikapna gladka streha s ploščatim slemenom in štirimi vogalnimi akroteriji. Na eni ožjih stranic je ohranjen utor za povezovalno spojko. Stranski rob pokrova je gladek in navpičen.

Lit.: Horvat – Dolenc Vičič 2010, 122-123 Nr. 55; Djurić 2019, 53-54; Ragolič 2023, 172-173 Nr. 174.

39. DEL AKROTERIJA TAB. 11

Najdišče: Slovenija, Ptuj?

Nahajališče: Graz, Universalms. Joanneum, brez inv. št.

Material: vzhodnoalpski marmor

Ohranjenost: Ohranjen samo zgornji del akroterija, površina erodirana.

Velikost: 24 × 15 × 22 cm

Struktura: Verjetno štirje vogalni akroteriji na dvokapni strehi

Ikonografija: Ohranjeno teme glave s čopom las verjetno doprsne podobe, desno od nje je košara s cvetovi. Ženska? personifikacija letnega časa – Pomlad.

Lit.: neobjavljeno.

www: Lupa 16580

40. DEL POKROVA

Najdišče: Starše

Nahajališče: izgubljeno

Material: vzhodnoalpski marmor

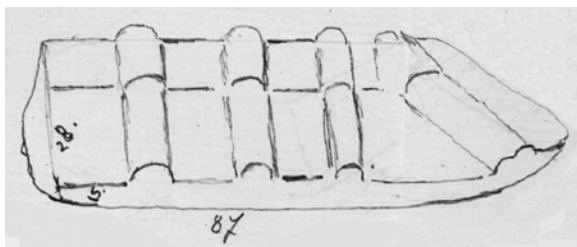
Ohranjenost: Ohranjen desni del pokrova.

Velikost: 87 × 28 × ? cm

Struktura: Štirikapni pokrov s tegulami in imbreksi, morda samo spredaj.

Vir: R. Gaupmann, Verzeichniß sämtlicher in St. Johann am Draufelde zum Verkaufe liegender Römerstein[e], Pettau 1874 (BDA-INVE_ZK_25_1874_177)(podatek Stephan Karl)

Lit.: neobjavljeno.

Slika 50. Pokrov sarkofaga, risba R. Gaupmann

41. DEL POKROVA

TAB. 11

Najdišče: Ptuj

Nahajališče: Ptuj, Pokrajinski muzej Ptuj – Ormož, brez inv. št.

Material: vzhodnoalpski marmor

Ohranjenost: Ohranjen srednji sprednji del pokrova.

Velikost: neznana

Struktura: Dvokapna(?) streha s tegulami in imbreksi, morda samo spredaj.

Lit.: neobjavljeno.

PEPELNICE

42. SKRINJA

TAB. 12

Najdišče: Ptuj, pred 1850 v hiši Prešernova 4

Nahajališče: Ptuj, Pokrajinski muzej Ptuj – Ormož, inv. št. RL 37

Material: vzhodnoalpski marmor, kamnolom Pohorje (vzorec PET 34; H. W. Müller)

Ohranjenost: V celoti ohranjena skrinja, sprednji spodnji rob je delno poškodovan, površina reliefov je prav tako poškodovana.

Velikost: 77 × 44 × 54 cm; debelina dna 23 cm, debelina stranic 9-10 cm

Struktura: Tridelna sprednja stranica s srednjim napisnim poljem s profiliranim okvirjem. Stranski polji sta v isti ravnini vrezani v ploskev brez profilacije. Njuni zgornji stranici sta oblikovani v geometrično nepravilno noriško-panonsko voluto.

Napis: *Cartoria Calandina / v(iva) f(ecit) sibi et Aur(elio) Verin(o) co(n)iugi qui vixit / an(nos) LXX(?) (e)t Aure/li(a)e Ver(a)e 'e't Aurel/i(a)e Verecund(a)e*

Ikonografija: V levem polju stoječa *en face* podoba Kartorije Kalandine v tuniki je ogrnjena v simetrično nošen domač pravokoten plašč (Rothe 2012, 191), in sicer tako, da njegov močno poudarjen zgornji rob teče okoli vratu in navzdol do pasu ter poudarja odkrite prsi in glavo. Desnica je pokrčena v komolcu in položena nad pasom, predmet, ki ga drži v njej, ni prepoznaven. Levica je spuščena ob telesu navzdol, predmet v njej ni prepoznaven. Okoli vratu ima ogrlico. Obraz je uničen, lasje zbrani za ušesi in na vratu plosko zaviti navzgor.

Morda nosi lasuljo ali pa so lasje pokriti s čepico. V desnem polju stoji v kontrapostu s težiščem na desni nogi Aurelius Verinus v prepasani tuniki z dolgimi rokavi (*tunica manicata*), ki mu sega do kolen. Ogrnjen je v sagum, na desni rami spet z okroglo (diskasto) fibulo. V pokrčeni levici, preko katere mu visi dvignjen sagum, drži v višini pasu svitek, na katerega kaže s kazalcem in sredincem pokrčene desnice. Obraz s kratko brado je skoraj povsem uničen, lasje so kratki.

Datacija: prva polovica 3. stoletja.

Lit.: Gurlitt 1892, 179; Abramić 1925, 57, Nr. 40; Ložar 1927, 23-24, Nr. 79; Hoffiller – Saria 1938, 178 Nr. 394; Diez 1948, 154 Nr. 1; Jevremov 1988, 88, št. 77; Djurić 2001a, 122 no. 1; Djurić – Hebert *et al.* 2004, 402 (PET 34); Pochmarski 2015, 216; Ragolić 2023, Nr. 47; CIL III 13412.

www: Lupa 3758; EDCS-29601598; HD068855; TM 409586

43. SKRINJA

TAB. 12

Najdišče: Hajdina, grobišče, pred 1827

Nahajališče: Graz, Universalmuseum Joanneum, inv. št. 93

Material: vzhodnoalpski marmor

Ohranjenost: Skrinja je v celoti ohranjena, oba reliefa sta delno poškodovana.

Velikost: 89 × 56 × 61 cm

Struktura: Tridelna sprednja stranica s srednjim napisnim poljem s profiliranim okvirjem. Stranski polji sta v isti ravnini vrezani v ploskev brez profilacije. Njuni zgornji stranici sta oblikovani v noriško-panonsko voluto.

Napis: *M(arcus) Ulp(ius) Tertullus / v(iuus) f(ecit) sibi et Ulp(iae) Antoniae / coniugi an(norum) XL et Ulp(io) / Tutori filio an(norum) XXXVI / et Ulp(ius) Tertius / f(ilius) / Ulp(ia) Tutorina / et Ulp(ius) Tutorinus nepotes*

Ikonografija: V stranskih poljih sta na nizkih konkavnih podstavkih prikazana žalujoča erota s prekrizanimi nogami in težiščem na zunanji nogi. Oba se s komolcem notranje roke, s katero podpirata glavi, naslanjata na navzdol obrnjeno plamenico na notranji strani. Z drugo roko prijemata plamenico pod komolcem. Majhne hrbtne peruti so obrnjene navzdol. Levi erot ima poškodovano glavo obrnjeno v tričetrtinskem profilu navznoter. Lase ima zbrane v čop na vratu, od čela proti temenu ima lasni greben. Desni erot ima glavo obrnjeno *en face* in nagnjeno navznoter, dolgi lasje mu pokrivajo vrat, od čela proti temenu ima lasni greben.

Na levi krajši stranici je upodobljena ascija (*ascia*), na levi stranici pa *archipendulum*.

Datacija: poznoantoninski do zgodnjeseverski čas.

Lit.: Povoden 1818, 210-211; Steinbüchel 1829, 64; Hoffiller – Saria 183-184, Nr. 407; Diez 1948, 155 Nr. 4; Modrijan - Weber 1979-81, 87 Nr. 93; Djurić, 2001a, 122 no. 4; Pochmarski 2014, 361; Pochmarski 2015, 213; Ragolič 2023, 105-107 Nr. 65; CIL 03, 04084.

www: Lupa 1697; EDCS-26600469; HD066997; TM 407681

44. SKRINJA

TAB. 13

Najdišče: Maribor, Koroška cesta 7, pred 1902

Nahajališče: Maribor, Pokrajinski muzej Maribor, inv. št. A 2309

Material: vzhodnoalpski marmor, kamnolom Gummern (vzorec MAR 15, Harald W. Müller)

Ohranjenost: V celoti ohranjena skrinja z odstranjenim zgornjim robom. Glava desne figure je predelana.

Velikost: 129 × 57 (rek. 64) × 84 cm; debelina dna 18 cm, debelina stranic 11 cm

Struktura: Tridelna sprednja stranica s poglobljenim srednjim napisnim poljem s profiliranim okvirjem. Stranski polji imata na vseh štirih stranicah profiliran okvir. Njuni zgornji stranici verjetno oblikovani v noriško-panonski voluti.

Napis: *M(arco) Ulpio Ca[tul]/lino qui vixit / ann(os) XLV M(arcus) Ulp(ius) Seve(r)i/anus et Ulpia Severian(a) / filii et Iulia / Ianuaria ux{s}or her(edes) / f(aciendum) curav(erunt) sec(undum) / vol(untatem) testam(enti)*

Ikonografija: V stranskih poljih sta zrcalno oblikovana žalujoča erota, stoječa na visokih konkavnih podstavkih. Stojita s prekrizanimi nogami s težiščem na zunanji nogi. Z notranjo roko se s komolcem naslanjata na navpično navzdol postavljeno obrnjeno plamenico. Zunanji roki imata stegnjeni ob telesu, v roki pa držita vrtnarski nož – *falx*, *-ces*. Majhne hrbtne peruti z oblikovanimi peresi so dvignjene navzgor ob glavi, ki je obrnjena navznoter. Lasje so potegnjeni nazaj in speti v čop na vratu.

Datacija: poznoantoninski do severski čas.

Lit.: Premerstein 1904, 181, Fig. 129; Hoffiller – Saria 48, Nr. 111; Saria 1939, 76, sl. 4; Diez 1948, 155 Nr. 5; Pahič 1970, 190 sl. 23; Pahič 1977a, 50; Pahič 1983, 124; Pochmarski 1998, 183 Nr.10; Djurić, 2001a, 122 no. 4; Drack 2008, 98-99; Pochmarski 2014, 361; Pochmarski 2015, 213; Ragolič 2023, 254-255 Nr. 312; CIL III 04084.

www: Lupa 2129; HD066917; EDCS-14400611; TM 403924

45. SKRINJA

TAB. 13

Najdišče: Ptuj, pred 1600 pri cerkvi sv. Jurija, 1829 Kurelčeva ul. 31, Varaždin

Nahajališče: Varaždin, Gradski muzej, inv. št. 66345

Material: vzhodnoalpski marmor

Ohranjenost: Skrinja je prelomljena v višini dna, od stranic je ohranjen levi zgornji del, odlomljen na levi strani. Površina reliefov je poškodovana.

Velikost: 102 × 51 × 68 cm; debelina dna 17 cm, debelina stranic 12-13 cm

Struktura: Tridelna sprednja stranica s poglobljenim srednjim napisnim poljem s profiliranim okvirjem na vseh štirih stranicah. Stranski polji imata preprost ploščat okvir. Zgornja stranica je oblikovana v noriško-panonsko voluto.

Napis: *Victori Qua/drati et Iuli(a)es(!) / Veranill(a)es(!) / Iulius Victori/us Quadratus / filius eorum hic / positus*

Ikonografija: V levem stranskem polju na konkavnem podstavku stoji moška figura. Moški je oblečen v prepasano tuniko do iznad kolen in ogrnjen v sagum, ki mu sega do zgornjega dela meč. Sagum je spet na desni rami. Moški ima desnico skrčeno v komolcu in diagonalno položeno na levo ramo. Dlan ima skrčeno, kazalec in sredinec stegnjena. V dlani drži morda nek predmet. Levico spušča iztegnjeno ob telesu. V njej morda drži neprepoznaven predmet. Obraz je poškodovan in neprepoznaven, prav tako njegova kratka frizura. V desnem stranskem polju je dvoročajni vrč – kantaros iz katerega raste vinska trta.

Datacija: 3. stoletje.

Lit.: Saria 1946, 62-64 Nr. 17, sl. 35; Diez 1948, 156 Nr. 9; Ilijanić 1961; Fulir 1969, 405; Fulir 1970, 9; Djurić 2001a, 122 no. 9; Ragolič 2023, 112-113 Nr. 71; CIL III 4082; IJug 351.

www: Lupa 4262; EDCS-28800808; HD074455; TM 407679

46. SKRINJA

TAB. 13, 14

Najdišče: Savci, vinograd Filipa Petka 1796

Nahajališče: Graz, Universalmuseum Joanneum, inv. št. 84

Material: vzhodnoalpski marmor

Ohranjenost: Ohranjena skrinja brez dela dna, površina močno korodirana.

Velikost: 89 × 36 × 65 cm; debelina dna 13 cm, debelina stranic 11-13 cm

Struktura: Tridelna sprednja stranica s centralnim napisnim poljem s profiliranim okvirjem na vseh štirih stranicah in stranskima okrasnima poljema s preprostim ploščatim okvirjem v isti ravnini. Njuni zgornji stranici sta oblikovani v noriško-panonsko voluto. Krajši stranici skrinje imata reliefni polji v preprostem ploščatem okvirju, v sredini pod zgornjim robom pa oblikovan pravokoten prostor za povezovalno spojko s pokrovom. Zgornja ploskev skrinje je ravna z notranjim polkrožnim dvignjenim robom za fiksiranje pokrova.

Napis: *D(is) M(anibus) / Val(erius) Valens v(ivus) f(ecit) s(ibi) et / Ulp(iae) Licini(a)e coniug(i) / carissim(ae) q(uae) v(ixit) an(nos) XXV et / T(ito) Val(erio) Valentino f(ilio) et / Valeriano Iustino n(epotibus)*

Ikonografija: V levem stranskem polju *en face* stoječ moški v prepasani tuniki z dolgimi rokavi (*tunica manicata*), segajoči do kolen. Pas je skrit pod presegajočo tuniko. Moški je ogrnjen v sagum, na desni rami spet z okroglo? fibulo. V skrčeni levici, položeni v višini pasu, drži svitek, na katerega kaže s prsti pokrčene desnice. Golobradi obraz je uničen, lasje so kratki. V desnem stranskem polju je moški v prepasani tuniki ogrnjen v sagum, spet na desni rami. Pas je skrit pod presegajočo tuniko. Roki ima v komolcih pokrčeni in položeni v višino pasu. Obraz in frizura sta poškodovana in neprepoznavna, v obrisu se kaže srednje dolga brada.

Na desni krajši stranici je dionizični motiv z dvoetažnim kantarosom, iz katerega rasteta križajoči se vinski trti z listi, grozdi in spiralnimi

viticami. Na levi krajši stranici je pav, ki mu krilati erot v profilu na levo ponuja košaro z žitnimi klasi? – *Tempus anni* Poletje.

Datacija: prva polovica 3. stoletja.

Lit.: Knabl 1851, 64-66; Skrabar 1935, 36-37; Klemenc – Saria 1936, 66; Hoffiller – Saria 1938, 196 Nr. 445; Diez 1948, 156 Nr. 10; Pahič 1977a, 50; Modrijan-Weber 1979-81, 94 Nr. 84; Hudeczek 2004 Nr. 8; Djurić, 2001a, 122 no. 9; Lamut 2013; Pochmarski 2014, 357 Abb. 4; Lamut 1915, 312-319; Pochmarski 2015, 216-217; Handy – Pochmarski 2020, 281 Nr. 25; Ragolič 2023, 314-316 Nr. 419; CIL III 04081+p.1044.

www: Lupa 1696; EDCS-26600467; HD066088; TM 407678

Slika 51. Risba pepelnice iz Knabl 1851

47. SKRINJA

TAB. 14, 15

Najdišče: Ptuj, umivalnik v minoritskem samostanu, leta 1945 najden v ruševinah hiše v Dravski ulici nasproti Vodnega stolpa

Nahajališče: Ptuj, Pokrajinski muzej Ptuj – Ormož, inv. št. RL 453, sedaj v minoritski cerkvi na Ptujju

Material: vzhodnoalpski marmor, kamnolom Pohorje (vzorec PET 14; H. W. Müller)

Ohranjenost: Skrinja je bila konec 16. ali v začetku 17. stoletja spremenjena v cerkveni umivalnik, pri čemer so v sprednjo stranico vsekali globoko pravokotno luknjo, v dno pa s spodnje strani izdoblili in oblikovali spodnji del umivalnika. Sprednja stranica je skoraj v celoti odklesana, zgornji rob skrinje pa ravno znižan oziroma odklesan.

Velikost: 112 × 69 × 45 cm; debelina dna 22-35 cm, debelina stranic 11 cm

Struktura: Tridelna sprednja stranica s centralnim napisnim poljem z verjetno profiliranim okvirjem na vseh štirih stranicah in stranskima okrasnima poljema s preprostim trakastim okvirjem. Njuna zgornja stranica je verjetno oblikovana v noriško-panonsko voluto.

Ikonografija: V levem stranskem polju na pravokotnem podstavku stoji močno poškodovana moška figura. Moški je oblečen v prepasano tuniko, ki mu sega do malo iznad kolen in ima najverjetneje dolge rokave (*tunica manicata*). Od pasu, ki ga prepoznamo kot *cingulum militare*, je ohranjen samo zaključni del, ki ga moški drži z desnico na način, znan z nekaterih upodobitev vojakov prve polovice 3. stoletja. Preko ramen ima ogrnjen dolg sagum, na desnem ramenu verjetno spet s fibulo, ki ni ohranjena. V obrisu njegove močno poškodovane glave je mogoče prepoznati močno brado, značilno predvsem za severski čas. Vsi ohranjeni elementi kažejo, da gre za upodobitev vojaške osebe v »camp dress«.

Leva krajša stranica je v neprofiliranem polju okrašena z reliefom naprej usmerjenega stoječega panterja, ki ima levo sprednjo šapo položeno na pivski rog, izdelan iz kozlovega roga. Na desni krajši stranici je v enakem polju upodobljena centralno postavljena dvoetažna posoda brez ročajev na nogi, iz katere rasteta prekržani vinski trti z dvema listoma, dvema grozdoma in spiralnimi viticami. Čeprav je brez ročajev, lahko posodo na podlagi primerjav prepoznamo kot kantaros.

Datacija: severski čas.

Lit.: Diez 1948, 156 Nr. 12; Djurić 2001a, 122 no. 11; Djurić 2001b, 50 Fig. 11; Djurić – Hebert *et al.* 2004, 400 (PET 14); Ragolič 2023, 157 Nr. 143; Djurić 2023.

www: Lupa 9439

48. SKRINJA

TAB. 15

Najdišče: Velika Nedelja, 1894

Nahajališče: Ptuj, Pokrajinski muzej Ptuj – Ormož, inv. št. RL 104

Material: vzhodnoalpski marmor, kamnolom Pohorje (vzorec PET 29; H. W. Müller)

Ohranjenost: Odbita je nekaj več kot polovica desnega zgornjega vogala skrinje, poškodovana sta tudi njen zgornji in spodnji rob. Vodoravno je dvakrat počena. Skrinjo so uporabljali kot korito, zato je na desni strani napisnega polja večja okrogla luknja. Površina reliefov je dokaj erodirana.

Velikost: 173 × 70 × 93 cm; debelina dna 35 cm, debelina stranic 17-18 cm

Struktura: Tridelna sprednja stranica s poglobljenim centralnim napisnim poljem s profiliranim okvirjem na vseh štirih straneh in s stranskima izstopajočima okrasnima poljema s profiliranim okvirjem na treh stranicah. Njuna zgornja stranica je oblikovana v noriško-panonsko voluto, spodnja stranica pa je paličasta. V desnem stranskem polju je paličasti profil odklesan v korist tam upodobljene figure. Obe krajši stranici imata dekorativni polji s paličastim profilom na treh straneh, na četrti, spodnji, profilacije ni. Zgornja stranica polj je oblikovana v dve noriško-panonski voluti s kvadratnim jezikom za predvideno spojko med njima.

Napis: *Fann(ius) Florentinus / mil(es) leg(ionis) XIII G(eminae) et Ulp(ia) / Severina coni(ux) v(ivi) f(ecerunt) s(ibi) / et Fanni(i)s Florentin(a)e ann(orurum) / XVI et Super(a)e ann(orurum) IIII et / Floriano ann(orurum) II et Floro / ann(i) I fili(i)s*

Ikonografija: V desnem stranskem polju stoji (brez podstavka) moški (*Fannius Florentinus*), oblečen v prepasano tuniko z dolgimi rokavi (*tunica manicata*), ki mu sega do iznad kolen, in

sagum, ki mu sega zadaj do kolen, na desni rami spet z okroglo fibulo. Pas z veliko okroglo spono leži na bokih, dolg pasni jezik gre v loku od sredine do desnega boka, kjer zavije pod pas in se preko njega obesi navpično ob boku. Desnica je pokrčena v komolcu in položena v višini pasu, levica je morda na ročaju meča, ki visi ob levem boku. Obraz je neprepznaven, frizura pa kratka in nerazločna.

V levem stranskem polju stoji ženska figura (*Ulpia Severina*), oblečena v prepasano tuniko z dolgimi rokavi (*tunica manicata*), segajočo do tal, in ovita v asimetrično palo (*palla*), vrženo preko leve rame in pridržano z rahlo pokrčeno levico. Pas ima ovalno pasno spono. Ženska drži desnico pokrčeno na prsih nad pasom. Obraz je neprepznaven, frizura je melonasta z lasmi padajočimi na vrat in verjetno zbranimi v prepleteno figo.

Na desni krajši stranici pod lovorovo(?) girlando s trakom stojijo *en face* podobe štirih otrok, dveh hčera in dveh sinov. Na levi strani je spodnja polovica ženske figure v tuniki do tal in pali (*palla*), na desni pa druga ženska figura v tuniki z dolgimi rokavi segajoči do tal. Roki sta skrčeni v komolcih in položeni na pas. Ženska drži v rokah neprepznaven okrogel predmet. Dečka v sredini sta oblečena v tuniki z dolgimi rokavi, segajoči do izpod kolen, in ogrnjena v saguma, speta na desni rami. Desnici imata pokrčeni v komolcu in položeni na prsi malo nad pasom. Levici sta stegnjeni navzdol, v njej držita neprepznavna predmeta.

Na levi krajši stranici sta ob predimenzionirani trinožni mizi (*mensa tripes*), obloženi z majhnimi kruhki, figuri hišnih sužnjev – služabnikov (*camilla* in *camillus, delicati*). Na levi strani stoji v kontrapostu s težiščem na levi nogi služabnica v tuniki kratkih rokavov, segajoči do tal, preko nje ima oblečeno stolo, pod prsmi prepasano s širokim pasom. V rahlo pokrčeni in navzdol

stegnjeni desnici drži kotliček, v skrčeni in dvignjeni levici pa posodo z dolgim ročajem. Preko leve rame ji visi *mantela*. Med njo in nogo mize stojita na tleh opleteni steklenici z obročastim ročajem. Na desni strani mize stoji v kontrapostu s težiščem na levi nogi *camillus*, oblečen v tuniko s kratkimi rokavi, segajočo do malo izpod kolen. Levico ima stegnjeno ob telesu navzdol, z njo drži opleteno steklenico z obročastim ročajem. Desnico ima skrčeno v komolcu in dvignjeno pred prsmi, v njej pa drži čašo. Med njim in nogo mize stoji na tleh enoročajni vrček z ozkim vratom in širokim ustjem. Glavi sta pri obeh poškodovani, obraza pa neprepoznavna. Ženski pada čop melonaste frizure na vrat, moški ima kratke lase.

Datacija: prva polovica 3. stoletja.

Lit.: Gurlitt 1895, 64; Hoffiller – Saria 1938, 197 Nr. 446; Diez 1948, 158 Nr. 15; Pahič 1977a, 59; Jevremov 1988,86-87, št. 75; Djurić 2001a, 122 no. 12; Djurić – Hebert *et al.* 2004, 402 (PET 29); Pochmarski 2015, 215, Abb. 5; Handy – Pochmarski 2020, 291 Nr. 70; Ragolič 2023, 327-329 Nr. 436; CIL III 14065.

www: Lupa 3781; EDCS-29900136; HD069150; TM 409775

49. SKRINJA

TAB. 16, 17

Najdišče: Ptuj, Vičava, pri kopanju jarka ob Vurberški cesti leta 1946

Nahajališče: Ptuj, Pokrajinski muzej Ptuj – Ormož, inv. št. RL 448

Material: vzhodnoalpski marmor

Ohranjenost: V celoti ohranjena skrinja, počena nad dnom in prečno po sredini, razbita ob prevozu v muzej. Restavrirana.

Velikost: 137 × 70 × 76 cm; debelina dna 32 cm, debelina stranic 15 cm

Struktura: Pravokotna skrinja s tridelno sprednjo stranico, ki ima poglobljeno srednje napisno polje in stranski izstopajoči okrasni

polji. Napisno polje ima profiliran okvir na vseh štirih stranicah, stranski polji pa samo poglobljeno polje, zgoraj oblikovano v noriškopanonsko voluto. Krajši stranici imata s preprosto črto označeni dekorativni polji s kamnito maso. Pod zgornjim robom je v sredini pravokotna luknja za spojko z navpičnim kanalom do roba. Linija dekorativnega polja jezičasto sledi temu elementu. Zgornja ploskev ima na notranji strani dvignjen polkrožni rob za fiksiranje pokrova. Spodnja ploskev je znotraj zunanjega roba precej poglobljena.

Ikonografija: V stranskih poljih sta zrcalni figuri golih krilatih dečkov v kontrapostu s težiščem na zunanji nogi, obrnjeni navznoter proti napisnemu polju. Zunanji roki sta skrčeni in položeni na nasprotno ramo, notranji roki pa stegnjeni navzdol ob baklah na kateri sta naslonjena. V iztegnjeni roki je ročna girlanda ovita okoli bakle. Glavi dečkov sta v tričetrtinskem profilu s pogledom navzdol. Frizura je melonasta s srednjim, na čelo podaljšanim grebenom in kodri, ki zadaj pokrivajo vrat.

Datacija: poznoantoninski do zgodnjeseverski čas.

Lit.: Jevremov 1988, 90-91, št. 83; Djurić 2001a, 122 no. 27; Pochmarski 2014, 361 Abb. 7; Pochmarski 2015, 216 Abb. 2; Ragolič 2023, 156-157 Nr. 142.

www: Lupa 4213

50. SKRINJA

TAB. 17

Najdišče: Ptuj

Nahajališče: Ptuj, Mestni stolp, inv. št. RL 783

Material: vzhodnoalpski marmor, kamnolom Pohorje (vzorec PET 51; H. W. Müller)

Ohranjenost: Ohranjeno dno skrinje. Površina je močno erodirana.

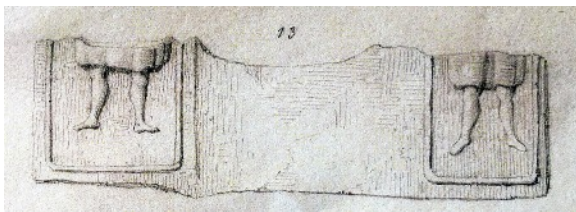
Velikost: 119 × 27 (rek. 49) × 43 cm; debelina dna 27 cm, debelina stranic 16-17 cm

Struktura: Tridelna sprednja stranica s poglobljenim srednjim napisnim poljem s profiliranim okvirjem. Stranski polji s profiliranim okvirjem na vseh štirih straneh. Zgornja stranica je bila verjetno v obliki noriško-panonske volute.

Ikonografija: V stranskih poljih na nizkih pravokotnih osnovah stojita z vzporednima nogama v kontrapostu žalujoča erota. Težišče imata na zunanji nogi, ob notranji nogi pa imata navzdol obrnjeni bakli.

Lit.: Abramić 1925, 142; Diez 1948, 156 Nr. 6; Pochmarski 1998, 191 Nr. 78; Djurić 2001a, 122 no. 6; Pochmarski 2015, 213; Ragolič 2023, 162 Nr. 152.

www: Lupa 5780

Slika 52. Risba pepelnice, rk Somenzari, Tab.

51. DEL SKRINJE TAB. 17

Najdišče: Hajdina, Golf igrišče, parc. št. 1120/2, k.o. Hajdina, 1997

Nahajališče: Ptuj, Pokrajinski muzej Ptuj – Ormož, inv. št. 1023

Material: vzhodnoalpski marmor

Ohranjenost: Ohranjeno dno pravokotne pepelnice.

Velikost: 147 × 28 × 90 cm; debelina dna 24 cm

Struktura: Tridelna sprednja stranica s poglobljenim srednjim napisnim poljem in štrlečima stranskima okrasnima poljema. Napisno polje in stranski polji s profiliranim okvirjem, v stranskih poljih sta bili zgornji stranici verjetno oblikovani v noriško-panonsko

voluto. Krajši stranici z okrasnim poljem sta brez profiliranega okvirja.

Napis: ---] / R+M Q+++QVL Iustinianum / annorum quatuor meser (=mensium?) / IIII Ursinum annorum dece(m) m(ensium) V / Fl(avius) Iustianus et Valeria Vivia vi/vi fecerunt parentes infelicissimi

Ikonografija: V obeh stranskih poljih sprednje stranice je po en konkavni podstavek, na katerem stoji figura. Spodnji deli nog so ohranjeni le v desnem polju. V poljih krajših stranic je po ena posoda na nogi ter vinska trta z viticami in grozdi. Najverjetneje gre za dvoetažni kantaros s prekrizanimi vinskima trtama.

Lit.: Lubšina Tušek 2001, 95, sl.; Pochmarski 2014, 354, Abb. 1; Pochmarski 2015, 219; Ragolič 2023, 90-91 Nr. 49.

www: Lupa 9437

52. DNO SKRINJE TAB. 18

Najdišče: Dravinjski vrh pri Vidmu pri Ptuj, cerkev sv. Janeza Krstnika (Janža), oltarna menza

Nahajališče: Dravinjski vrh pri Vidmu pri Ptuj, cerkev sv. Janeza Krstnika (Janža), oltarna menza

Material: vzhodnoalpski marmor

Ohranjenost: Ohranjeno dno skrinje z odbitim levim delom in desnim sprednjim vogalom.

Velikost: 148 × 14 × 83 cm

Struktura: Skrinja ima tridelno sprednjo stranico s srednjim napisnim poljem in stranskima okrasnima poljema, izdelanima v isti ravnini. Srednje polje ima profiliran okvir na treh stranicah, na spodnji je samo črta. Stranski polji imata profiliran okvir samo na treh stranicah, spodnja je v obliki dvojne črte. Zgornja stranica ima verjetno obliko noriško-panonske volute. Krajši stranici imata dekorativni polji verjetno s preprostim ploščatim okvirjem.

Ikonografija: V desnem stranskem polju je konkavni podstavek, na desni krajši stranici na spodnjem robu so neprepoznavni ostanki reliefa.

Lit.: Šubic 1969, 99; Pahič 1977a, 47; Ragolič 2023, 313 Nr. 416

53. DEL SKRINJE TAB. 18

Najdišče: Črešnjevec, vzdan v severno steno cerkve sv. Mihaela

Nahajališče: Črešnjevec, vzdan v severno steno cerkve sv. Mihaela

Material: vzhodnoalpski marmor

Ohranjenost: Ohranjene tri četrtine sprednje stranice brez zgornjega dela. Izstopajoča površina je odbita.

Velikost: 77 × 37 cm

Struktura: Tridelna sprednja stranica s srednjim napisnim poljem in stranskima okrasnima poljema. Napisno polje je verjetno imelo profiliran okvir, v stranskih poljih sta bili zgornji stranici verjetno oblikovani v noriško-panonsko voluto.

Napis: ---] et Potentinia Cl[---] / con(iux) vivi fec(erunt) sibi / et Aureli(a)e Antoni(a)e / fili(a)e {vi}viv(a)e

Ikonografija: V desnem stranskem polju je na konkavnem podstavku v kontrapostu s težiščem na levi nogi stoječa moška figura v prepasani tuniki do kolen in sagumom do sredine meč.

Lit.: Pahič 1984, 222, sl. 28; Djurić 2001a, 122 no. 46; Ragolič 2023, 234 Nr. 274.

www: Lupa 4693; HD018366; EDCS-06100495; TM 214744

54. DEL SKRINJE TAB. 18

Najdišče: Kebelj, cerkev sv. Marjete Antiohijske, obnova 2003

Nahajališče: Kebelj, cerkev sv. Marjete Antiohijske

Material: vzhodnoalpski marmor

Ohranjenost: Ohranjeno je dno skrinje, odbito na spodnji ploskvi in v desnem spodnjem vogalu. Površinsko je precej poškodovano.

Velikost: 89 × 29 × 40 cm

Struktura: Tridelna sprednja stranica s poglobljenim srednjim napisnim poljem in štrlečima stranskima okrasnima poljema. Napisno polje ima profiliran okvir, v stranskih poljih je preprost linijski okvir, zgornji stranici sta bili verjetno oblikovani v noriško-panonsko voluto.

Napis: SAN +++ / RIVS. Secundo et / Secundino, filiis vivis (branje A. Ragolič)

Ikonografija: V obeh stranskih poljih sta na visokih konkavnih podstavkih moški? figuri z golimi nogami od kolen navzdol.

Lit.: Gulič 2006, 126.

55 SKRINJA TAB. 19

Najdišče: Tinje, severna stena cerkve sv. Petra in Pavla

Nahajališče: Tinje, severna stena cerkve sv. Petra in Pavla

Material: vzhodnoalpski marmor

Ohranjenost: Ohranjena skrinja vzdana v temelj cerkve.

Velikost: 75 × 50 × 60 cm

Struktura: Napisno polje je s profiliranim? okvirjem vsekano v sprednjo stranico.

Ikonografija: V stranskih poljih je par erotov z baklama, postavljenima diagonalno preko prsi.

Napis: D(is) M(anibus) / Valentinus / li(bertus) vi(vus) fe(cit) si(bi) et / sui(s) Ursul(a)e / con(iugi)

car(issimae) an(norum) / XXV et Ursi(!) fi(lio) / an(norum) V

Lit.: CIL III 11717; Hoffiller – Saria 1938, 39-40 Nr. 88; Klemenc – Saria 1939, 64; Diez 1948, 160-161, Nr. 20; Cermanović 1965, 98 Nr. 2; Pahič 1977b, 59; Djurić 2001a, 122 no. 20; Gulič 2007, 18-19; Pochmarski 2014, 362; ILLPRON 1925; Ragolič 2023, 210-211 Nr. 242.

www: Lupa 3625; EDCS-14600199; HD066803

Slika 53. Risba pepelnice V. Kmetič, iz Hoffiller – Saria 1938

56. DEL SKRINJE TAB. 19

Najdišče: Dravinjski vrh pri Vidmu pri Ptuj, cerkev sv. Janeza Krstnika (Janža), 1966

Nahajališče: Dravinjski vrh pri Vidmu pri Ptuj, V stena cerkve sv. Janeza Krstnika (Janža)

Material: vzhodnoalpski marmor

Ohranjenost: Desna krajša stranica skrinje odbita po vsej zunanji strani in odlomljena v spodnjem delu.

Velikost: 12 × 56 × 84 cm

Struktura: Tridelna sprednja stranica s srednjim napisnim in stranskima okrasnima poljema.

Ikonografija: V desnem stranskem polju v prepasano tuniko oblečena mladeniška figura, pas je skrit pod presegajočo tuniko, z levo, nosilno iztegnjeno nogo in desno nogo

pokrčeno v kolenu ter prekrižano preko leve. Nogi sta verjetno oblečeni v hlače. Slabo razločna levica je skrčena v komolcu in položena prečno v višini pasu, desnica je skrčena v komolcu in dvignjena proti obrazu. Verjetno tzv. *Attis tristis* oziroma Žalostni vzhodnjak z navzdol obrnjenim pedumom na desni strani.

Lit.: Šubic 1967, 98-99; Šubic 1975, 95 št. 9; Pahič 1977b, 47 sl. 9; Djurić 2001a, 123 no. 44; Ragolič 2023, 313 Nr. 417.

www: Lupa 4275

57. DEL SKRINJE TAB. 19

Najdišče: Ptuj, Trstenjakova ulica 9, parc. št. 1112, k.o. Ptuj, 1959

Nahajališče: Ptuj, Pokrajinski muzej Ptuj – Ormož, inv. št. RL 720

Material: vzhodnoalpski marmor

Ohranjenost: Ohranjen fragment levega dela sprednje stranice. Površina reliefa je obrabljena, figura je ohranjena do iznad pasu.

Velikost: 54 × 26 × 16 cm; debelina stranice 16 cm

Struktura: Tridelna sprednja stranica s poglobljenim srednjim napisnim poljem in izstopajočima stranskima okrasnima poljema. Napisno polje ima profiliran okvir, stranski polji pa preprost linijski okvir, na zgornji stranici oblikovan v noriško-panonsko voluto.

Napis: [---]/Pauli[--- / *qui vix*[--- / [..] MF[---

Ikonografija: Moška figura *en face* oblečena v tuniko in ogrnjena v sagum, na desni rami spet s fibulo, ki ni ohranjena. Roki sta pokrčeni na prsi, v levici je paličast predmet, verjetno svitek, na katerega kaže s kazalcem in sredincem desnice. Obraz in frizura sta poškodovana in neprepoznavna, v obrisu glava ne kaže sledov brade.

Lit.: Mikl 1960-61, 158, sl. 2; Djurić 2001a, 122 no. 40; Ragolič 2023, 119 Nr. 77; ILLJug 1154.

www: EDCS-100001157; HD 074729

58. DEL SKRINJE

TAB. 19

Najdišče: Ptuj, pri restavriranju minoritske cerkve sv. Petra in Pavla, parc. št. 1407, k.o. Ptuj, 1951

Nahajališče: Ptuj, Pokrajinski muzej Ptuj – Ormož, inv. št. RL 600

Material: vzhodnoalpski marmor

Ohranjenost: Desni zgornji del sprednje stranice. Površina je rahlo poškodovana.

Velikost: 54 × 26 × 12 cm; deb. stranice 12 cm

Struktura: Tridelna sprednja stranica s srednjim napisnim poljem in stranskima okrasnima poljema izdelanima v isti ravnini. Srednje polje ima profiliran okvir, stranski polji pa sta, brez posebnega okvirja, vrezani v pravokotni obliki v ploskev. Zgornji rob je oblikovan v noriško-panonsko voluto.

Napis: [---]us / [---]le / [---]

Ikonografija: Gol mladenič, ohranjen do iznad koraka, z nad boki ukrivljenim telesom in s kosom ogrinjala preko leve rame. Levica je stegnjena navzdol ob telesu, desnica pa skrčena navzgor in ovita okoli palice–tirsa, ki se zgoraj zaključuje z nedoločljivo rastlinsko obliko, morda z žitnimi klasi. Golobrada glava je obrnjena rahlo navznoter proti napisnemu polju, mandljaste oči so velike, frizura pa kodrasta s srednjim lasnim grebenom. Verjetno gre za personifikacijo letnega časa – *Tempus anni*, Poletja.

Lit.: Bratanič 1952, 305, sl. 5; Djurić 2001a, 123 no. 41; Pochmarski 2015, 213; Ragolič 2023, 141 Nr. 112; ILJug 349.

www: EDCS 10000400; HD 068836

59. DEL SKRINJE

TAB. 20

Najdišče: Ptuj, dominikanski samostan

Nahajališče: Ptuj, dominikanski samostan, nad vrati prehoda iz samostana v zvonik.

Material: vzhodnoalpski marmor

Ohranjenost: Ohranjen je levi zgornji del sprednje stranice nad dnom. Relief je površinsko dobro ohranjen. Mednožje figure je predelano.

Velikost: 44 × 34 cm

Struktura: Tridelna sprednja stranica s poglobljenim srednjim napisnim poljem s profiliranim okvirjem. Stranski polji s profiliranim okvirjem (najverjetneje) na vseh štirih stranicah. Zgornja stranica je oblikovana v geometrično slabo izdelano noriško-panonsko voluto.

Ikonografija: V okrasnem polju krilata otroška figura *en face* z glavo, obrnjeno na levo navzdol, in kodrasto frizuro s čopom na vratu. Genitalije so bile najverjetneje odstranjene oziroma preklepane v času vzidave spolije (erot preklepan v angela). Roki sta pokrčeni navzgor in naslonjeni na vrh navzdol obrnjene bakle. Nogi sta najverjetneje prekrížani s težiščem na desni nogi.

Datacija: poznoantoninski čas?

Lit.: Hoffiller – Saria 1938, 190, Nr. 426; Diez 1948, 156 Nr. 7; Cermanović 1965, 99, Nr. 10; Pochmarski 1998, 185 Nr. 24; Djurić 2001a, 122 no. 7; Pochmarski 2015, 213, 215; Ragolič 2023, 165 Nr. 157.

www: Lupa 3776; EDCS 30300697

60. DEL SKRINJE

TAB. 20

Najdišče: Ptuj?

Nahajališče: Ptuj, Pokrajinski muzej Ptuj – Ormož, inv. št. RL 33

Material: vzhodnoalpski marmor

Ohranjenost: Ohranjen levi zgornji vogal skrinje. Površina močno erodirana.

Velikost 51 × 17 × 35 cm; debelina stranic 13-14 cm

Struktura: Tridelna sprednja stranica s srednjim napisnim poljem s profiliranim okvirjem. Stranski polji sta v isti ravnini vrezani v ploskev brez profilacije. Njuni zgornji stranici sta oblikovani v noriško-panonsko voluto.

Napis: *Aur(elio) Barbo V[--- / AEI(?)[---*

Ikonografija: V levem polju stoječa *en face* podoba pokojnice v tuniki, ogrnjena v simetrično nošen plašč z odebeljenim robom, ki gre okoli vratu in po sredini ramen pada na prsi iznad pasu. Desnica je pokrčena v komolcu in položena nad pasom, predmet, v njej ni prepoznaven. Okoli vratu ima ogrlico. Obraz je uničen, lasje so zbrani za ušesi, na vratu plosko zaviti ter pritrjeni na temenu (Scheitelfrizur). Na levi krajši stranici je shematična girlanda s trakom.

Datacija: 3. stoletje.

Lit.: Hoffiller – Saria 1938, 177 Nr. 392; Diez 1948, 154 Nr. 2; Cermanović 1965, 98 Nr. 5; Djurić 2001a, 122 no. 2; Ragolič 2023, 84-85 Nr. 43.

www: EDCS-11301061; HD069024

61. DEL SKRINJE

TAB. 21

Najdišče: Črešnjevce, v vzhodnem cerkvenem obzidju 1858

Nahajališče: Črešnjevce, v parku pred cekvijo sv. Mihaela

Material: vzhodnoalpski marmor

Ohranjenost: Levi sprednji del dna, deloma odklesan na levi strani. Površina levega izstopajočega dela sprednje ploskve je odklesana.

Velikost: 36 × 42 × 38 cm; debelina dna 38 cm, debelina stranic 13 cm

Struktura: Pravokotna skrinja s tridelno sprednjo stranico, ki ima pogobljeno srednje napisno polje in stranski izstopajoči okrasni polji. Napisno polje ima na vseh štirih straneh profiliran okvir. Zaradi poškodb ni mogoče ugotoviti kakšen okvir ima stransko polje.

Napis: *Max[---] / (obiit) an(norum) [---] / et Ma[---] / infel[icissima] / eoru[m ---] / Am(an)tia [---]*

Ikonografija: V stranskem polju je mogoče prepoznati silhueto v daljšo obleko oblečene moške osebe, ki verjetno stoji na podstavku.

Lit.: Knabl 1859, 87; Abramić 1933, 132, sl. 43; Hoffiller – Saria 1938, 38 Nr. 84; Diez 1948, 158 Nr. 17; Pahič 1977a, 46; Pahič 1990, 172-173, sl. 41; Djurić 2001a, 122 no. 17; Ragolič 2023, 236 Nr. 277; CIL III ad 5302; ILLPRON 1760.

www: Lupa 1684; HD 066947; EDCS-14400591; TM 403914

62. DEL SKRINJE

TAB. 21

Najdišče: Ptuj, ob obnovi cerkve sv. Jurija, 1968

Nahajališče: Ptuj, Pokrajinski muzej Ptuj – Ormož, inv. št. RL 928

Material: vzhodnoalpski marmor

Ohranjenost: Ohranjen zgornji levi del sprednje stranice z odbitim levim delom.

Velikost: 54 × 26 × 12 cm; debelina stranice 13 cm

Struktura: Tridelna sprednja stranica s srednjim napisnim poljem in stranskima okrasnima poljema, izdelanima v isti ravnini. Srednje polje ima profiliran okvir, stranski polji sta brez posebnega okvirja, vrezani v pravokotni obliki v ploskev. V polju je grobo obdelana kamnita masa.

Napis: *Sept[imi?---] / VET[---] / [---]E[---]*

Lit.: Šubic 1977, 92, tab. III.3; Djurić 2001a, 123 no. 42; Ragolič 2023, 100-101 Nr. 60.

63. DEL SKRINJE

TAB. 22

Najdišče: Ptuj, Vičava, parc. št. 336/9, k.o. Krčevina, 1965

Nahajališče: Ptuj, Pokrajinski muzej Ptuj – Ormož, inv. št. RL 836

Material: vzhodnoalpski marmor, kamnolom Pohorje (vzorec PET 69; H. W. Müller)

Ohranjenost: Ohranjeno srednje napisno polje je odbito na desni in na zgornji strani ter prelomljeno v višini dna. Površina je precej erodirana.

Velikost: 54 × 47 × 35 cm; debelina dna 28 cm, debelina stranic 13 cm

Struktura: Tridelna sprednja stranica s srednjim napisnim poljem in stranskima poljema. Napisno polje ima profiliran okvir na vseh štirih stranicah.

Napis: [---] ΔΟΙ δ' ἡ'δη γέλνῶτο Α [---] / πάτρης ἐκ γαίης Βειθυνίδος ὅς Διον[ύ] / σου / κλήματι τερπόμενος ἦδος ἔχει στρατε[ι ---] / ἵππῳ ΔΑΙΝΕΑΛΗ με τετιμένον ἐκ / βασιλῆων / ζωνῆ μοῖρα βίου καὶ φανάτου δάμ[ασεν] / Οὄνομα ΔΕΙΣΙΜΟΙ Δημήτριος / οὐδε με τύμβῳ / ἄμνηστον στοργῇ θῆκεν ἐμῶν [γο] / [ν]έων

Lit.: Šubic 1965, 203; Jordan – Šašel Kos – Wallace 1985, 85; Kovács 2007, 27 Nr. 62; Ragolič 2023, 127-128 Nr. 87.

www: Lupa 9447; HD035596; EDCS-39500040; TM 196276; PH295871

64. DEL SKRINJE

TAB. 22

Najdišče: Ptuj, 1908, vzdian v zahodni stolp gradu

Nahajališče: Ptuj, Pokrajinski muzej Ptuj – Ormož, stara inv. št. 25

Material: vzhodnoalpski marmor

Ohranjenost: Ohranjen levi zgornji del napisnega polja.

Velikost: 41 × 15 × 17 cm; debelina stranice 14 cm

Struktura: Verjetno tridelna sprednja stranica s srednjim napisnim poljem in stranskima okrasnima poljema.

Napis: *Severus VI*[---]

Lit.: Hoffiller – Saria 1938, 182 Nr. 404; Ragolič 2023, 122 Nr. 81.

www: EDCS-11301070; HD 069068

65. DEL SKRINJE

TAB. 22

Najdišče: Ptuj, Panorama, 1911, izkopavanja M. Abramića

Nahajališče: Ptuj, Pokrajinski muzej Ptuj – Ormož, inv. št. RL 487

Material: vzhodnoalpski marmor

Ohranjenost: Ohranjen je levi zgornji vogal sprednje stranice. Relief je površinsko poškodovan.

Velikost: 28 × 18 × 8 cm; debelina stranice 8 cm

Struktura: Tridelna sprednja stranica s srednjim napisnim poljem in stranskima poljema s ploščatim okvirjem. Zgornja stranica je oblikovana v noriško-panonsko voluto.

Ikonografija: Glava mladeniča s čeladasto frizuro, ki pada na vrat in katere detajli niso prepoznavni. Na njeni levi strani je verjetno vrhnji konec tirsca (*thyrsos*) s šopom cvetja. Najverjetneje gre za personifikacijo letnega časa – *Tempus anni*, Pomladi.

Lit.: Abramić 1914, 105, Fig. 79; Ragolič 2020, 118, št. 39.

66. DEL SKRINJE

TAB. 23

Najdišče: Kebelj, cerkev sv. Marjete Antiohijske, ob obnovi 2003

Nahajališče: Kebelj, cerkev sv. Marjete, jugozahodni vogal cerkve

Material: vzhodnoalpski marmor

Ohranjenost: Ohranjen je desni del dna skrinje s krajšo stranico, poškodovano v levem spodnjem in stranskem delu. Na desni strani je pod zgornjim robom izklesana luknja za odtok, kar kaže na predhodno rabo pepelnice kot korito.

Velikost: 75 × 26 × 30 cm

Struktura: Dekorativno polje krajše stranice v preprostem ploskem okvirju, ki je na spodnji strani širši kot ob straneh.

Ikonografija: Na pasu stiliziranih dvojnih valov? ali ležišča iz alg? leži na desni strani na boku ženska figura, odeta v ogrinjalo, ki ji pokriva nogi pod korakom in nad nartom ter se preko rame ovija okoli v komolcu skrčene levice na katero se ženska naslanja. Prsti so ukrivljeni okoli draperije, kazalec in palec sta iztegnjena. Naslanja se na skalno osnovo za hrbtom. V levem delu reliefa sta goli moški nogi v koraku na desno, za levo nogo je prikazana poševna ladijska brv usmerjena navzgor na levo. Gre za mitološki motiv Tezeja, ki zapušča spečo Ariadno na Naksosu (Dia).

Lit.: Gulič 2006, 126.

67. DEL SKRINJE TAB. 23

Najdišče: Kebelj, cerkev sv. Marjete Antiohijske

Nahajališče: Kebelj, cerkev sv. Marjete Antiohijske, severozahodni vogal zvonika

Material: vzhodnoalpski marmor

Ohranjenost: Ohranjen hrbtni del leve krajše stranice v debelini dna. Površina reliefa je poškodovana.

Velikost: 50 × 16 × 63

Struktura: Dekorativno polje krajše stranice v preprostem ploskem okvirju.

Ikonografija: Ostanke reliefa kažejo na desni strani del v desno usmerjene zveri iz družine

mačk s poudarjenimi seski na trebuhu, v sredini pa okrogel, površinsko poškodovan element ter na levi strani del, ki ga lahko, skupaj z okroglim elementom v sredini, prepoznamo kot dvokolesni voz. Gre najverjetneje za del motiva Dionizovega triumfa ob vrnitvi iz Indije, kjer na vozu, v katerega sta vprežena panterja, stojita Dioniz in Ariadna.

Lit.: neobjavljeno.

68. DEL SKRINJE TAB. 23

Najdišče: Orešje, pri oranju na parc. št. 248/24, k. o. Krčevina, 1984

Nahajališče: Ptuj, Pokrajinski muzej Ptuj – Ormož, brez inv. št.

Material: vzhodnoalpski marmor

Ohranjenost: Ohranjen hrbtni levi zgornji vogal.

Velikost: 50 × 31 × 10,5 cm; deb. stranic 12 cm

Struktura: Krajša dekorativna stranica s poljem v preprostem ploščatem okvirju, ki se pod sredinsko povezovalno luknjo jezičasto podaljša navzdol.

Ikonografija: List in vitica vinske trte, verjetno del motiva kantarosa s prekrižanima vinskima trtama.

Lit.: Tušek 1986, 360, T. 16.3; Ragolič 2023, 170 Nr. 168.

69. DEL SKRINJE TAB. 24

Najdišče: Ptuj

Nahajališče: Ptuj, Mestni stolp, Pokrajinski muzej Ptuj – Ormož, brez inv. št.

Material: vzhodnoalpski marmor

Ohranjenost: Ohranjen levi srednji del krajše stranice. Relief je površinsko poškodovan.

Velikost: 39 × 16 cm

Struktura: Krajša stranica s širokim ravnim robom okoli reliefnega polja.

Ikonografija: Navzdol usmerjeni trije listi vinske trte in viseči grozd. Upodobitev podobna tistim na sarkofagih v Šidu in Szombathelyju.

Lit.: neobjavljeno.

70. DEL SKRINJE TAB. 24

Najdišče: Ptuj

Nahajališče: Ptuj, Prešernova 16

Material: vzhodnoalpski marmor

Ohranjenost: Ohranjen levi spodnji del krajše stranice skrinje. Relief je površinsko delno poškodovan, vzdian v steno vhodne veže.

Velikost: 39,5 × 26,4 cm

Struktura: Krajša stranica s širokim ravnim spodnjim robom pod reliefnim poljem.

Ikonografija: Verjetno levi sedeči panter v kompoziciji dveh heraldičnih panterjev ob centralni posodi (kantaros?) iz katere rasteta trti?

Lit.: neobjavljeno.

www: Lupa 33313

71. DEL SKRINJE TAB. 24

Najdišče: Ptuj

Nahajališče: Ptuj, Pokrajinski muzej Ptuj – Ormož, stara inv. št. 64

Material: vzhodnoalpski marmor

Ohranjenost: Zgornji levi vogal na hrbtni strani skrinje.

Velikost: 72 × ? × 43 cm; debelina stranic 13 cm

Struktura: pravokotna skrinja.

Lit.: neobjavljeno.

72. SKRINJA TAB. 24

Najdišče: Veliko Tinje, južna stena cerkve sv. Petra in Pavla.

Nahajališče: Veliko Tinje, južna stena cerkve sv. Petra in Pavla

Material: vzhodnoalpski marmor

Ohranjenost: Skrinja je vzdiana in dobro ohranjena. Delno je viden relief levega stranskega polja.

Velikost: 25 x 80 cm

Struktura: Verjetno tridelna sprednja stranica, stranski stranici sta gladki in brez označenih polj.

Lit.: Gulič 2007, 58-59; Ragolič 2023, 212 Nr. 245.

73. SKRINJA TAB. 25

Najdišče: Šmartno na Pohorju, pri kmetu Loberju pred 1829, nato pri kovaču Tomažu Ačku v Ogljenšaku kot korito, nato v graščini Frajštajn (Freistein) pri Spodnji Polskavi do 1885

Nahajališče: Graz, Universalmuseum Joanneum, inv. št. 95

Material: vzhodnoalpski marmor, kamnolom Pohorje (vzorec LMJ 95, H. W. Müller)

Ohranjenost: Zgornji rob skrinje je v celoti nepravilno znižan. Spodnji del sprednje stranice izjeden, levi spodnji vogal pa uničen.

Velikost: 115 × 43 × 72 cm;

Struktura: Pravokotna skrinja s tridelno sprednjo stranico, oblikovano v isti ploskvi. Srednje napisno polje ima vse štiri stranice profilirane. Stranski okrasni polji imata linijsko definiran okvir z grobo obdelano kamnito maso. Zgornji stranici sta bili verjetno v obliki preproste noriško-panonske volute. Krajši stranici sta plosko obdelani.

Napis: ---] *suum / miseranda dolorem num/qua(m) feci dolum neque duos / par tibi ama(n)tes (h)oc mi'h'i indign(a)e / positum [i]n pectore vo'u'lnus / dulcem superstitui natum / miseranda genetrix tertio [a]n/no misera florentem condere sax[s]o*

Lit.: Knabl 1856, 525-527; Pichler 1871, 118-119; JJ 74, 12; Diez 1948, 160 Nr. 19; Pahič 1977a, 58; Modrijan – Weber 1979-81, 74 Nr. 95; Grassl 1976; Djurić, 2001a, 122 no. 19; Djurić – Hebert *et al.* 2004, 384, 408; Ragolič 2023, 222-224 Nr. 258; CIL III 5295 + 11709; ILLPRON 1889; AE 1984, 715.

www: Lupa 1683; HD001842; EDCS-14500606; TM214577

74. SKRINJA

TAB. 25

Najdišče: Studenice, vzdana v vogal podnožja prizidka cerkve, pred 1826

Nahajališče: Studenice, vzdana v vogal podnožja prizidka cerkve

Material: vzhodnoalpski marmor

Ohranjenost: Skrinja je v celoti ohranjena, pod lokoma noriško-panonske volute in v levem spodnjem delu napisnega polja so izsekane tri okrogle luknje.

Velikost: 115,5 × 59 × 89,5 cm

Struktura: Tridelna sprednja stranica s poglobljenim srednjim napisnim poljem in štrlečima stranskima okrasnima poljema. Napisno polje ima profiliran okvir, v stranskih poljih pa preprost linijski okvir; zgornji stranici sta oblikovani v noriško-panonsko voluto. V stranskih poljih je puščena grobo obdelana kamnita masa. Krajši stranici sta gladki.

Napis: *D(is) M(anibus) C(aius) Iul(ius) / Romanus et / Verina con(iux) v(ivi) / f(e)cerunt s(ibi) et Romulae fil(iae) / ((ob)itae) an(norum) XXX et fil(iis) Romulo / et Suriano*

Lit.: Steinbüchel 1829, 64; Muchar 1844, 435; Knabl 1855, 159-163; Pahič 1977a, 58; Pahič 1983, 247-248, sl. 70; Djurić 2001 122 no. 35; Ragolič 2023, 249-250 Nr. 302; CIL III 05299; ILLPRON 1922.

www: Lupa 4155; EDCS-14500610; HD066806; TM 411911

75. SKRINJA

TAB. 25

Najdišče: Ptuj, Volkmerjeva c., 1905 severno od cerkve sv. Ožbolta, južno grobišče Poetovione

Nahajališče: Ptuj, Pokrajinski muzej Ptuj – Ormož, inv. št. RL 36

Material: vzhodnoalpski marmor, kamnolom Pohorje (vzorec PET 11; H. W. Müller)

Ohranjenost: Stranice skrinje so odlomljene malo nad dnom, skrinja pa je počena poševno po sredini. Restavrirana.

Velikost: 80 × 40 × 52 cm; debelina dna 32 cm, debelina stranic 11-15 cm

Struktura: Tridelna sprednja stranica s srednjim napisnim poljem s preprostim črtnim okvirjem. Stranski polji sta v isti ravnini definirani s črto. Njuni zgornji stranici sta bili verjetno oblikovani v noriško-panonsko voluto. V njih je puščena grobo obdelana kamnita masa. Stojna ploskev ima znotraj ozkega zunanega roba površino malo poglobljeno.

Napis: ---] / *c(oniugi) k(arissimo) mil(iti) l(egionis) XIII / g(eminae) q(ui) v(ixit) ann(os) LXV et / Munat(io) Valentino / f(ilio) k(arissimo) q(ui) v(ixit) ann(os) XVIII*

Lit.: Skrabar 1905, 302; Abramič 1925, 57 nr. 39; Klemenc – Saria 1936, 43; Hoffiller – Saria 1938, 171, Nr. 378; Diez 1948, 155 Nr. 3; Jevremov 1988, 125-126, št. 152; Djurić 2001a, 122 no. 3; Djurić – Hebert *et al.* 2004, 400 (PET 11); Horvat – Dolenc Vičič 2010, 108; Ragolič 2023, 60-61 Nr. 22.

www: Lupa 3754; EDCS-11301054; HD068971; TM 407230

Slika 54. Risba pepelnice iz Skrabar 1905

76. SKRINJA

TAB. 26

Najdišče: Ptuj

Nahajališče: Ptuj, zahodni stolp gradu

Material: vzhodnoalpski marmor

Ohranjenost: Ohranjeno dno skrinje je na sprednji strani površinsko močno poškodovano.

Velikost: 96 × 34 cm; debelina dna 32 cm

Struktura: Tridelna sprednja stranica s srednjim napisnim poljem in stranskima okrasnima poljema, izdelanima v isti ravnini. Srednje polje je s profiliranim okvirjem, stranski polji pa brez posebnega okvirja, vrezani v pravokotni obliki v ploskev. V polju je grobo obdelana kamnita masa.

Napis: ---- / [---] +++++(?) / +++[---]el l / [---]ae sv / [---]mess

Lit.: Karl 2013, 245; Djurić – Ragolič 2022.

77. DEL SKRINJE

TAB. 26

Najdišče: Ptuj, Grad

Nahajališče: Ptuj, Mestni stolp, Pokrajinski muzej Ptuj – Ormož, inv. št. RL 780

Material: vzhodnoalpski marmor

Ohranjenost: Ohranjen srednji del skrinje z odbitim zgornjim in spodnjim delom ter brez levega stranskega polja in s polovico desnega.

Velikost: 54 × 26 × 12 cm

Struktura: Tridelna sprednja stranica s srednjim napisnim poljem in stranskima okrasnima poljema izdelanima v isti ravnini. Srednje polje ima profiliran okvir, stranski polji pa sta, brez posebnega okvirja, v pravokotni obliki vrezani v ploskev. V polju je grobo obdelana kamnita masa.

Napis: ---] / III *Salvia Qu[in]/ tian(a)(?) coniugi / karissimo v(iva) f(ecit) / et sibi et Tit/ [---*

Lit.: Poccocke – Milles 1752, 109 no. 4; Steinbüchel 1829, 35; Muchar 1844, 413; Djurić 2001a, 122 no. 31; CIL III 4079; Ragolič 2023, 98-99 Nr. 57.

www: Lupa 6096; EDCS-28800806; HD074423; TM 407676

78. SKRINJA

TAB. 26

Najdišče: Črešnjevce, v severni steni cerkve sv. Mihaela

Nahajališče: Črešnjevce, v severni steni cerkve sv. Mihaela

Material: vzhodnoalpski marmor

Ohranjenost: Močno poškodovan srednji del skrinje z odbito desno tretjino. Leva tretjina ima površino povsem odbito in grobo zravnano. Srednja tretjina z uokvirjenim napisnim poljem je površinsko naključvana za boljši oprijem ometa.

Velikost: 73 × 15 cm

Struktura: Tridelna sprednja stranica s srednjim napisnim poljem in stranskima okrasnima poljema. Srednje polje ima profiliran okvir.

Napis: ----- / [---]+N[---]+[---] / ((*obitus?*)) *an(norum) XX et Pegissa (?) [---] / Brutti, ((obitus)) an(norum) XX. F(ilia?) GEN+[---] / [n]epoti [---*

Lit.: Predan 2001, 132, št. 92; Ragolič 2023, 240 Nr. 282.

www: Lupa 31461

79. DEL SKRINJE

TAB. 26

Najdišče: Ptuj, Miklošičeva 12, 1936

Nahajališče: Ptuj, Pokrajinski muzej Ptuj – Ormož, inv. št. RL 68

Material: vzhodnoalpski marmor

Ohranjenost: Ohranjen del sprednje stranice z delom srednjega in levega stranskega polja. Relief stranskega polja je odlomljen.

Velikost: 46 × 25 × 14 cm; deb. stranice 13 cm

Struktura: Tridelna sprednja stranica s srednjim napisnim poljem in stranskima okrasnima poljema, izdelanima v isti ravnini. Napisno in dekorativni polji imajo profiliranime okvirje.

Napis: ---]omu [--- / *actuari*[o --- / *ve Magnae c*[--- / XXXV *et mens*[es ---

Lit.: Klemenc – Saria 1936, 48-49; Hoffiller – Saria 1938, 177 Nr. 390; Diez 1948, 156 Nr. 16; Djurić 2001a, 122 no. 13; CIL 3, 14065; Ragolič 2023, 80 Nr. 38.

80. SKRINJA TAB. 26

Najdišče: Ptuj, Gregorčičev drevored, parc. št. 489/5-8, 493/4-5, k.o. Ptuj, 1956, južno grobišče Poetovione

Nahajališče: Ptuj, Pokrajinski muzej Ptuj – Ormož, inv. št. RL 711

Material: vzhodnoalpski marmor, kamnolom Pohorje (vzorec PET 13; H. W. Müller)

Ohranjenost: V celoti ohranjena, vendar na tri dele počena skrinja z razbitim pokrovom v obliki neobdelane plošče. Restavrirano.

Velikost: 102 × 56 × 70 cm; debelina dna 26 cm, debelina stranic 15 cm; debelina plošče pokrova 5 cm

Struktura: Pravokotna skrinja s tridelno sprednjo stranico s srednjim napisnim poljem in stranskima okrasnima poljema z grobo obdelano kamnito maso. Napisno polje s profiliranim okvirjem na vseh štirih stranicah je gladko. Stranski okrasni polji sta definirani s črto, ki zamejuje grobo obdelano kamnito maso. Zgornja stranica obeh polj je oblikovana v noriško-panonsko voluto. Na zgornji ploskvi je na notranji strani povišan polkrožno oblikovan rob za fiksiranje pokrova.

Lit.: Mikl 1960-61, 157-158; Jevremov 1988, 49, št. 19; Djurić 2001a, 122 no. 28; Djurić – Hebert *et al.* 2004, 400 (PET 13); Horvat – Dolenc Vičič 2010, 149; Ragolič 2023, 155-156 Nr. 141.

www: Lupa 4209

83. PEPELNICA – CELA TAB. 27

Najdišče: Ptuj, izkopavanja za porodnišnico 1991, vzhodno grobišče Poetovione

Nahajališče: Ptuj, Pokrajinski muzej Ptuj – Ormož, brez inv. št.

Material: vzhodnoalpski marmor

Ohranjenost: V celoti ohranjena, malce poškodovan je le sprednji desni vogal pokrova. Ob odkritju je bila zaprta, z otroškim skeletom in s pridatkom zlatega falusa na zlati žici.

Velikost: skrinja 84 × 50 × 64 cm; debelina dna 39 cm, debelina stranic 12-13 cm; pokrov 100 x 33 x 75 cm

Struktura: Skrinja ima tridelno sprednjo stranico s srednjim napisnim poljem in stranskima okrasnima poljema, izdelanima v isti ravnini. Srednje polje ima nedokončan profiliran okvir na treh stranicah, na spodnji pa samo črto. Površina polja je nezglajena. Stranski polji sta brez posebnega okvirja vrezani v pravokotni obliki v ploskev. Zgornja stranica ima obliko noriško-panonske volute. V polju je grobo obdelana kamnita masa. Krajši stranici z zravnanimi robovi sta grobo obdelani, v sredini pod zgornjim robom sta jezičasta utora za spojki.

Pokrov je presegajoč, dvokapen s ploščatim slemenom in brez vogalnih akroterijev. Vse ploskve so nezglajene. Gre za polizdelek v kamnolomski fazi izdelave. Pokrov je na skrinjo pritrjen z dvema železnima spojka z zalitima s svincem.

Lit.: Tušek 1992a, 284; Djurić 2001a, 122, no. 33.

82. SKRINJA TAB. 28

Najdišče: Ptuj, Sp. Hajdina, poglobitev ceste Hajdina – Pragersko leta 1972, zahodno grobišče Poetovione

Nahajališče: Ptuj, Pokrajinski muzej Ptuj – Ormož, inv. št. 944

Material: vzhodnoalpski marmor

Ohranjenost: Skrinja je prelomljena navpično v levi tretjini, zgornji del tam je odbit.

Velikost: 88 × 57 × 61 cm; debelina dna 35 cm, debelina stranic 12-13 cm

Struktura: Tridelna sprednja stranica s srednjim napisnim poljem in stranskima okrasnima poljema, izdelanima v isti ravnini. Srednje polje ima preprost profiliran okvir na treh stranicah, na spodnji pa je samo črta. Stranski polji sta brez posebnega okvirja vrezani v pravokotni obliki v ploskev. Zgornja stranica ima obliko plitvega trikotnika na stranskih konzolah. V polju je grobo obdelana kamnita masa.

Lit.: Šubic 1974, 153.

83. DELA SKRINJE TAB. 28

Najdišče: Ptuj, Zgornji Breg, Leskoškova njiva, 28. 9. 1908

Nahajališče: Ptuj, Pokrajinski muzej Ptuj – Ormož, inv. št. RL 562

Material: vzhodnoalpski marmor

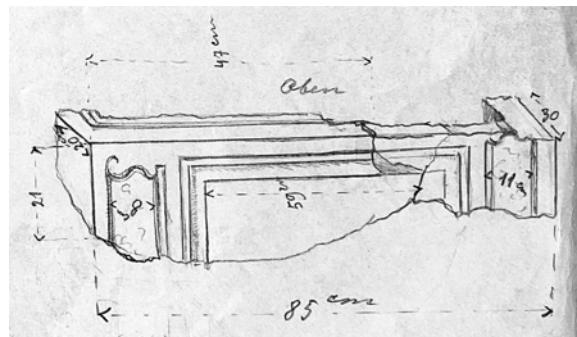
Ohranjenost: Ob odkritju trije kosi zgornjega dela sprednje in dela krajših stranic (v PMPO dva kosa), odlomljeni nad dnom. Desni zgornji rob je odbit. Ohranjena sta samo dva fragmenta.

Velikost: 85 × 21 (rek. 45) × 30 cm; debelina stranic 8-10 cm

Struktura: Napisno polje s profiliranim okvirjem (verjetno) na vseh štirih stranicah in stranski dekorativni polji s preprostim ravnim okvirjem. Zgornji del okvirja je v obliki preproste noriško-panonske volute. Stranski polji imata za izvedbo reliefnega okrasa pripravljeno grobo zravnano kamnito maso.

Stranica je sestavljena iz štirih enakih delov – modulov.

Lit.: Diez 1948, 156 Nr. 8; Djurić 2001a, 122 no. 8; Ragolič 2023, 163 Nr. 155.

Slika 55. Risba pepelnice v dokumentu št. 7272, Zgodovinski arhiv na Ptuj

84. DEL SKRINJE TAB. 28

Najdišče: Kebelj, cerkev sv. Marijete Antiohijske, obnova 2003

Nahajališče: Kebelj, cerkev sv. Marijete Antiohijske

Material: vzhodnoalpski marmor

Ohranjenost: Spodnji del dna skrinje, poškodovan na levi strani.

Velikost: 80 × 15 cm

Struktura: Tridelna sprednja stranica s poglobljenim srednjim napisnim poljem in štrlečima stranskima okrasnima poljema. Napisno polje ima profiliran okvir na treh stranicah, spodnja stranica je preprosta črta. V stranskih poljih je preprost linijski okvir, zgornji stranici sta bili verjetno oblikovani v noriško-panonsko voluto. V polju je grobo obdelana kamena masa.

Lit.: Gulič 2006, 126.

85. DEL SKRINJE TAB. 28

Najdišče: Ptuj

Nahajališče: Ptuj, Pokrajinski muzej Ptuj – Ormož, brez inv. št.

Material: vzhodnoalpski marmor

Ohranjenost: Ohranjen levi srednji del sprednje stranice.

Velikost: 40 × 11 × 14 cm; deb. stranic 13 cm

Struktura: Napisno polje s profiliranim okvirjem (verjetno) na vseh štirih stranicah in stranski dekorativni polji s preprostim ravnim okvirjem. Polizdelek.

Lit.: neobjavljeno.

86. DEL SKRINJE TAB. 28

Najdišče: Ptuj

Nahajališče: Ptuj, Pokrajinski muzej Ptuj – Ormož, brez inv. št.

Material: vzhodnoalpski marmor

Ohranjenost: Ohranjen del stranskega okrasnega polja sprednje stranice.

Velikost: 17 × 17 × 44 cm; debelina stranic 16 cm

Struktura: Verjetno tridelna sprednja stranica s srednjim napisnim poljem in stranskima okrasnima poljema. Stranski polji imata profiliran okvir.

Lit.: neobjavljeno.

87. DEL SKRINJE TAB. 29

Najdišče: Kebelj, cerkev sv. Marjete Antiohijske, obnova 2003

Nahajališče: Kebelj, cerkev sv. Marjete Antiohijske

Material: vzhodnoalpski marmor

Ohranjenost: Ohranjen je sprednji spodnji desni vogal dna skrinje. Površina in desni rob sta poškodovana.

Velikost: 60 × 30 cm

Struktura: V ravno sprednjo stranico je vsekano poglobljeno in profilirano napisno polje s širokim robom ob straneh.

Napis: --- / *Iulius* [---] / *dec.*(..) *Ma*[---] (branje A. Ragolič)

Lit.: Gulič 2006, 126.

88. SKRINJA TAB. 29

Najdišče: Črešnjevce, v jugozahodnem vogalu temelja cerkve sv. Mihaela, 1964

Nahajališče: Črešnjevce, v jugozahodnem vogalu temelja cerkve sv. Mihaela

Material: vzhodnoalpski marmor

Ohranjenost: Poškodovano dno skrinje je površinsko močno poškodovano.

Velikost: 109 × 33 cm

Struktura: Tridelna sprednja stranica s srednjim napisnim poljem in stranskima okrasnima poljema v isti ravnini. Napisno polje ima profiliran okvir na vseh štirih stranicah, stranski polji pa imata samo linijski okvir. V njiju je ohranjena grobo obdelana kamnita masa.

Lit.: Pahič 1962-64; 1964; Predan 2001, 175, tab. 26.

89. SKRINJA TAB. 29

Najdišče: Črešnjevce, v zahodnem cerkvenem obzidju 1857

Nahajališče: Črešnjevce, pred cerkvijo sv. Mihaela

Material: vzhodnoalpski marmor

Ohranjenost: Močno poškodovana skrinja v dveh delih. Sprednja stranica je ohranjena skoraj v celoti, manjka le njena leva zgornja četrtina – vse druge stranice so skoraj povsem uničene, dno je poškodovano v spodnjem delu. Manjka njegov desni hrbtni vogal.

Velikost: 103 × 56 × 70 cm; debelina dna 38 cm, debelina stranic 13-15 cm

Struktura: Pravokotna skrinja ima na sprednji stranici po vsej višini, ne pa tudi širini, oblikovano profilirano napisno polje. Širša pasova ob napisnem polju in ostale stranice so grobo zravnane.

Napis: [---]ia *Verc*/[---] *et Densa* / *liberta arc(am)*
/ *fecit patro/n(a)e su(a)e*

Lit.: Knabl 1859, 87; Abramić 1933, 133, sl. 43; Hoffiller – Saria 1938, 39 Nr. 85; Diez 1948, 158 Nr. 18; Pahič 1977a, 46; Pahič 1990, 172-173, sl. 42; Djurić 2001a, 122 no. 18; Ragolič 2023, 237-238 Nr. 279; CIL III ad 5303; ILLPRON 1763.

www: Lupa 1685; HD066953; EDCS-14500614; TM 402628

90. SKRINJA TAB. 30

Najdišče: Ptuj, do 1822 so jo uporabljali kot korito v hiši št. 100?, leta 1823 vzidana v Mestni stolp.

Nahajališče: Ptuj, Mestni stolp, Pokrajinski muzej Ptuj – Ormož, inv. št. RL 792

Material: vzhodnoalpski marmor, kamnolom Pohorje (vzorec PET 62; H. W. Müller)

Ohranjenost: Pravokotna skrinja ima odbit spodnji in zgornji desni vogal ter poškodovan levi spodnji vogalni del. Površina poškodovana.

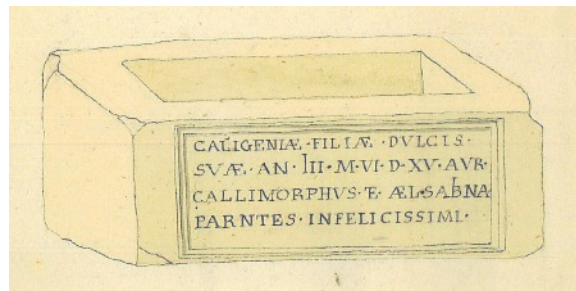
Velikost: 97 × 37 cm

Struktura: Na sprednji stranici je centralno postavljeno profilirano napisno polje s širšima robovoma ob straneh.

Napis: *Calligeniae filiae dulcis/simae an(norum) III m(ensium) VI d(ierum) XV Aur(elius) / Callimorphus et Ael(ia) Sabina / parentes infelicissimi*

Lit.: Steinbüchel 1829, 61; Diez 1948, 153; Ragolič 2023, 85-86 Nr. 44; CIL III 4073.

www: Lupa 4259; EDCS-28800801; HD074443; TM 407672

Slika 56. Risba pepelnice, rk Somenzari, Tab. VII

91. DEL SKRINJE TAB. 30

Najdišče: Starše

Nahajališče: Graz, Universalmuseum Joanneum, brez inv. št.

Material: vzhodnoalpski marmor

Ohranjenost: Ohranjen je del dna s sprednjo stranico.

Velikost: 73 × 26 × 70 cm

Struktura: Na sprednji stranici poglobljeno napisno polje, spodnja stranica profilirana.

Napis: --- / [--] *iusseru[nt] PAT[----]V[--] non for[-----] / nunc matris pietaten 'm' (h)abet per dom(i)nica r[ura] / [e]t licuit matri corpus sepere dolendu[m] / qu(a)e nunc (h)abet titul(um) non terr(a)e inimic(a)e ia[centem] / se'd' potius donis sollempnibus esse colend[um] / Surilla ego so(m) (!) qu(a)e per'i'mor filia C(h)loe[s---]*

Lit.: Pichler 1871, 122-128; Grassl 1976, 49-55; Pahič 1977a, 57; Ragolič 2023, 284-285 Nr. 362; CIL 03, 05695 = 11827; Weber, Inschr. Nr. 396; CLEPann 21.

www: EDCS-14501073; HD064098; TM 188708; Lupa 1693

92. DEL SKRINJE TAB. 30

Najdišče: Tinje, severna stena cerkve sv. Petra in Pavla

Nahajališče: Tinje, severna stena cerkve sv. Petra in Pavla

Material: vzhodnoalpski marmor

Ohranjenost: Ohranjeno dno skrinje je poškodovano na obeh spodnjih vogalih.

Velikost: 71 × 22 cm

Struktura: Napisno polje s preprostim ploščatim okvirjem je vsekano v sprednjo stranico.

Napis: ----] / *et Primus filius / vivi fecer(unt) sibi / Iulī(o) Iust(o) an(norum) XV*

Lit.: Orožen 1889, 220; Klemenc – Saria 1939, 64; Diez 1948 op./cit. 32; Pahič 1968-69, 171, sl.; Pahič 1977b, 59 sl. 25; Ragolič 2023, 208-209 Nr. 240; CIL III 11716; ILLPRON 1926.

www: Lupa 13363; EDCS-14600198; HD066802

93. SKRINJA(?) TAB. 30

Najdišče: Šmartno na Pohorju, zvonik cerkve sv. Martina

Nahajališče: Šmartno na Pohorju, zvonik cerkve sv. Martina

Material: vzhodnoalpski marmor, kamnolom Pohorje (vzorec SMA 2, Harald W. Müller)

Ohranjenost: V celoti ohranjen blok, delno poškodovan v levem spodnjem vogalu.

Velikost: 118 × 55 × 70 cm

Struktura: Sprednja stranica je v celoti oblikovana kot napisno polje s profiliranim okvirjem na vseh štirih stranicah.

Ikonografija: Na desni krajši stranici je upodobljena ascija.

Lit.: Pahič 1977e; Pahič 1984a; Djurić – Hebert *et al.* 2004, 403 (SMA 2); Ragolič 2023, 224 Nr. 259.

www: Lupa 25471

94. POKROV TAB. 31

Najdišče: Ptuj

Nahajališče: Ptuj, Pokrajinski muzej Ptuj – Ormož, inv. št. RL 64

Material: vzhodnoalpski marmor

Ohranjenost: V celoti ohranjen pokrov počen horizontalno. Oba leva akroterija sta poškodovana, prav tako sleme v zadnjem delu. Del levega zgornjega roba je odlomljen. Površina reliefa je precej poškodovana.

Velikost: 109 × 35 × 78 cm

Struktura: Dvokapna streha s ploščatim dvignjenim slemenom in štirimi vogalnimi akroteriji. Ploskvi strehe sta gladki, v sprednjem čelu reliefi v polju z ozkim ravnim robom. Polje ne sega v prostor akroterijev.

Napis: *D(is) M(anibus)*

Ikonografija: V čelu so *en face* portreti štirih članov družine – očeta, matere v sredini ter dveh mladoletnih sinov na levi in desni. Oče in sinova so oblečeni v sagume, na desni rami spete s fibulo (neprepoznavno). Materina oblačila so zaradi poškodb neprepoznavna. Očetov portret posnema portret Gordiana III., materin obraz je podolgovat, frizura melonasta z dolgimi lasmi, ki puščajo ušesa prosta in se nad vratom obračajo navzgor. Portreta dečkov sta poškodovana in neprepoznavna.

Datacija: sredina 3. stoletja.

Lit.: Abramić 1925, 142 Nr. 16; Hoffiller – Saria 1938, 189 Nr. 422; Diez 1948, 158 Nr. 21; Jevremov 1988, 64 št. 38; Djurić 2001a, 122 no. 21; Mander 2012, 287 Nr. 609; Pochmarski 2018, 226 Abb. 5; Ragolič 2023, 130 Nr. 91.

www: Lupa 3773; EDCS-11301084; HD 069091

95. DEL POKROVA TAB. 31

Najdišče: Ptuj

Nahajališče: Ptuj, Pokrajinski muzej Ptuj – Ormož, inv. št. RL 748

Material: vzhodnoalpski marmor

Ohranjenost: Ohranjen sprednji del pokrova z odbitim desnim delom in vrhom levega

akroterija. Površina reliefov je precej poškodovana.

Velikost: 111 × 40 × 78 cm

Struktura: Dvokapna streha s ploščatim dvignjenim slemenom in štirimi vogalnimi akroteriji. Ploskvi strehe sta gladki, v sprednjem čelu so reliefi v polju z ozkim ravnim robom. Polje ne sega v prostor akroterijev. V sprednjih dveh akroterijih sta dekorativni polji z enakim ravnim robom.

Ikonografija: V čelu pokrova pred školjkastim ozadjem je pet *en face* družinskih portretov od katerih je skrajni desni odbit. Na levi strani so tri generacije žensk. V sredini je med njimi dekleška figura v tuniki z dolgimi rokavi (*tunica manicata*), ogrnjena v asimetrično palo (*palla*). Roki sta skrčeni v komolcih in položeni na prsi. V desnici drži ptico, levica ni prepoznavna. Okoli vratu nosi ogrlico z velikimi okroglimi jagodami. Obraz ni prepoznaven, frizura melonasta nad ušesi in vratom. Levo ob njej je ženska figura, verjetno mati, v tuniki z dolgimi rokavi in asimetrični pali. Desnica je položena na prsi, levica verjetno leži na hčerkinini desni rami. Obraz ni prepoznaven, dolgi lasje so zajeti v mrežico? za prostimi ušesi, nad vratom obrnjeni navzgor in pritrjeni na teme (Scheitelfrizur). Na skrajnem levem delu je starejša ženska v pod prsmi prepasani tuniki z dolgimi rokavi, ogrnjena v simetričen plašč. Desnica, v kateri drži cvet, je skrčena v komolcu in položena na prsi. Obraz ni prepoznaven, njegov obris je dokaj širok, oči pa velike mandljaste. Lasje so dvignjeni do sredine ušes in oviti s turbanom (tip H7 po Rothe). Desno ob centralni figuri je moška figura v tuniki z dolgimi rokavi in sagumu, na desni rami spetem z okroglo fibulo. Obraz ni prepoznaven, lasje so kratki. V polju levega akroterija je košara s cvetovi, simbol letnega časa – Pomladi.

Datacija: sredina 3. stoletja.

Lit.: Diez 1948, 161 Nr. 22; Jevremov 1988, 70 št. 47; Djurić 2001a, 122 no. 22; Pochmarski 2015, 217; Ragolić 2023, 174 Nr. 177.

www: Lupa 4255

96. POKROV

TAB. 32

Najdišče: Ptuj

Nahajališče: Ptuj, Pokrajinski muzej Ptuj – Ormož, inv. št. RL 123

Material: vzhodnoalpski marmor

Ohranjenost: Ohranjen sprednji del pokrova, ki je horizontalno večkrat počen. Relief je ob razpokah in površinsko precej poškodovan.

Velikost: 125 × 40 × 35 cm

Struktura: Dvokapna streha s ploščatim dvignjenim slemenom in štirimi vogalnimi akroteriji. Ploskvi strehe sta gladki, v sprednjem čelu so reliefi v polju z ozkim ravnim robom. Polje ne sega v prostor akroterijev. V sprednjih dveh akroterijih sta dekorativni vogalni polji z enakim ravnim robom.

Ikonografija: Pred školjčnim ozadjem in zaveso (*parapetasma*) so trije *en face* dopasni portreti. V sredini je moški mladostniški portret, ki je zaradi poškodb neprepoznaven. Levo ob njem je ženska figura – mati, oblečena v prepasano tuniko z dolgimi širokimi rokavi (*tunica manicata*) in ogrnjena v simetrično nošen plašč. Desnica je skrčena v komolcu in položena na prsi. Okoli vratu nosi drobno ogrlico. Obraz je neprepoznaven, dolgi lasje so zajeti v mrežico? za prostimi ušesi, nad vratom obrnjeni navzgor in pritrjeni na teme (Scheitelfrizur). Desno ob sinu je moška figura očeta, ki je oblečen v tuniko in sagum, spet na desni rami. Levico ima skrčeno v komolcu in položeno na prsi. V roki drži svitek. V obeh akroterijih sta vogalni doprsni goli mladeniški figuri s skodranimi

lasmi in čopom na temenu. Notranji roki sta oviti okoli palic–tirsov, ki imata na vrhu šop cvetja (leva) oziroma klasja (desna). Gre za genija letnih časov – pomladi in poletja.

Datacija: sredina 3. stoletja.

Lit.: Diez 1948, 162 Nr. 23; Jevremov 1988, 67 št. 42; Djurić 2001a, 122 no. 22; Mander 2012, 288 Nr. 611; Pochmarski 2015, 217; Ragolič 2023, 171-172 Nr. 172.

www: Lupa 4254

97. DEL POKROVA TAB. 32

Najdišče: Ptuj, njiva bolnice 1930

Nahajališče: Ptuj, Pokrajinski muzej Ptuj – Ormož, inv. št. RL 490

Material: vzhodnoalpski marmor

Ohranjenost: Ohranjen desni sprednji vogal pokrova. Spodnji je rob poškodovan, površina je močno erodirana.

Velikost: 40 × 28 × 28 cm

Struktura: Dvokapna gladka streha s štirimi vogalnimi akroteriji. V čelu pokrova je okrasno polje s ploščatim okvirjem, kakršno ima tudi akroterialno polje.

Ikonografija: Ohranjena je samo desna *en face* doprsna figura dečka v sagumu. Levico ima skrčeno v komolcu in položeno na prsi. Predmet v njej ni prepoznaven. Obraz je uničen, lasje so kratki. V akroteriju je navzdol in navznoter obrnjen delfin z močnim gobcem, mandljastim očesom in majhno repno plavutjo.

Lit.: Diez 1948, 162 Nr. 24; Djurić 2001a, 122 no. 24; Ragolič 2023, 172 Nr. 173.

98. POKROV TAB. 32

Najdišče: Pernica, cerkev sv. Marjete, pred 1844

Nahajališče: Pernica, zahodna stena cerkve sv. Marjete

Material: vzhodnoalpski marmor, kamnolom Pohorje (vzorec MAR 2; H. W. Müller)

Ohranjenost: Srednji del zgornjega roba pokrova je odlomljen, prav tako spodnji del desnega akroterija. Površina reliefa je precej erodirana. Figuri na vrhu pokrova sta zazidani.

Velikost: 167 × 50 cm

Struktura: Dvokapna streha z dekorativnim poljem čela ter dekorativnim poljem akroterijev spredaj in ob strani. Okvir je raven in ploščat, med poljem čela in polji akroterijev sta korintska spiralno kanelirana stebra. Na strehi sta plastični figuri.

Ikonografija: V čelnem polju pred školjčnim ozadjem so podobe petih družinskih članov *en face* – matere v sredini, očeta desno od nje, dveh starejših sinov levo od nje ter najmlajše hčerke med njo in očetom. Mati je oblečena v tuniko z dolgimi rokavi (*tunica manicata*) in ogrnjena v asimetrično palo (*palla*). Desnico ima skrčeno v komolcu in položeno na hčerkino nadlaket s tremi iztegnjenimi prsti – palcem, kazalcem in prstancem. Obraz je precej uničen, frizura melonasta s prostimi ušesi in vratom. Mož je oblečen v tuniko in odet v sagum, na desni rami spet s fibulo. V pokrčeni in navzven iztegnjeni levici drži svitek na katerega kaže s prsti desnice, položene na prsi. Obraz je precej uničen, vidi se srednje dolga brada, frizura je kratka in precej neprepoznavna. Povsem na levi strani je najstarejši sin, oblečen v tuniko z dolgimi rokavi in ogrnjen v sagum, na desni rami spet s fibulo. Desnico ima pokrčeno v komolcu in stegnjeno v levo z iztegnjenim kazalcem. Obraz je ovalen, morda s kratko brado, lasje so kratki. Ob njem je mlajši brat, oblečen v tuniko z dolgimi rokavi in sagum, na desni rami spet z okroglo fibulo. Desnico ima pokrčeno v komolcu in stegnjeno proti sredini prsi z iztegnjenima kazalcem in sredincem. Sprednji del glave je odlomljen in neprepoznaven. Najmlajša hčerka med obema staršema je oblečena v tuniko in ogrnjena v asimetrično palo. Okoli vratu ima ogrlico z

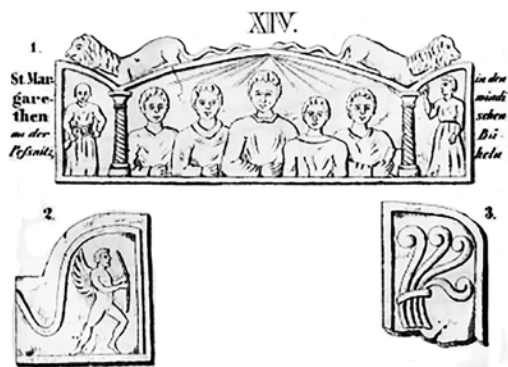
velikimi okroglimi jagodami. Obraz in frizura sta neprepoznava.

V levem akroteriju je *en face* podoba služabnice (*camilla*) v dolgi tuniki s kratkimi rokavi, ki ji sega do stopal, preko nje je morda stola. Roki sta rahlo pokrčeni in iztegnjeni navzdol. V desnici drži vrč, v levici posodo z dolgim ročajem, preko leve rame ji visi *mantela*. V desnem akroteriju je *en face* podoba služabnika v nepreparani tuniki, z glavo obrnjeno na desno. Desnica je rahlo skrčena in iztegnjena proti družinskim članom, v njej je čaša. Levica je iztegnjena navzdol ob telesu. V njej je verjetno steklenica. Na risbi, ki jo je objavil Muchar, je na zunanji strani levega akroterija upodobljen krilati Eros z lokom, na zunanji strani desnega akroterija pa stilizirana polpalmeta. Na vrhu pokrova ležita navzven obrnjena leva.

Datacija: prva polovica 3. stoletja.

Lit.: Muchar 1844, 399; Diez 1948, 162 Nr. 25; Garbsch 1965, 7 Nr. 2; Djurić 2001a, 122 no. 25; Mander 2012, 276 Nr. 554; Pochmarski 2015, 217 Abb. 6; Ragolič 2023, 278 Nr. 354.

www: Lupa 4143

Slika 57. Risba pokrova iz Muchar 1844

99. POKROV

TAB. 33

Najdišče: Slivnica pri Mariboru, severna stena cerkve sv. Marije

Nahajališče: Slivnica pri Mariboru, severna stena cerkve sv. Marije

Material: vzhodnoalpski marmor

Ohranjenost: Sprednji del pokrova ima odbit levi akroterij in večino desnega ter poškodovan zgornji rob. Portreti so močno poškodovani, površina pa močno erodirana.

Velikost: 144 × 43 cm

Struktura: Dvokapna streha z verjetno ravnim in ploščatim slemenom ter štirimi vogalnimi akroteriji. Dekorativno polje čela ne sega v prostor akroterijev, ki imata ločeni polji. Ohranjeni spodnji okvir je raven in ploščat.

Ikonografija: V polju je pred školjkastim ozadjem *en face* prikazanih šest dopasnih podob družinskih članov v simetrični razporeditvi. Srednji par, moški in ženska, je verjetno najstarejši, drugi, mlajši par, je postavljen skrajno levo in skrajno desno, najmlajši pa sta mladeniški figuri med njima. Ženska osrednjega para je zelo poškodovana, ogrnjena je v plašč, okoli vratu pa nosi drobno ogrlico z okroglimi jagodami. Lase ima zbrane nad ušesi, morda zavite v ruto ali pokrivalo. Njen mož na levi ob njej je odet v sagum, v levici na prsih pa drži svitek. Ženska na skrajni levi je oblečena v tuniko in ogrnjena v simetrično nošen plašč. Desnico ima skrčeno v komolcu in stegnjeno na prsi, v roki pa drži okrogel predmet, verjetno granatno jabolko. Okoli vratu ima ogrlico z okroglimi jagodami. Obraz je uničen, dolge lase nad prostimi ušesi ima ujete v mrežico?, globoko na vratu obrnjene navzgor ter pritrjene na temenu (Scheitelfrizur) kot pri frizuri od Julije Mameje (*Iulia Avita Mamaea*) do Herenije Etruscile (*Annia Cupressenia Herennia Etruscilla*). Na skrajni desni je prikazan njen soprog v sagumu, spetem na desni rami. Levico ima položeno na prsi. Obraz in frizuro ima uničena. Mladeniča v ospredju na levi in desni sta

oblečena v saguma. Desni drži v levici na prsih svitek, na katerega kaže s prsti desnice. Levi mladenič ima enako položeno desnico, levica pa je uničena in neprepoznavna.

V polju močno poškodovanega desnega akroterija je prepoznavna doprsna figura, verjetno personifikacija letnega časa.

Datacija: druga četrtina ali sredina 3. stoletja.

Lit.: Muchar 1844, 424; Klemenc – Saria 1939, 57; Pahič 1977a, 54 sl. 16; Djurić 2001a, 123 Nr. 57; Mander 2013, 275 Nr. 553; Pochmarski 2014, 359 Abb. 6; Ragolič 2023, 266 Nr. 331.

www: Lupa 4145

100. POKROV PEPELNICE TAB. 33

Najdišče: Ptuj, naselje bratov Reš, parc. št. 523/9, k. o. Krčevina, Pivkova ul. 3, 1967, osnova skeletnega groba

Nahajališče: Ptuj, Pokrajinski muzej Ptuj – Ormož, inv. št. RL871

Material: vzhodnoalpski marmor

Ohranjenost: Pokrov v celoti ohranjen, vrhovi akroterijev so odlomljeni in restavrirani. Površina reliefov je močno korodirana.

Velikost: 134 × 36 × 101cm

Struktura: Dvokapna gladka streha z ravnim ploščatim slemenom in štirimi vogalnimi akroteriji. Čelo z dekorativnim poljem s konkavnimi navpičnimi stranicami. V vseh štirih akroterijih so dvostranska dekorativna polja. Vsa polja imajo raven trakast okvir.

Napis: *D(is) M(anibus)*

Ikonografija: V čelu so podobe tričlanske družine, očeta, matere in hčerke med njima. Mati na levi je oblečena v tuniko in ogrnjena v simetrično nošen plašč, odprt okoli vratu in na prsih, kjer ima na njegov odebeljen rob položeno desnico. Detajli obraza in frizure niso prepoznavni, frizura je morda Scheitelfrizur.

Moški je oblečen v tuniko z dolgimi rokavi in sagum, na desni rami spet z okroglo fibulo. Obe roki ima skrčeni v komolcih in položeni na prsi. V levici drži svitek na katerega kaže s prsti desnice. V sredini je mladenka, oblečena v tuniko in ogrnjena s plaščem. Roki ima v komolcih pokrčeni in položeni nad pasom. V desnici drži neprepoznaven predmet, morda ptico. Okoli vratu ima ogrlico z okroglimi jagodami. Detajli obraza in kratke frizure niso prepoznavni.

V akroterijih so vogalne doprsne podobe, katerih detajli niso prepoznavni. Gre za personifikacije letnih časov.

Lit.: Šubic 1967, 94; Jevremov 1988, 70 št. 48; Djurić 2001a, 122 no. 25; Mander 2012, 287 Nr. 610; Pochmarski 2015, 217; Ragolič 2023, 170 Nr. 169.

www: Lupa 9410

101. POKROV TAB. 34

Najdišče: Ptuj, izkopavanja za porodnišnico, 1991, vzhodno grobišče Poetovione

Nahajališče: Ptuj, Pokrajinski muzej Ptuj – Ormož, brez inv. št.

Material: vzhodnoalpski marmor

Ohranjenost: Ohranjen pokrov pepelnice z odlomljenimi akroteriji. Zgornji sprednji rob je delno odlomljen. Površina reliefov je delno erodirana.

Velikost: 95 × 40 × 78 cm

Struktura: Dvokapna gladka streha z ravnim ploščatim slemenom in štirimi vogalnimi akroteriji. Čelo z dekorativnim poljem ne sega v prostor akroterijev. Okvir je raven in ploščat.

Napis: *D(is) M(anibus)*

Ikonografija: V polju so *en face* doprsne podobe štirih družinskih članov – očeta, matere in dveh dečkov. Oče na desni je oblečen v tuniko in sagum, na desni rami spet z okroglo fibulo.

Obraz ima širok, frizura je kratka. Ob njem je žena, oblečena v tuniko in ogrnjena v simetrično nošen plašč z odebeljenim robom na prsih, potekajoč od leve rame preko prsi na desno ramo. Okoli vratu ima ogrlico z okroglimi jagodami. Lasje so dolgi in zajeti v mrežico? za ušesi, nad vratom obrnjeni navzgor in pritrjeni na teme (Scheitelfrizur). Dečka sta oblečena v tuniki in ogrnjena v saguma, na desni rami speta z okroglo fibulo. Lasje so kratki, detajli obraza pa neprepoznavni.

Datacija: druga četrtina ali sredina 3. stoletja.

Lit.: neobjavljeno.

102. POKROV TAB. 34

Najdišče: Ptuj, izkopavanja za porodnišnico, 1991, vzhodno grobišče Poetovione

Nahajališče: Ptuj, Pokrajinski muzej Ptuj – Ormož, brez inv. št.

Material: vzhodnoalpski marmor

Ohranjenost: Ohranjen cel pokrov, katerega površina je delno erodirana.

Velikost: 104 × 29 × 67 cm

Struktura: Dvokapna gladka streha z ravnim ploščatim slemenom in štirimi vogalnimi akroteriji. Čelo z dekorativnim poljem ne sega v prostor akroterijev, ki imata svoji polji. Okvir je raven in ploščat.

Napis: *D(is) M(anibus)*

Ikonografija: V sredini čela je *en face* dopasna moška podoba. Moški je oblečen v tuniko z dolgimi rokavi in sagum, s fibulo spet na desni rami. Roki ima pokrčeni v komolcih in dvignjeni pred prsi. V levici drži svitek, na katerega kaže s kazalcem in sredincem desnice. Obraz ima kratko brado, lasje so kratki in kodrasti.

V levem in desnem akroteriju sta podobi situlastih košar. V levi košari je cvetje, v desni klasje, simbola letnih časov – pomladi in poletja.

Datacija: severski čas.

Lit.: neobjavljeno.

103. POKROV TAB. 34

Najdišče: Črešnjevce, južna stena cerkve sv. Mihaela

Nahajališče: Črešnjevce, južna stena cerkve sv. Mihaela

Material: vzhodnoalpski marmor

Ohranjenost: Ohranjena je leva polovica pokrova brez akroterija. Zgornji rob čela je odbit. Površina reliefa je erodirana in prevlečena z apnenim beležem.

Velikost: 35 × 33 cm

Struktura: Dvokapna, najverjetneje gladka streha z ravnim ploščatim slemenom in štirimi vogalnimi akroteriji. Čelno polje ne sega v prostor akroterija.

Ikonografija: Pred školjčnim ozadjem so ohranjeni trije od vsaj štirih, verjetneje pa petih družinskih članov. V sredini je mati, ob njej na levi mladoletna hči in ob njej na zunanji strani stara mati. Mati je oblečena v tuniko in ogrnjena v plašč z močno gubo, ki gre od desne rame do sredine prsi in nato verjetno na levo ramo. Okoli vratu je morda ogrlica. Obraz je uničen, lasje pa dolgi in zajeti v mrežico? za odkritimi ušesi, nad vratom obrnjeni navzgor in pritrjeni na teme (Scheitelfrizur). Stara mati na levi strani je oblečena v tuniko in ogrnjena v simetrično nošen plašč. Desnico ima skrčeno v komolcu in položeno na vnukinjino desnico. Okoli vratu ima ogrlico z velikimi okroglimi jagodami. Obraz je uničen, frizura čeladasta in dokaj nerazločna, lasje so morda pokriti s turbanom tipa H7 po Rothe. Deklica med njima je

oblečena v tuniko in odeta v plašč. Roki ima pokrčeni in položeni malo iznad pasu. V desnici drži ptico. Okoli vratu ima ogrlico z okroglimi jagodami. Obraz in kratka frizura sta neprepoznavna.

Datacija: druga četrtina ali sredina 3. stoletja.

Lit.: Pahič 1977d, 205 sl.; Djurić 2001a, 123 Nr. 53.

104. POKROV

TAB. 34

Najdišče: Črešnjevec, južna stena cerkve sv. Mihaela

Nahajališče: Črešnjevec, južna stena cerkve sv. Mihaela

Material: vzhodnoalpski marmor

Ohranjenost: Ohranjen sprednji del pokrova z odbitim desnim delom dekorativnega polja in desnim akroterijem. Odbit je tudi zgornji del pokrova. Relief je močno poškodovan in erodiran.

Velikost: 93 × 23 cm

Struktura: Dvokapna streha z verjetno ravnim in ploščatim slemenom ter štirimi vogalnimi akroteriji. Poglobljeno dekorativno polje ne sega v prostor akroterijev, ki sta gladka in brez okrasa.

Napis: *D(is) [M(anibus)]*

Ikonografija: V polju so upodobljene *en face* doprsne podobe šestih od sedmih družinskih članov. Na sredini je starejša ženska v tuniki in plašču, okoli vratu ima ogrlico z okroglimi jagodami, obraz je uničen, lasje pa speti pod pokrivalom?. Desno od nje je mlajša ženska, verjetno hčerka, oblečena v tuniko in asimetrično palo (*palla*). Okoli vratu nosi ogrlico z okroglimi jagodami. Obraz z velikimi mandljastimi očmi je močno erodiran. Lasje so dvignjeni in pokriti z ruto v obliki H6 po Rothe. Desno ob njej je moška figura, verjetno soprog, v sagumu?. Obraz ima poškodovan, oči so

velike, lasje kratki. Levo od srednje figure je ženska v tuniki in pali, obraz in frizura sta neprepoznavna. Levo ob njej je mlajši moški v tuniki in sagumu. Obraz je uničen, frizura kratka. Ob njem na levi je deček v tuniki in morda sagumu. Obraz in frizura sta nerazločna.

Datacija: prva polovica 3. stoletja.

Lit.: Pahič 1984, 222 sl. 29; Djurić 2001a, 123 Nr. 54; Ragolič 2023, 244 Nr. 290.

www: Lupa 4692

105. POKROV

TAB. 34

Najdišče: Ptuj?

Nahajališče: Graz, Universalmuseum Joanneum, brez inv. št.

Material: vzhodnoalpski marmor

Ohranjenost: Ohranjena sta desni del čela in večji del desnega sprednjega akroterija. Površina reliefov je poškodovana, levi je površinsko odlomljen.

Velikost: 56 × 24 × 36 cm

Struktura: Dvokapna streha s štirimi vogalnimi akroteriji. Čelo z dekorativnim poljem ne sega v prostor akroterijev, ki imata svoji polji. Okvir je raven in ploščat.

Ikonografija: Dopasna *en face* moška podoba je ogrnjena v sagumu, na desni rami spet z okroglo fibulo. Levica skrčena v komolcu in položena nad pas. Moški v roki drži svitek ter z iztegnjenim kazalcem kaže v smeri odlomljene sosednje ženske? figure, ki ga delno prekriva. Obraz je uničen in brez brade, ušesa dokaj velika in štrleča, zgornji del glave odklesan.

V polju akroterija je močno poškodovan krilati Eros v poudarjenem koraku na desno. Desna noga je iztegnjena nazaj, leva pa skrčena naprej. Roka (leva?) Je stegnjena vodoravno naprej, v njej verjetno drži predmet, ki ga določa kot Erosa (lok), manj verjetno kot letni čas (atribut).

Desnica ni prepoznavna. Glava je poškodovana in neprepoznavna.

Lit.: Pochmarski 2015, 217; Ragolič 2023, 173 Nr. 176.

www: Lupa 8488

106. DEL POKROVA TAB. 35

Najdišče: Črešnjevec, vzhodni del obzidja

Nahajališče: Črešnjevec, arheološki park pred cerkvijo sv. Mihaela

Material: vzhodnoalpski marmor, kamnolom Pohorje (vzorec CSR 4; H. W. Müller)

Ohranjenost: Ohranjena je leva sprednja četrtina pokrova, katerega sleme je odstranjeno. Odstranjena je deloma tudi spodnja ploskev pokrova. Reliefni okras je deloma površinsko poškodovan, Tritonova glava je odbita.

Velikost: 112 × 54 × 50 cm

Struktura: Visok dvokapni pokrov s štirimi vogalnimi akroteriji. Čelna stran je okrašena z reliefi v širokih trakastih okvirjih. Streha je oblikovana s tegulami in imbreksi, sleme je bilo najverjetneje ploščato. Stranske ploskve pokrova so gladke.

Ikonografija: V osrednjem trikotnem polju je Triton z nogama, ki se (vsaka) končujeta s tridelno plavutjo. Triton, prikazan v profilu na levo, piha na vretenasto školjko. Levo ob njem je navzdol obrnjen delfin z enako tridelno oblikovano repno plavutjo. Na desni, uničeni strani je najverjetneje zrcalna podoba delfina. V polju akroterija je gol krilati mladenič – erot, v kontrapostu s težiščem na desni nogi. Diagonalno z levega boka preko desne rame drži baklo. Levico ima stegnjeno navzdol, desnico pokrčeno navzgor.

Lit.: Muchar 1845, 342; Abramič 1933, 132; Modrijan – Weber 1979-81, 105 Nr. 96; Pahič 1977a, 46; Djurić 2001a, 53, no. 25; Djurić – Hebert *et al.* 2004, 403 (CRS 4); Drack 2008, 103-104; Ragolič 2023, 243 Nr. 289.

www: Lupa 4696

107. DEL POKROVA TAB. 36

Najdišče: Ptuj, izkopavanja za porodnišnico, 1991, vzhodno grobišče Poetovione

Nahajališče: Ptuj, Pokrajinski muzej Ptuj – Ormož, inv. št. RL 1011

Material: vzhodnoalpski marmor

Ohranjenost: Ohranjen je fragment srednjega dela pokrova.

Velikost: 23 × ? × 6,5 cm

Struktura: Neznana.

Ikonografija: Ohranjen je del prsi in desnice mladenke, oblečene v tuniko in ogrnjene v palo (*palla*). V desnici na prsih drži ptico.

Lit.: Vomer Gojkovič 1993, 461, tab. 14.6; Vomer Gojkovič 1997.

108. DEL POKROVA TAB. 35

Najdišče: Ptuj, izkopavanja za porodnišnico, 1991

Nahajališče: Ptuj, Pokrajinski muzej Ptuj – Ormož, brez inv. št.

Material: vzhodnoalpski marmor

Ohranjenost: Ohranjena je zadnja četrtina pokrova.

Velikost: 60 × 21 × 48 cm

Struktura: Dvokapna gladka streha z ravnim ploščatim slemenom in štirimi vogalnimi akroteriji. Spodnja ploskev je izdolbena, puščen je širok rob za polaganje na skrinjo. Sredi stranskega roba spodnje ploskve je pravokotna luknja za povezovanje.

Lit.: neobjavljeno.

109. POKROV TAB. 36

Najdišče: Črešnjevec, južna stena cerkve sv. Mihaela

Nahajališče: Črešnjevec, južna stena cerkve sv. Mihaela

Material: vzhodnoalpski marmor

Ohranjenost: Blok z vrisano obliko čela pokrova, vzidan v steno.

Velikost: 123 × 45 cm

Struktura: Kamnoseška risba označuje dvokapno streho pokrova z ravnim ploščatim slemenom in vogalnimi akroteriji. V čelnem polju in poljih akroterijev je ohranjena kamnita masa. Polizdelek.

Lit.: Pahič 1984, 222 sl. 29; Djurić 2001a, 123 Nr. 55; Ragolič 2023, 243 Nr. 288.

110. POKROV TAB. 36

Najdišče: Črešnjevec, severna stena cerkve sv. Mihaela

Nahajališče: Črešnjevec, severna stena cerkve sv. Mihaela

Material: vzhodnoalpski marmor, kamnolom Pohorje (vzorec CRS 3, Harald W. Müller)

Ohranjenost: Blok z vrisano obliko čela pokrova, vzidan v steno. Zgornji in levi stranski del sta odbita.

Velikost: 110 × 18 cm

Struktura: Kamnoseška risba označuje dvokapno? streho pokrova z vogalnimi akroteriji. V čelnem polju in poljih akroterijev je ohranjena kamnita masa. Polizdelek.

Lit.: Pahič 1984; Djurić 2001a, 123 Nr. 56; Djurić – Hebert *et al.* 2004, 40 (CRS 3); Ragolič 2023, 244 Nr. 291.

111. POKROV TAB. 36

Najdišče: Šmartno na Pohorju, obzidje cerkve sv. Martina

Nahajališče: Šmartno na Pohorju, obzidje cerkve sv. Martina

Material: vzhodnoalpski marmor

Ohranjenost: Pokrov je v celoti ohranjen, akroteriji so poškodovani.

Velikost: 100 × 74 × 18 cm

Struktura: Dvokapni strehasti pokrov s ploskim slemenom in vogalnimi akroteriji. Spodnji del je močno izdolben.

Lit.: Pahič 1977a, 59, št. 7; Djurić 2001a, 123 Nr. 58.

112. POKROV TAB. 36

Najdišče: Malečnik, 1958

Nahajališče: Malečnik, cerkev sv. Petra?, morda izgubljen

Material: vzhodnoalpski marmor

Ohranjenost: Pokrov ima odbit zadnji del in poškodovano površino ter akroterije.

Velikost: 87 × ? × 86 cm

Struktura: Dvokapni strehasti pokrov z ravnim slemenom in vogalnimi akroteriji.

Lit.: Pahič 1960-61; Pahič 1977a, 50, št. 7; Djurić 2001a, 123 Nr. 59; Ragolič 2023, 269 Nr. 338.

113. POKROV TAB. 37

Najdišče: Veliko Tinje, južna stena cerkve sv. Petra in Pavla.

Nahajališče: Veliko Tinje, južna stena cerkve sv. Petra in Pavla

Material: vzhodnoalpski marmor

Ohranjenost: Del pokrova s stranskima akroterijema, površinsko erodiran, zgornji deli akroterijev so odbiti.

Velikost: ? × 25 × 80 cm

Struktura: Dvokapen strehast pokrov z verjetno ploščatim slemenom in vogalnimi akroteriji.

Lit.: Gulič 2007, 58-59; Ragolič 2023, 213 Nr. 247.

114. POKROV

TAB. 37

Najdišče: Veliko Tinje, severna stena cerkve sv. Petra in Pavla.

Nahajališče: Veliko Tinje, severna stena cerkve sv. Petra in Pavla

Material: vzhodnoalpski marmor

Ohranjenost: Del pokrova z levim sprednjim akroterijem, površinsko erodiran.

Velikost: 40 × 23 × 20 cm

Struktura: Dvokapen strehast pokrov z verjetno ploščatim slemenom in vogalnimi akroteriji.

Napis: *[D(is)] M(anibus)*

Lit.: Gulič 2007, 21; Ragolič 2023, 211-212 Nr. 243.

115. POKROV

TAB. 37

Najdišče: Veliko Tinje, severna stena cerkve sv. Petra in Pavla.

Nahajališče: Veliko Tinje, severna stena cerkve sv. Petra in Pavla

Material: vzhodnoalpski marmor

Ohranjenost: Del pokrova z levim sprednjim akroterijem, površinsko erodiran.

Velikost: 64 × 15 × ? cm

Struktura: Dvokapen strehast pokrov z verjetno ploščatim slemenom in vogalnimi akroteriji.

Lit.: Gulič 2007, 21; Ragolič 2023, 214 Nr. 249.

116. POKROV

TAB. 37

Najdišče: Veliko Tinje, severni temelj cerkve sv. Petra in Pavla.

Nahajališče: Veliko Tinje, severni temelj cerkve sv. Petra in Pavla

Material: vzhodnoalpski marmor

Ohranjenost: Del pokrova s sprednjim desnim akroterijem, površinsko erodiran. V akroteriju je erodirano okrasno polje.

Velikost: ? × 45 × 22 cm

Struktura: Dvokapen strehast pokrov z verjetno ploščatim slemenom in vogalnimi akroteriji.

Lit.: Gulič 2007, 34-36; Ragolič 2023, 214 Nr. 250.

117. POKROV

TAB. 37

Najdišče: Veliko Tinje, severna stena cerkve sv. Petra in Pavla, 2007

Nahajališče: Veliko Tinje, ob cerkvi sv. Petra in Pavla

Material: vzhodnoalpski marmor

Ohranjenost: Del zadnje stranice pokrova: levi in zgornji del sta odbita.

Velikost: 81 × 54 × 27 cm

Struktura: Dvokapna streha s stranskim robom višine 8 cm. Notranjost je vodoravno poglobljena s koničastim dletom in z izdelanim ploščatim robom širine 13 oziroma 16 cm.

Lit.: neobjavljeno.

118. POKROV

TAB. 38

Najdišče: Veliko Tinje, severna stena cerkve sv. Petra in Pavla, 2007

Nahajališče: Veliko Tinje

Material: vzhodnoalpski marmor

Ohranjenost: Ohranjen vogal pokrova z zgoraj odbitima akroterijema.

Velikost: ? × 24 × 80 cm

Struktura: Dvokapna gladka streha s ploščatim slemenom in štirimi vogalnimi akroteriji. Na eni ožjih stranic je ohranjen utor za povezovalno spojko. Stranski rob pokrova je gladek in navpičen.

Ikonografija: Na stranski ploskvi akroterija je vsekana ascija.

Lit.: neobjavljeno.

119. POKROV

TAB. 38

Najdišče: Ptuj, parc. št. 2119/4, k. o. Zgornji Breg, 1965

Nahajališče: Ptuj, Pokrajinski muzej Ptuj – Ormož, inv. št. RL 839

Material: vzhodnoalpski marmor

Ohranjenost: Vrhovi akroterijev so odlomljeni, eno od čel je poškodovano, površina reliefov je erodirana.

Velikost: 94 × 18 × 73 cm

Struktura: Dvokapna gladka streha z ozkim ploščatim slemenom, usmerjenim vzdolžno, in s štirimi vogalnimi akroteriji. Na krajših stranicah je v sredini po en utor z luknjo za povezovalno spono. V akroterijih so dekorativna polja, eno je tudi na eni daljši stranici.

Napis: *D(is) M(anibus)*

Ikonografija: V vseh štirih akroterijih so gole ženske doprsne figure, personifikacije letnih časov brez ohranjenih atributov. Na eni daljši stranici je bršljanova vitica s srčastimi listi, ki raste iz centralne akantove čaše. Na eni od krajših stranic je črna podoba ascije. Na zgornji ploskvi pokrova je na eni strani črna podoba ascije.

Lit.: Šubic 1965, 203; Šubic 1967b, 189 sl.; Jevremov 1988, 125 št. 151; Djurić 2001a, 123 no. 60; Ragolič 2023, 131 Nr. 93; ILJug 1157.

120. POKROV

TAB. 38

Najdišče: Ptuj, Vodnikova ulica – Pošta, parc. št. 1233, k. o. Ptuj, 3. 9. 1997

Nahajališče: Ptuj, Pokrajinski muzej Ptuj – Ormož, inv. št. RL 1028

Material: vzhodnoalpski marmor

Ohranjenost: Eden od vogalov je poškodovan, površina pa erodirana.

Velikost: 104 × 24 × 84 cm

Struktura: Dvokapna gladka streha z ozkim ploščatim slemenom usmerjenim vzdolžno in brez akroterijev. Na slemenu so tri enakomerno razporejene pravokotne luknje.

Napis: *D(is) M(anibus)*

Lit.: neobjavljeno.

121. POKROV

TAB. 39

Najdišče: Ptuj

Nahajališče: Ptuj, Pokrajinski muzej Ptuj – Ormož, inv. št. RL 120

Material: vzhodnoalpski marmor

Ohranjenost: Pokrov je prečno prelomljen, en končni del slemena odbit. Morda polizdelek.

Velikost: 131 × 28 × 94 cm

Struktura: Dvokapen strehast pokrov z ozkim ploščatim slemenom, usmerjenim vzdolžno, in s štirimi vogalnimi akroteriji. Na enem čelu je globok utor z okroglo luknjo.

Lit.: Jevremov 1988, 90, št. 82; Djurić 2001a, 123 no. 61; Ragolič 2023, 171 Nr. 170.

122. DEL POKROVA

TAB. 39

Najdišče: Slovenska Bistrica, cerkev sv. Jerneja

Nahajališče: Slovenska Bistrica, vzdian v južno steno cerkve sv. Jerneja

Material: vzhodnoalpski marmor

Ohranjenost: Ohranjen desni sprednji del pokrova z odbitim spodnjim delom.

Velikost: 50 × 28 cm

Struktura: Dvokapen strehast pokrov z vogalnimi akroteriji. V čelu in akroterijih so dekorativna polja z ravnim trakastim okvirjem, na strehi med slemenom in akroterijem pa je plastika.

Ikonografija: V trikotnem čelu je listna girlanda s trakovi, v desnem akroteriju spredaj pa erot s košaro v rokah (personifikacija letnega časa). V stranskem polju akroterija je del stožčastega objekta, morda glava z vzhodnjaško kapo. Na vrhu pokrova leži na levem boku z glavo na desni strani moška figura v prepasani tuniki do kolen ter s preko leve rame vrženem in na desni rami spetem plašču (sagumu). Zgubani sagum, na katerem leži, je položen pod glavo in gornji del telesa. Od kolen navzdol goli nogi sta v spodnjem delu prekrizani tako, da desno meče počiva na levi golenici. Desnica je stegnjena ob telesu in z dlanjo položena na desno stegno, levica pa je dvignjena in njena laketa podložena pod glavo. V desnici moški morda drži neprepoznaven predmet. Obraz in frizura sta zaradi poškodb neprepoznavna.

Lit.: Pahič 1968-69a; Pahič 1977a, 54; Ragolič 2023, 227 Nr. 264.

www: Lupa 5384

123. DEL POKROVA TAB. 40

Najdišče: Laporje pri Slovenski Bistrici, cerkev sv. Filipa in Jakoba, 1993-95 pri obnovi cerkve

Nahajališče: Laporje pri Slovenski Bistrici, severna stena cerkve sv. Filipa in Jakoba

Material: vzhodnoalpski marmor

Ohranjenost: Del sprednje stranice pokrova: odbit desni del do centralnega motiva, odbit spodnji rob in polovica desnega dela, prav tako zgornji rob. Površina reliefa je malo poškodovana.

Velikost: 45 × 20 cm

Struktura: Dvokapna gladka streha s čelnim okrasnim poljem.

Ikonografija: V sredini je dvoročajni kantaros z uleknjenim vratom in polkrožnim trebuhom

na nogi. Iz njega rasteta divergentno na vsako stran po ena vinska trta z listi in grozdi.

Lit.: Ragolič 2023, 231 Nr. 271.

124. DEL POKROVA TAB. 40

Najdišče: Videm pri Ptuj, zahodna stena cerkve sv. Vida

Nahajališče: Videm pri Ptuj, zahodna stena cerkve sv. Vida

Material: vzhodnoalpski marmor

Ohranjenost: Del sprednje stranice pokrova: desni in spodnji del sta odbita, levi del pa je odbit do polovice. Zgornji rob je deloma ohranjen in določljiv.

Velikost: 42 × 17 cm

Struktura: Dvokapna gladka streha s čelnim okrasnim poljem z gladkim ravnim okvirjem.

Ikonografija: V sredini je dvoetažni kantaros z dvema ročajema ter z uleknjenim vratom in polkrožnim trebuhom na nogi. Iz njega rasteta divergentno na vsako stran po ena vinska trta s krpastimi listi in grozdi.

Lit.: Ragolič 2023, 310 Nr. 409.

125. DEL POKROVA TAB. 40

Najdišče: Ptuj, dominikanski samostan

Nahajališče: Ptuj, dominikanski samostan, spolija v zahodni steni notranjega dvorišča

Material: vzhodnoalpski marmor

Ohranjenost: Del sprednje stranice pokrova, spodnji rob odbit, leva stran odbita vse do centralnega motiva, desni del na koncu odbit, zgornji rob pa poškodovan, a določljiv.

Velikost: 54 × 29 cm

Struktura: Dvokapna gladka streha z ravnim ploščatim slemenom in čelnim okrasnim poljem.

Ikonografija: V sredini je dvoetažni kantaros z dvema S ročajema ter z uleknjenim vratom in polkrožnim trebuhom na nogi. Iz njega rasteta divergentno na vsako stran po ena vinska trta s krpastimi listi in grozdi. Nad ustjem kantarosa je med trtama okrogel sadež.

Lit.: Diez 1948, 157 Nr. 11; Djurić 2001, 122 Nr. 11; Ragolič 2023, 165 Nr. 158.

126. POKROV

TAB. 41

Najdišče: Draženci, last vaške skupnosti, služil kot korito

Nahajališče: Ptuj, Pokrajinski muzej Ptuj – Ormož, RL 733, od leta 1959

Material: vzhodnoalpski marmor

Ohranjenost: Pokrov, prelomljen prečno po sredini. Eno od čel je do polovice odbito. Vrhovi akroterijev so poškodovani, površina pa močno erodirana.

Velikost: 150 × 39 × 110 cm

Struktura: Dvokapna gladka streha z ozkim ploščatim slemenom, usmerjenim podolžno, in s štirimi vogalnimi akroteriji.

Ikonografija: V akroterijih so vogalne, močno poškodovane doprsne figure, personifikacije letnih časov.

Lit.: Pahič 1977a, 47; Jevremov 1988, 87; Ragolič 2023, 301 Nr. 397.

127. DEL POKROVA

TAB. 41

Najdišče: Šmartno na Pohorju, v zakristiji cerkve sv. Martina

Nahajališče: Šmartno na Pohorju, vzidan v notranjosti zakristije cerkve sv. Martina

Material: vzhodnoalpski marmor

Ohranjenost: Del desnega sprednjega vogala pokrova z odbitim akroterijem.

Velikost: 43 × 15 cm

Struktura: Dvokapna streha s slemenom postavljenim podolžno in štirimi vogalnimi akroteriji. Na podolžni stranici in v akroteriju sta dekorativni polji.

Napis: *[D(is)] M(anibus)*

Ikonografija: Bršljanova vitica s srčastimi listi na robu pokrova. V akroteriju verjetno rozeta.

Lit.: neobjavljeno.

128. DEL POKROVA

TAB. 42

Najdišče: Žetale, cerkev sv. Mihaela

Nahajališče: Žetale, južna stena cerkve sv. Mihaela

Material: sivorjavi neogenski peščenjak

Ohranjenost: Pokrov je v zgornjem delu poškodovan, levi akroterij odbit, desni pa poškodovan. Relief je površinsko močno erodiran in poškodovan. Barva kamnine se je površinsko spremenila v rdečerjavo, kar kaže na izpostavljenost ognju.

Velikost: 95 × 25 cm

Struktura: Dvokapni strehasti pokrov, morda s štirimi vogalnimi akroteriji. V čelnem polju, ki ne sega v akroterij, je relief.

Ikonografija: Upodobljenih je *en face* sedem doprsnih podob družinskih članov. Zaradi poškodb so detajli upodobitev težko določljivi. Upodobljenih je pet moških in dve ženski (druga in peta z leve) osebi. Moški so oblečeni v tunike in sagume, spete na desni rami. Ženski sta oblečeni v tuniko in ogrinjalo, okoli vratu pa nosita ogrlico iz večjih okroglih jagod. Obrazne poteze upodobljencev so nedoločljive, frizure pa pri vseh kratke oziroma nad ušesi.

Lit.: Mikl Curk 1974, sl.; Pahič 1977a, 62; Djurić 2001a, 123 Nr. 63; Ragolič 2023, 300 Nr. 396.

129. POKROV

TAB. 42

Najdišče: Hajdina

Nahajališče: Graz, Uiversalmuseum Joanneum,
inv. št. 1

Material: neogenski apnenec

Ohranjenost: V celoti ohranjen pokrov.

Velikost: 100 × 43 × 57 cm

Struktura: Streha križne zasnove z dvema dvokapnima gladkima strehama, ki imata ravni in ploski, pravokotno križajoči se slemeni s štirimi čeli in štirimi vogalnimi akroteriji.

Lit.: Modrijan – Weber 1979-81, 104 Nr. 1.

130. PEPELNICA – CELA

TAB. 42

Najdišče: Obrež pri Središču, parc. št. 447, 1953

Nahajališče: Ptuj, Pokrajinski muzej Ptuj –
Ormož, inv. št. RL 686

Material: apnenčev peščenjak?

Ohranjenost: V celoti ohranjena skrinja, poškodovan je rob pokrova, dva akroterija sta odbita. V njej sta bili odkriti keramični posodi, uporabljeni kot žari.

Velikost: skrinja 61 × 41 × 49 cm, pokrov 70 ×
59 × 17 cm

Struktura: Skrinja ima gladke stranice, pokrov je dvokapen z ostrim slemenom, usmerjenim podolžno, in s štirimi vogalnimi akroteriji.

Lit.: Bratanič 1954, 374-375.

SEZNAM NAJDIŠČ SARKOFAGOV

	Št. kataloga
Hajdina	2
Miklavž na Dravskem polju	33
Orešje pri Ptuj	4
Ptuj cerkev sv. Jurija	10, 17
Grad, Z stolp	25, 26, 27
Ljudski vrt	39
Mala vojašnica	12, 14, 22
Mesto	11, 20, 29, 34, 35, 36, 37, 40, 42
Miklošičeva 12	16, 18
Minoritski samostan	7
Obzidje - SZ stolp	21
Panorama	23, 24
Prešernova 16	30
Rogaška cesta 14	3
Slovenski trg 4	28
Slovenski trg 6	31
Vičava	8, 13
Zgornji Breg	6
Spodnja Hajdina	9
Spodnja Polskava	32
Starše	41
Šmartno na Pohorju	38
Veliko Tinje	19
Videm pri Ptuj	15
Zgornja Hajdina	1, 5

SEZNAM NAJDIŠČ PEPELNIC

Št. kataloga

Črešnjevec	54, 62, 88, 102, 103, 105, 108, 109
Draženci	125
Dravinjski vrh	53, 57
Hajdina	44, 52, 128
Kebelj	55, 67, 84, 87
Laporje pri Slovenski Bistrici	122
Malečnik	111
Maribor	45
Obrež pri Središču	129
Orešje pri Ptuju	68
Pernica	97
Ptuj cerkev sv. Jurija	63
Dominikanski samostan	60, 124
Grad	78
Grad, Z stolp	65, 77
Gregorčičev drevored	80
mesto	46, 51, 61, 69, 71, 72, 85, 86, 89, 93, 94, 95, 104, 120
Miklošičeva 12	79
Minoritska cerkev	59
Minoritski samostan	48
Naselje bratov Roš	99
Panorama	66
Porodnišnica	82, 96, 100, 101, 106, 107
Pošta	119
Prešernova 4	43
Prešernova 16	70
Trstenjakova 9	58
Vičava	50, 64
Volkmerjeva cesta	76
Zgornji Breg	83, 118
Savci	47
Slivnica pri Mariboru	98
Slovenska Bistrica	121
Spodnja Hajdina	81
Starše	90
Studenice	75
Šmartno na Pohorju	74, 92, 110, 126
Velika Nedelja	49
Veliko Tinje	56, 73, 91, 112, 113, 114, 115, 116, 117
Videm pri Ptuju	123
Žetale	127

SEZNAM MUZEJEV IN MEST HRAMBE SARKOFAGOV

Graz (Avstrija), Universalmuseum Joanneum			
Inv. št.	50	Sarkofag z ravnim pokrovom	Št. kataloga 2
	brez	Akroterij s Horo Pomladi	40
Maribor, Pokrajinski muzej			
Inv. št.	A 2330	Sarkofag Kvintine	Št. kataloga 5
Ptuj, obzidje, SZ stolp			
		Dno skrinje	Št. kataloga 21
Ptuj, Pokrajinski muzej Ptuj-Ormož			
Inv. št.	G 2060 PL	Del skrinje	Št. kataloga 22
	RL78	Del skrinje	16
	RL113	Sarkofag za Luperka	13
	RL114	Del skrinje	14
	RL447	Frizni sarkofag	1
	RL449	Akroterij s Horo	34
	RL450	Del skrinje	18
	RL463	Sarkofag genija Pomladi	11
	RL483	Del pokrova Valerijev?	35
	RL546	Del skrinje	12
	RL612	Del pokrova za Publija Flavija	31
	RL736	Dno skrinje	7
	RL752	Del pokrova	29
	RL864	Del dna skrinje	15
	RL872	Sarkofag z ravnim pokrovom	3
	RL883	Sarkofag centuriona	10
	RL938	Del skrinje	9
	RL967	Sarkofag Elijev	8
	RL1016	Dva dela pokrova	30
	RL1018	Del pokrova sarkofaga Elijev	28
	RL1019	Del dna skrinje	17
	RL1020	Dno skrinje	6
	RL1029	Del skrinje za Skantija?	20
	RL1034	Skrinja iz Orešja	4
	brez	Del skrinje	23
	brez	Del skrinje	24
	brez	Del skrinje	25
	brez	Del skrinje	26
	brez	Del skrinje	27
	brez	Del pokrova	36
	brez	Del pokrova	37
	brez	Pokrov	39
	brez	Del pokrova	42
Miklavž na Dravskem polju, cerkev sv. Miklavža			
		Akroterij s personifikacijo pomladi	Št. kataloga 33

Spodnja Polskava, cerkev sv. Štefana			
	Akroterij s Horo	Št. kataloga	32
Šmartno na Pohorju			
	Del pokrova	Št. kataloga	38
Veliko Tinje, cerkve sv. Petra in Pavla			
	Del skrinje s služabnico	Št. kataloga	19

SEZNAM MUZEJEV IN MEST' HRAMBE PEPELNIC

Črešnjevec, cerkev sv. Mihaela			
	Del skrinje Potentinije	Št. kataloga	54
	Del skrinje		62
	Del skrinje Deusa		88
	Del pokrova		102
	Del pokrova		103
	Del pokrova		104
	Pokrov		108
	Del pokrova		109
Dravinjski vrh, cerkev sv. Janeza Krstnika			
	Dno skrinje	Št. kataloga	53
	Del skrinje		57
Graz (Avstrija), Universalmuseum Joanneum			
Inv. št.	1	Pokrov	Št. kataloga
	84	Skrinja Valerija Valensa	47
	93	Skrinja Marka Tertulija	44
	95	Skrinja z metričnim napisom	74
	brez	Skrinja z metričnim napisom	90
	brez	Del pokrova	104
Kebelj, cerkev sv. Marjete			
	Dno skrinje	Št. kataloga	55
	Del skrinje z Ariadno		67
	Dno skrinje		84
	Del skrinje Julija		87
Laporje pri Slovenski Bistrici, cerkev sv. Filipa in Jakoba			
	Del pokrova	Št. kataloga	122
Malečnik, cerkev sv. Petra			
	Pokrov	Št. kataloga	111
Maribor, Pokrajinski muzej			
Inv. št.	A 2309	Skrinja Marka Ulpija	Št. kataloga
			45

Pernica, cerkev sv. Marjete			
		Pokrov	Št. kataloga 97
Ptuj, Dominikanski samostan			
		Del skrinje z erotom	Št. kataloga 60
		Del pokrova	124
Ptuj, Grad, Z stolp			
		Dno skrinje	Št. kataloga 77
Ptuj, Mestni stolp			
	brez	Del skrinje	Št. kataloga 69
Inv. št.	RL780	Skrinja Salvije Kvintijane	78
	RL792	Skrinja Kaligenije	89
Ptuj, Pokrajiski muzej Ptuj-Ormož			
Inv. št.	RL33	Del skrinje Avrelija Barba	Št. kataloga 61
	RL36	Skrinja Munatija Valentina	76
	RL37	Skrinja Kalandine	43
	RL64	Pokrov	93
	RL68	Del skrinje	79
	RL104	Skrinja Fanija Florentina	49
	RL118	Pokrov	118
	RL120	Pokrov	120
	RL123	Del pokrova	95
	RL448	Skrinja z erotoma	50
	RL453	Skrinja-umivalnik	48
	RL487	Del skrinje	66
	RL490	Del pokrova	96
	RL562	Dva dela skrinje	83
	RL600	Del skrinje	59
	RL686	Pepelnica cela	129
	RL711	Skrinja	80
	RL720	Del skrinje	58
	RL733	Pokrov	125
	RL748	Del pokrova	94
	RL783	Dno skrinje	51
	RL836	Del skrinje Demetrija	Št. kataloga 64
	RL871	Pokrov	99
	RL928	Del skrinje	63
	RL944	Skrinja	81
	RL1011	Del pokrova	106
	RL1023	Dno skrinje Justinijana	52
	RL1028	Pokrov	119
stara 25		Del skrinje Severa	65
brez		Del skrinje	68
brez		Del skrinje	71
brez		Del skrinje	72
brez		Cela pepelnica	82
brez		Del skrinje	85
brez		Del skrinje	86
brez		Pokrov	100

	brez	Pokrov		101
	brez	Del pokrova		107
Ptuj, Prešernova 16		Del skrinje s panterjem	Št. kataloga	70
Slivnica pri Mariboru, cerkev sv. Marije		Pokrov	Št. kataloga	98
Slovenska Bistrica, cerkev sv. Jerneja		Del pokrova	Št. kataloga	121
Studence, cerkev sv. Treh kraljev		Skrinja Gaja Julija Romana	Št. kataloga	75
Šmartno na Pohorju, cerkev sv. Martina		Skrinja(?)	Št. kataloga	92
		Pokrov		110
		Del pokrova		126
Varaždin (Hrvaška), Gradski muzej				
Inv. št. 66345		Skrinja Viktorija Kvadrata	Št. kataloga	46
Veliko Tinje, cerkev sv. Petra in Pavla				
		Skrinja Valentina in Ursule	Št. kataloga	56
		Skrinja		73
		Del skrinje Primusa		91
		Pokrov		112
		Del pokrova		113
		Del pokrova		114
		Del pokrova		115
		Del pokrova		116
		Del pokrova		117
Videm pri Ptuj, cerkev sv. Vida				
		Del pokrova	Št. kataloga	123
Žetale, cerkev sv. Mihaela				
		Del pokrova	Št. kataloga	127

POPIS TABEL

Tab. 1	št. 1a Frizni sarkofag, ©Pokrajinski muzej Ptuj-Ormož, foto O. Harl. št. 1b-c Frizni sarkofag, ©Pokrajinski muzej Ptuj-Ormož. Lasersko skeniranje Gnom d.d.o, obdelava G. Rutar.
Tab. 2	št. 2 Sarkofag z ravnim pokrovom. ©Universalmuseum Joanneum, foto B. Djurić. št. 3 Sarkofag z ravnim pokrovom. ©Pokrajinski muzej Ptuj-Ormož, foto M. Pajk. št. 4a Sarkofag iz Orešja. ©Pokrajinski muzej Ptuj-Ormož, foto B. Djurić.
Tab. 3	št. 4b-c Sarkofag iz Orešja. ©Pokrajinski muzej Ptuj-Ormož, foto B. Farič. št. 5a Sarkofag Kvintine. ©Pokrajinski muzej Maribor, foto B. Djurić. št. 5b Sarkofag Kvintine. ©B. Hebert, Graz, zapaščina E. Diez. št. 6a Dno sarkofaga. ©Pokrajinski muzej Ptuj-Ormož, foto B. Djurić.
Tab. 4	št. 6b Dno sarkofaga. ©Pokrajinski muzej Ptuj-Ormož, foto B. Djurić. št. 6c-d Stranski polji sarkofaga. ©Pokrajinski muzej Ptuj-Ormož, foto B. Djurić. št. 7a Dno sarkofaga, bazenček. ©Pokrajinski muzej Ptuj-Ormož, foto B. Djurić. št. 7b Dno sarkofaga. ©Pokrajinski muzej Ptuj-Ormož, foto B. Djurić. št. 8 Del sarkofaga Elijev. ©Pokrajinski muzej Ptuj-Ormož, foto M. Pajk.
Tab. 5	št. 9 Del dna sarkofaga. ©Pokrajinski muzej Ptuj-Ormož, foto B. Djurić. št. 10 Sarkofag centuriona. ©Pokrajinski muzej Ptuj-Ormož, foto M. Pajk. št. 11 Sarkofag genija Pomladi. ©Pokrajinski muzej Ptuj-Ormož, foto M. Pajk.
Tab. 6	št. 12 Del skrinje sarkofaga. ©Pokrajinski muzej Ptuj-Ormož, foto M. Pajk. št. 13 Sarkofag Luperka. ©Pokrajinski muzej Ptuj-Ormož, foto M. Pajk. št. 14 Del skrinje sarkofaga. ©Pokrajinski muzej Ptuj-Ormož, foto B. Djurić. št. 15 Del dna sarkofaga. ©Pokrajinski muzej Ptuj-Ormož, foto M. Pajk. št. 16 Del skrinje sarkofaga. ©Pokrajinski muzej Ptuj-Ormož, foto B. Djurić. št. 17 Del dna sarkofaga. ©Pokrajinski muzej Ptuj-Ormož, foto M. Pajk. št. 18 Del skrinje sarkofaga. ©Pokrajinski muzej Ptuj-Ormož, foto M. Pajk.
Tab. 7	št. 19 Del skrinje sarkofaga. Foto B. Djurić. št. 20 Del skrinje sarkofaga. ©Pokrajinski muzej Ptuj-Ormož, foto M. Pajk. št. 21 Del dna sarkofaga. Foto L. Pukšič. št. 22 Del skrinje sarkofaga. Foto B. Farič.
Tab. 8	št. 23 Del skrinje sarkofaga. Foto M. Lubšina Tušek. št. 24 Del skrinje sarkofaga. Foto B. Djurić. št. 25 Del skrinje sarkofaga. Foto B. Djurić. št. 26 Del skrinje sarkofaga. Foto B. Djurić. št. 27 Del skrinje sarkofaga. Foto B. Djurić. št. 28 Del pokrova Elijev. ©Pokrajinski muzej Ptuj-Ormož, foto M. Pajk.
Tab. 9	št. 29 Del pokrova. ©Pokrajinski muzej Ptuj-Ormož, foto M. Pajk. št. 30a Del pokrova s Poletjem. ©Pokrajinski muzej Ptuj-Ormož, foto M. Pajk. št. 30b Del pokrova s Polmladjo. ©Pokrajinski muzej Ptuj-Ormož, foto M. Pajk.
Tab. 10	št. 31 Del pokrova P. Elija Vitalisa. ©Pokrajinski muzej Ptuj-Ormož, foto B. Djurić. št. 32 Akroterij s Horo. Foto B. Djurić. št. 33 Akroterij s personifikacijo Pomladi. Foto B. Djurić. št. 34 Akroterij s Horo. ©Pokrajinski muzej Ptuj-Ormož, foto M. Pajk.
Tab. 11	št. 35 Del pokrova Valerii. ©Pokrajinski muzej Ptuj-Ormož, foto M. Pajk.

- št. 36 Del pokrova. ©Pokrajinski muzej Ptuj-Ormož, foto B. Djurić.
- št. 37 Del pokrova. Šmartno na Pohorju, c. sv. Mihaela, foto ZVKDS OE Mb.
- št. 38 Pokrov. © Pokrajinski muzej Ptuj-Ormož, foto B. Djurić.
- št. 39 Akroterij s Pomladjo. © Universalmuseum Joanneum, foto O. Harl.
- št. 41 Del pokrova. © Pokrajinski muzej Ptuj-Ormož, foto B. Djurić.
- Tab. 12 št. 42 Skrinja pepelnice K. Kalandine. ©Pokrajinski muzej Ptuj-Ormož, foto O. Harl.
- št. 43a Skrinja pepelnice Ulpija Tertula. ©Universalmuseum Joanneum, foto O. Harl.
- št. 43b Skrinja pepelnice Ulpija Tertula. ©Universalmuseum Joanneum, foto O. Harl.
- št. 43c Skrinja pepelnice Ulpija Tertula. ©Universalmuseum Joanneum, foto O. Harl.
- Tab. 13 št. 44 Skrinja pepelnice Ulpija Katulina. ©Pokrajinski muzej Maribor, foto I. Kacafura.
- št. 45 Skrinja pepelnice Viktorija Kvadrata. ©Gradski muzej Varaždin, foto O. Harl.
- Tab. 14 št. 46a Skrinja pepelnice Valerija Valensa. ©Universalmuseum Joanneum, foto O. Harl.
- št. 46b Skrinja pepelnice Valerija Valensa. ©Universalmuseum Joanneum, foto B. Djurić.
- št. 46c Skrinja pepelnice Valerija Valensa. ©Universalmuseum Joanneum, foto B. Djurić.
- št. 47a Skrinja pepelnice. ©Pokrajinski muzej Ptuj-Ormož, foto B. Djurić.
- št. 47b Skrinja pepelnice. ©Pokrajinski muzej Ptuj-Ormož, foto B. Djurić.
- št. 47c Skrinja pepelnice. ©Pokrajinski muzej Ptuj-Ormož, foto B. Djurić.
- Tab. 15 št. 47d Skrinja pepelnice-umivalnik. ©Pokrajinski muzej Ptuj-Ormož, foto B. Djurić.
- št. 48a Skrinja pepelnice. ©Pokrajinski muzej Ptuj-Ormož, foto S. Habič.
- št. 48b Skrinja pepelnice. ©Pokrajinski muzej Ptuj-Ormož, foto S. Habič.
- št. 48c Skrinja pepelnice. ©Pokrajinski muzej Ptuj-Ormož, foto S. Habič.
- Tab. 16 št. 49a Skrinja pepelnice. ©Pokrajinski muzej Ptuj-Ormož, foto M. Pajk.
- št. 49b Skrinja pepelnice. ©Pokrajinski muzej Ptuj-Ormož, foto Gnom d.o.o.
- št. 49c Skrinja pepelnice. ©Pokrajinski muzej Ptuj-Ormož, foto Gnom d.o.o.
- Tab. 17 št. 49d Skrinja pepelnice. ©Pokrajinski muzej Ptuj-Ormož, foto Gnom d.o.o.
- št. 49e Skrinja pepelnice. ©Pokrajinski muzej Ptuj-Ormož, foto Gnom d.o.o.
- št. 50 Dno pepelnice. ©Pokrajinski muzej Ptuj-Ormož, foto B. Djurić.
- št. 51a Dno pepelnice. ©Pokrajinski muzej Ptuj-Ormož, foto O. Harl.
- št. 51b Dno pepelnice. ©Pokrajinski muzej Ptuj-Ormož, foto O. Harl.
- št. 51c Dno pepelnice. ©Pokrajinski muzej Ptuj-Ormož, foto O. Harl.
- Tab. 18 št. 52a Dno pepelnice. Foto B. Djurić.
- št. 52b Dno pepelnice. Foto B. Djurić.
- št. 53 Del pepelnice. Foto L. Pukšič.
- št. 54 Dno pepelnice. Foto L. Pukšič.
- Tab. 19 št. 55 Skrinja pepelnice. Foto B. Djurić.
- št. 56a Del pepelnice. Foto B. Djurić.
- št. 56b Del pepelnice. Foto B. Djurić.
- št. 57 Del pepelnice. ©Pokrajinski muzej Ptuj-Ormož, foto B. Djurić.
- št. 58 Del pepelnice. ©Pokrajinski muzej Ptuj-Ormož, foto B. Djurić.
- Tab. 20 št. 59 Del pepelnice z erotom. Foto B. Djurić.
- št. 60a Del pepelnice Aurelija Barba. ©Pokrajinski muzej Ptuj-Ormož, foto B. Djurić.
- št. 60b Del pepelnice Aurelija Barba. ©Pokrajinski muzej Ptuj-Ormož, foto B. Djurić.
- Tab. 21 št. 61 Del pepelnice. Foto B. Djurić.
- št. 62 Del pepelnice. ©Pokrajinski muzej Ptuj-Ormož, foto B. Djurić.
- Tab. 22 št. 63 Del pepelnice Demetrija. ©Pokrajinski muzej Ptuj-Ormož, foto B. Djurić.
- št. 64 Del pepelnice Severa. ©Pokrajinski muzej Ptuj-Ormož, foto B. Djurić.

- št. 65 Del pepelnice . ©Pokrajinski muzej Ptuj-Ormož, foto M. Pajk.
- Tab. 23 št. 66 Del pepelnice, Kebelj. Foto B. Djurić.
- št. 67 Del pepelnice, Kebelj. Foto B. Djurić.
- št. 68 Del pepelnice. ©Pokrajinski muzej Ptuj-Ormož, foto B. Djurić.
- Tab. 24 št. 69a Del pepelnice. ©Pokrajinski muzej Ptuj-Ormož, foto B. Djurić.
- št. 69b Del pepelnice. Foto B. Djurić.
- št. 70 Del pepelnice. 3D foto P. V. Bayer.
- št. 71 Del pepelnice. ©Pokrajinski muzej Ptuj-Ormož, foto B. Djurić.
- št. 72 Skrinja pepelnice, Veliko Tinje. Foto B. Djurić.
- Tab. 25 št. 73 Skrinja pepelnice, Šmartno na Pohorju. © in foto Inštitut za arheologijo ZRC.
- št. 74 Skrinja pepelnice, Studenice. Foto M. Pajk.
- št. 75 Del pepelnice. ©Pokrajinski muzej Ptuj-Ormož, foto O. Harl.
- Tab. 26 št. 76 Dno pepelnice, zahodni stolp ptujskega gradu. Foto B. Djurić.
- št. 77 Del pepelnice. ©Pokrajinski muzej Ptuj-Ormož, foto B. Djurić.
- št. 78 Del pepelnice, Črešnjevce. Foto O. Harl.
- Tab. 27 št. 79 Del skrinje pepelnice. ©Pokrajinski muzej Ptuj-Ormož, foto B. Djurić.
- št. 80 Skrinja pepelnice. ©Pokrajinski muzej Ptuj-Ormož, foto B. Djurić.
- št. 81 Pepelnica cela. ©Pokrajinski muzej Ptuj-Ormož, foto B. Djurić.
- Tab. 28 št. 82 Dva dela pepelnice. ©Pokrajinski muzej Ptuj-Ormož, foto M. Pajk.
- št. 83 Dva dela pepelnice. ©Pokrajinski muzej Ptuj-Ormož, foto B. Djurić.
- št. 84 Dno pepelnice. Foto L. Pukšič.
- št. 85 Del pepelnice. ©Pokrajinski muzej Ptuj-Ormož, foto B. Djurić.
- št. 86 Del pepelnice. ©Pokrajinski muzej Ptuj-Ormož, foto B. Djurić.
- Tab. 29 št. 87 Del pepelnice, Kebelj. Foto L. Pukšič.
- št. 88 Del skrinje pepelnice, Črešnjevce. Foto S. Pahič, arhiv PMMb.
- št. 89 Skrinja pepelnice, Črešnjevce. Foto B. Djurić.
- Tab. 30 št. 90 Skrinja pepelnice. Foto B. Djurić.
- št. 91 Del pepelnice. ©Universalmuseum Joanneum, foto O. Harl.
- št. 92 Del pepelnice, Veliko Tinje. Foto B. Djurić.
- št. 93 Pepelnica(?), Šmartno na Pohorju. Foto L. Pukšič.
- Tab. 31 št. 94a Pokrov pepelnice. ©Pokrajinski muzej Ptuj-Ormož, foto M. Pajk.
- št. 94b Pokrov pepelnice. ©Pokrajinski muzej Ptuj-Ormož, foto M. Pajk.
- št. 95 Del pokrova pepelnice. ©Pokrajinski muzej Ptuj-Ormož, foto M. Pajk.
- Tab. 32 št. 96 Del pokrova pepelnice. ©Pokrajinski muzej Ptuj-Ormož, foto I. Kacafura.
- št. 97 Del pokrova pepelnice. ©Pokrajinski muzej Ptuj-Ormož, foto M. Pajk.
- št. 98a Pokrov pepelnice, Pernica. Foto B. Djurić.
- št. 98b Pokrov pepelnice, Pernica. 3D foto P. V. Bayer.
- Tab. 33 št. 99 Pokrov pepelnice, Slivnica. Foto B. Djurić.
- št. 100a Pokrov pepelnice. ©Pokrajinski muzej Ptuj-Ormož, foto M. Pajk.
- št. 100b Pokrov pepelnice. ©Pokrajinski muzej Ptuj-Ormož, foto M. Pajk.
- št. 100c Pokrov pepelnice. ©Pokrajinski muzej Ptuj-Ormož, foto M. Pajk.
- Tab. 34 št. 101 Pokrov pepelnice. ©Pokrajinski muzej Ptuj-Ormož, foto B. Djurić.
- št. 102 Pokrov pepelnice. ©Pokrajinski muzej Ptuj-Ormož, foto B. Djurić.
- št. 103 Del pokrova pepelnice, Črešnjevce. Foto B. Djurić.
- št. 104 Del pokrova pepelnice, črešnjevce. Foto B. Djurić.
- št. 105 Del pokrova pepelnice. ©Universalmuseum Joanneum, foto O. Harl.
- Tab. 35 št. 106 Del pokrova pepelnice. ©Pokrajinski muzej Ptuj-Ormož, foto B. Djurić.

- Tab. 36 št. 108 Del pokrova pepelnice. ©Pokrajinski muzej Ptuj-Ormož, foto B. Djurić.
 št. 107 Del pokrova pepelnice. ©Pokrajinski muzej Ptuj-Ormož, foto B. Djurić.
 št. 109 Pokrov pepelnice polizdelek, Črešnjevce. Foto B. Djurić.
 št. 110 Pokrov pepelnice polizdelek, Črešnjevce. Foto B. Djurić.
 št. 111 Pokrov pepelnice, Šmartno na Pohorju. Foto B. Djurić.
 št. 112 Pokrov pepelnice, Malečnik. Foto B. Djurić.
 Tab. 37 št. 113 Pokrov pepelnice, Veliko Tinje. Foto B. Djurić.
 št. 114 Del pokrova pepelnice, Veliko Tinje. Foto B. Djurić.
 št. 115 Del pokrova pepelnice, Veliko Tinje. Foto B. Djurić.
 št. 116 Del pokrova pepelnice, Veliko Tinje. Foto B. Djurić.
 št. 117 Del pokrova pepelnice, Veliko Tinje. Foto B. Djurić.
 Tab. 38 št. 118a Del pokrova pepelnice, Veliko Tinje. Foto B. Djurić.
 št. 118b Del pokrova pepelnice, Veliko Tinje. Foto B. Djurić.
 št. 119a Pokrov pepelnice. ©Pokrajinski muzej Ptuj-Ormož, foto B. Djurić.
 št. 119b Pokrov pepelnice. ©Pokrajinski muzej Ptuj-Ormož, foto B. Djurić.
 št. 120 Pokrov pepelnice. ©Pokrajinski muzej Ptuj-Ormož, foto B. Djurić.
 Tab. 39 št. 121 Pokrov pepelnice. ©Pokrajinski muzej Ptuj-Ormož, foto S. Habič.
 št. 122 Del pokrova, Slovenska Bistrica. Foto L. Pukšič in S. Pahič (Arhiv PMMb).
 Tab. 40 št. 123 Del pokrova pepelnice, Laporje. Foto B. Djurić.
 št. 124 Del pokrova pepelnice, Videm pri Ptuju. Foto B. Djurić.
 št. 125 Del pokrova pepelnice, dominikanski samostan, Ptuj. Foto B. Djurić.
 Tab. 41 št. 126a Pokrov pepelnice. ©Pokrajinski muzej Ptuj-Ormož, foto B. Djurić.
 št. 126b Pokrov pepelnice. ©Pokrajinski muzej Ptuj-Ormož, foto B. Djurić.
 št. 127 Del pokrova pepelnice, Šmartno na Pohorju. Foto B. Djurić.
 Tab. 42 št. 128 Del pokrova pepelnice. Foto B. Djurić.
 št. 129 Pokrov pepelnice. ©Universalmuseum Joanneum, foto B. Djurić.
 št. 130 Pepelnica cela. ©Pokrajinski muzej Ptuj-Ormož, foto S. Habič.

POPIS SLIK V TEKSTU

- Str. 10 1. Vzhodna fasada zahodnega stolpa Ptujskega gradu, zgrajen iz marmornih spolij
2. Temelj, zgrajen iz marmornih spolij: Črešnjevce, cerkev sv. Mihaela, jugozahodni vogal (levo), Veliko Tinje, cerkev sv. Petra n Pavla, severozahodni vogal (desno)
- Str. 11 3. Južna stena romanske cerkve sv. Mihaela v Črešnjevcu, zgrajen iz marmornih spolij
4. Sivana robova romanskega zvonika cerkve sv. Mihaela v Šmartnem na Pohorju (levo) in cerkve sv. Marjete Antiohijske v Keblju nad Oplotnico (desno), zgrajena iz marmornih spolij
- Str. 12 5. Vrste rabe znanih poetovionskih sarkofagov in pepelnic v odstotkih
- Str. 13 6. Stratigrafski položaj sarkofaga RL 872 ob odkritju (Šubic 1972)
- Str. 14 7. Napis in okras na znanih poetovionskih sarkofagih in pepelnica v odstotkih
- Str. 15 8. Teritorij Poetovione po Horvat et al. 2003
- Str. 16 9. Teritorij Poetovione po Ragolič 2014
- Str. 19 10. Diagram izotopske sestave $\delta^{18}\text{O}$ in $\delta^{13}\text{C}$ za sarkofage s polji Pohorja (modro) in Gummerna (zeleno)
11. Diagram izotopske sestave $\delta^{18}\text{O}$ in $\delta^{13}\text{C}$ za s polji Pohorja (modro) in Gummerna (zeleno)
- Str. 20 12. Diagram izotopske sestave $\delta^{18}\text{O}$ in $\delta^{13}\text{C}$ doslej znanih vzorcev iz pohorskih kamnolomov s polji Pohorja (modro) in Gummerna (zeleno) po Müllerju
- Str. 21 13. Diagrama velikosti, dolžin in višin skrinj marmornih sarkofagov Panonije
- Str. 22 14. Diagram dolžin in teže skrinj marmornih sarkofagov Panonije
15. Sarkofaga v kamnolomskem stanju izdelave, PMPO RL 1034 in RL 872
- Str. 23 16. Pokrov sarkofaga v kamnolomskem stanju izdelave, PMPO RL 752
17. Notranjost stranice RL 447, dno RL 1020 in zgornji rob RL 447
- Str. 24 18. Delitev pravokotnika na pet enakih delov (rdeče) s pomočjo uporabne geometrije (Brunesova zvezda)
- Str. 25 19. Delitev pravokotnika na šest enakih delov (rdeče) s pomočjo uporabne geometrije (Brunesova zvezda) (Brunesova zvezda)
20. Delitev pravokotnika na pet enakih delov (rdeče) in določitev širine stranskega polja (vijolično) s pomočjo uporabne geometrije (Brunesova zvezda)
- Str. 26 21. Diagrama velikosti, dolžin in višin skrinj marmornih pepelnic
- Str. 27 22. Diagram dolžin in teže skrinj marmornih pepelnic
23. Pepelnici v kamnolomskem stanju izdelave: A-Ptuj, B-Črešnjevce
24. A - kamnoseška risba pokrova pepelnice na marmornem bloku, Črešnjevce; B – poglobitev spodnjega dela pokrova pepelnice, Veliko Tinje na Pohorju
- Str. 28 25. Delitev pravokotnika na štiri enake dele (rdeče) s pomočjo uporabne geometrije in primer pepelnice PMPO RL 711
- Str. 29 26. Prečna (A) in vzdolžna (B) oblika pokrova pepelnic
- Str. 30 27. Konstrukcija in izvedba noriško-panonske volute s kombinacijo treh krogov v vrsti
- Str. 31 28. Noriško-panonska voluta in njena analiza na sarkofagu PMPO RL 546
29. Konstrukcija in izvedba noriško-panonske volute s kombinacijo štirih krogov v vrsti
- Str. 32 30. Noriško-panonska voluta in njena analiza na sarkofagu MNM Budapest 62.84.2
31. Noriško-panonska voluta in njena analiza na pepelnici PMPO RL 562

32. Sarkofag s strehastim pokrovom RL 734
- Str. 33 33. Diagrama velikosti, dolžin in višin skrinj pepelnic iz apnenca
34. Pokrov pepelnice s Hajdine (Kat. 128)
- Str. 36 35. Primeri stoječih in doprskih moških portretov: a-sarkofag kat. št. 10; pepelnice: b-kat. št. 43, c-kat. št. 47, d-kat. št. 49, e-kat. št. 46, f-kat. št. 58, g-kat. št. 98, h-kat. št. 100, i-kat. št. 94, j-kat. št. 102
- Str. 38 36. Primeri stoječih in doprskih ženskih portretov: pepelnice: a-kat. št. 43; b-kat. št. 49, c-kat. št. 95, d-kat. št. 100, e-kat. št. 103, f-sarkofag kat. št. 28, g-kat. št. 103, h-kat. št. 95, i-kat. št. 103
- Str. 40 37. Služabnice: a-Veliko Tinje, b-Velika Nedelja, c-Pernica
- Str. 41 38. Upodobitve letnih časov: a-sarkofag kat. št. 11, b,c-kat. št. 30; pepelnice: d-kat. št. 59, e-kat. št. 33, f,g-kat. št. 96, h-kat. št. 102
- Str. 42 39. Hora, Sp. Polskava
- Str. 43 40. Eros lokostrelec: a-Pernica (po Muchar 1844, Taf. VII 2), b-Joanneum
- Str. 44 41. Del kompozicije para erotov kat. št. 11 in celoten motiv na pepelnici iz Siska
- Str. 45 42. Primeri žalujočih erotov na pepelnicah: a-kat. št. 44, b-kat. št. 50, c-kat. št. 60, d-kat. št. 45, e-kat. št. 105
- Str. 46 43. »Atis«, Dravinjski vrh
- Str. 47 44. Tezej zapušča Ariadno na Naksosu, Kebelj nad Oplotnico
- Str. 48 45. Voz z vpreženim ženskim panterjem, del prizora Dionizovega triumfa, Kebelj
- Str. 49 46. Dionizični motiv: a-Ptuj, kat. št. 17, b-Vranje, Joanneum 28
47. Dionizični motiv kantarosa z vinsko trto: a-Savci, kat. št. 47, b-Ptuj, kat. št. 48
- Str. 50 48. Fragmenti pokrovov pepelnic z motivom posode z vinsko trto: a-Ptuj, Dominikanski samostan, b-Videm pri Ptuju, c-Laporje
- Str. 81 49. Fragment sarkofaga, risba M. Lubšina Tušek
- Str. 86 50. Pokrov sarkofaga, risba R. Gaupmann
- Str. 90 51. Risba pepelnice iz Knabl 1851
- Str. 93 52. Risba pepelnice, rk Steinbüchel?, Tab. VII
- Str. 95 53. Risba pepelnice V. Kmetič v Schulchronik Tinje
- Str. 101 54. Risba pepelnice iz Skrabar 1905
- Str. 104 55. Risba pepelnice v dokumentu št. 7272, Zgodovinski arhiv Ptuj
- Str. 106 56. Risba pepelnice, rk Somenzari, Tab. VII, © Kunsthistorisches Museum Wien Museumsverband
- Str. 110 57. Risba pokrova iz Muchar 1844

VZOREC	KAT. ŠT.	Na	Mg	Al	K	Sc	V	Cr	Fe	Mn	Co	Cu	Zn	Rb	Sr	Y	Cd	Ba	La	Ce	Eu	Hf	Th	U	$\delta^{18}\text{O}$	$\delta^{13}\text{C}$		
		ppm	%	ppm	ppm	ppm	ppm	ppm	%	ppm	ppm	ppm	ppm	ppm	ppm	ppm	ppm	ppm	ppm	ppm	ppm	ppm	ppm	ppm				
PET01	17	287	2,39	1468	916	0,5	10	3	0,12	35	0,9	1,5	8	2,6	250	1,3	0,1	17	1,07	1,93	0,06	0,05	0,3	0,2	-7,78	0,26		
PET02	29	111	0,50	218	111	0,3	9	1	0,06	46	0,6	1,5	8	0,3	293	0,7	0,1	9	0,32	0,48	0,02	0,05	0,1	0,1	-11,06	1,15		
PET04	22	188	46	1683	819	0,5	9	2	0,10	30	0,9	5,8	11	2,2	235	0,7	0,1	23	0,84	1,60	0,03	0,05	0,3	0,1	-6,64	1,26		
PET05	9	156	0,29	973	574	0,3	8	11	0,06	10	0,7	1,4	6	1,9	200	0,7	0,1	55	0,69	1,18	0,04	0,05	0,2	0,1	-5,72	0,52		
PET06	35	104	0,42	989	479	0,3	9	3	0,17	75	0,7	0,7	5	1,3	222	0,6	0,1	14	0,68	1,01	0,03	0,05	0,8	0,2	-6,29	1,04		
PET07	3	44	0,47	398	166	0,3	8	3	0,10	168	0,7	1,2	16	0,7	185	0,8	0,1	26	0,66	1,46	0,04	0,05	0,2	0,2	-11,31	-0,17		
PET09	8	63	0,45	532	154	0,3	8	2	0,04	20	0,6	1,2	10	0,5	200	0,4	0,1	5	0,28	0,38	<0,01	0,05	0,1	0,1	-6,84	2,08		
PET10	11	407	0,55	730	144	0,4	8	7	0,11	45	0,9	0,3	3	0,3	196	0,4	0,1	8	0,47	0,85	0,02	0,05	0,2	0,1	-11,96	0,64		
PET12	1	71	0,40	1113	734	0,5	11	3	0,07	31	0,8	1,0	11	2,9	274	0,5	0,1	17	0,58	1,06	0,02	0,05	0,1	0,1	-5,74	0,92		
PET15	18	498	0,31	649	100	0,4	8	2	0,09	35	1,0	0,6	5	0,2	274	0,6	0,1	14	0,45	0,67	0,03	0,17	0,8	0,11	-14,67	1,39		
PET16	30	233	0,15	312	100	0,4	4	2	0,04	29	0,5	0,2	2	0,1	189	0,3	0,1	7	0,20	0,34	0,03	0,05	0,5	0,05	-17,21	0,13		
PET17	16	291	1,36	1466	484	0,4	10	2	0,08	26	1,0	0,9	4	1,5	199	1,4	0,1	11	0,98	1,59	0,05	0,09	0,5	0,13	-6,57	0,18		
PET18	31	770	0,34	1483	307	0,4	8	2	0,08	38	0,9	0,4	3	1,3	211	1,0	0,1	13	0,52	0,82	0,10	0,06	0,5	0,14	-13,05	0,49		
PET27	10	305	1,22	2090	1470	0,4	12	6	0,28	243	1,0	1,0	11	5,8	322	2,2	0,1	64	2,07	3,70	0,22	0,05	0,5	0,57	-10,92	0,55		
PET28	15	126	1,06	304	108	0,4	10	2	0,09	38	0,9	0,2	3	0,4	183	0,5	0,1	4	0,38	0,57	0,03	0,05	0,5	0,76	-7,16	0,17		
PET30	14	182	0,23	1502	695	0,4	10	4	0,14	43	1,0	1,4	3	2,9	163	0,8	0,1	74	0,95	1,77	0,09	0,05	0,5	0,15	-6,89	0,83		
PET31	12	759	0,40	1823	629	0,4	9	2	0,10	35	1,0	0,9	9	5,9	203	0,5	0,1	38	0,77	1,24	0,05	0,15	1,1	0,25	-6,27	71		
PET32	13	775	0,24	975	484	0,4	14	2	0,36	65	0,9	2,1	12	1,7	248	0,3	0,1	87	0,26	0,42	0,07	0,07	0,6	0,18	-7,51	94		
PET36	28	314	0,50	1915	604	0,6	13	5	0,33	88	1,4	2,6	15	2,0	250	4,2	0,1	19	2,58	3,64	0,15	0,11	0,8	0,24	-11,79	1,30		
PET40	6	313	0,80	4725	2102	0,7	14	6	0,31	68	1,3	1,2	11	10,2	182	1,7	0,1	86	2,19	4,36	0,13	0,10	0,6	0,19	-6,78	0,72		
PET42	32	285	1,21	1184	256	0,4	10	2	0,14	66	1,1	0,8	27	3,0	188	0,9	0,3	3	0,38	0,70	0,05	0,06	0,5	0,05	-6,77	1,02		
PET43	33	167	0,87	977	100	0,4	9	3	0,13	40	1,0	1,1	8	0,1	171	0,8	0,1	4	0,60	0,99	0,03	0,05	0,5	0,13	-8,59	-0,14		
PET44	5	207	1,15	682	551	0,4	10	3	0,09	35	1,0	0,8	8	1,7	358	0,6	0,1	12	0,65	1,06	0,03	0,05	0,5	0,08	-7,47	-0,08		
MAR2	97	70	1,06	87	85	<2	<10	<2	0,10	32	0,6	0,2	<5	0,6	223	0,4	<0,1	7	0,6	0,35	<0,03	<0,1	0,9	0,05	-8,10	1,24		
MAR15	45	<50	0,11	164	143	<2	<10	2	0,03	20	0,6	0,1	<5	0,4	142	0,1	<0,1	12	0,5	0,28	<0,03	<0,1	<0,5	0,12	-5,89	0,72		
PET11	76	97	0,33	174	113	0,3	8	2	0,04	16	0,7	1,7	9	0,3	231	0,2	0,1	6	0,24	0,38	0,02	0,05	0,1	0,1	-12,30	1,10		
PET13	80	559	0,85	6538	1322	1,3	12	2	0,22	115	0,7	13,3	56	5,3	273	1,3	0,1	24	1,60	2,82	0,08	0,05	0,2	1,7	-13,62	1,23		
PET14	48	116	0,30	1376	554	0,4	9	2	0,21	53	1,1	1,0	6	1,8	182	0,8	0,1	107	0,98	1,86	0,11	0,06	0,5	0,17	-6,01	0,76		
PET29	49	229	0,31	717	369	0,4	10	3	0,09	30	1,0	0,4	3	3,5	200	0,4	0,1	21	0,42	0,77	0,03	0,06	0,5	0,16	-13,40	1,00		
PET34	43	296	0,37	3694	1147	0,6	14	6	0,21	41	1,2	1,8	10	4,9	191	1,4	0,1	74	1,83	3,36	0,11	0,06	0,7	0,24	-6,50	0,67		
PET 51	51																									-6,28	1,72	
PET62	89																										-10,72	1,51
PET69	64																										-657	1,25
SMA2	92	201	0,66	2663	1178	0,9	11	10	0,17	73	0,8	1,2	8	5,5	178	3,8	0,1	25	3,15	5,1	0,14	0,05	0,4	0,4	-9,17	1,65		
CSR3	109	425	0,27	711	159	0,3	7	3	0,05	20	0,7	1,1	11	0,3	218	0,5	0,1	13	0,39	0,68	0,02	0,05	0,1	0,1	-14,32	7		
CSR4	105	41	0,45	95	81	0,3	7	7	0,06	17	0,7	11	14	0,1	218	0,3	0,1	8	0,25	0,33	0,01	0,05	0,1	0,1	-10,74	122		
LMJ95	74	413	261	1451	856	4	14	3	14	60	14	16	15	21	424	5	1	17	45	51	3	5	5	44	-991	6		

Tabela rezultatov analiz marmorja poetovionskih sarkofagov (PET01-PET44) in pepelnic (MAR2-CSR4), Harald W. Müller

Pohorje

Gummern

Pohorje/Gummern

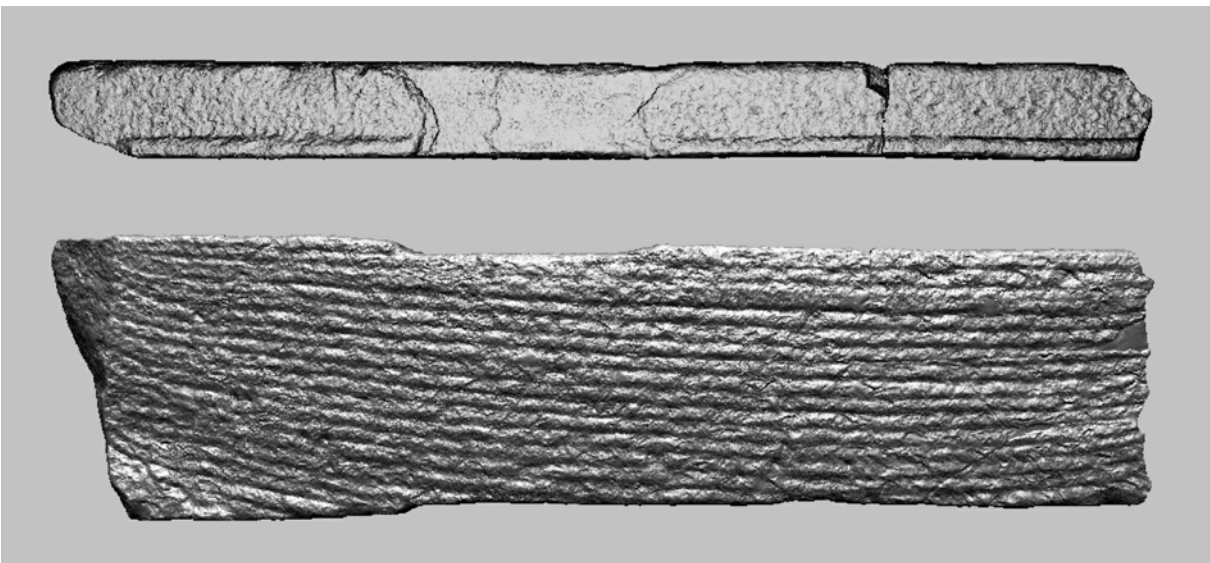
TABELE

1a

1b

1c

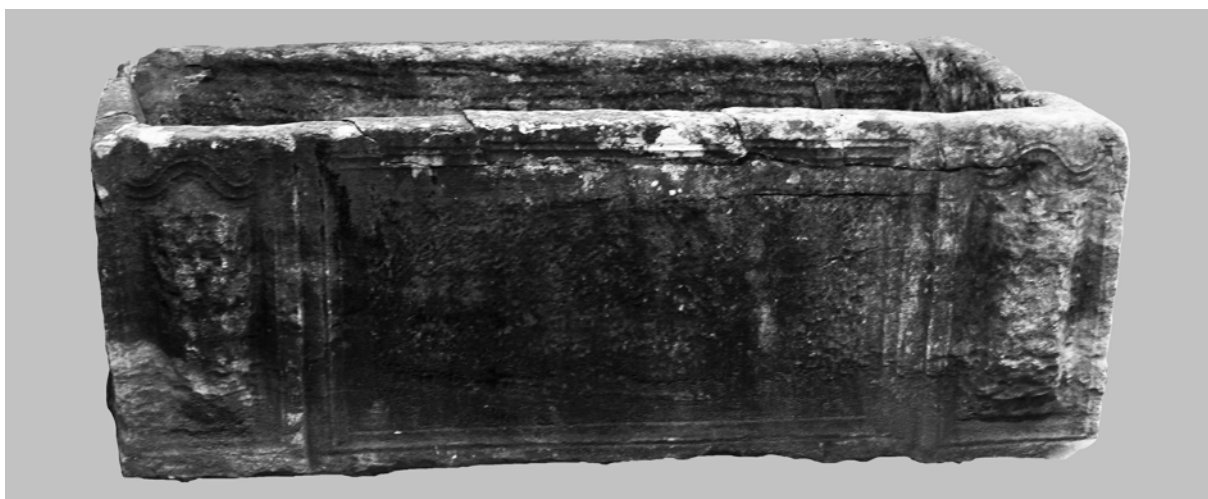
Tabela 2

2

3

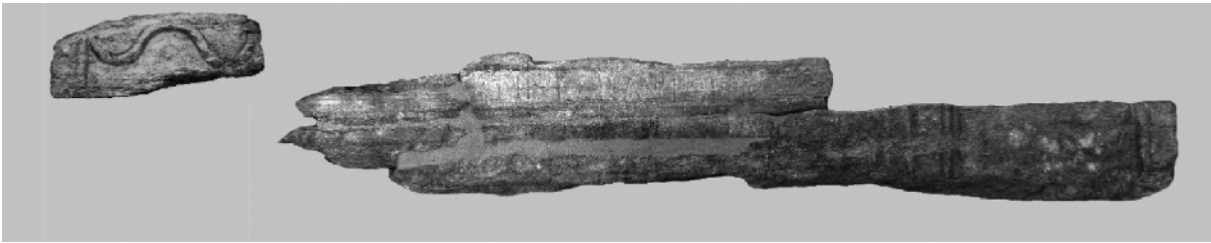
4a

4b

4c

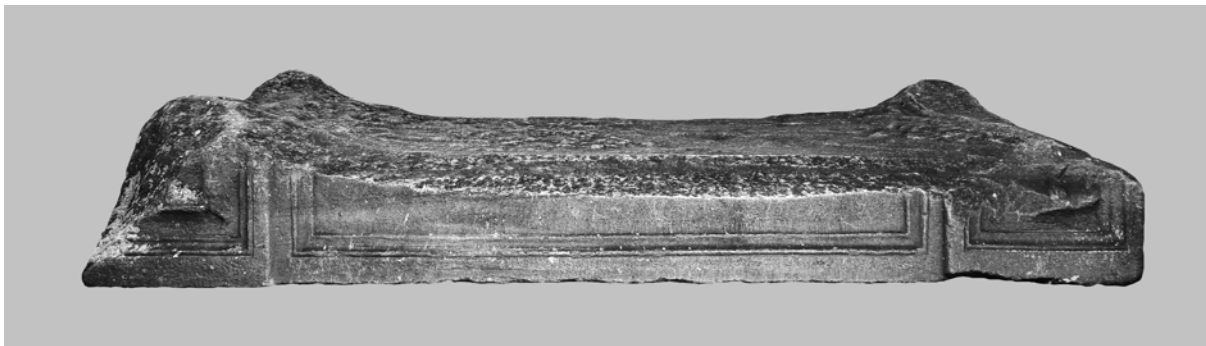
5a

5b

6a

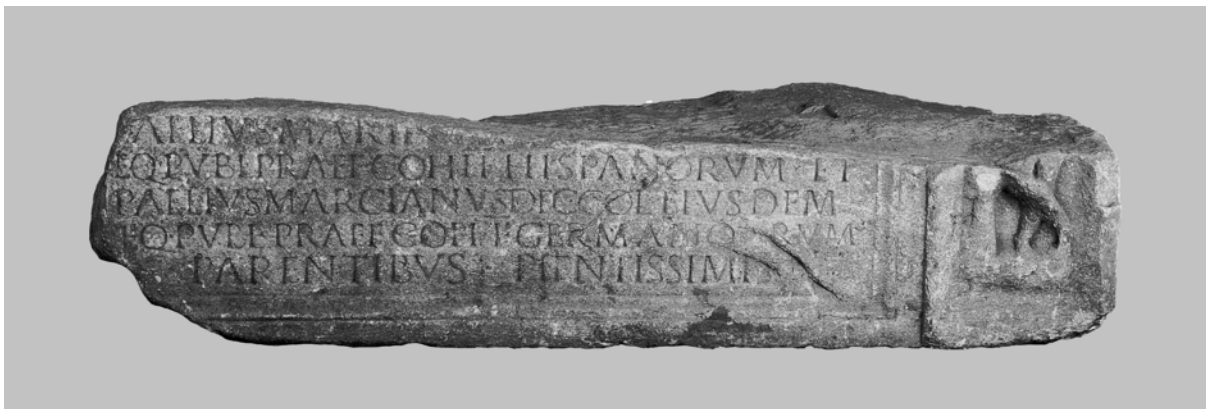
6

7a

7b

8

9

10

11

Tabela 6

12

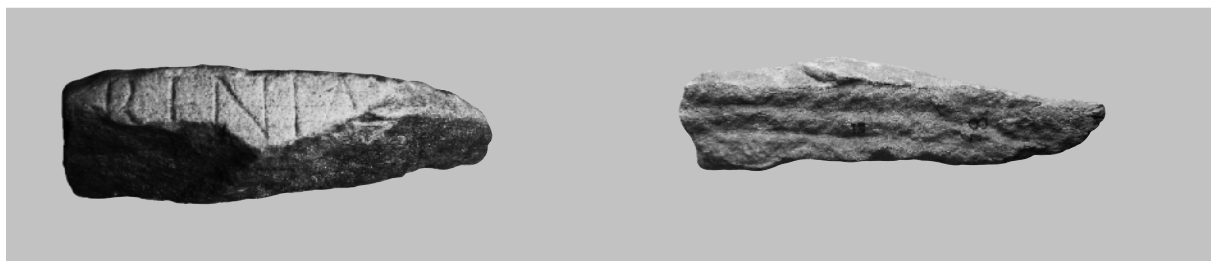
13

14

15

16

17

18

19

22

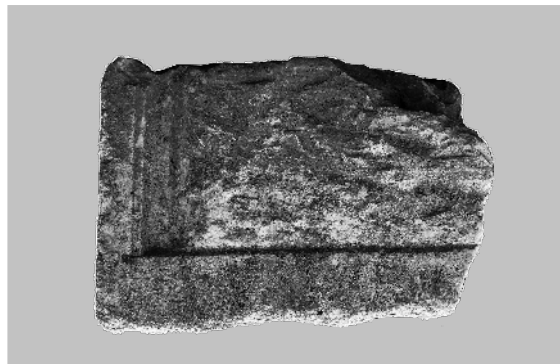
20

21

23

24

25

26

27

28

29

30a

30b

31

32

33

34

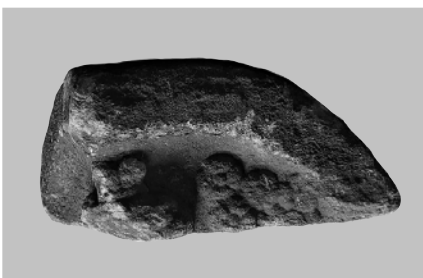
35

36

37

39

41

38

42

43a

43b

43c

44

45

46a

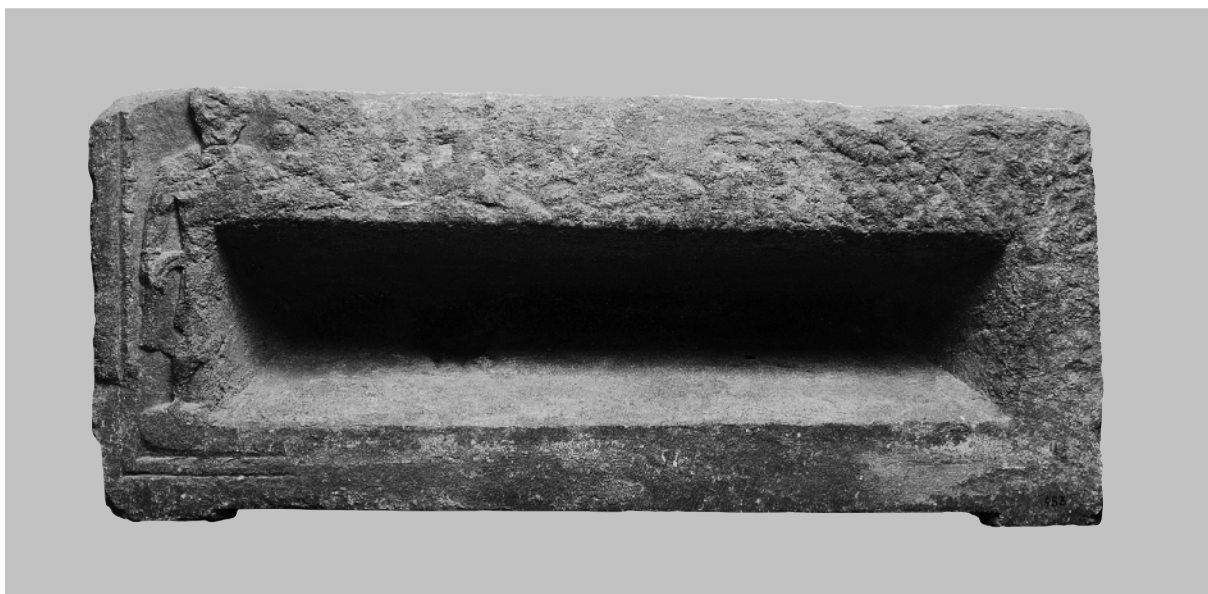
Tabela 14

46b

46c

47a

47b

47c

47d

48a

48b

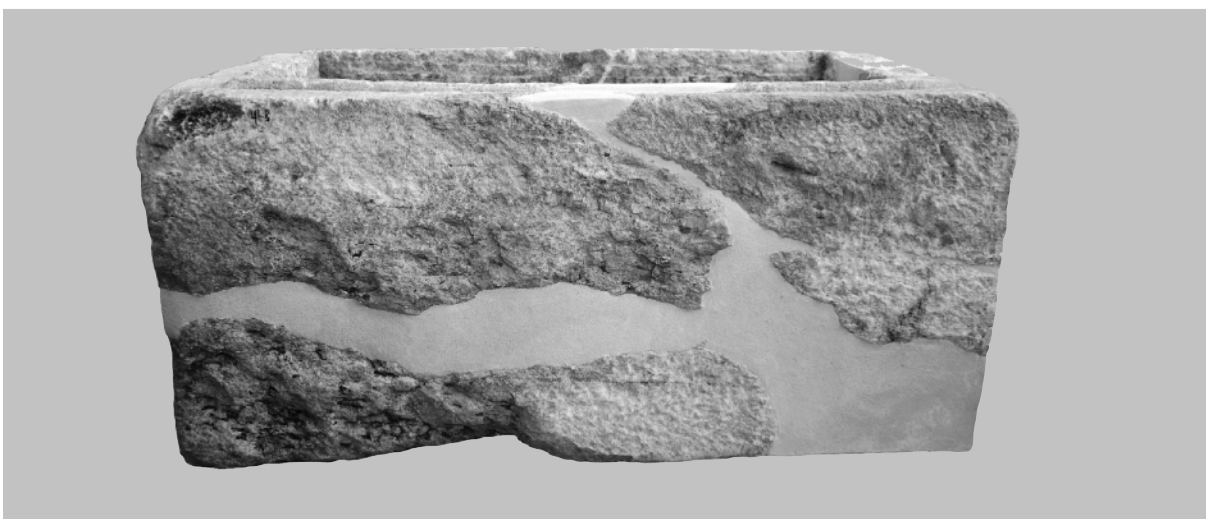
48c

49a

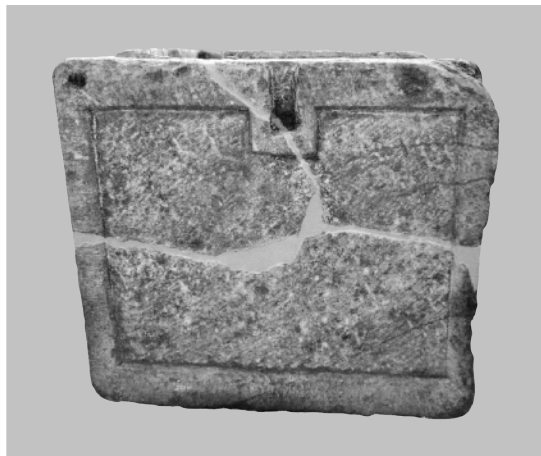
49b

49c

49e

49f

50

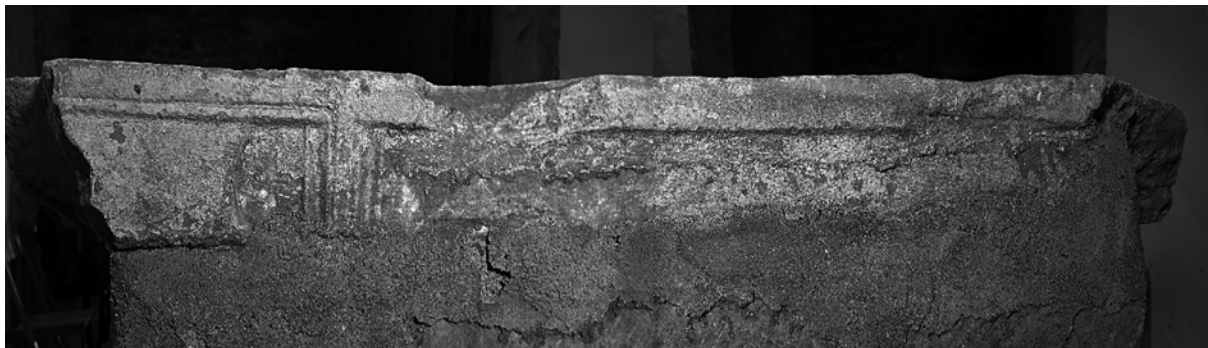
51a

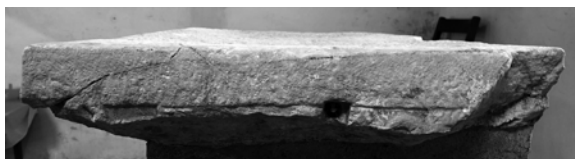
51b

51c

52a

52b

53

54

55

56a

58

56b

57

59

60a

60b

61

62

63

64

65

66

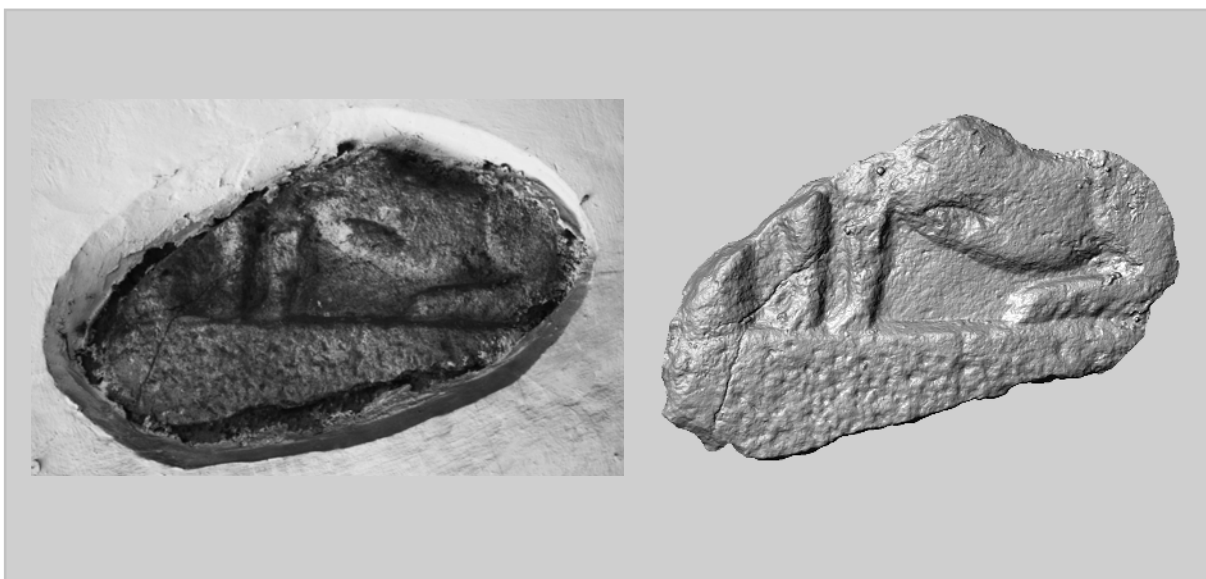
67

68

69

70

71

72

73

74

75

76

77

78

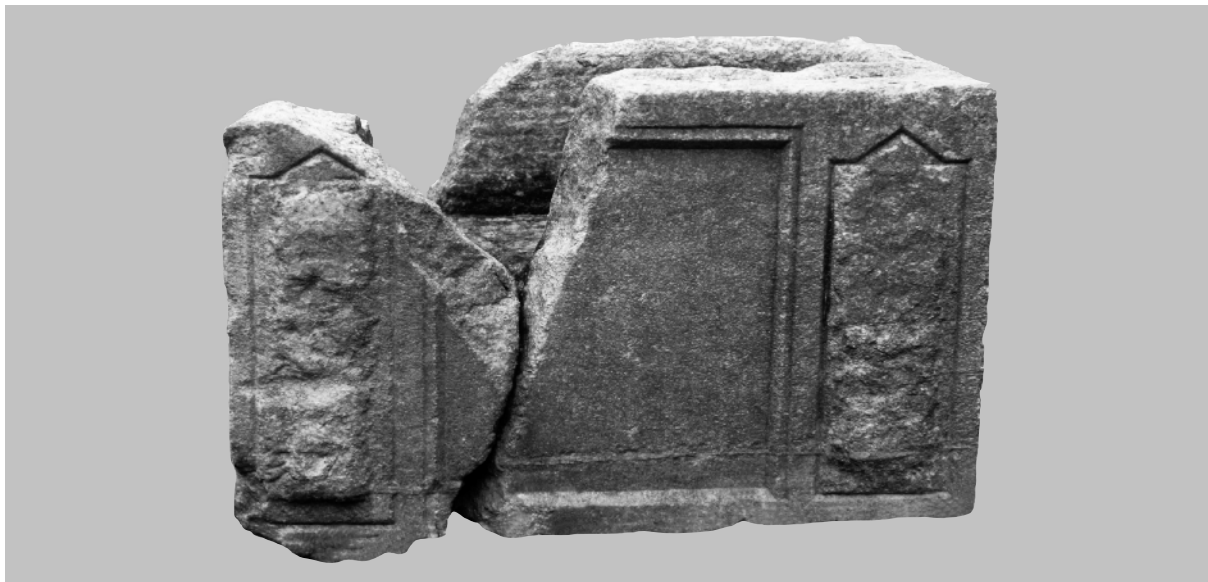
79

80

81

82

83

84

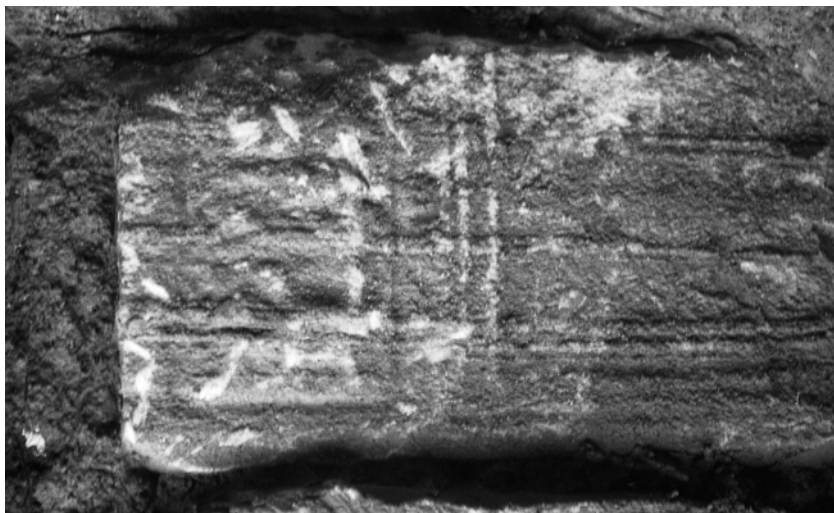
85

86

87

88

89

90

91

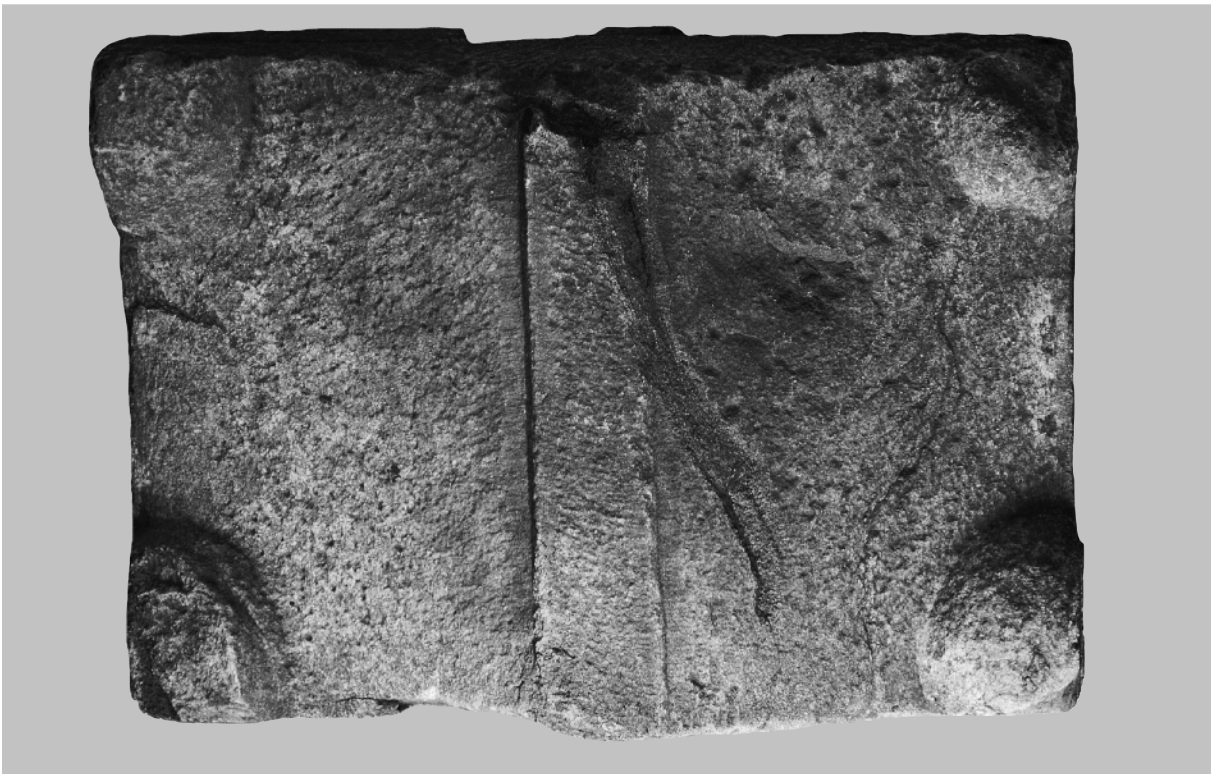
92

93

94a

94b

95

96

97

98a

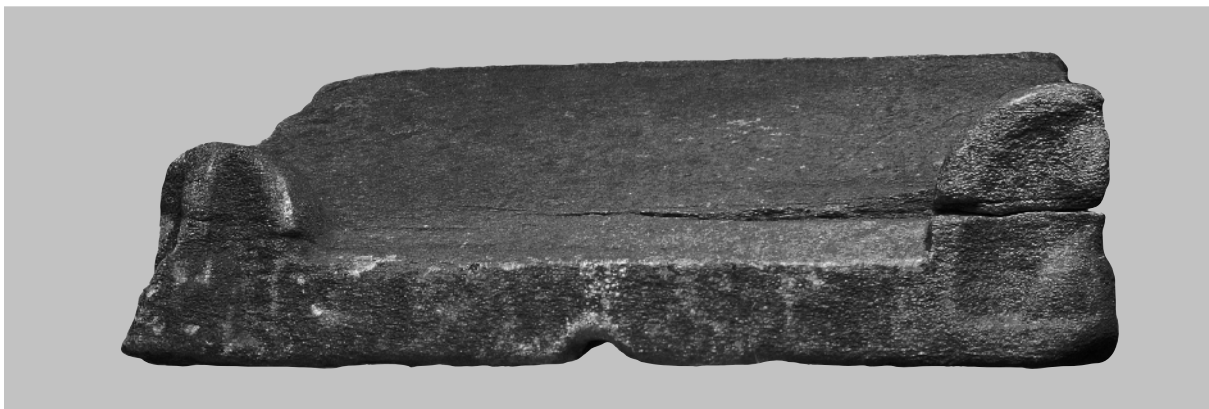
98a

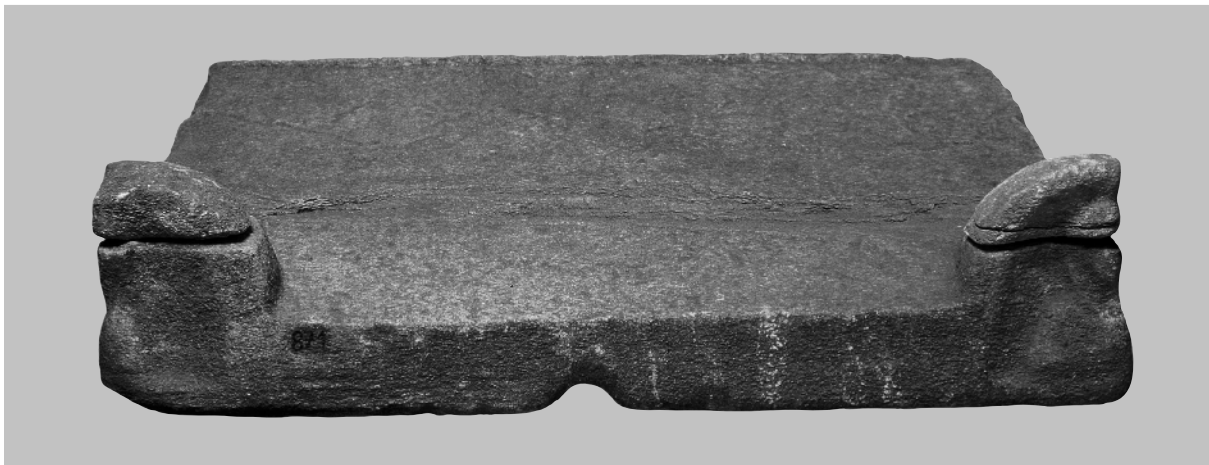
99

100a

100b

100c

101

102

103

105

104

106

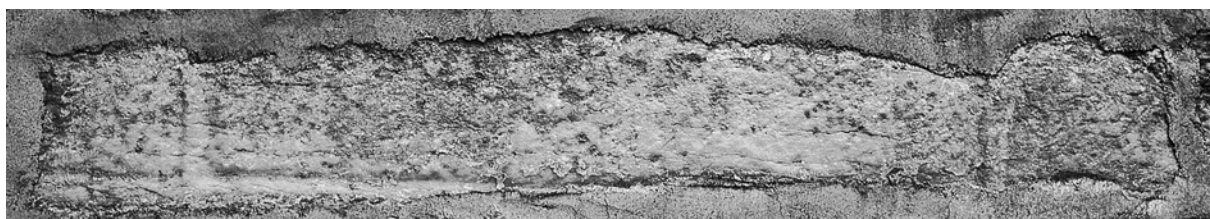
108

107

109

110

111

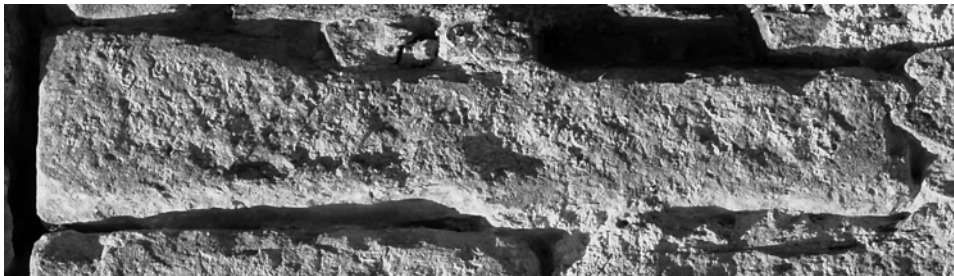
112

113

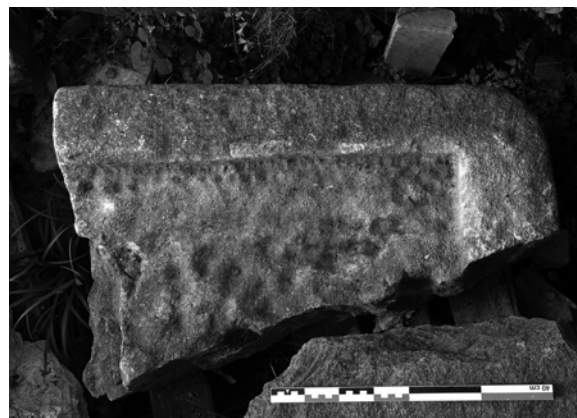
114

115

116

117

118a

118b

119a

119b

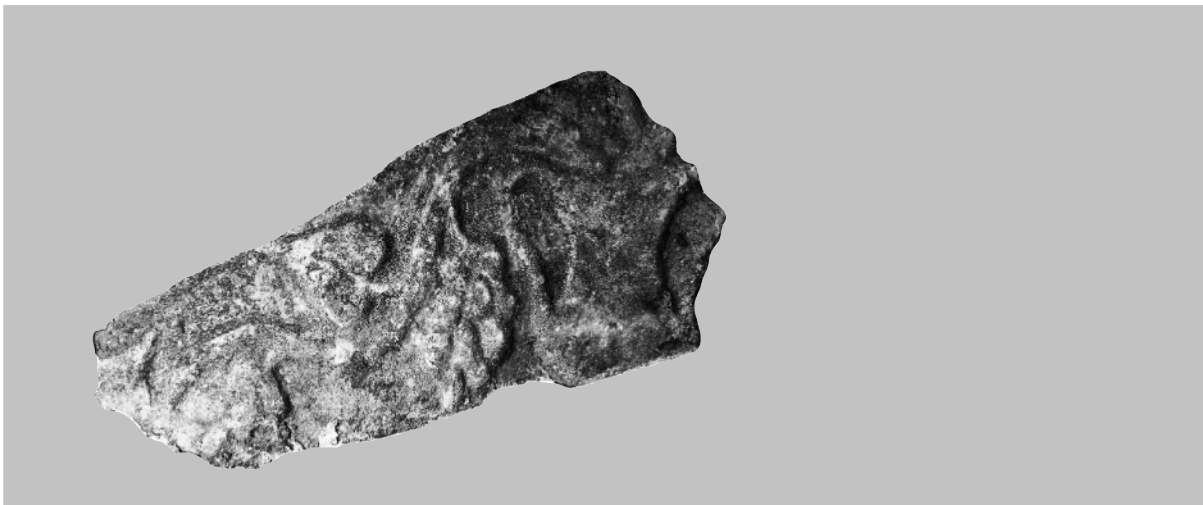
120

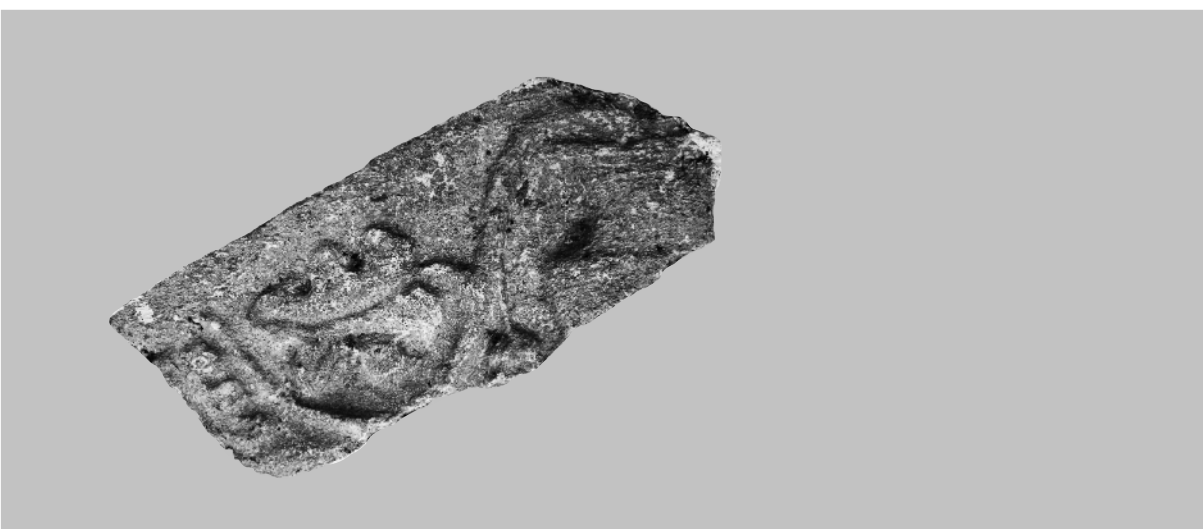
121

122

123

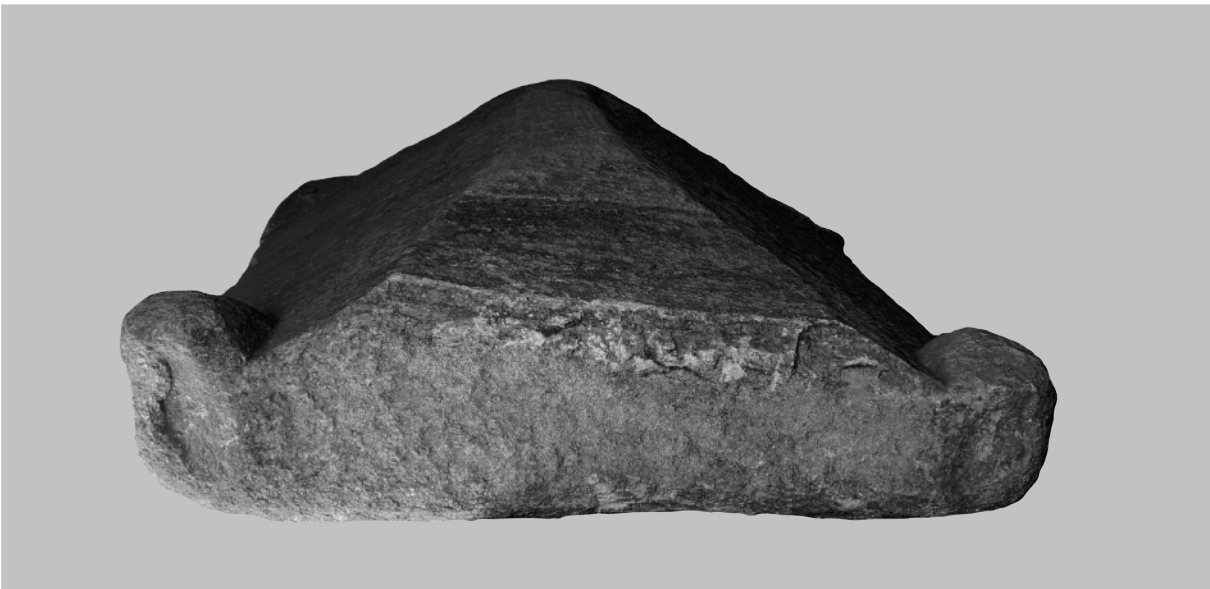
124

125

126a

126b

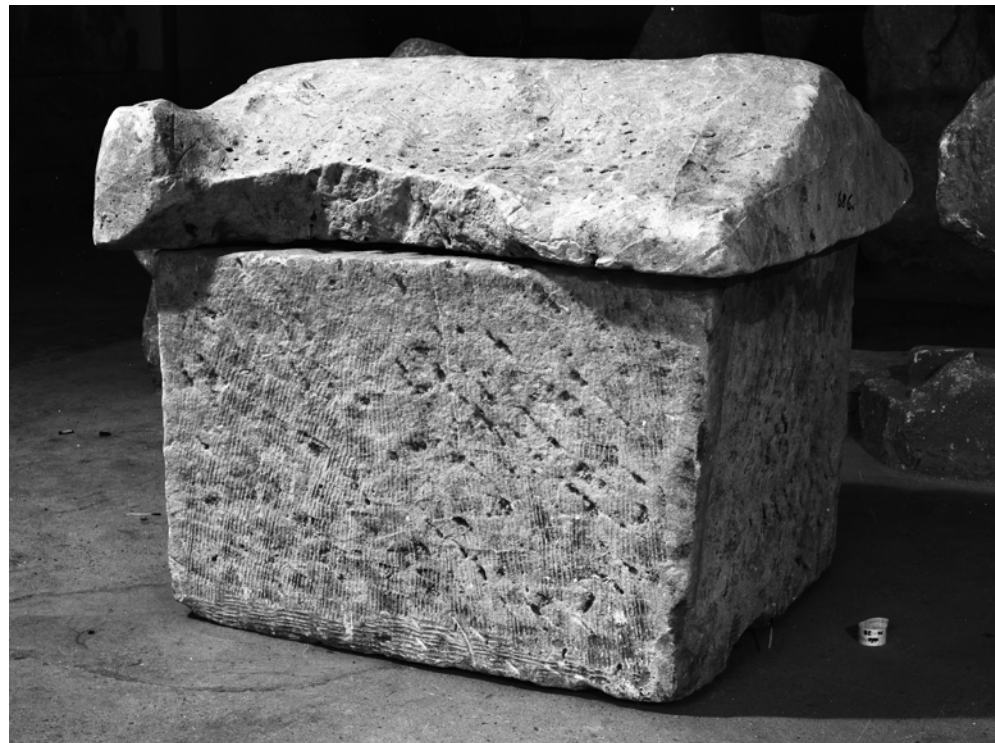
127

128

129

130